

BEGROTING 2024

EINDHOVEN

Inhoudsopgave

1. Hoofdpijn	4
2. Programma's	9
Leeswijzer.....	9
1. Klimaat en weer	10
2a. Ondernemende stad	22
2b. Onderwijs.....	34
2c. Sociale stad	40
3a. Woningbouw en fijne wijken	66
3b. Bereikbaarheid.....	74
4. Veilige wijken	82
5. Levendige stad	86
6. Organisatie	98
3. Paragrafen	110
3a. Lokale heffingen.....	110
3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	115
3c. Onderhoud kapitaalgoederen	122
3d. Financiering	127
3e. Bedrijfsvoering	130
3f. Verbonden partijen.....	133
3g. Grondbeleid	139
3h. Openbaarheidsparagraaf	142
3i. Investerings	143
4. Financiële toelichting begroting	149
4.1. Grondslagen waardering en resultaatbepaling	149
4.2. Balans en toelichting	149
4.3. Baten en lasten en toelichting	150
Bijlagen	156
Bijlage 1. Samenstelling van bestuur	156
Bijlage 2. Kerngegevens	160
Bijlage 3. Financieel overzicht.....	162
Bijlage 4. Incidentele posten en structurele mutaties reserves	165
Bijlage 5. Meerjarenraming 2024-2027	170
Bijlage 6. Reserves en voorzieningen	173
Bijlage 7. Subsidies.....	178
Bijlage 8. EMU saldo.....	180
Bijlage 9. Afkortingen	181

1. Hoofdlijn

Ambities Kadernota uitgewerkt

Voor u ligt de begroting voor 2024. Dit is een uitwerking van de door u in juli vastgestelde Kadernota. In de Kadernota hebben we de grote uitdagingen geschetst waar onze stad en regio voor staan. Het zoeken naar een goede balans binnen een groeiende stad met uitdagingen en kansen om aangenaam te wonen, te leven en te verblijven. En dat alles in de context van de grote klimaatopgave. Dankzij onze solide financiële positie kunnen we ook stevig investeren. In de kadernota hebben we daarom aangekondigd 10 miljoen structureel en 100 miljoen incidenteel te investeren in de stad, onder meer om het Eindhovense deel in de MIRT deal van €1,6 miljard te reserveren, de woningbouw te versnellen, ons vastgoed te verduurzamen en bij te dragen aan de grote mobiliteits-opgaven (zie hoofdstuk 4 voor details). In de begroting gaan we verder op die weg door 15 miljoen extra in te zetten om prijsstijgingen te dempen. Voor 2024 zien we daarnaast een aantal belangrijke thema's die we hieronder belichten.

Realisatiekracht en draagvlak door groot te denken en klein te doen

Brainport Eindhoven is meer en meer een speler in een geopolitieke context. We zijn op Europese en mondiale schaal een kleine stad, maar we huisvesten een high tech-ecosysteem dat zijn stempel op de wereld drukt. Onze regio heeft daarbij belangrijke sleutels in handen. Wij voelen ons daarom medeverantwoordelijk voor een optimale ontwikkeling van het high tech-ecosysteem. Voor onszelf, maar ook voor Nederland en Europa. We voelen een stevige verantwoordelijkheid om deze ontwikkeling in goede banen te leiden. Dat alles in een context van enorm grote uitdagingen op het gebied van de klimaat- en biodiversiteitscrisis, woningbouwtekort, de tekorten op de arbeidsmarkt en de kwaliteit van het voorzieningenniveau. En daarmee de aantrekkelijkheid van de stad.

Kansen verzilveren vraagt dat we in staat moeten zijn om groot te denken, maar tegelijkertijd altijd bewust te zijn hoe we dit kunnen vertalen naar overzichtelijke, uitlegbare en behapbare stappen voor inwoners en onszelf. Dit vraagt het verbinden van wenkende vergezichten aan dagelijkse handelen, ofwel het groot denken en het kleine doen. Juist omdat wij de ambitie hebben om zo veel mogelijk Eindhovenaren deelgenoot te laten zijn van deze ontwikkeling en te kunnen profiteren van de unieke positie waar we in zitten. Met deze pragmatische insteek leggen wij focus op de uitvoering en het realiseren van gemaakte afspraken. Een passende balans voor onze stad en regio tussen klimaat, ecologie, welzijn en economie is en blijft daarbij steeds ons kompas.

Zelfvertrouwen door samenwerking én zelfredzaamheid

Net als vele gemeenten in Nederland zien wij veel en urgente opgaven waar we mee aan de slag moeten. Het rijk is vooralsnog niet in staat om ons langjarig financiële zekerheid te geven voor onze grote opgaven op het gebied van de jeugdzorg, het beschermd wonen, de maatschappelijke opvang en de bestaanszekerheid van onze inwoners. We kijken nog steeds tegen een 'ravijnjaar' aan in 2027 en we maken ons grote zorgen over de manier waarop de rijksoverheid gemeenten voor pittige opgaven stelt. Dit alles in combinatie met de forse prijsstijgingen en de noodzaak om te investeren in de groeiende stad, leidt ertoe dat we (in lijn met het VNG advies) een negatieve begroting moeten laten zien in 2027, gebaseerd op een groei van de stelpost strategische kapitaallasten met 5 miljoen.

De komende jaren moeten we er sowieso rekening mee houden dat er vanuit het rijk niet veel extra zal komen. We constateren dat de Haagse werkelijkheid complex is, dat de (financiële) slagkracht daardoor ook de komende jaren waarschijnlijk beperkt zal blijven. Wat we zelf en lokaal kunnen doen, moeten we zelf doen. We hebben vertrouwen in eigen kunnen en in de krachtige samenwerking met de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke partners in de stad, regio, provincie en nationaal.

Investering van 15 miljoen extra structureel om prijsstijgingen te dempen

De oplopende inflatie van de afgelopen periode werkt op veel gebieden door en stelt ons voor stevige uitdagingen. We worden al langer geconfronteerd met hoge prijsstijgingen op ieder gebied. De in CAO's afgesproken loonstijgingen werken door op de kosten voor personeel. We hebben ook te maken met kostenstijging van materialen. Dit merken we binnen de gemeente zelf, bij leveranciers en bij gesubsidieerde instellingen. De stijgende rente zet daarnaast een rem op investeringen bij private partijen. Hier hebben we last van bij woningbouw en gebiedsontwikkelingen. In het sociaal domein zien we de nodige zorgaanbieders

worstelen om hun bedrijfsvoering gezond te houden. Dat het kabinet gevallen is, zorgt bovendien voor extra onzekerheid en heeft het risico in zich dat voor ons belangrijke dossiers stilvallen en keuzes uitgesteld of vertraagd worden.

We blijven de lijn hanteren van de begroting 2023: we willen onze maatschappelijke infrastructuur zoveel mogelijk overeind houden en een vangnet voor inwoners zijn.

In deze begroting hebben we een balans gezocht om de gestegen kosten op te vangen, ambities te continueren, te blijven sparen voor de lange termijn en de lasten voor onze inwoners en bedrijven in toom te houden. We passen een uniforme indexering toe op ieder beleidsterrein van 5,2%. Dit is fors meer dan de 2,8% waar we bij de Kadernota nog rekening mee hielden. Zoals afgesproken in het bestuursakkoord is dit ook het percentage waarmee de lokale lasten maximaal mogen groeien. Voor de OZB betekent dit bijvoorbeeld 1,7% voor woningen en 5,2% voor niet-woningen. Daarnaast richten we een stelpost in van 4 miljoen structureel voor bovenmatige prijsstijgingen. Hiermee investeren we in totaal 15 miljoen extra structureel om het effect van prijsstijgingen te dempen. Verderop in de toelichting Baten en lasten (par 4.3) gaan we hier in meer detail op in.

Speerpunten voor komend jaar

Klimaat en weer

De urgentie om klimaatverandering tegen te gaan, is groter dan ooit. De klimaatopgave gaan we daarom volledig integreren in ons reguliere beleid. We vertalen we de klimaatdoelstellingen naar alle gemeentelijke taakvelden. Waarmee we als eerste gemeente in Nederland in de begroting laten zien dat de klimaatcrisis een opgave is die alle sectoren raakt. Samen met onze inwoners en onze partners in de stad geven we vorm aan het Stedelijk Klimaatcontract, waarmee we de broeikasgasemissies versneld willen reduceren. Het nieuwe monitoringssysteem geeft ons daarbij inzicht in de klimaatambities en de realisatie ervan, en helpt ons om vervolgens de juiste en scherpe keuzes te maken.

We zijn alleen geloofwaardig als we zelf het goede voorbeeld geven. We gaan door met het verder verduurzamen van het vastgoed van sportverenigingen, cultuurinstellingen en buurthuizen. Met de hoge energielasten snijdt het mes hier aan twee kanten. Dat zullen verenigingen en instellingen direct merken in hun portemonnee en we verwachten dat onze inwoners dat gaan merken omdat de tarieven betaalbaar kunnen blijven. We zetten met partners in op biobased bouwen. We gaan door met het verduurzamen van bestaande woningen en geven voorrang aan de mensen met een smalle beurs en in de woningen met de laagste labels. Zo maken we de meeste impact, zowel in de aanpak van de klimaatcrisis als ook in de portemonnee van onze inwoners en verlichten we de (energie)armoede in de stad. En na de start van de proeftuinen 't Ven en de Generalenbuurt wordt het tijd de aanpak van de energietransitie flink op te schalen.

We zetten in op elektrificatie van vervoer en industriële processen om de uitstoot afkomstig van fossiele brandstoffen te verminderen. En we stimuleren duurzame energieopwek. Het elektriciteitsnet vormt daarbij steeds vaker een belemmering. We nemen een actieve rol in de aanpak van deze problematiek. Samen met Brainport lobbyen we in Den Haag voor een versnelde aanpak van de congestie en in gesprek met de netbeheerders werken we aan innovatieve oplossingen om de beperkte capaciteit efficiënter in te zetten. We maken ons hard voor een waterstofleiding richting Eindhoven om onze industrie versneld te verduurzamen. Tot slot moeten we er ook voor zorgen dat onze stad klaar is voor hetere zomers en hevigere regenbuien. Daarom zetten we de vergroening en verduurzaming van de openbare ruimte vol door. De Vestdijk, de Geldropseweg, het Victoriakwartier en de Boschdijk laten zien dat de stad er ook mooier, aangenamer en gezonder door wordt. Daarom pakken we komende jaar meer straten aan om te vergroenen, zowel in de wijken als de binnenstad. En tot slot gaan we door met het versterken we de groene wiggen.

Sociale stad

Goede en passende ondersteuning en bestaanszekerheid voor onze inwoners blijft prioritair. In de kadernota hebben we al een aantal ontwikkelingen geschetst waar we vol mee aan de slag gaan. We zien zorgaanbieders die het op dit moment moeilijk hebben en dat bij een groeiende vraag naar zorg. We zien een grotere onzekerheid onder inwoners over hun financiële situatie. We zien groeiende dak- en thuisloosheid. En we zien

een groter gat tussen wat er nodig is en wat we met de kennis van nu beschikbaar hebben. De transformatie van het sociaal domein zal in 2024 concreet richting moeten krijgen. We maken een transformatiefonds waarmee we door middel van eenmalige investeringen inzetten op het voorkomen van zorgvragen om op deze manier structureel de kosten kunnen verlagen. Denk bijvoorbeeld aan extra inzet om meer jongeren en langdurig werklozen aan een baan te helpen. Op het gebied van Jeugd willen we met onze partners kijken wat nodig is om het groeiende beroep op de specialistische jeugdzorg terug te dringen. Goed opdrachtgeverschap richting onze (grootste) aanbieders in combinatie met het vereenvoudigen van processen en procedures zal naar verwachting ook lagere kosten tot gevolg hebben. En tot slot: door te investeren in slimme digitalisering van onze processen, brengen we de uitvoeringskosten naar beneden. Uiteraard zonder een overheid op afstand te worden die alleen via digitale loketten te benaderen is.

Met Brainport voor Elkaar hebben we iets unieks te pakken. We zien grote betrokkenheid van het bedrijfsleven bij onze grote sociaal-maatschappelijke opgaven en een grote gedrevenheid bij de werkgevers in de regio om daadwerkelijk zoveel mogelijk mensen te laten profiteren van het succes van de Brainportregio. Stond 2023 nog in het teken van het opbouwen van de agenda en de eerste campagnes over bijvoorbeeld schuldenproblematiek, zal 2024 het jaar van uitvoering worden.

Woningbouw, fijne en veilige wijken

De krapte op de woningmarkt blijft aanhouden. Er zitten veel plannen in de pijplijn, maar de stijgende inflatie en de oplopende rente zetten de realisatie hiervan onder druk. Met 'Eindhoven bouwt door' blijven we onverminderd inzetten om onze woningbouwambities te realiseren. Leveren van maatwerk, intensieve samenwerking met bijvoorbeeld woningcorporaties, lef om buiten de gebaande paden te treden en innovatie zijn sleutels om deze complexe puzzel te leggen en te zorgen dat wonen in Eindhoven mogelijk is, ongeacht je inkomen. De versnelling zit hem ook in het heel concreet en pragmatisch lostrekken van (grotere) woningbouwprojecten. In 2023 hebben we hier een eerste voorbeeld van gezien bij de Victoriatoren. Dit willen we in 2024 doorzetten.

We worden ook geconfronteerd met een grotere opgave voor het huisvesten van vluchtelingen. We nemen hierin onze verantwoordelijkheid en doen wat nodig is.

Doen wat nodig is, geldt ook voor de reservering van onze financiële cofinancieringsbijdrage aan het rijkspakket voor de KnoopXL voor het verbeteren van de infrastructuur en versnelling van de woningbouw mogelijk te maken.

We zien daarnaast dat onze bouwambities spanning opleveren in gebieden waar het gerealiseerd moet worden.

We zien een groeiend aantal procedures en rechtsgangen van inwoners die zich in hun wooncomfort bedreigd voelen. Dit zijn reële zorgen die we serieus nemen. Maar het zet ook spanning op de wooncarrière van jonge, huidige of nieuwe Eindhovenaren. We moeten een goede balans vinden om recht te doen aan ieders belang.

Extra inzet op inwonersparticipatie kan hierbij helpen. Daarnaast gaan we in 2024 experimenteren met een burgerberaad als nieuwe manier om inwoners een stem te geven bij onze grote opgaven.

Sowieso staat er op een aantal wijken een stevige druk. Onder andere zetten we komend jaar vol in op het aanpakken van de problemen in Woensel-Zuid. Met het PACT hebben we een alliantie met ruim vijftig partners die niet alleen mooie plannen maken, maar elkaar steeds beter weten te vinden in het oplossen van dagelijkse problemen in het gebied. Juist voor die vraagstukken die de afgelopen jaren tussen wal en schip vielen, omdat ze van 'niemand' waren. Waar mogelijk en zinvol gaan we bewezen succesvolle aanpakken uit Woensel-Zuid toepassen in andere gebieden. Met de komst van de stadsdeelbibliotheken verrijken we de wijken. En, een veilige en een aangename plek om te wonen is naast bestaanszekerheid de basis voor iedere Eindhovenenaar.

Bereikbaarheid is een belangrijke randvoorwaarde voor een aangename stad. Als middel om van A naar B te komen, maar bovenal als middel om mensen te verbinden, om ontmoeting mogelijk te maken en om voorzieningen nabij te maken. Op een zo duurzaam mogelijke manier. Verstandige keuzes zorgen voor een fijnere stad en daar gaan we in 2024 vol mee aan de slag, bijvoorbeeld op het gebied van OV en deelmobiliteit. En bijvoorbeeld, het parkeren op maaiveldniveau in de binnenstad terug te dringen. We hebben de ruimte namelijk hard nodig om woningen en voorzieningen te realiseren.

Ondernemende en levendige stad

Bij een groeiende stad, hoort ook een bruisende stad. Verrijking van het aanbod in de binnenstad, stimuleren van het nachtleven en inzet op vergroening gaan komend jaar een kwaliteitsimpuls geven aan het visitekaartje van Eindhoven. Op cultureel gebied starten we met de uitvoering van de Cultuurbrief 25-28 voor de meerjarige subsidies. Daarmee wordt het fundament gelegd voor een divers cultuuraanbod in de komende jaren. Met de strategische agenda creatieve industrie versterken we het creatieve (design) ecosysteem van Eindhoven. Daarmee geven we – analoog aan de strategische agenda Brainport – een eerste invulling aan de 'D' van het TDK-profiel van de stad. Met gerichte impulsen versterken we het creatieve vestigingsklimaat.

Aanvullend zetten we voor wat betreft ondernemersdienstverlening ook vol in op het faciliteren van het brede ondernemerschap. Het zijn de MKB'ers die onze stad draaiende en aangenaam houden. Daarom zetten we het Ondernemersloket op. Onder andere om uitvoering te geven aan MKB-deals en het programma 'snappen of schrappen' voor overbodige regelgeving. Dat gaan we in 2024 structureel realiseren.

Daarnaast starten we een programma stedelijke en maatschappelijke voorzieningen om proactief in te spelen op de groei van de stad. We brengen daarbij gestructureerd in beeld wat de komende jaren nodig gaat zijn op het gebied van basisvoorzieningen zoals op het gebied van onderwijs en zorg. Heel expliciet willen we in 2024 het nieuwe 16-jarige integraal huisvestingsplan voor ons onderwijs op orde hebben. Daar is in deze begroting reeds een reservering voor gemaakt. We voorzien voor de komende jaren daar bovenop nog een uitbreiding van een flink aantal basis- en middelbare scholen. Op sportgebied blijven we vol inzetten op meer Eindhovenaren in beweging krijgen en houden. Zo verduurzamen we onze sportaccommodaties verder, upgraden we kleedkamers en ondersteunen we verenigingen met het versterken van sociale veiligheid. We maken een integraal huisvestingsplan sport waarin we anticiperen op de groei van de stad.

Daarnaast gaan we gericht sturen op verbreding van ons (top)voorzieningenaanbod passend bij de mainportstatus van de regio Eindhoven. Dit doen we uiteraard in nauwe samenwerking met onze partners in de regio.

We zijn zuinig op al het talent in Eindhoven. Doordat we veel hoger onderwijsinstellingen in de stad hebben, is er een groot potentieel aan studenten die je wilt boeien en binden aan de stad. Belangrijk speerpunt voor het komende jaar is het vergroten van aandacht en waardering voor de MBO-studenten. Dat gaat niet alleen om een gezamenlijke introductie, maar juist om de schijnwerper te zetten op de enorme toegevoegde waarde die vakmensen hebben voor de samenleving. Niet alleen de 'gouden handjes' voor het Brainport ecosysteem, maar ook de mensen die zorgen dat de samenleving in de volle breedte blijft draaien. Gezien de grote opgaven voor de komende jaren is er een groeiende behoefte aan topvakmensen, bijvoorbeeld op het gebied van zorg, onderwijs, bouw en installatietechniek.

Organisatie

Tegelijkertijd staan we ook aan de vooravond van een grootschalige 'verbouwing' van de gemeentelijke organisatie. De in 2020 verschenen organisatievisie 'Richting Eindhoven!' zal in 2024 zichtbaar worden. Veranderende organisatiestructuren, de implementatie van een andere sturingsfilosofie en andere werkwijzen gaan in 2024 hun beslag krijgen. Implementatie van nieuwe systemen, processen en werkwijzen zal de nodige ambtelijke aandacht gaan vragen. Net als het verbeterplan AVG om in 2024 voldoende AVG-compliant te worden, zodat het verscherpt toezicht van de Autoriteit Persoonsgegevens afgebouwd kan worden. Zeker in het licht van onze ambities op het gebied van digitalisering (zoals bij de transformatieplannen van het sociaal domein) geen geringe opgave. We maken in deze begroting flink ruimte voor de gemeentelijke organisatie. Vergroten van slagkracht is daarbij een belangrijk doel en noodzakelijk om de opgaven 'buiten' en 'binnen' in de uitvoering behapbaar te kunnen houden.

Tenslotte

Door groot te denken en klein te doen nemen we inwoners mee en versterken we onze realisatiekracht. Dat doen we vanuit een positie van zelfvertrouwen, gebaseerd op onze sterke samenwerking met partners en zelfredzaamheid. Een overheid die levert, is een overheid die vertrouwen krijgt. Maar de overheid kan de opgaven niet alleen aan. Alleen door samen op te trekken maken we Eindhoven morgen mooier voor iedereen.

Financieel

De begroting 2024 is als volgt over de programma's verdeeld:

(x € 1 miljoen)	Lasten		Baten	
	2023	2024	2023	2024
Programma				
1 Klimaat en weer	87	95	-62	-64
2a Ondernemende stad	21	23	-16	-13
2b Onderwijs	48	58	-9	-17
2c Sociale stad - Sociale basis en wijkteams	89	101	-4	-7
2c Sociale stad - Werk en inkomen	199	210	-125	-126
2c Sociale stad - Wmo	103	107	-4	-4
2c Sociale stad - Jeugd	83	82	0	0
3a Woningbouw en fijne wijken	94	107	-66	-67
3b Bereikbaarheid	53	76	-6	-5
4 Veilige wijken	37	39	-2	-4
5 Levendige stad	72	84	-16	-17
6 Organisatie	127	148	-692	-781
Mutatie reserves	73	35	-87	-61
Saldo	1.089	1.165	-1.089	-1.165

In onderstaande tabel presenteren we de totalen van de meerjarenbegroting. In hoofdstuk 4.3 Baten en lasten en toelichting werken we dit nader uit.

(x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
Lasten	1.165	1.141	1.095	1.117
Baten	1.165	1.141	1.095	1.112
Saldo	0	0	0	-5

2. Programma's

Leeswijzer

De Begroting 2024 is opgesteld volgens de indeling die bij de Kadernota 2024 is vastgesteld: elk programma (9 in totaal) bestaat uit één of meerdere thema's met daarbinnen de taakvelden die zijn gebaseerd op de BBV.

Programma	Rapportageniveau hoofdlijn	Thema (Taakveld)
1. Klimaat en weer	Klimaat en weer	Groen (TV 5.7) Water (TV 7.2) Milieu (TV 7.3 t/m 7.5)
2a. Ondernemende stad	Ondernemende stad	Ondernemende stad (TV 3.1 t/m 3.4)
2b. Onderwijs	Onderwijs	Onderwijs (TV 4.1 t/m 4.3)
2c. Sociale stad	Sociale basis en wijkteams Werk en inkomen Wmo Jeugd	Sociale basis en wijkteams (TV 6.1, 6.2, 7.1) Werk en inkomen (TV 6.3 t/m 6.5) Wmo (TV 6.6, 6.71, 6.81) Jeugd (TV 6.72, 6.82)
3a. Woningbouw en fijne wijken	Woningbouw en fijne wijken	Woningbouw en fijne wijken (TV 8.1 t/m 8.3)
3b. Bereikbaarheid	Bereikbaarheid	Bereikbaarheid (TV 2.1 t/m 2.5)
4. Veilige wijken	Veilige wijken	Veilige wijken (TV 1.1, 1.2)
5. Levendige stad	Levendige stad	Sport (TV 5.1, 5.2) Cultuur (TV 5.3 t/m 5.6)
6. Organisatie	Organisatie	Bestuur en Dienstverlening (TV 0.1, 0.2) Bedrijfsvoering (TV 0.3 t/m 0.5, 0.7 t/m 0.11) Belastingen (TV 0.61 t/m 0.64)

De programma's zijn als volgt uitgewerkt:

Bestuurlijke samenvatting per programma:

In een '2-pager' wordt toegelicht: de thema's, de doelen, de highlights uit het uitvoeringsprogramma bestuursakkoord (klik op [deze link](#) voor de meest recente termijnkalender), financiële kerngegevens, verplichte BBV-indicatoren (vergelijking met andere gemeenten in Nederland via www.waarstaatjegemeente.nl) en verbonden partijen (waarover extra informatie te vinden is in de paragraaf verbonden partijen).

Per thema en taakveld:

Vervolgens presenteren we per thema de taakvelden met een uitwerking van de 3-W-vragen:

- Wat willen we bereiken: de doelen (genummerd) met bijbehorende effectindicatoren
- Wat gaan we daarvoor doen: de prestaties (nummer verwijst naar de doelen) inclusief speerpunten 2024
- Wat mag het kosten: de meerjarige lasten, baten, mutaties reserves en het saldo

Daarnaast zijn de belangrijkste taken en financiële mutaties toegelicht. Intensiveringen uit de Kadernota 2024 (KN24) en mutaties tussen jaren boven de € 1 miljoen worden met een sterretje (*) aangegeven. Gemeentebrede ontwikkelingen die meerdere programma's raken (kapitaallasten, personeelslasten en mutatie reserves) staan in hoofdstuk 4 (Toelichting financiële begroting). Opgetelde bedragen kunnen afwijken i.v.m. afrondingsverschillen.

In de digitale begroting (<https://eindhoven.begroting-2024.nl>) zijn er doorklikmogelijkheden naar onder meer:

- De exploitatie per categorie (onder de tabel 'wat mag het kosten').
- Bij de doelen, prestaties en indicatoren is achtergrondinformatie raadpleegbaar; dit betreft een nadere inhoudelijke toelichting, de motivatie van de keuze voor deze indicator, bron en toelichting op de begrote waarde en bijbehorende beleidsdocumenten.

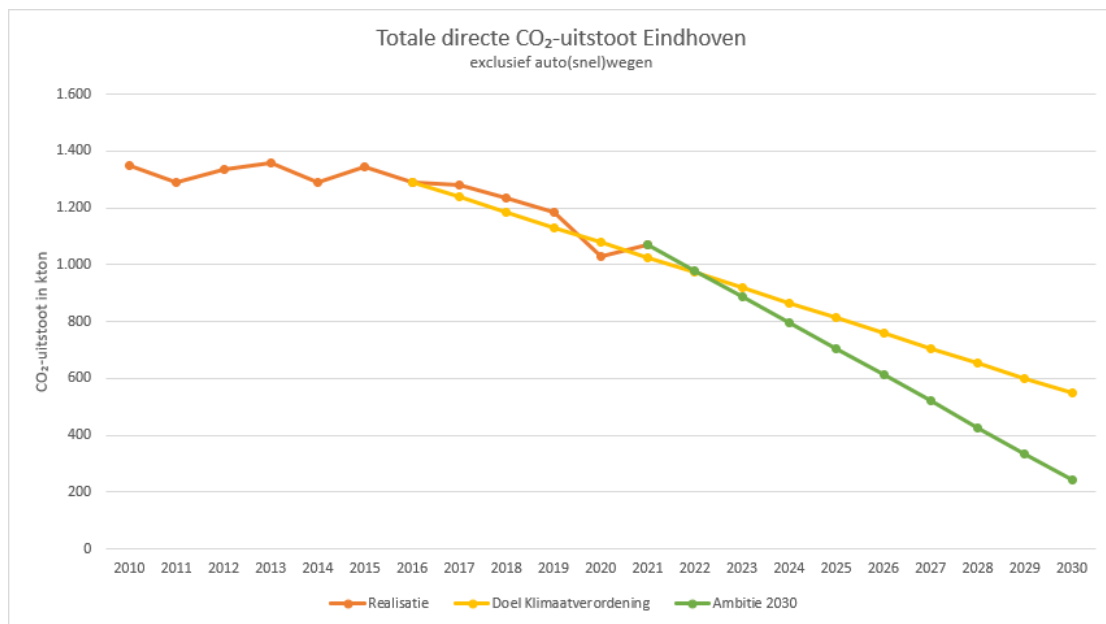
NB: Bij nieuwe indicatoren waarvoor geen historische cijfers beschikbaar zijn staat een "-". Niet bij alle taakvelden zijn indicatoren geformuleerd. Dit is het geval bij taakvelden met een financieel-technisch karakter.

1. Klimaat en weer

De urgentie van snelle actie om klimaatverandering tegen te gaan en de negatieve effecten ervan te beperken, is groter dan ooit. De meest recente rapportagecyclus van de intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering (IPCC) van de Verenigde Naties, waaraan duizenden experts van over de hele wereld aan hebben bijgedragen, concludeert dat we alle zeilen moeten bijzetten om de opwarming van de aarde tot 1,5 graad te beperken. Als stad nemen wij onze verantwoordelijkheid in het aanpakken van de klimaat- en biodiversiteitscrisis én de gevolgen van de weersveranderingen die daarbij horen.

In 2016 heeft de gemeenteraad al de Klimaatverordening 2016 vastgesteld. Hierin staat de taakstelling opgenomen dat de uitstoot van broeikasgassen in Eindhoven ten opzichte van 1990 moet worden teruggedrongen met ten minste 55% in 2030 en met ten minste 95% in 2050. Daarnaast heeft het bestuur de ambitie uitgesproken om een versnelling te realiseren in de klimaatdoelen en reeds in 2030 zo veel mogelijk klimaatneutraal te zijn. In dit kader is Eindhoven kandidaat voor de EU-missie 100 Klimaatneutrale en Slimme Steden. In de praktijk betekent dit dat Eindhoven nastreeft in 2030 de uitstoot van broeikasgassen ten opzichte van 1990 met minimaal 80% te reduceren en het resterende deel compenseert. Onderstaande grafiek geeft de bijbehorende reductiepaden weer. In deze begroting zijn voor het eerst zowel de klimaatverordening als de bestuurlijke ambitie vertaald naar indicatoren per taakveld in de vorm van een uitstootplafond in kilotonnen CO₂.

Dit najaar implementeert Eindhoven een nieuw instrument voor monitoring en analyse (Climateview). Daarmee wordt de monitoringssystematiek verfijnd en komen er actuelere cijfers beschikbaar. Dit systeem maakt het ook mogelijk om op basis van ervaringen elders een voorspelling te maken van voorgenomen beleidsmaatregelen. Zo weten we of we op koers liggen en of er aanvullende acties nodig zijn. In de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie krijgt de klimaataanpak als belangrijke opgave een plek in de nieuwe sector Strategie en Opgaven.

Concrete doelstellingen in de begroting

In het bestuursakkoord 'Samen Morgen Mooier Maken' is afgesproken de klimaatambities van Eindhoven te vertalen naar concrete doelstellingen voor de verschillende taakvelden. In de Kadernota heeft het college aangegeven om in de begroting 2024 per taakveld reductiedoelstellingen vast te leggen in de vorm van een uitstootplafond. Dit heeft ertoe geleid dat er dit jaar voor het eerst sinds 2016 geen aparte klimaatbegroting meer is. Elk taakveld heeft nu eigen prestatie-indicatoren in de vorm van emissieplafonds. Op basis van de emissieregistratie van het RIVM is bepaald hoe hoog in 1990 de uitstoot van de verschillende taakvelden was. Op basis van de Klimaatverordening en de ambitie om al in 2030 klimaatneutraal te zijn is vervolgens een reductiepad bepaald dat nodig is om het doel en de ambitie te realiseren en vertaald naar jaarlijkse emissieplafonds.

De cijfers in de begroting zijn afkomstig uit het Nationale Energie Verkenning-Rekensysteem (NEV-RS), de emissieregistratie van het RIVM en de Regionale Klimaatmonitor van het Centraal Bureau voor de Statistiek, aangevuld met gegevens uit onze eigen database. De gehanteerde cijfers zijn specifiek voor Eindhoven. De meest recente cijfers uit de klimaatmonitor komen uit 2021, waar het kan gebruiken we cijfers uit 2022. Een aantal van de cijfers is voorlopig. Ook worden cijfers uit eerdere jaren soms aangepast naar aanleiding van nieuwe inzichten, waardoor deze soms kunnen afwijken van eerdere rapportages. Dit najaar implementeert Eindhoven een nieuw instrument voor monitoring en analyse (Climateview). Daarmee wordt de monitoringssystematiek verfijnd en komen er actuelere cijfers beschikbaar. Dit systeem maakt het ook mogelijk om op basis van ervaringen elders een voorspelling te maken van voorgenomen beleidsmaatregelen. Zo weten we of we op koers liggen en of er aanvullende acties nodig zijn. Vanuit het bestuursakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld ter ondersteuning van de taakvelden in het formuleren van de benodigde beleidsmaatregelen. Vanuit het rijk is daarnaast financiering beschikbaar gekomen voor capaciteitsuitbreiding ten behoeve van de uitvoering van het klimaatakkoord, die wordt ingezet ten behoeve van de doelstellingen in de verschillende taakvelden.

De Klimaatrapportage 2024 geeft een verdieping op de data rondom de energietransitie en CO₂-uitstoot. Daarnaast geeft de rapportage een samenvatting van de te verwachten ontwikkeling van de broeikasgasemissies en de effecten van lokale en inspanningen gericht op de energietransitie en circulariteit. De volledige [Klimaatrapportage 2024](#) is ook online te raadplegen.

Groen

Het thema Groen en Recreatie richt zich op de ontwikkeling en het beheer van de groene inrichting van de stad als (speel)gazons, gevelgroen, kruidenrijke grasstroken, plantsoenen, bomen, speelvoorzieningen, parken en natuurgebieden. Door brede inzet op de thema's biodiversiteit, klimaatadaptatie, identiteit en gezondheid wordt bijgedragen aan een gezonde en leefbare stad. De ruimtelijke structuur, aantrekkelijkheid en vestigingsklimaat van de stad worden erdoor versterkt. Qua beheer wordt nauw samengewerkt met de taakvelden Openbare Ruimte en Water. Samen zijn zij verantwoordelijk voor het beheer van de gehele openbare ruimte. Bij de ontwikkeling van de stad speelt het thema Groen in toenemende mate een rol in samenhang met thema's als Wonen, Economie, Verkeer, Milieu en Duurzaamheid. Deze hebben allemaal invloed op de leefbaarheid, klimaatrobuustheid en gezondheid van de stad.

Water

Door de klimaatverandering zullen zeer zware regenbuien vaker en heftiger optreden. In alle KNMI-scenario's nemen de buien toe. Het traditionele rioolstelsel is niet ontworpen om deze grote hoeveelheden neerslag te verwerken. De riolering is bedoeld om bij normale regen het water van wegen en daken af te voeren. Om bij grote hoosbuien schade te voorkomen, zijn aanvullende maatregelen nodig. Dat kan door infiltratie in de bodem, afvoer naar open water en kortdurende berging op straat of in de openbare ruimte. We moeten accepteren dat door toename van hevige buien vaker water op straat zal staan. In het algemeen is het niet acceptabel als water gebouwen in stroomt of doorgaande wegen blokkeert. Tegelijkertijd kennen we ook langere tijden van droogte waarvoor we water willen vasthouden. Per situatie moet de meest effectieve en doelmatige maatregel worden bepaald. Hierin heeft de gemeente een centrale rol. Zij zorgt voor alle regenwater voorzieningen, zowel het traditionele riool als de andere voorzieningen in het openbare gebied. De waterschappen voeren oppervlaktewater af en gebouw eigenaren beschermen hun eigendom tegen indringend water. Schade is nooit helemaal te voorkomen.

Milieu

Het thema Milieu en Duurzaamheid draagt bij aan een gezonde leefomgeving. Dat doen we door de milieurisico's en -belasting te beperken en de CO₂-uitstoot stadsbreed te verminderen.

Bij milieu betreft het de onderwerpen afval, bodem, geluid, lucht, geur, gevaarlijke stoffen en elektromagnetische straling. Het huidige kabinet maakt water en bodem sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen. Met beleid, maatregelen en handhaving draagt Milieu bij aan de integrale gezonde en toekomstbestendige ontwikkeling van de stad. Het thema Milieu heeft daarmee ook directe raakvlakken met uitwerking van ruimtelijke projecten en de Omgevingsvisie 2.0. We werken aan het bereiken van minder huishoudelijk restafval en hergebruik van bruikbare materialen uit afvalstoffen. We maken de bodem schoon en benutten het potentieel van aardwarmte optimaal. We maken de lucht in de stad schoner (bidbook Schone Lucht Akkoord) en verminderen de geluidsbelasting terug door middel van (sanerings-)regelingen van het rijk voor weg, spoor en luchtvaart. We beperken risico's van gevaarlijke stoffen bij gebruik binnen bedrijven en tijdens transport en houden rekening met de elektromagnetische velden rond antennes en hoogspanningslijnen. We houden bedrijven aan wettelijke emissie-eisen (Vergunningen, Toezicht, Handhaving). We monitoren de milieubelasting en -beleving in de stad aan de hand van rekenmodellen, meetsystemen, inwonersbeleving en rapporteren daarover.

Duurzaamheid gaat over de energietransitie van fossiele energie naar schone en hernieuwbare energie en het zuiniger en slimmer omgaan met grondstoffen, om zo de CO₂-uitstoot drastisch te verminderen. Op strategische wijze werken we toe naar een betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem, waarbij we steeds minder aardgas gebruiken en woningen laten aansluiten op warmtenetten of warmtepompen. Dit wordt concreet in de proeftuinen aardgasvrije wijken. We faciliteren middels het energiebesparings-programma concrete besparings- en isolatiemaatregelen, met name in de gebieden waar de woningen met de laagste energielabels zijn. We werken samen met de woningcoöperaties om dit alles te bewerkstelligen onder de noemer van het duurzaamheidspact. Op bedrijventerreinen werken we samen met onze bedrijven en ondernemers aan innovatieve oplossingen voor verduurzaming van bedrijfsprocessen en netcongestie. Via de programma's Slim Verduurzamen Vastgoed en Slim Verduurzamen Gemeentelijke Gebouwen werken we aan de verduurzaming van ons eigen vastgoed.

Doelen

- Een kwalitatief hoogwaardige groenstructuur met de daarin passende gebruiks- en natuurfuncties
- Optimale riolering
- Geen wateroverlast en/of verstoring van de oppervlakte-waterkwaliteit
- Afval wordt goed aangeboden, gescheiden en verwerkt
- Cumulatief beheerste situatie fysieke leefomgeving
- Totale CO₂-reductie gemeente Eindhoven

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. We gaan verder met het vergroenen van de stad, we vergroenen het centrum conform het Groenplan Centrum (o.a. Demer), de groenarme wijken (o.a. Hemelrijken) en versterken de Groene Wiggen (o.a. Wielewaal en Genneper Parken).
2. Bij alle integrale herinrichtingsprojecten wordt de openbare ruimte groener (meer dan 10 straten), duurzamer en meer klimaatadaptief ingericht.
3. Projectplannen voor de verduurzaming van De Oude Gracht West, Oude Toren, Sintenbuurt, Genderdal en Prinsenjagt en oplevering Transitievisie Warmte voor bedrijven en herijking TVW.
4. Na besluitvorming in de raad wordt gestart met de oprichting van een publiek energiebedrijf.
5. Plan van Aanpak Circulariteit met onder meer startanalyse en monitoringsplan voor grondstoffen.

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Groen	Openb. groen en (openlucht)recreatie	22.634	-253	-841	21.540
Water	Riolering	24.649	-26.555	0	-1.906
Milieu	Afval	31.084	-33.015	0	-1.931
	Milieubeheer	15.933	-4.023	-976	10.934
	Begraafplaatsen en crematoria	993	-648	0	345
Klimaat en weer		95.293	-64.494	-1.817	28.982

BBV-indicatoren

Indicator	peiljaar	NL	100-300	> 300	Eindhoven
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner)	2021	169	174	259	230
Hernieuwbare elektriciteit	2021	33,2	-	-	9,2

Verbonden partijen

GR Centrum Uitvoering Reinigingstaken Eindhoven en omgeving (CURE)

Cure behartigt de belangen van en de samenwerking tussen Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard voor het beheer van huishoudelijke afvalstoffen en daarmee samenhangende taken. Dit, in lijn met de Wet milieubeheer en het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid.

Cure doet dit door de focus te leggen op 4 kernwaarden, zijnde 100% hergebruik van de huishoudelijke afvalstromen, het optimaliseren van het serviceniveau voor de burgers, het beheersen en optimaliseren van de kosten en de inzet van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt. Hierdoor kan het product afval verder ontwikkeld worden tot nieuwe grondstoffen en kan onder andere de werkgelegenheid en de circulaire regionale economie worden gestimuleerd.

GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)

De ODZOB voert ten behoeve van de deelnemers taken uit op het gebied van het omgevingsrecht. Als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur levert de ODZOB een bijdrage aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De opdrachtportefeuille van de ODZOB bestaat uit wettelijk verplichte basistaken en plustaken (voorheen: verzoektaken). En tevens uit door de deelnemers ingebrachte budgetten voor collectieve taken en intensivering van taken. In 2024 wordt de GR ODZOB (gedeeltelijk) herzien.

Openbaar groen en recreatie (tv 5.7)

Wat willen we bereiken

1 Een kwalitatief hoogwaardige groenstructuur met de daarin passende gebruiks- en natuurfuncties

Een gezonde stad met een robuuste stedelijke groenstructuur, die zich van het buitengebied vertakt tot diep in de wijken. Een groenstructuur met biodiversiteit, ontspanningsmogelijkheden en frisse lucht, verkoeling gevend aan de hele stad.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners tevreden over inrichting van het groen in de woonomgeving (1)	71%	>75%	>75%	>75%	>75%	75%
% inwoners tevreden over onderhoud van het groen in de woonomgeving (1)	71%	>75%	>75%	>75%	>75%	75%
Biodiversiteit soortgroepen (1)	kl: -	kl: +/-	kl: +/-	kl: +/-	kl: +/-	kl: +/-
% inwoners dat jaarlijks een van de grote stadsparken bezoekt (1)	92%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	>90%	90%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Preventie en ruimen van zwerfvuil in groen

We houden de stad schoon, heel en netjes. Het zwerfvuil in beplanting wordt periodiek (op beeldnorm) verwijderd. Dit gebeurt in samenhang met het verwijderen van zwerfvuil op verharding en het beheersen van onkruid.

1.2 Beperkt houden onkruid in groen

We beheersen het onkruid in het groen (voornamelijk streefbeeld basiskwaliteit) zodat het gewenste groen zich goed kan blijven ontwikkelen. We doen proeven met groene boomspiegels (niet schoffelen in bepaalde gebieden).

1.3 Vitaal houden beplanting

Met doelgericht cyclisch beheer en inboet houden we beplanting vitaal. We investeren in groen en doen groenrenovaties in afstemming met omwonenden. Met o.a. verbeterde groeirimte spelen we in op frequenter voorkomende drogere en nattere perioden.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Zwerfvuilarme beplanting (1.1)	96%	>90%	>90%	>90%	>90%	90%
Onkruidarm groen (1.2)	84%	>90%	>90%	>90%	>90%	90%
Technische staat beplanting (1.3)	87%	>90%	>90%	>90%	>90%	90%

In 2024 richten we ons vooral op:

- Vergroenen Centrum: we gaan door met de vergroening conform groenplan centrum, kernwinkelgebied (o.a. de Demer), voorbereiding Wilhelminaplein, als eerste plein van het pleintjesplan. We intensiveren het onderhoud (wegens verdichting en intensiever gebruik).
- Vergroenen wijken: we starten met realiseren van extra groen in Lakerlopen, Limbeek-Zuid, Tivoli en Hemelrijken (deel project groenarme wijken). We breiden het kruidenrijk gras verder uit tot in de wijken. We starten met een inhaalslag op uitgesteld onderhoud.
- Versterken Groene Wiggen: we voeren een aantal projecten onder het uitvoeringsprogramma Gennepers Parken uit, waaronder de vergroening van parkeerplaatsen P1 en P4 en de sloop & vergroening van het

voormalige MEC (financieel aangegeven in taakveld 8.1). We gaan verder met de realisatie van het natuurnetwerk

- Landgoed De Wielewaal: landgoed De Wielewaal stellen we op termijn open. Hiervoor wordt een Ontwikkelvisie stadsbos gemaakt. Er zijn extra middelen toegekend voor de aanpak van het achterstallig onderhoud, o.a. voor het versterken van de biodiversiteit volgens het Plan van Aanpak biodiversiteit.
- Opzetten speelvoorzieningenprogramma: we bereiden een speelvoorzieningenprogramma voor, onder meer gericht op het verder toegankelijk maken van speelvoorzieningen. Bij vervanging van de toestellen, zetten we (in overleg met omwonenden) de beweging door naar 'natuurlijk spelen'.
- Intensiveren van het groenbeheer: extra middelen worden ingezet voor een inhaalslag van het regulier groenbeheer mede i.r.t. uitbreiding van het groen en het intensiever gebruik. Dit in samenhang met de keuze voor extensiever onderhoud (niveau C) voor parken en buitengebieden.
- Uitvoeren integraal onderhoudsprogramma: we voeren het jaarlijks integraal onderhoudsprogramma uit waarbij we waar mogelijk het groen uitbreiden. We streven naar ontharding waar mogelijk en richten ons op 10% extra ontharding per project. We vergroenen ca 10- 12 straten.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	17.169	18.709	22.634	22.913	22.291	21.868
Baten	-969	-208	-253	-639	-639	-639
Mutatie reserves	325	-497	-841	-787	-681	-184
Saldo	16.525	18.004	21.540	21.487	20.971	21.045

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Openbaar Groen: versterken en onderhoud van het openbaar groen. KN24: areaalgroei en intensiteit gebruik groen (oplopend tot € 0,35 miljoen in 2027); inlopen onderhoud (€ 0,5 miljoen in 2024 en €0,5 miljoen 2025); Trefpunt Groen (€ 0,07 miljoen per jaar t/m 2027) en €1 miljoen voor landgoed de Wielewaal (dekking uit reserve strategische investeringen). Tevens structurele middelen voor onderhoud, beheer en vervangingsinvesteringen (€400.000)	11.592	-62	-1.299 *
Bomen: versterken en onderhoud van de bomen.	2.023	-100	0
Versterking biodiversiteit	139	0	0
Speelvoorzieningen: onderhouden en instandhouden van speelvoorzieningen	599	0	0
Exploitatieprojecten: lopende projecten openbaar groen en bomen	785	0	690 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	5.255	-4	0 *
Kapitaallasten	1.964	0	0
Overig	277	-87	-232
Totaal	22.634	-253	-841

Thema: Water

Riolering (tv 7.2)

Wat willen we bereiken

1 Optimale riolering

Een optimale riolering voert al het afvalwater af naar de rioolwaterzuivering en beperkt wateroverlast en/of verstoring van de oppervlaktewaterkwaliteit door lozingen uit het rioelstelsel, op een doelmatige wijze.

2 Geen wateroverlast en/of verstoring van de oppervlakte-waterkwaliteit

We streven naar een gezonde en water en klimaatbuuste(re) stad. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte hanteren we richtlijnen voor de aanleg van regenwaterberging om wateroverlast of verstoring van de oppervlaktewaterkwaliteit te voorkomen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners tevreden over de afvoer van het regenwater als het flink heeft geregend (1)	70%	≥ 70%	≥ 70%	≥ 70%	≥ 70%	≥ 70%
% inwoners tevreden over de kwaliteit van het 'openbare water' (2)	88%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Vervangen van riool

We houden de basisvoorzieningen op een doelmatige wijze in stand (op basis van inspectie gegevens en integrale afstemming met overige beleidsvelden).

2.1 Aanpassen waterstructuur

We optimaliseren waterstructuren en leggen nieuwe waterstructuren aan om wateroverlast en verdroging te beperken, hittestress te verminderen en te ontharden en vergroenen voor een gezonde, water- en klimaat robuuste(re) stad.

2.2 Afkoppelen verharding

Om lozingen uit het gemengde rioolstelsel op oppervlaktewater te minimaliseren, koppelen we verharding af en leiden het schone regenwater naar waterbergingslocaties.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rioolvervangings meters (1.1)	4.012	4.200	5.000	5.000	5.000	5.000
Waterstructuur (in meters) (2.1)	5.078	500	500	500	500	500
Afkoppelen verharding (in hectare) (2.2)	9,6	6	6	6	6	6

In 2024 richten we ons vooral op:

- Basisvoorzieningen in stand houden: het rioolstelsel en de hemel- en grondwatervoorzieningen houden we (samen met onze waterpartners) op doelmatige wijze in stand en verbeteren we waar mogelijk.
- Zichtbare waterstructuren: zichtbare waterstructuren (De Gender en groene waterbergingen) dragen bij aan een leefbare, aantrekkelijke en gezonde stad. Ook leidt dit tot minder wateroverlast, verdroging en hittestress en verbetering van de waterkwaliteit en groenstructuren.
- Beheersbaar grondwatersysteem: om de aan de grond gegeven bestemming mogelijk te houden, bestrijden we de huidige grondwateroverlast op een duurzame wijze en proberen te voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen leiden tot grondwateroverlast.
- Gedeeld eigenaarschap voor een water- en klimaatrobuuste stad: we stimuleren (o.a. via subsidieregelingen en een gerichte communicatie strategie) groene daken en gevels, groen-blauwe schoolpleinen en bedrijventerreinen, afkoppelen van verhard oppervlak en ontharden & vergroenen van particulier terrein.
- Klimaatbestendig en waterrobuust tot in de haarvaten van de stad: door het afkoppelen van hemelwater en het realiseren van (liefst groene) waterberging in de openbare ruimte voorkomen we hittestress, verdroging (sponswerking van de stad) en (hemel)wateroverlast.
- Duurzaamheid: de uitstoot van CO₂, stikstof, etc. proberen we te minimaliseren. Bij de Van Renesseweg hebben we hiervoor een pilot project gedraaid. De ervaringen en leerpunten hieruit nemen we mee in onze strategie "Duurzaam Inkopen".

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	21.254	24.195	24.649	26.033	27.562	32.053
Baten	-22.714	-25.828	-26.555	-27.940	-29.465	-33.954
Mutatie reserves	375	307	0	0	-2	-5
Saldo	-1.085	-1.326	-1.906	-1.907	-1.905	-1.906

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Rioolheffing eigenaren: opbrengsten uit rioolheffing bij eigenaren van een woning, bedrijfspand of perceel met een riolaansluiting	0	-24.654	0 *

Verhoging rioleringsopbrengsten: stijging door een verhoging van de rioltarieven. Dit is nodig voor investeringen in klimaatadaptatie (conform bestuursakkoord), voor onderhoud oppervlaktewater en voor inflatiedekking van investeringen.

Zie paragraaf 3a Lokale lasten.

Rioolheffing gebruikers bij afvoer van meer dan 500m3 afvalwater per jaar	0	-1.330	0
Afvalwater: zorgplicht voor de inzameling en afvoer van huishoudelijk afvalwater	2.583	0	0
Hemelwater: zorgplicht voor de doelmatige inzameling en verwerking	1.165	0	0
Waterhuishouding afvoer van grondwater en hemelwater via watergangen en beheer van watergangen.	785	0	0
Rioleringszorg, ook grondwatertaken	3.247	0	0
Dotatie aan de voorziening voor investeringen afval- en hemelwater	11.281	0	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	2.548	-3	0
Kapitaallasten	2.445	0	0
Overig	595	-568	0
Totaal	24.649	-26.555	0

Thema: Milieu

Afval (tv 7.3)

Wat willen we bereiken

1 Afval wordt goed aangeboden, gescheiden en verwerkt

We zorgen voor een kwalitatief, doelmatig en duurzaam systeem voor de inzameling van huishoudelijk afval. We werken aan de verdere terugdringing van huishoudelijk restafval en een steeds betere scheiding van verschillende afvalstromen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel restafval (1)	49%	40%	36%	35%	35%	35%
Behalen basiskwaliteit bijplaatsingen bij ondergrondse containers (1)	80%	95%	95%	95%	95%	95%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Verzamelen afval

We werken aan een optimaal, duurzaam en servicegericht inzamelsysteem en stemmen dat af op de eigenschappen van de verschillende buurten. We kijken naar mogelijke verbeterlagen en houden nieuwe ontwikkelingen in de gaten.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner) (1.1)	215	200	180	150	150	150

In 2024 richten we ons vooral op:

- Afvalstrategie: we vergroten het aantal ondergrondse papiercontainers bij hoogbouwadressen en starten met de inzameling van groente-, fruit-, tuinafval en etensresten (gft+e) bij hoogbouw.
- Nascheiding: vanaf 2024 starten we met het verwijderen van plastic verpakkingen, blik en drankpakken (PBD) uit het restafval via nascheiding. Met het Brabantse nascheidingsinitiatief zetten we een nieuwe stap in het terugdringen van restafval.
- Afvalinzameling Centrum: we werken een nieuw inzamelsysteem uit voor het steeds verder verdichtende centrumgebied met de focus op minimaal ruimtelijk beslag in de openbare ruimte.
- Milieustraat en circulair ambachtscentrum Lodewijkstraat: we starten met de vernieuwing van de milieustraat aan de Lodewijkstraat, waarbij ook het ontwerp van een circulair ambachtscentrum verder wordt vormgegeven.
- Bedrijfsafval en reinigingsrecht: we scherpen de nog bestaande inzameling van bedrijfsafval door Cure aan en actualiseren de hoogte van het reinigingsrecht.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	27.148	27.633	31.084	33.636	35.975	37.802
Baten	-28.872	-28.927	-33.015	-35.566	-37.905	-39.733
Saldo	-1.724	-1.294	-1.931	-1.930	-1.930	-1.931

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Afvalstoffenheffing: opbrengsten uit afvalstoffenheffing (huishoudelijk afval)	0	-31.502	0 *
Reinigingsheffing: opbrengsten uit reinigingsheffing (afval kleinere MKB-bedrijven)	0	-1.411	0
GR Cure: de lasten voor GR Cure bestaan uit Inzameling, verwerking en doorontwikkeling van huishoudelijk afval (op weg naar 0% restafval)	24.620	0	0 *
Overkoepelende afvaltaken: overkoepelende afvaltaken voor onder andere opruimen zwerfafval als onderdeel van integraal reinigingsbestek en toerekening BTW	5.630	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten.	633	-2	0 *
Kapitaallasten	196	0	0
Overig: o.a. opbrengsten uit nakohieren (innen van afvalstoffenheffingen van eerdere jaren)	5	-100	0
Totaal	31.084	-33.015	0

Thema: Milieu

Milieubeheer (tv 7.4)

Wat willen we bereiken

1 Cumulatief beheerste situatie fysieke leefomgeving

We monitoren en rapporteren over de fysieke kwaliteit van de bodem, lucht, geluid, risico's externe veiligheid en elektromagnetische straling en onderzoeken de beleving door onze inwoners.

2 Totale CO₂-reductie gemeente Eindhoven

We reduceren de CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990 met minstens 55% in 2030 en 95% in 2050. De ambitie is om in 2030 al zoveel mogelijk klimaatneutraal te zijn. We halveren ons primair grondstofgebruik in 2030 en in 2050 zijn we een circulaire stad.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners dat zich (zeer) onveilig voelt als gevolg van gevaarlijke stoffen / straling / luchtverontreiniging (1)	36%	35%	35%	35%	35%	35%
% inwoners dat last heeft van minstens één vorm van geluidhinder (1)	52%	38%	38%	38%	38%	38%
Directe CO ₂ -uitstoot totaal gemeente Eindhoven cf Klimaatverordening (% t.o.v. 1990) (2)	88% (2021)		71%	67%	62%	58%
Directe CO ₂ -uitstoot totaal gemeente Eindhoven cf ambitie 2030 klimaatmissie (% t.o.v. 1990) (2)	88% (2021)		65,3%	57,8%	50,2%	42,7%
Directe CO ₂ -uitstoot per inwoner cf Klimaatverordening (% t.o.v. 1990) (2)	72% (2021)		60%	56,4%	52,3%	48,2%
Directe CO ₂ -uitstoot per inwoner cf ambitie 2030 klimaatmissie (% t.o.v. 1990) (2)	72% (2021)		57,9%	53,3%	45,8%	38,3%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Saneren en onderzoeken locaties

We beperken milieu-gezondheidsrisico's door te hoog belaste situaties (industrie, spoor- en wegverkeer, luchtkwaliteit) te onderzoeken en saneren. We onderzoeken de bodemkwaliteit en saneren wanneer dat nodig is.

1.2 Verbeteren woonsituatie

We dragen bij aan de Omgevingsvisie met als doel een gezonde en toekomstbestendige ontwikkeling van de stad door het terugdringen van de cumulatieve milieu-gezondheidslast. Hierbij sturen we op zowel de bovengrondse als ondergrondse effecten.

2.1 Uitvoeren klimaatplan

We zetten breed in op energietransitie, de verduurzaming van de gebouwde omgeving en onze bedrijventerreinen. We werken samen met onze partners aan de EU-missie Klimaatneutrale steden. In 2024 starten we met een beleidsmatige aanpak op circulariteit.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal gesaneerde en onderzochte locaties (bodem) (1.1)	128	105	90	nmb	nmb	nmb
Gesaneerde woningen A- en raillijst (1.2)	0	231	24	nmb	nmb	nmb

In 2024 richten we ons vooral op:

- Cumulatief beheerste situatie fysieke leefomgeving: we werken aan een veilige, gezonde en prettige leefomgeving. We handhaven op wettelijke normen. Waar sprake is van hoge milieubelasting, gebruiken we onze lokale bevoegdheid om deze terug te dringen.
- Saneren en onderzoeken locaties: tapuitstraat/Eimerick (start bodemsanering), Bredalaan/Gijzenrooij (voorbereiding bodemsanering). Woningen Leenderweg (gevelisolatie), Marconilaan/Leenderweg (aanbrengen stil asfalt). Voorbereiden actieplan EU-richtlijn omgeving.
- Verbeteren woonsituatie: we dragen bij aan integraal gezondheidsbeleid, ondersteunen ruimtelijke projecten. We participeren in de Brabantse stikstofafel en testen de afvang van fijnstof.
- Verbeteren uitvoering milieubeleid en -taken: vaststellen regels milieugezondheidsrisico's/geur/ondergrond m.b.t Omgevingswet. Uitwerken Bidbook SLA. Implementeren plan van aanpak n.a.v. Rekenkameronderzoek ODZOB. Gezonde lucht voor alle inwoners in 2030 (WHO-norm). Actualiseren luchtbeleid.
- Beperken overlast bedrijven op woonmilieu: we onderzoeken overlastgevendende situaties zoals op de Hurk en schrijven best bestaande technieken voor. We gebruiken ons nieuw vastgestelde beleid industriële geur om overlast voor onze inwoners tegen te gaan.

- Ondergrond: de ruimte in de ondergrond wordt steeds schaarser en dat belemmert de ontwikkeling van de stad. We nemen de regie in handen en gaan ook voor de ondergrond programmeren, ordenen en waar nodig reguleren.
- Dierplaagbestrijding: we zetten nieuwe structurele middelen in om de intensivering op het gebied van dierplaagbestrijding van de afgelopen jaren voort te kunnen zetten.

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	14.230	16.069	15.933	15.831	13.641	14.109
Baten	-7.893	-6.563	-4.023	-3.372	-2.745	-3.160
Mutatie reserves	1.312	-63	-976	-1.070	426	371
Saldo	7.649	9.443	10.934	11.389	11.322	11.320

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Bio energiecentrale: bio-energiecentrale Meerhoven, inclusief extra middelen vanwege het wegvallen van een subsidie van het Rijk	2.559	-2.711	368
Strategische investeringen warmte-/ energietransitie (kapitaallasten). Betreft middelen uit de begroting 2021 (€ 1 miljoen), 2022 (€ 0,9 miljoen), 2023 (€ 0,18 miljoen) en 2024 (€ 0,28 miljoen). KN24: € 0,38 miljoen waarvan € 0,1 miljoen ingezet voor sportaccomodaties	2.333	0	0 *
Klimaat en weersverandering: stelpost voor Slim Verduurzamen Vastgoed (€650.000) en circulariteit (€ 57.000)	707	0	0
Projecten duurzaamheid en milieu	2.586	-1.119	-1.467 *
Storting in reserve exploitatieprojecten:	0	0	813 *
Vergunningen, Toezicht, Handhaving (VTH): GR Odzob is een uitvoeringsdienst voor VTH (betreft het Eindhoven-deel).	2.159	0	0
Milieubeheer: verbeteren omgevingskwaliteit, verlagen van cumulatieve milieu-gezondheidslast, milieu sturend maken bij ruimtelijk-economische ontwikkelingen, meetsystemen lucht en geluid, anticiperen op (boven)lokale ontwikkelingen	395	0	0
Uitvoering programma duurzaamheid en onttrekking uit de reserve stimuleren energietransitie	577	-5	-125 *
Bodem en gebiedsgericht grondwaterbeheer, verrekening met reserve bodemsanering	72	-14	241
Dierplaagbestrijding, o.a. KN24: structureel €150.000	331	0	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	3.900	-7	0 *
Kapitaallasten	29	0	0
Omgevingswet: zoals onderzoekskosten en programma ondergrond	105	0	-527
Stelpost strategische investeringen: onttrekking voor startnotitie publiek energiebedrijf	0	0	-275
Overig	180	-167	-4
Totaal	15.933	-4.023	-976

Begraafplaatsen en crematoria (tv 7.5)

We voeren de gemeentelijke taken op het terrein van lijkbezorging uit: begraafplaatsen en crematoria, lijkschouw (vaststellen dat de betrokkene is overleden), baten voor begraafplaatsrechten en afkoopsommen grafrechten.

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	983	887	993	992	991	991
Baten	-601	-648	-648	-648	-648	-648
Saldo	382	239	345	344	343	343
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Begraafplaatsen: beheerkosten en opbrengsten leges				825	-648	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				158	0	0
Kapitaallasten				10	0	0
Totaal				993	-648	0

2a. Ondernemende stad

Ondernemende stad

Als Brainport Eindhoven hebben we door de triple-helix samenwerking een sterke economie. Economische groei is geen doel op zich, maar is wel randvoorwaardelijk voor de 'brede' welvaart en het welzijn van onze samenleving, waarbij we willen dat al onze inwoners het (economische) succes van Brainport Eindhoven kunnen voelen. Zowel verspreid in de wijken als geconcentreerd in een aantrekkelijke binnenstad.

We blijven ons inzetten op een gezonde economische structuur om de stad vitaal en leefbaar te houden. Dat doen we door beleidskaders te ontwikkelen die richting geven aan de verdere ontwikkeling van ons vestigingsklimaat. Waarvan onze binnenstad als één van de economische toplocaties een belangrijk visitekaartje is. Onze accountmanagers fungeren als eerste aanspreekpunt voor externe stakeholders en adviseren over vestigingsmogelijkheden, uitgifte van locaties op bedrijventerreinen, vergunningaanvragen, bestemmingsplanmogelijkheden, economische ontwikkelingen en de programmering van werklocaties. Via Brainport Development focussen we op de high tech maakbedrijven die het profiel van onze stad en regio verder versterken: high tech systemen & materialen, food & technology, automotive, lifetech & health. In de regionale Brainport Agenda (meerjarenagenda van Stichting Brainport die in 2020 is vastgesteld) staan de pijlers Innovatie, technologie en ondernemerschap, Talent, en Woon- en Leefomgeving voor onze regio centraal. Deze pijlers komen ook terug in de Jaarplannen van Brainport Development. Aan de hand van de Strategische Agenda Brainport voeren de triple helix partijen in Brainport Eindhoven en de provincie Noord-Brabant de dialoog met het Rijk omtrent hun gezamenlijke ambities voor de Brainportregio. Deze agenda bevat in totaal 12 opgaven op het gebied van Woonleef- en vestigingsklimaat, Talent én Internationale waardeketens- en is opgesteld in nauwe samenwerking met onze regionale triple helixpartners en de provincie Noord-Brabant. De regionale Brainport Agenda was daarin het vertrekpunt. Vanuit de gemeente Eindhoven versterken we de basis van onze economische ontwikkeling via innovatie, onze werklocaties, onze dienstverlening en intensiveren we onze ondersteuning van het brede MKB als ruggengraat van onze economie.

We ondersteunen startups en scale-ups die de motoren voor het Brainport Ecosysteem zijn. Met de inzet op economische transformatie ondersteunen we de betrokken belanghebbenden van de binnenstad en een aantal geprioriteerde winkelcentrumgebieden om met toekomstbestendig aanbod de verblijfskwaliteit te verbeteren en daarmee de leefbaarheid in de wijk en stad als geheel te vergroten. Om als stad leefbaar en aantrekkelijk te zijn, hebben we ook voorzieningen nodig die aansluiten bij de behoefte van onze groeiende en veranderende omgeving. Dit bestaat uit gebalanceerd aanbod van consumentgerichte voorzieningen, maar ook een aantrekkelijk uitgaansleven, aanbod van evenementen, recreatie, sport, onderwijs, zorg, kunst en cultuur, welke in belangrijke mate bijdragen aan de kwaliteit van leven voor onze bewoners en aan de aantrekkingskracht van Eindhoven voor bedrijven, (internationaal) talent, en bezoekers. Om het niveau van de voorzieningen te laten

aansluiten bij de behoefte van de stad werken we aan een Programma voor stedelijke en maatschappelijke voorzieningen dat voorziet in beleid en gericht is op uitvoering. Tijdens dit proces werken we onder meer samen met de partners uit de MRE regio om het totaalaanbod in de regio zo optimaal mogelijk te laten aansluiten bij de behoefte.

We werken aan een moderne en duurzame arbeidsmarktinfrastructuur die snelle en passende dienstverlening en ondersteuning biedt voor alle bedrijven en inwoners voor de verschillende stappen die ze op de arbeidsmarkt zetten. Zo is het Huis naar Werk dé gids voor werk, scholing en ontwikkeling waar alle vragen beantwoord worden. In 2024 halen we nog meer schotten tussen budgetten en dienstverlening van alle partners weg en investeren we, mede afhankelijk van Rijksbeleid, in een meer duurzaam karakter.

Alle talenten zijn nu en in de toekomst nodig op de arbeidsmarkt. Het gaat om de juiste aantallen talenten op het juiste moment met de juiste vaardigheden beschikbaar te krijgen en te houden voor de vraag van werkgevers. In samenwerking met en in aanvulling op Brainport Brabant ontwikkelen we zogenaamde Human Capital Agenda's voor de energietransitie en de belangrijkste krapsesectoren. Deze agenda's investeren gericht op activiteiten die vraag en aanbod nu en in de toekomst beter laten aansluiten. Zo ondersteunen we mede 'de schaa sprong' die gevolgen heeft voor personeel in alle sectoren en voor alle grote maatschappelijke opgaven.

Naast het beschikbaar krijgen en houden van ons eigen talent hebben we talent van buiten nodig. We willen dat de (kennis)werkers en hun gezinnen ervoor kiezen om in Eindhoven te blijven. Het Holland Expat Center South draagt er samen met andere partijen in de stad en regio aan bij dat zij zich zoveel mogelijk thuis voelen en mee gaan doen in onze samenleving. We leggen nadruk op het managen van verwachtingen bij internationals door het vroegtijdige informeren over 'hoe zaken in Nederland werken (zorg, onderwijs, etc)'. Hierbij maken we afspraken met werkgevers over hun rol en verantwoordelijkheden daarin.

Doelen

- Gezonde economische structuur
- Toename werkgelegenheid
- Arbeidsmarkt in Balans
- Innovatie
- Ruimte voor bedrijvigheid
- CO₂-reductie industrie en bedrijfsleven
- Goede dienstverlening voor het bedrijfsleven
- Voldoende internationaal talent voor onze kenniseconomie
- Toename economische activiteiten
- Stimuleren samenwerking met onze partners in de stad.
- Aantrekkelijke stad om te bezoeken

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. HECS: Living In programma (structureel per 2024) heeft focus op rol/commitment werkgevers en op vroegtijdig en gestandaardiseerd informeren van internationals. En resultaten (ook bij MKB accountmanagement) worden geconcretiseerd.
2. We werken actief aan de transformatie van wijkwinkelcentra, zodat we met functievermenging levendigheid creëren of behouden in onze wijken en leegstand voorkomen.
3. We willen een loket voor ondernemers dat MKB-ers ondersteunt in hun ambities op het gebied van verduurzaming, digitalisering en internationaal ondernemen. Ook de ambitie uit het bestuursakkoord 'schrappen en snappen' wordt daarin meegenomen.
4. We gaan onderzoeken waar het kan om de regeldruk voor MKB-ondernemers te verminderen en houden lokale regels tegen het licht om nut en noodzaak te heroverwegen.

5. We onderzoeken mogelijkheden om samen met het Rijk en de provincie financiële middelen beschikbaar te stellen, naar het voorbeeld van de landelijke 'MKB-deals'.
6. We sluiten voor 2023 met onze gemeentelijke dienstverlening aan op 'The Gate', het gezamenlijke platform van de TU/e, Brainport Development, de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM), Fontys Hogescholen en Summa College. We beogen dit na 2023 door te zetten.
7. We ontwikkelen een gemeentebrede aanpak 'stedelijke en maatschappelijke voorzieningen' zodat we programmatische keuzes kunnen maken in onze gebiedsontwikkelingen, een plintenstrategie ontwikkelen en regie voeren op het voorzieningenniveau in de wijken.
8. Het scholingsfonds Brabant Leert zorgt er voor dat (om)scholing naar werkzaamheden in kraptesectoren meer en sneller toegankelijk wordt voor alle burgers in Brabant
9. Om de schaa sprong mogelijk te maken en zo veel als mogelijk talenten aan te trekken en te behouden, ontwikkelen we in samenwerking met Brainport Development Human Capital Agenda's voor de energietransitie en de belangrijkste andere sectoren
10. In 2024 onderzoeken we samen met Tilburg University samen met de jongeren en samen met de regionale arbeidsmarktpartners wat een veranderende kijk van jongeren op werk kan betekenen voor aanpassingen in beleid en uitvoering
11. Via een Academische Werkplaats bij Tilburg University ontwikkelen met alle relevante arbeidsmarktpartners een scherper beeld van een toekomstige arbeidsmarktinfrastructuur die werkt voor iedereen en alle arbeidsmarkttransities.

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Ondernemende stad	Economische ontwikkeling	5.088	-1	-800	4.287
	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.653	-6.669	0	984
	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	4.278	-2.711	0	1.567
	Economische promotie	5.851	-3.194	671	3.328
Ondernemende stad		22.870	-12.575	-129	10.166

BBV-indicatoren

Indicator	peiljaar	NL	100-300	> 300	Eindhoven
Func tiemenging	2022	53,8	56,7	59,2	60,5
Vestigingen (van bedrijven) (per 1.000 inw.15 t/m 64 jr)	2022	174,1	163,5	216,1	162,3
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2021	1,9	2,2	2,4	2,6

Verbonden partijen

Brainport Development N.V.

Brainport Development draagt bij aan de duurzame economische structuurversterking van Brainport Eindhoven, versterking van het vestigingsklimaat en een toename van werkgelegenheid op alle niveaus. Dat doet de onderneming door het stimuleren en realiseren van projecten en programma's, het promoten van Brainport Eindhoven in binnen- en buitenland, en het ontwikkelen en monitoren van de regionaal-economische strategie van de triple helix (Stichting Brainport).

Breedband Regio Eindhoven B.V.

Breedband Regio Eindhoven (BRE) B.V draagt bij aan het vestigingsklimaat door het in eigendom verwerven, exploiteren en beheren van glasvezelinfrastructuren, dan wel het op andere wijze realiseren van breedbandconnectiviteit in de regio Eindhoven ten behoeve van bedrijven en instellingen. Vanuit maatschappelijk perspectief is BRE is een deelneming met een strategisch karakter voor het realiseren van de ambities van de gemeente Eindhoven op het gebied van digitalisering en vestigingsklimaat. Meer en meer is

hoogwaardige digitale connectiviteit een nutsfunctie geworden waarvan goede borging van het publiek belang aan de orde is.

Flight Forum Beheer B.V.

Zie Flight Forum C.V.

Flight Forum C.V.

Dit betreft een samenwerkingsverband met Schiphol Real Estate voor de ontwikkeling van een innovatief en kwalitatief hoogstaand businesspark nabij Eindhoven Airport.

Twice Eindhoven B.V.

Twice stimuleert de totstandkoming en ontwikkeling van jonge, innovatieve technologie-ondernemingen in vijf thematische bedrijventra op 2 innovatieve hotspots in Eindhoven (Twining 1999 - Bèta 2007 - Catalyst 2012 - M μ 2013 – Alpha 2021).

Thema: Ondernemende stad

Economische ontwikkeling (tv 3.1)

Wat willen we bereiken

1 Gezonde economische structuur

Een evenwichtige verdeling en ordening van de verschillende soorten van bedrijvigheid zorgt voor vruchtbare grond voor ondernemerschap met arbeidsplaatsen als gevolg en draagt bij aan de kwaliteit van leven voor bewoners.

2 Toename werkgelegenheid

Eindhoven voert een regierol voor een goed functionerende arbeidsmarkt. We zorgen voor kwalitatief goede werklocaties, door te werken aan een toekomstbestendige binnenstad en de dienstverlening aan onder andere internationals.

3 Arbeidsmarkt in Balans

Iedereen is nodig en iedereen krijgt kansen. Talenten en vaardigheden staan voorop. Het inschakelen van het onbenut arbeidspotentieel en kansen voor MBO-ers zijn cruciaal. Huis naar Werk is een gids voor de lokale en regionale arbeidsmarkt.

4 Innovatie

We staan voor complexe maatschappelijke opgaven die niet eenvoudig zijn 'op te lossen'. Het innovatief vermogen wordt versterkt door het Stadslab Eindhoven. Hiermee wordt continuïteit, samenhang, kwaliteit en impact van kennis en innovatie geborgd.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Economische groei Eindhoven (%) (1)	nnb	2%	2%	2%	2%	2%
Banen (aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar) (2)	1.075	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Gezonde economische structuur

Een evenwichtige verdeling en ordening van de verschillende soorten van bedrijvigheid zorgt voor vruchtbare grond voor ondernemerschap met arbeidsplaatsen als gevolg en draagt bij aan de kwaliteit van leven voor bewoners.

2.1 Toename werkgelegenheid

We creëren kansen voor werkgevers en -zoekenden en maken economische ontwikkeling mogelijk.

3.1 Arbeidsmarkt in balans

We zetten samen met onze lokale en regionale partners in op een breed arbeidsmarktbeleid gericht op het onbenut arbeidspotentieel en MBO-ers.

4.1 Ontwikkelen van een innovatiestrategie en aanjagen van innovaties

Om het innovatievraagstuk maatschappelijk verantwoord aan te pakken moeten bestaande en nieuwe netwerken en ecosystemen worden (door)ontwikkeld. Tegelijkertijd is het wenselijk om kaders en generieke instrumenten te ontwikkelen.

In 2024 richten we ons vooral op:

- Huis naar werk: in 2024 versterken we de gidsfunctie van Huis naar Werk en we vergroten de bekendheid met en het gebruik van Huis naar Werk .
- Werkgeversdienstverlening: Naast de gidsfunctie bij Huis naar Werk voor werkzoekenden, gaan we in 2024 de werkgeversdienstverlening verder verbeteren.
- Monitoring: we gaan de ontwikkelingen op het gebied van werk, scholing en ontwikkeling structureel monitoren. Ook gaan we data gebruiken om de tactische en operationele doelen van Huis naar werk te kunnen monitoren.
- Brainport Human Capital Agenda: we investeren samen met Brainport HCA en arbeidsmarktpartners in gerichte activiteiten die de werking van de arbeidsmarkt in een sector verbeteren.
- Aanpak kraptesectoren: In 2024 starten we het uitwerken van human capital agenda's samen met onze regionale arbeidsmarktpartners.
- Opstellen van actieplan MBO: hiermee zetten we het MBO in de spotlights. In 2024, 2025 en 2026 gaan we hier mee door. Dit doen we in nauwe samenwerking met grotere leveranciers van stageplaatsen.
- Studentenambtenaar: in 2024 gaat de studentenambtenaar aan de slag.
- Leven Lang Ontwikkelen: het scholingsfonds Brabant Leert biedt kansen om Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen meer toegankelijk te maken. De verbinding met de regionale dienstverlening in Huis naar Werk is hierin cruciaal.
- Jong Talent: samen met de regio nemen we deel aan een provinciaal onderzoek naar de behoeften onder jongeren met betrekking tot werk.
- Schaalsprong Talent: dit is een van de belangrijke pijlers van de Strategische Brainport Agenda. In 2024 werken we dit, onder aanvoering van Brainport uit in een concreet plan van aanpak mét middelen.
- Skillsbased Economy: we werken aan vernieuwing van het arbeidsmarktinstrumentarium bijv. via Passport for Work. In 2023 wordt hiertoe een maatschappelijke business case opgesteld.
- SROI Beleid: in 2024 voeren we het beleid lokaal en regionaal uit met aandacht voor handhaving.
- Brainport voor elkaar: in samenwerking met 'Brainport voor elkaar' kijken we naar de mogelijkheden om verschillende facetten van de inclusieve arbeidsmarkt en de bredere impact op bestaanszekerheid te versterken.
- Europees Sociaal Fonds (ESF): het aanvragen van de ESF+ projecten als onderdeel van het programma ESF+ 2021-2027 waarbij de focus ligt op kwetsbare werkenden en werkzoekenden.
- Stadslab Eindhoven: samen met inwoners, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en ondernemingen aan maatschappelijke opgaven werken onder meer in de vorm van hackathons, challenges en workshops.
- Ondernemersloket: we geven meer aandacht aan MKB ondernemers door de inrichting van een ondernemersloket.
- Binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen: we geven de kaders voor gewenst aanbod aan voor de binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen en projecten zoals VDMA, Heuvel en Victoriakwartier.
- Gebiedsontwikkelingen buiten de binnenstad: we geven de kaders aan voor gewenst aanbod voor de gebiedsontwikkelingen buiten de binnenstad.
- Uitvoering Binnenstadsdeal: we geven uitvoering aan de afspraken in de binnenstadsdeal die betrekking hebben op economie, zoals inzet op transformatie van aanbod en het stimuleren van een bruisend uitgaansleven.
- Sharing the Vibes: we stellen Sharing the Vibes op en vast (Visie op een bruisend Eindhoven) in Q1 van 2024, we bieden ruimte aan ondernemers om in het uitgaansleven verantwoordelijkheid te nemen met focus op een levendige en leefbare stad voor bezoekers en bewoners.

- Nachtleven: binnen Sharing the Vibes ontwikkelen we samen met de stad een visie op een bruisend nachtleven in Eindhoven.
- Terrastijden: binnen Sharing the Vibes verruimen we openingstijden en maken we verdere verruiming van terrastijden mogelijk.
- Stimulering kleine MKB ondernemers: de inzet op de transformatie van aanbod in de geprioriteerde centrumgebieden blijft bestaan en er wordt met incidentele middelen extra ingezet op de stimulering van kleine MKB ondernemers.
- Ondernemerscollectieven: we stimuleren de oprichting en voortzetting van stevige ondernemerscollectieven met de oprichting en ondersteuning van Bedrijven Investeringszones.
- Ondersteuning ondernemers: we ondersteunen ondernemers die zich willen vestigen met ondersteuning en uitleg over complexe regelgeving en vergunningen.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	3.311	3.412	5.088	4.333	4.329	4.329
Baten	0	0	-1	-1	-1	-1
Mutatie reserves	12	-60	-800	-50	-50	-50
Saldo	3.323	3.352	4.287	4.282	4.278	4.278

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Financiering Brainport Development: samenwerking met het bedrijfsleven en kennis- en onderzoeksinstellingen	1.830	0	0
Beleid voor versterking van de economische bedrijvigheid en innovatie.	1.642	0	-650 *
KN24: Gebiedsvisie Eindhoven Airport District in 2024: € 1,5 miljoen (waarvan € 0,8 gestort in reserve), van 2025 t/m 2027 € 50.000 per jaar			
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten.	1.553	-1	0 *
KN24: Huis naar Werk (structureel € 277.000, oplopend tot € 555.000 in 2027), arbeidsmarktbeleid (€ 55.000 structureel) en inrichting sector (€ 125.000 per jaar t/m 2027).			
Overig	63	0	-150
Totaal	5.088	-1	-800

Thema: Ondernemende stad

Fysieke bedrijfsinfrastructuur (tv 3.2)

Wat willen we bereiken

1 Ruimte voor bedrijvigheid

We bieden ruimte aan bedrijven die bij het innovatieve profiel van Eindhoven passen. De vraag naar 'ruimte om te ondernemen' is aanhoudend groot. Selectieve groei is mogelijk, we moeten meer sturen om de juiste bedrijven in juiste gebied te vestigen.

2 CO₂-reductie industrie en bedrijfsleven

Doelstelling klimaatverordening 2016: 95% CO₂ reductie in 2050 en 55% in 2030 ten opzichte van 1990.

Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030. Ambitie klimaatmissie:

Klimaatneutraal in 2030.

Effectindicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Directe CO ₂ -uitstoot industrie, commerciële dienstverlening en kantoren cf Klimaatverordening (Kton) (2)	Op schema (2021)		343	325	307	289
Directe CO ₂ -uitstoot industrie, commerciële dienstverlening en kantoren cf ambitie 2030 klimaatmissie (Kton) (2)	380 (2021)		288	257	227	196

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Regionale samenwerking bij bedrijfshuisvesting

Om het zoekgebied van bedrijven te vergroten, werken we in het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) samen in '9voor1' en op het gebied van de regionale herprogrammering bedrijventerreinen.

1.2 De (her)ontwikkeling van bestaande bedrijvenlocaties financieel mogelijk maken

Het Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties (ROW) stelt samen met de deelnemende gemeenten in het (SGE) leningen of garanties beschikbaar voor (her)ontwikkelprojecten op bestaande bedrijvenlocaties die anders niet gerealiseerd zouden kunnen worden.

1.3 Ruimte bieden aan bedrijvigheid

Via onderzoeken verkrijgen we een goed beeld van de ruimtebehoefte die bij het bedrijfsleven aanwezig is. Wij kijken naar de doorontwikkeling en uitbreiding binnen onze campussen en stellen locatiepaspooten op voor onze grotere bedrijventerreinen.

In 2024 richten we ons vooral op:

- Locatiepaspooten: opstellen locatiepaspooten en uitvoering geven aan de uitkomsten
- Transformatie vastgoed: transformatie leegstaand en kansarm commercieel vastgoed naar andere functies (waaronder wonen).
- Programmering werklocaties: actualiseren van de regionale afspraken teneinde het aanbod beter te laten aansluiten op de vraag (dit is twee jaar eerder dan gepland).
- Website '9voor1': de website '9voor1' wordt verder doorontwikkeld en actief onder de aandacht gebracht bij de doelgroep.
- Vervolg ROW: het vernieuwde ROW is in 2022 geëvalueerd, waarbij is besloten om er een vervolg aan te geven. Daarbij blijven we op zoek naar nieuwe mogelijkheden om de herontwikkeling van gedateerde bedrijfspanden te stimuleren.
- Campussen: groei op campussen alsmede versterken campusbeleid.
- BIZ: stimuleren samenwerkingsverbanden in de vorm van bedrijveninvesteringszones (BIZ).

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	15.016	13.018	7.653	1.059	14.572	14.572
Baten	-14.193	-12.065	-6.669	-80	-13.597	-13.597
Mutatie reserves	-30	0	0	0	0	0
Saldo	792	953	984	979	975	975

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Activiteiten fysieke condities bedrijvigheid: o.a. grondexploitatie bedrijventerreinen (incl. fasering (zie paragraaf 3g grondbeleid), ontwikkeling en onderhoud bedrijfslocaties, herontwikkeling bedrijfspanden, verduurzaming bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden en winkelstrips, werkzaamheden voor land- en tuinbouwgronden.	6.864	-6.602	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	398	0	0
Kapitaallasten. KN24: Stelpost strategische investeringen (structureel € 0,1 miljoen).	391	0	0 *
Leges vaste standplaatsen	0	-67	0
Totaal	7.653	-6.669	0

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (tv 3.3)

Wat willen we bereiken

1 Goede dienstverlening voor het bedrijfsleven

We willen de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers op een hoger niveau brengen. De ervaring leert dat ondernemers dit waarderen, maar ook dat de tijd die je er aan de voorkant in stopt, aan de achterkant veelal weer wordt terug verdiend.

2 Voldoende internationaal talent voor onze kenniseconomie

Doelstelling is het aantrekken, goed laten landen en behoud van internationaal talent en hun gezin. Zodat de internationale talentpool zich kan bewijzen als een structurele en noodzakelijke toevoeging aan de arbeidsmarkt in onze stad en regio.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Ondernemersloket

We bereiden de komst van een ondernemersloket voor. Daarmee creëren we één ingang voor ondernemers die de toegang tot onze dienstverlening vergemakkelijkt en ondersteuning biedt bij het realiseren van ambities.

1.2 MKB Uitvoeringsprogramma

Samen met kennisinstellingen en het lokale bedrijfsleven geven we in het MKB uitvoeringsprogramma jaarlijks vorm en inhoud middels 'Onze Stad Onderneemt Samen' (inzet lokale ondernemers).

1.3 MKB bedrijven helpen bij het aannemen van internationale werknemers

Bij vragen van het MKB bij het werven, laten landen en behouden van internationals is het HECS zowel proactief als reactief aan zet via het MKB Accountmanagement. Via het Living In programma verbinden we de talentvolle spouses aan datzelfde MKB.

2.1 Internationale werknemers helpen om in Eindhoven te komen wonen en werken

HECS helpt internationals, hun families en werkgevers bij formele procedures (wonen en werken). Focus ligt op het vroegtijdig informeren van de international om aan management van verwachtingen te doen: de werkgever heeft hierin een belangrijke rol.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal bedrijven in de regio dat gefaciliteerd is door het 'een-loket' (1.1)	Ruim 100	80	80	80	80	80
Aantal MKB bedrijven dat geholpen wordt door het Expat Center (1.3)	260	250	250	250	250	250
Gefaciliteerde internationals door het Expatcenter (2.1)	9.850	7.000	10.000	10.500	11.000	11.500

In 2024 richten we ons vooral op:

- Ontwikkelen ondernemersloket: het ondernemersloket ontwikkelen we verder door naar één ingang voor ondernemers waarmee de toegang tot onze dienstverlening wordt vergemakkelijkt.
- Regelgeving: we onderzoeken tevens welke regels we kunnen versimpelen hetzij schrappen conform opgave bestuursakkoord.
- Externe financiering: we onderzoeken de mogelijkheden om, waar mogelijk samen met het Rijk en de provincie, aanvullende financiële middelen beschikbaar te stellen, naar het voorbeeld van de landelijke 'MKB-deals'. Daarvoor is incidentele cofinanciering beschikbaar.
- Launching customer: onze lokale MKB-ers zijn een belangrijke werkgevers in de regio en een drijvende kracht van onze economie. We kopen zoveel mogelijk lokaal in en zoeken daarbij creatief naar wat mogelijk is.

- Verbeteren dienstverlening HECS: focus op het verbeteren van onze dienstverlening ten aanzien van het registreren van het sterk groeiend aantal internationals door zowel de front- en backoffice van HECS (ism. Publieks Contacten).
- Samenwerking met Brabants MigratielInformatiepunt (BMIP): expat center onderzoekt de mogelijkheden tot samenwerking met het Brabants MigratielInformatiepunt (BMIP).
- Analyse Living In/MKB Accountmanagement: zal haar rol en die van de internationals/werkgevers omtrent Living In/MKB Accountmanagement analyseren: commitment van werkgevers en management van verwachtingen bij internationals zijn hierin belangrijk.
- HOTSPOT (1): Afhankelijk van de haalbaarheidsverkenning wordt in 2024 samen met het expat center, Bibliotheek Eindhoven en Eindhoven365 het concept verder uitgedacht.
- HOTSPOT (2): afhankelijk van besluitvormingsproces college B&W en de ontwikkelingen omtrent de regioideal in 2023/2024, zal in 2024 verder uitvoering gegeven worden aan de ontwikkeling van HOTSPOT i.s.m. founding partners, ontwikkelaar, werkgevers, inwoners.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	2.439	1.326	4.278	4.291	4.291	4.291
Baten	-2.044	-1.038	-2.711	-2.711	-2.711	-2.711
Mutatie reserves	74	0	0	0	0	0
Saldo	469	288	1.567	1.580	1.580	1.580

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Leges markten en standplaatsen	161	-675	0
Holland Expat Center South	271	-368	0
Bedrijveninvesteringszones (BIZ): wettelijke taak, uitbreiding BIZ-regelingen w.o. De Hurk, Kruisstraat/Woenselse Markt, Boulevard-Zuid en Haagdijk.	1.754	-1.668	0 *
MKB: structurele stelpost uit bestuursakkoord 2022	166	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten.	1.894	0	0 *
KN24: voortzetten aflopende fte's voor HECS € 0,1 miljoen per jaar t/m 2027			
Kapitaallasten	32	0	0
Totaal	4.278	-2.711	0

Thema: Ondernemende stad

Economische promotie (tv 3.4)

Wat willen we bereiken

1 Toename economische activiteiten

We willen meer economische dynamiek in de stad door nieuwe bedrijven en investeerders aan te trekken en te zorgen voor nieuwe banen. Tevens zorgen dat we dat we een aantrekkelijk leefklimaat realiseren voor de mensen die deze banen gaan invullen.

2 Stimuleren samenwerking met onze partners in de stad.

De waarde van citymarketing voor de stad is groot. Hiervoor volgen we de citymarketingstrategie. Samen met Brainport Development promoten we de campussen als vestigingsplaats voor internationale bedrijven en werken we o.a. samen in The Gate.

3 Aantrekkelijke stad om te bezoeken

We pakken de transformatie van monofunctionele centrumgebieden naar vitale gebieden en 'place to be' op in samenwerking met de direct belanghebbenden. Daarbij stimuleren we ondernemerscollectieven (BIZ aanpak).

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vestigingen (van bedrijven - aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar) (1)	162,3	143	143	143	143	143
Aantal hotelovernachtingen (x 1.000) (3)	nrb	900	900	900	900	900

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Zichtbaarheid startups

De focus ligt op de continuering van de deelprojecten. We dragen bij aan The Gate, blijven co-organisator van Level Up en de rondetafelgesprekken tussen wethouders en startups. We blijven als launching customer startups de ruimte geven in de stad.

2.1 Versterking vestigings- en leefklimaat

Naast de binnenstad, als het visitekaartje en economische toplocatie, zijn onze campussen (TU/e, HTC, Strijp-S / T en BIC) de innovatie hotspots voor onze regio. We verstevigen de samenwerking tussen de campussen in een bestuurlijk campusoverleg.

3.1 Stimuleren van evenementen

We continueren de uitvoering van de vastgestelde evenementenvisie. Het convenant green deal evenementen is in uitvoering. In het kader van een vuurwerkvrij Eindhoven willen we voor de jaarwisseling een vuurwerk-lichtshow aanbieden aan de stad.

3.2 Voorzieningenniveau

We ontwikkelen een gemeente brede aanpak 'Stedelijke en maatschappelijke Voorzieningen' zodat we regie kunnen voeren op het niveau van voorzieningen om de voorzieningen aan te laten sluiten bij de behoefte van de groeiende en veranderende stad.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal organisatorische bijdragen aan startup-evenementen (1.1)	7	3	0	0	0	0
Aantal verbindingen tussen startups en relevante economische belanghebbenden (1.1)	47	20	0	0	0	0
Aantal evenementen (3.1)	569	400	400	400	400	400

In 2024 richten we ons vooral op:

- Economische Transformatie Centrumgebieden: we blijven in de geprioriteerde gebieden inzetten op de transformatie naar gewenst aanbod, in samenwerking met de vastgoedpartijen.
- Programma Stedelijke en Maatschappelijke Voorzieningen: dit is een gemeentebreed programma onder de Omgevingswet, waarmee we samen met de externe partners gaan werken aan de optimalisatie van het voorzieningenniveau in de stad.
- Sharing the Vibes – Visie op een bruisend Eindhoven: we stellen een plan op om Eindhoven nog meer te laten bruisen. Het volledige uitgaansleven, horeca, nachtleven en het mogelijk maken van (nachtelijke) evenementen, komen in dit plan samen.
- Terrassenbeleid: het nieuwe terrassenbeleid (wat nu i.v.m. de herinrichting wordt aangepast) maakt onderdeel uit van het nieuwe horecabeleidsplan en vormt één bouwsteen van het Programma Stedelijke en Maatschappelijke Voorzieningen.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	4.516	3.355	5.851	4.547	4.349	4.349
Baten	-4.396	-2.817	-3.194	-3.194	-3.194	-3.044
Mutatie reserves	320	121	671	121	121	121
Saldo	440	659	3.328	1.474	1.276	1.426

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
KN24: Voortzetten aflopende fte's: start-up officer (€103.000), werkbudget TTC (€ 185.000), MKB-deals (€ 1.000.000), plintenstrategie en voorzieningen (€ 200.000) en terugstorting onttrekking reserve Citymarketing n.a.v. vuurwerkvrij oud en nieuw 2023-2024 (€ 850.000)	1.488	0	850 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: Voortzetten aflopende fte's voor slagkracht binnenstad (€ 0,34 miljoen) en versterken vestigingsklimaat (€ 0,29 miljoen)	1.721	0	0 *
Evenementen subsidies: o.a. GLOW en subsidieregeling 'Eindhovenementen'	2.263	0	0
Toeristenbelasting	0	-2.934	0
Promotionele activiteiten: voor aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en instellingen, nieuwe werkers en toerisme (waaronder Eindhoven evenementen, Eindhoven traditie, Stichting Eindhoven marketing en Project Open Eindhoven)	44	-260	-179
Nachtleven	133	0	0
Overig	202	0	0
Totaal	5.851	-3.194	671

2b. Onderwijs

Onderwijs

We zijn wettelijk verplicht om te zorgen voor kwalitatieve onderwijshuisvesting. Daarvoor stellen we samen met de PO en VO schoolbesturen Integrale Huisvestings Plannen op. Daarin worden projecten van meerdere schoolbesturen gezamenlijk afgewogen en op elkaar afgestemd. De komende jaren gaan we toewerken naar een lange termijn planning (16 jaar). Daarnaast kunnen de scholen programma aanvragen indienen die jaarlijks worden beoordeeld. De schaa sprong, krapte op de woningmarkt en internationalisering zorgen dat leerlingenaantallen steeds moeilijker zijn te voorspellen. Samen met regiopartners en schoolbesturen zoeken we hiervoor oplossingen.

We hebben als gemeente de volgende wettelijke taken op het terrein van onderwijs:

- bestrijden van onderwijsachterstanden;
- toezicht en handhaving kinderopvang;
- toezicht openbaar onderwijs;
- handhaven Leerplichtwet;
- uitvoeren van regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC);
- tegengaan van voortijdig schoolverlaten (VSV);
- uitvoeren van Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB);
- zorgdragen voor leerlingenvervoer.

Daarnaast werken we in 2024 met de partners in de stad intensief samen om ontwikkelkansen voor iedereen in de leeftijd van 0 tot 23 jaar te creëren. Dit doen we op de volgende onderdelen:

Lokaal Educatieve Agenda en NPO aanpak corona en jeugd

We werken samen met LEA (Lokale Educatieve Agenda) partners en geven samen uitvoering aan de Lokaal Educatieve Agenda 2020-2024. Daarnaast stellen we een nieuw kader voor 2024-2028 op en voeren samen met deze partners in 2024 ook het “programma jeugd en corona” uit om kwetsbare kinderen en jongeren te helpen. De agenda 2020-2024 is gericht op een betere aansluiting onderwijs-jeugdhulp én ontwikkelkansen voor iedereen, waaronder het bevorderen van kansengelijkheid, het bevorderen van actief burgerschap en het bestrijden van onderwijsachterstanden. In schooljaar 2023-2024 wordt bijvoorbeeld concreet extra ingezet op de rijke schooldag op scholen in Eindhoven, het bevorderen van actief burgerschap middels initiatief maatschappelijke diensttijd (MDT), het terugdringen van laaggeletterdheid door een leesoffensief en het verbeteren van aansluiting onderwijs-jeugdhulp middels pilots integraal arrangeren in het primair en voortgezet onderwijs. De intensivering vanaf 2024 (1,6 miljoen) nemen we mee bij de uitvoering van de huidige LEA en de opzet voor het nieuwe LEA kader 2024-2028. We monitoren en rapporteren jaarlijks over de resultaten via de LEA monitor.

Aanvalsplan MBO 2024-2026

In het aanvalsplan MBO focussen we ons op twee ambities:

1. Het bevorderen van kansengelijkheid. Wij vinden dat onze mbo-studenten de kans moeten krijgen om hun vaardigheden en potentie volledig te ontplooiën en daarmee een duurzame positie op de arbeidsmarkt op te bouwen. Om volwaardig mee te kunnen doen in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en in de maatschappij is een gelijkwaardige behandeling van alle studenten noodzakelijk;
2. Kansrijk opleiden – een duurzame positie op de arbeidsmarkt. We zijn ons bewust van de opgaven van de regio en de arbeidsmarkt en zien hierin een cruciale rol voor het mbo weggelegd. We vinden het daarom van groot belang om mbo'ers kansrijk op te leiden, zodat zij duurzaam inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Om hiertoe te komen is structurele samenwerking tussen studenten, onderwijs, de gemeente en de arbeidsmarkt;

Daarnaast gaan we vanuit arbeidsmarktbeleid in gesprek met werkgevers over hoe we samen een duurzaam perspectief kunnen gaan bieden aan de jongeren, die dankzij gunstige arbeidsmarkt nu voortijdig instromen op de arbeidsmarkt – de zgn. 'groen pluk' - met daarbij de focus op het behalen van certificaten en een startkwalificatie

Aanpak voortijdig schoolverlaten

In aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV) focussen we op regionale samenwerking met het Doorstroompunt (RMC), het Programma naar de Juiste Plek, onderwijs, werkbedrijf en de overige VSV partners. Hierbij richten we ons zoveel mogelijk op een integrale en preventieve aanpak omdat we niet geloven in bestraffen maar in motiveren. Gezamenlijk zetten we in op een kansrijke toekomst voor iedere kwetsbare jongere tot 23 jaar. De vsv aanpak heeft twee doelstellingen:

1. Schooluitval voorkomen met als doelstelling om vsv te verlagen. Door het uitvoeren van de plusvoorzieningen in het VO en MBO;
2. Jongeren begeleiden naar school of werk met als doelstelling om vsv te verlagen. Door uitvallers te begeleiden naar onderwijs of werk en regionaal samen te werken.

Aanpak Laaggeletterdheid

We werken samen met kernpartners laaggeletterdheid om de basisvaardigheden van volwassenen te bevorderen en voeren het Stadsplan basisvaardigheden uit.

Doelen

- Goede onderwijshuisvesting
- CO₂-reductie onderwijshuisvesting
- Optimale ontwikkeling 0-13 jarigen
- Jongeren (13-23 jaar) perspectief bieden op diploma/arbeid/dagbesteding
- Volwassenen beheersen basisvaardigheden

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. Meerjarencader LEA 2024-2028
2. IHP met financiële vertaling

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Onderwijs	Onderwijshuisvesting	26.207	-2.933	-1.596	21.678
	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	31.826	-14.353	-51	17.422
Onderwijs		58.033	-17.286	-1.647	39.100

BBV-indicatoren

Indicator	peiljaar	NL	100-300	> 300	Eindhoven
Absoluut verzuim (per 1.000 leerlingen)	2022	4,2	6,1	5,2	6,7
Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen)	2022	24	23	38	13

Onderwijshuisvesting (tv 4.2)

Wat willen we bereiken

1 Goede onderwijshuisvesting

Het onderwijslandschap van Eindhoven is divers en in ontwikkeling. Samen met regiogemeenten zijn we voorloper op het gebied van internationalisering van onderwijs. Ook de schaa sprong heeft grote invloed op onderwijshuisvesting.

2 CO₂-reductie onderwijshuisvesting

Doelstelling klimaatverordening 2016: 95% CO₂ reductie in 2050 en 55% in 2030 ten opzichte van 1990.

Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030. Ambitie klimaatmissie:

Klimaatneutraal in 2030.

Effectindicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Directe CO ₂ -uitstoot Onderwijshuisvesting cf Klimaatverordening (Kton) (2)	Op schema (2021)		38	36	33	31
Directe CO ₂ -uitstoot Onderwijshuisvesting cf ambitie 2030 klimaatmissie (Kton) (2)	39 (2021)		30	26	23	20

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Integraal plannen en realiseren

Er wordt met schoolbesturen en partners een Integraal Huisvestingsplan (IHP) gemaakt om tot een goede, afgewogen planning te komen. In 2024 wordt een 16 jarig IHP opgeleverd. Vanaf 2025 een wettelijke taak. Onderdeel wordt herijking normbedragen. I.v.m. de schaa sprong en internationalisering vindt er intensief overleg plaats met schoolbesturen en regio gemeenten. Onderdeel van het IHP wordt een herijking van de normbedragen o.b.v. de duurzaamheidsambities van de gemeente, het rijk en Europa.

In 2024 richten we ons vooral op:

- IHP Voortgezet Onderwijs: in 2024 worden het van Maerlant Lyceum en het Lorentz Casimir College opgeleverd. De nieuwbouw realisatie voor Joris College / Plein Helder staat Q4 2024 gepland.
- IHP Primair Onderwijs: BS Eckart en Strijp Dorp worden 2023 opgeleverd. BS Achtbaan en Klapwiek en VSO Dok worden in 2024 opgeleverd. De beoogde locatie voor SBO Noord komt niet op tijd vrij. Aanvang realisatie in 2024 is onzeker.
- IHP Gestel: de oplevering van IHP Gestel is verschoven naar eerste kwartaal van 2024. Het onderzoek vraagt meer tijd om zorgvuldig te kijken naar een optimale oplossing i.v.m. de schaa sprong, waarbij we ook het tegengaan van segregatie meenemen.
- Strategisch IHP: de beschouwingsperiode van het IHP is 16 jaar. We kijken naar Primair, Voortgezet en Speciaal onderwijs. We investeren in capaciteit (0,2 miljoen structureel) en maken een start met het sparen van kapitaallasten (oplopend naar 1,0 miljoen structureel per 2027). Het betreft een eerste investering. Schaa sprong, woningnood en internationalisering worden vertaald op wijkniveau. In de tweede helft van 2024 staat de besluitvorming gepland.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	24.452	25.234	26.207	25.305	26.407	27.244
Baten	-9.512	-2.787	-2.933	-2.957	-2.957	-2.957
Mutatie reserves	2.229	-3.600	-1.596	-262	-262	-262
Saldo	17.169	18.847	21.678	22.086	23.188	24.025

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Beheerkosten onderwijshuisvesting: zoals OZB, verzekering, energielasten en onderhoud.	5.204	0	0
Doorbelasting energie en onderhoud onderwijshuisvesting bij bruikleenscholen	0	-677	0
Bewegingsonderwijs en schades:	1.940	-20	0
SPIL-locaties:	1.186	-2.069	0
ISE: structurele bijdrage	816	-167	-47 *
Kapitaallasten ISE: afschrijvingslasten gedekt uit kapitaallastenreserve ISE	175	0	-115
Kapitaallasten Onderwijshuisvesting: deze bedragen € 11,4 miljoen en lopen op tot € 12,4 miljoen in 2027. Daarnaast is er voor nog uit te voeren IHP-projecten een stelpost kapitaallasten van € 1,7 miljoen in 2024, oplopend tot € 2 miljoen in 2027. KN24: voor goede onderwijshuisvesting (is zorgplicht van de gemeente): stelpost kapitaallasten van € 0,3 miljoen in 2025, € 0,5 miljoen in 2026 en € 1 miljoen vanaf 2027).	14.177	0	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: Om te voldoen aan goede onderwijshuisvesting naar de toekomst (zorgplicht van de gemeente) zijn intensiveringsmiddelen toegekend (vanaf 2024 structureel € € 0,4 miljoen).	1.379	0	0 *
Overig: met name boekverlies voor het Stedelijk College Eindhoven die wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve huisvesting onderwijs (€ 1,3 miljoen)	1.330	0	-1.434 *
Totaal	26.207	-2.933	-1.596

Thema: Onderwijs

Onderwijsbeleid en leerlingzaken (tv 4.3)

Wat willen we bereiken

1 Optimale ontwikkeling 0-13 jarigen

Kinderen krijgen de mogelijkheden om zich optimaal te ontwikkelen. De sociale basis is versterkt en kansengelijkheid bevordert. Onderwijsachterstanden worden voorkomen en bestreden.

2 Jongeren (13-23 jaar) perspectief bieden op diploma/arbeid/dagbesteding

We willen verzuim en voortijdig schoolverlaten voorkomen en jongeren laten begeleiden naar het behalen van een startkwalificatie of naar duurzame arbeid.

3 Volwassenen beheersen basisvaardigheden

We versterken de basisvaardigheden van volwassenen om de zelfredzaamheid, de maatschappelijke participatie en de doorstroom naar werk of kans op het behoud van werk te vergroten.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% doelgroopleerlingen (groep 3) dat gemiddeld of bovengemiddeld scoort voor technisch lezen (1)	63%	70%	70%	70%	70%	70%
% leerlingen met startkwalificatie (2)	83%	86%	83%	83%	ntb	ntb
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) (2)	3,05%	2,1%	2,6%	2,6%	ntb	ntb
% deelnemers volwasseneducatie dat taalvaardiger is geworden (3)	82%	73%	ntb	ntb	ntb	ntb

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Bestrijden van onderwijsachterstanden

Met Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en het Eindhovense concept Spelen, Integreren en Leren (SPIL) voorkomen we onderwijsachterstanden en bevorderen we de ontwikkeling van Eindhovense kinderen in de leeftijd van 0-13.

2.1 Tegengaan voortijdig schoolverlaten

Met gemeenten en onderwijsinstellingen in de regio Zuidoost-Brabant versterken we de sluitende aanpak om VSV te voorkomen en zetten in op de uitvoering van het regionaal programma 'Naar de juiste plek; jongeren begeleiden naar opleiding of werk.

3.1 Versterken basisvaardigheden volwassenen

We voeren het Regionaal Educatief Plan (REP) voor de arbeidsmarktregio Zuidoost-Brabant uit en werken conform het nieuwe stadsplan basisvaardigheden 2024-2028 aan de aanpak van laaggeletterdheid en het bevorderen van basisvaardigheden van volwassenen

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% van de geïndiceerde peuters in Eindhoven dat wordt bereikt met voorschoolse educatie (1.1)	91%	93%	93%	93%	93%	93%
% van alle peuters in Eindhoven dat wordt bereikt met voorschoolse educatie (1.1)	69%	74%	74%	74%	74%	74%
Aantal laaggeletterde cursisten (1.1)	3.846	3.490	ntb	ntb	ntb	ntb
% jongeren in een kwetsbare positie uitgestroomd naar onderwijs jaar later (2.1)	67%	70%	67%	67%	ntb	ntb
% jongeren in een kwetsbare positie uitgestroomd naar arbeidsmarkt jaar later (2.1)	16%	15%	16%	16%	ntb	ntb
% VSV-ers uitgestroomd naar onderwijs jaar later (2.1)	18%	25%	26%	26%	ntb	ntb
% VSV-ers uitgestroomd naar arbeidsmarkt jaar later (2.1)	38%	39%	44%	44%	ntb	ntb

In 2024 richten we ons vooral op:

- Uitvoeren van wettelijke taken:: bestrijding van onderwijsachterstanden, toezicht/handhaving kinderopvang en leerplichtwet, toezicht openbaar onderwijs, tegengaan van voortijdig schoolverlaten, uitvoeren regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC), WEB en leerlingenvervoer.
- Lokaal Educatieve Agenda 2024-2028 opstellen en uitvoeren: samen met de lokale partners een nieuwe LEA opstellen en uitvoeren. Onderzoeken daarbij de mogelijkheden voor structurele inbedding pilots LEA/NPO. De voortgang via een monitor volgen en daar jaarlijks over rapporteren.
- Uitvoering geven aan Spilbegroting 2023-2026: samen met de SPIL-partners de activiteiten uitvoeren zoals in de begroting is opgenomen en de resultaten van deze inzet monitoren middels een SPILmonitor voor de zomer.
- Uitvoering geven aan stadsplan basisvaardigheden:: vanuit een multihelix samenwerking uitvoering geven aan het nieuwe stadsplan basisvaardigheden 2024-2028 met de ambitie om jaarlijks meer laaggeletterde inwoners te bereiken.
- Aanpak voortijdig schoolverlaten uitvoeren: samen met de gemeenten en het onderwijs in de regio voeren we het regionaal programma naar de juiste plek 2020-2024 en het RMC-kader 2021-2024 (regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten) uit.
- Continueren en intensiveren lokale en regionale samenwerking onderwijs: intensiveren van de multihelix samenwerking ten aanzien van internationalisering van het onderwijs.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	29.535	23.186	31.826	29.844	29.896	29.896
Baten	-14.318	-6.321	-14.353	-12.652	-12.652	-12.652
Mutatie reserves	-209	-639	-51	-29	-79	-79
Saldo	15.008	16.226	17.422	17.163	17.165	17.165

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Voorschoolse educatie SPIL	10.758	-8.529	-51 *
Wet Educatie Beroepsonderwijs: rijksmiddelen	2.331	-2.331	0
Wet Educatie Beroepsonderwijs: gemeentelijke middelen	108	0	0
Laaggeletterdheid 2020-2024: regio decentralisatie middelen	224	0	0
Regionaal Meld- en Coördinatiepunt: regio rijksmiddelen	1.541	-1.541	0
Aanpak jeugdwerkloosheid: regio rijksmiddelen	75	-75	0
Trajectbegeleiding (regio)	123	-65	0
Centrale Leerlingen Registratie (regio)	274	-187	0
Naar de juiste plek: regio rijksmiddelen, specifieke uitkering in 2022	795	-795	0
RMC lokaal	207	0	0
Bibliotheek op Spil	1.154	0	0
Stadsdeelbibliotheekfuncties	1.097	0	0
Bestuursakkoord - Rijke schooldag: structurele middelen	400	0	0
LEA, waarvan KN24: € 0,4 miljoen	689	0	0 *
Aanpak Jeugd en Corona	898	-826	0 *
Leerlingenvervoer	2.924	-3	0
Subsidie Versterken Sociale Basis (Taal en Leren)	5.265	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	2.963	-1	0 *
Totaal	31.826	-14.353	-51

2c. Sociale stad

Eindhoven streeft ernaar een zorgzame stad te zijn waarin iedereen volwaardig kan deelnemen en zijn of haar talenten kan ontplooiën. In 2024 zien we een toename van de vraag naar ondersteuning, tekorten aan personeel, vermindering van rijksfinanciering (zoals BUIG en jeugdzorg), en een stijging van de kosten. Bij het opstellen van de begroting voor 2024 hebben we geprobeerd hierop een antwoord te vinden, waarbij we breed binnen het sociaal domein hebben gezocht naar mogelijke ruimte en tegelijkertijd terughoudend zijn bij het introduceren van nieuw beleid en proefprojecten. Na 2024 zien we de tekorten bij werk & inkomen, jeugdzorg en beschermd wonen verder oplopen, en verwachten we ook een toename van de personeelstekorten. Om het sociaal domein ook na 2024 toekomstbestendiger te maken en betaalbaar te houden, bundelen we beschikbare (transformatie)middelen in een transformatiefonds sociaal domein. De middelen in dit transformatiefonds worden gericht ingezet met reële, meetbare doelen en businesscases.

Sociale basis en wijkteams

In het bestuursakkoord 'Samen morgen mooier maken 2022-2026' geven we topprioriteit aan het bieden van gelijke kansen, om zo Eindhoven een stad te laten zijn waar iedereen kan meedoen en talenten kan ontwikkelen. Om dit mogelijk te maken blijft het verder versterken van onze sociale basis nodig. In 2023 formuleerden we met elkaar de impact die we in de sociale basis willen maken: *"In Eindhoven voelen inwoners zich fijn, gezien en gesteund. We kijken om naar elkaar en helpen elkaar als het nodig is waardoor we het vertrouwen houden dat het (weer) goed komt"*. In 2024 vormt de nieuwe visie op de sociale basis het inhoudelijk vertrekpunt op basis waarvan we verder met partners aan de slag gaan. We pakken onze faciliterende rol en geven inwoners (initiatieven) en (in)formele partijen in de sociale basis de ruimte om het gemeenschapsgevoel en de ervaren ondersteuning in de directe omgeving van Eindhovenaren te vergroten. In de diverse stad die Eindhoven is, gaat de sociale basis ook over samenleven in verscheidenheid. In 2024 gaan we voortvarend aan de slag op basis van de ontwikkellijnen en ambities zoals vastgesteld in het beleidsplan Inclusief Samenleven.

Gezondheid

We zetten in op het verbeteren van kwaliteit van leven en het verkleinen van gezondheidsverschillen. Dit doen we onder meer door preventieve aanpakken en gezondheidsbevordering, door uitvoering te geven aan de uitvoeringsagenda Gezondheid telt voor iedereen, onze deelname aan Vitaal in Brainport (GROZZerdam) en met de middelen die beschikbaar worden gesteld binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Transformatie

Gezien de toename van maatschappelijke en economische uitdagingen moeten we transformeren. We evalueren het transformatieprogramma en brengen diverse middelen gebundeld samen in een transformatiefonds om de slagkracht te vergroten. Het primaire doel van dit fonds is om te investeren in

transformatie om zo te anticiperen op de toekomstig verwachte tekorten. Zo worden er onder meer plannen gemaakt voor het verminderen van langdurige- en jeugdwerkloosheid om duurzame bestaanszekerheid te versterken, en voor initiatieven gericht op het dempen van de stijgende kosten voor jeugdhulp. We zetten daarnaast ook in op vereenvoudiging, een betere contractsturing en digitalisering van de dienstverlening.

Wijkteams

Als de sociale basis onvoldoende ondersteuning kan bieden, regelen we ondersteuning en aanvullende zorg zo dichtbij als mogelijk met onze wijkteams van Stichting WIJeindhoven als ogen en oren in onze wijken. Om er onder andere voor te zorgen dat deze samenwerking goed verloopt en inwoners zo snel mogelijk de benodigde ondersteuning krijgen, vereenvoudigen we de organisatie van het Sociaal Domein over alle beleidsterreinen heen. Dit om de inwoner zo passend mogelijk te blijven ondersteunen, de aansluiting met de sociale basis te versterken en de ondersteuning zelf te verbeteren. We beginnen met vereenvoudigen bij onszelf, WIJeindhoven en het participatiebedrijf en de samenwerking daartussen.

Meedoen van nieuwkomers

We investeren dit jaar extra in de opvang van asielzoekers en statushouders. In lijn met het bestuursakkoord zetten we in op grotere, inclusieve en flexibel inzetbare opvanglocaties om deze doelgroepen op te kunnen vangen. Daarnaast staan we voor een verhoogde opgave voor de taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders en vangen we asielzoekers en ontheemden uit Oekraïne op in onze stad. Ook continueren we onze inzet om tot een landelijk dekkend netwerk van Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV) te komen.

Werk en inkomen

Om inwoners die bestaansonzekerheid ervaren zo goed en zo snel mogelijk te ondersteunen herijken we in 2024 de minimaregelingen. We zien dat het bereik van onze armoederegelingen stijgt. En dat we, door eropaf te gaan, inwoners met geldzorgen sneller en eerder kunnen bijstaan. Desondanks zijn we er nog niet. Nog te veel inwoners hebben moeite met rondkomen. Zeker nu is dit actueel met de stijgende levenskosten. In 2024 evalueren we het huidige beleidsplan Armoede & Schulden om te kijken waar het nog beter kan. Ook zetten we extra in op soepelere overgangen tussen uitkering en werk en een goede verbinding met armoede en schulden. We gaan een pilot voor basisbanen opzetten en breiden de pilot Bouwdepot uit voor een bredere doelgroep. Ook gaan we onderzoeken hoe we de stap van uitkering naar werk verder kunnen stimuleren, bijvoorbeeld door inzet van een duurzaam werkfonds.

Wmo

De landelijke trends laten ons zien dat het nodig is om aandacht te hebben voor de ouderen, door middel van preventieve aanpakken. In 2024 starten we met de uitvoering van de Woonzorgvisie 2030 via het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Ook geven we in samenwerking met de regio uitvoering aan een Regionaal Actieplan Dakloosheid en aan de doordecentralisatie Beschermd wonen. Thema's als preventie en wonen eerst staan hierin centraal. Wij zetten de doorontwikkeling van de Vrouwenopvang en Gezinsopvang door. We creëren één gezamenlijke toegang, breiden het aantal opvangplekken uit en gaan werken vanuit een systeemgerichte aanpak waarbij het kind centraal staat. Ten aanzien van de aanpak van huiselijk geweld en mensenhandel zetten we zowel lokaal als regionaal in op het verstevigen van integrale samenwerking. Daarnaast ontwikkelen we een integrale aanpak voor arbeidsmigranten.

Jeugd

Gemeenten staan bij het organiseren van de jeugdhulp voor grote inhoudelijke- en financiële uitdagingen. In Eindhoven pakken we deze uitdagingen onder andere op via het meerjarige Deltaplan Jeugd. Daarnaast werken we in de regio 'Samen voor Jeugd' aan de transformatie en inkoop van de jeugdhulp. De komende jaren zetten we onder andere in op normaliseren, het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp en het

gezaamenlijk leervermogen. In 2024 verwachten we bovendien diverse maatregelen en hervormingen door te voeren naar aanleiding van de Hervormingsagenda Jeugd. Ook breiden we het jongerenwerk uit. Tenslotte treffen we voorbereidingen voor het landelijke Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming. Zo werken we aan de inhoudelijke, organisatorische en financiële houdbaarheid van het jeugdhulpstelsel.

Doelen

- Een krachtige sociale basis
- Vergunninghouders zijn zelfredzaam
- Toekomstperspectief voor inwoners zonder verblijfsstatus
- De samenredzaamheid vergroten
- Verstrekken van uitkeringen aan inwoners vanuit de omgekeerde toets gedachte
- Bestrijding van armoede
- Afname schuldenproblematiek
- Inwoners met een arbeidsbeperking aan het werk
- Zorgen dat inwoners aan het werk komen
- Inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen
- Bevorderen van deelname aan de samenleving van inwoners die een beroep doen op beschermd wonen of de maatschappelijke opvang
- Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
- Jeugdigen groeien zoveel als mogelijk op in een gezinssituatie
- Jeugdigen groeien op in een veilige omgeving ook wanneer ouders (tijdelijk) niet in staat zijn om hun gezag uit te oefenen

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. In 2024 zetten we versterkt in op de transformatie opgaven. We evalueren het transformatieprogramma en brengen diverse middelen samen in een transformatiefonds om de slagkracht te vergroten.
2. Om bij te dragen aan de bestaanszekerheid van inwoners zetten we in op de herijking van onze armoede-regelingen en reserveren we middelen om het duurzame perspectief te vergroten bijvoorbeeld via werk.
3. In 2024 versterken we het netwerk werk & inkomen en de wijkgerichte aanpak bijvoorbeeld om de jeugdwerkloosheid en de langdurig werkloosheid te verminderen.
4. In 2024 starten we met de uitvoering van de nieuwe visie op de sociale basis waarbij we werken aan samenkracht, laagdrempelige ondersteuning dichtbij en de rol van de gemeente daarbij. Denk aan een toekomstbestendig vrijwilligersbeleid, het faciliteren van (buurt)ontmoeting en de monitoringsstrategie.
5. Samen met WIJ Eindhoven en Ergon werken we aan het vereenvoudigen van het Sociaal Domein om het zowel voor inwoners als professionals minder complex te maken. In het raadsvoorstel definiëren we de stip op de horizon waar we naartoe gaan werken.
6. In het uitvoeringsprogramma Inclusief Samenleven geven we aan op welke acties we inzetten om de ambities zoals vastgesteld in het beleidsplan Inclusief Samenleven te realiseren.
7. Om ervoor te zorgen dat ook de nieuwe Eindhovenaren goed mee komen stellen we een programma 'Migratie, inclusie, samenleven' op.

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Sociale basis en wijkteams	Samenkracht en burgerparticipatie	45.474	-6.337	-641	38.496
	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	43.268	0	0	43.268
	Volksgesondheid	11.974	-166	0	11.808
Werk en inkomen	Inkomensregelingen	158.255	-125.085	5.250	38.420
	WSW en beschermt werk	34.327	-6	-179	34.142
	Arbeidsparticipatie	17.332	-818	0	16.514

Financiële kerngegevens					
Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Wmo	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	10.443	-3	0	10.440
	Maatwerkdienstverlening 18+	43.793	-2.584	2.750	43.959
	Geëscaleerde zorg 18+	53.148	-1.382	-21	51.745
Jeugd	Maatwerkdienstverlening 18-	52.983	-478	0	52.505
	Jeugdhulp met verblijf overig	9.630	0	0	9.630
	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	12.035	0	0	12.035
	Geëscaleerde zorg 18-	6.986	0	0	6.986
Sociale stad		499.648	-136.859	7.159	369.948

BBV-indicatoren					
Indicator	peiljaar	NL	100-300	> 300	Eindhoven
Banen (per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	2022	825,4	909,5	1008,8	1075,4
Jongeren met een delict voor de rechter	2021	1	1	2	1
Kinderen in uitkeringsgezin	2021	6	7	12	8
Werkloze jongeren	2021	2	2	1	2
Netto arbeidsparticipatie	2022	72,2	72,2	71,1	72,3
Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	2021	431,2	492,9	901,1	502,8
Lopende re-integratievoorzieningen (per 10.000 inwoners van 15-64 jaar)	2022	197,7	162,3	311,8	74,3
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2022	13,2	13,9	12,7	11
Jongeren met jeugdbescherming	2022	1,2	1,3	1,1	1,2
Jongeren met jeugdreclassering	2022	0,3	0,4	0	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners)	2022	700	-	726	760

Verbonden partijen

GR Werkvoorziening Regio Eindhoven (GRWRE)

De GRWRE behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), loonkostensubsidie en beschut werken. Daarnaast zijn er gezamenlijk participatietaken afgesproken in het netwerk van Werk en Inkomen. Ergon is de uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet en de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening voor de gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Het Participatiebedrijf van de GRWRE brengt de talenten/competenties van bijstandsgerechtigden in beeld en zorgt ervoor dat mensen vaardigheden opdoen zodat ze bemiddeld kunnen worden naar betaald werk. Conform Strategisch plan 2022-2026 zijn in 2024 afspraken gemaakt over het aantal mensen dat aan werk geholpen wordt bij/via Ergon, de re-integratietaakstellingen en overige kpi's.

GR GGD Brabant Zuidoost

De GGD Brabant Zuidoost heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulance zorg (AZ). De GGD Brabant Zuidoost heeft een belangrijke rol in het adviseren van de gemeente op het gebied van de omgevingswet. De GGD Brabant Zuidoost heeft een belangrijke taak in de ondersteuning en advisering in het kader van het integraal gezondheidsbeleid, wat zich richt op gezondheidsbevordering conform de uitgangspunten van positieve gezondheid en preventie van ziekte.

Samenkracht en burgerparticipatie (tv 6.1)

Wat willen we bereiken

1 Een krachtige sociale basis

Zeker in deze tijd waar crisis op crisis volgt, de houdbaarheid van ons zorgstelsel onder druk staat, de stad groeit, en het vertrouwen in elkaar lijkt af te nemen, biedt een krachtige sociale basis het noodzakelijk positief tegenwicht en demping.

2 Vergunninghouders zijn zelfredzaam

We begeleiden vergunninghouders die in Eindhoven komen wonen naar een zelfredzaam bestaan, waarbij ze hun inburgering goed doorlopen, (betaald werk) kunnen verrichten, in staat zijn hun financiën te beheren en maatschappelijk participeren.

3 Toekomstperspectief voor inwoners zonder verblijfsstatus

Rijk, gemeenten en ketenpartners werken intensief samen aan een landelijk netwerk van begeleidings- en onderdakvoorzieningen dat als doel heeft om bestendige oplossingen te vinden voor vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners dat minder redzaam is (o.b.v. eigen beleving) (1)	17	≤ 15%	≤ 15%	≤ 15%	≤ 15%	≤ 15%
% inwoners dat niet actief betrokken is bij diverse maatschappelijke activiteiten in de samenleving (1)	4	≤ 4%	≤ 4%	≤ 4%	≤ 4%	≤ 4%
% inwoners dat een beperkt sociaal netwerk ervaart (1)	11	≤ 5%	≤ 10%	≤ 10%	≤ 10%	≤ 10%
% vergunninghouders dat betaald werk heeft (2)	-	-	-	45%	45%	45%
% vergunninghouders dat inburgering afrondt binnen wettelijke termijn (2)	-	-	-	90%	90%	90%
Oordeel provincie over behalen taakstelling huisvesting vergunninghouders (2)	groen	groen / oranje	groen / oranje	groen / oranje	groen / oranje	groen / oranje
% ongedocumenteerden die een bestendige oplossing heeft gevonden (3)	22%	20%	20%	20%	20%	20%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Versterken sociale basis

We zetten o.a. in op verbeterde ondersteuning en waardering van vrijwilligers en het faciliteren van buurtontmoeting. Met het transformatieprogramma zetten we blijvend in op de noodzakelijke innovatie(s) in ondersteuning.

1.2 Stimuleren van inwonersbetrokkenheid

Niet alleen voor de sociale basis, maar voor alle beleidsthema's geldt dat de inwoner actief betrokken wordt om de juiste besluiten te kunnen nemen. De CRSD, de Jeugdraad en Jong040, maar ook andere belangenpartijen geven (on)gevraagd advies.

2.1 Aanbieden maatwerk programma vergunninghouders

Voor alle vergunninghouders wordt een plan inburgering en participatie (PIP) opgesteld na de brede intake. Het bevat een persoonlijk programma voor het leren van de taal in combinatie met werk, vrijwilligerswerk, studie of stage.

3.1 Perspectief aan ongedocumenteerden

We bieden begeleiding aan ongedocumenteerden rondom de verschillende perspectieven; verblijf of vertrek.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Oordeel cliëntenraad SD over betrokkenheid inwoners bij beleidsvorming (1.2)	7	7,5	7,5	8	8	8
% inburgeringsplichtigen dat een passend programma op inburgering en participatie krijgt op basis van de PIP (2.1)	-	-	90%	90%	90%	90%
Aantal deelnemers aan gesubsidieerde begeleiding (3.1)	-	-	130	130	130	130

In 2024 richten we ons vooral op:

- Uitvoeringsplan n.a.v. nieuwe visie op de sociale basis: we formuleren concrete ambities en doelen die we vertalen in activiteiten. We gaan aan de slag met toekomstbestendig vrijwilligersbeleid, het beter faciliteren van (buurt)ontmoetingen gebiedsgericht (samen)werken in en aan de sociale basis.
- Monitoringsstrategie sociale basis: in lijn met de nieuwe visie gaan we aan de slag met verbeterde monitoring in de sociale basis waarbij we waken voor administratieve lastenverzwaring bij onze partners.
- Uitvoeringsprogramma Inclusief Samenleven: we zetten met allerhande activiteiten in op de ontwikkellijnen en ambities zoals geformuleerd in het beleidsplan Inclusief Samenleven. In dit kader wordt de Lokale Inclusie Agenda opgesteld.
- Transformatieprogramma: we evalueren het transformatieprogramma en brengen diverse middelen gebundeld samen in een transformatiefonds om de slagkracht te vergroten.
- Samenleven vanaf dag één: we zetten in op samenleven vanaf dag één bij de opvang van asielzoekers en statushouders.
- Uitvoering Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen: we blijven inzetten op bestendige oplossingen binnen de Landelijke Vreemdelingen Voorziening en nemen hierin een regionale rol.
- Zorgdragen voor de opvang van vluchtelingen: we streven er naar 900 structurele asielopvangplekken in Eindhoven te realiseren, naast de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Wij werken daarbij aan een programma om alle nieuwkomers, tezamen met de huidige bewoners van de stad, zo goed en prettig mogelijk te laten meedoen en samenleven, en te zorgen voor een integrale aanpak van opvang tot en met inclusie. Hiervoor worden belangrijke randvoorwaarden en voorzieningen gerealiseerd en is het borgen van goede begeleiding en veiligheid in de buurt essentieel.
- Aanpak arbeidsmigranten: we onderzoeken, en werken met een integrale aanpak gericht op arbeidsmigranten, waarmee we bijdragen aan het verbeteren van de werk- en leefomstandigheden van arbeidsmigranten.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	43.270	36.463	45.474	44.383	43.534	43.325
Baten	-29.126	-4.077	-6.337	-6.337	-6.337	-6.337
Mutatie reserves	9.480	-141	-641	-137	-137	13
Saldo	23.624	32.245	38.496	37.909	37.060	37.001

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Maatschappelijk Vastgoed: bezit, beheer en instandhouding van welzijnslocaties en verhuur van locaties. Hieronder valt een bij de begroting beschikbaar gesteld bedrag van €400.000 voor vergroening bij het Milieu Educatie Centrum aan de Genneperweg.	1.440	-1.908	12
Migratie: lasten voor uitvoering Nieuwe Wet Inburgering, Pilot Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV), overloop COA en migratiegerelateerde subsidies. Baten: verwachte doeluitkering van het rijk voor Inburgering LVV. KN24: voor opvang vluchtelingen: € 0,15 miljoen structureel en € 1,0 miljoen storting in saldireserve specifiek	7.386	-4.424	1.017 *

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Sociale basis: jeugd en jongeren, waaronder vrijwillig jeugdwerk, professioneel jeugd- en jongerenwerk, specialistische kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie en toezicht kinderopvang.	3.288	0	0
Sociale basis: laagdrempelige basisdagbesteding voor volwassenen.	4.920	0	0 *
Sociale basis: diversiteit (religie, geslacht, ras, seksuele geaardheid en etniciteit). Inclusief een incidentele intensivering uit het bestuursakkoord (€ 150.000).	789	0	-150
Sociale basis: informele zorg (waaronder het 'mantelzorgcompliment')	581	0	0
Sociale basis: voorkomen van eenzaamheid, versterken informele ondersteuning en ondersteunende diensten	14.037	0	0 *
Transformatieprogramma sociale basis. In 2024 wordt € 1,5 miljoen vanuit de reserve ingezet voor jeugd en participatie.	2.644	0	-1.520 *
Gemeentebrede subsidieverantwoording: taakstelling	-1.717	0	0
Programma gebiedsgericht werken	1.678	0	0
Personeelslasten: een deel van deze lasten (€ 6,1 miljoen) wordt nog verdeeld over de taakvelden, dit betreft de extra middelen voor personeel.	9.974	-5	0 *
Overig	454	0	0
Totaal	45.474	-6.337	-641

Thema: Sociale basis

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (tv 6.2)

Wat willen we bereiken

1 De samenredzaamheid vergroten

WIJeindhoven ondersteunt inwoners die zelf geen oplossingen kunnen vinden in het eigen netwerk of sociale basis bij hun hulpvraag.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners dat duurzaam wordt afgeschaald van 2e naar 1e lijn (1)	nrb	40%	40%	40%	40%	40%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Verwijzen naar en/of bieden van passende ondersteuning in de sociale basis, 1e lijn of 2e lijn

We kijken naar passende oplossingen in het eigen netwerk of sociale basis en WIJeindhoven begeleidt waar nodig. Aanvullende ondersteuning wordt zo snel als mogelijk ingezet als de reeds geboden ondersteuning niet toereikend of passend is.

1.2 Kwalitatief goede en effectieve hulp

WIJeindhoven ondersteunt de inwoner zo passend mogelijk. Zij helpen de inwoner om zich beter te kunnen redden.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal dossiers (1.1)	22.969	25.000	25.000	25.000	26.000	26.000
% inwoners doorverwezen naar sociale basis door Stichting WIJeindhoven (afschaling) (1.1)	19%	19%	19%	19%	20%	20%
% inwoners dat wordt doorverwezen naar de 2e lijn (1.1)	37,8%	48%	45%	45%	45%	45%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners dat eerstelijnsondersteuning Wmo ontvangt t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+ (1.1)	3,5%	5,3%	5,4%	5,4%	5,4%	5,4%
% jeugdigen dat eerstelijnsondersteuning Jeugd ontvangt t.o.v. alle jeugdigen (1.1)	nrb	12%	12%	12%	12%	12%
% nieuwe meldingen dat door Stichting WIJeindhoven direct wordt afgehandeld door verwijzing naar sociale basis (1.1)	29%	30%	30%	35%	35%	35%
Inwonerstevredenheid eerste lijn (1.2)	82%	70%	72%	74%	75%	75%
% inwoners dat zich door de ondersteuning beter kan redden (1.2)	nrb	63%	65%	65%	65%	65%

In 2024 richten we ons vooral op:

- Vereenvoudiging Sociaal Domein: gezamenlijk met WIJeindhoven en Ergon werken we aan het vereenvoudigen van de organisatie van het Sociaal Domein voor de inwoner. Alle activiteiten worden getoetst aan de 'Sociale 7'. In 2024 komen we tot verschillende inrichtingsscenario's.
- Integrale Gezondheid: WIJeindhoven werkt mee om Eindhoven een stapje gezonder te maken. Ze nemen deel aan projecten voor (mentale) gezondheid, leefomgeving en Welzijn op Recept.
- Bestaanszekerheid: we zien inwoners in de stad met financiële zorgen die gepaard gaan met mentale problemen. WIJeindhoven vraagt hier aandacht voor door in te zetten op bestaanszekerheid voor inwoners. Hiervoor is een integrale aanpak nodig.
- Werk en Inkomen: WIJeindhoven neemt deel in de netwerksamenwerking om inwoners zo goed en snel mogelijk te begeleiden naar passend werk. Er wordt gekeken naar de kansen op de arbeidsmarkt.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	33.881	39.840	43.268	43.267	41.101	41.101
Baten	-92	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-1.890	0	0	0	0	0
Saldo	31.899	39.840	43.268	43.267	41.101	41.101

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Subsidie Stichting WIJeindhoven: voor inwoners eerstelijnsondersteuning op o.a. de leefgebieden armoede en schulden, werk, jeugd en maatschappelijke ondersteuning. Inclusief versterken toegang jeugdigen en gezinnen (uit extra rijksmiddelen en jeugd).	35.767	0	0 *
Veilig Thuis: meldpunt voor huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderen-mishandeling.	6.251	0	0
Versterken toegang jeugdigen en gezinnen	807	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	443	0	0 *
Totaal	43.268	0	0

Volksgezondheid (tv 7.1)

Gezondheid geldt voor velen als het allerhoogste goed. Ze bepaalt onze individuele mogelijkheden en die van onze samenleving. Ondanks de stijgende uitgaven voor gezondheidszorg en 'gezonde' producten, wijzen niet alle gezondheidscijfers en -trends de goede kant op. We kennen grote gezondheidsverschillen in Nederland. We zien dat mensen met een basisopleiding of een VMBO-opleiding gemiddeld 6 jaar korter leven en 15 jaar minder gezonde levensjaren ervaren dan mensen met een HBO of universitaire opleiding. Al stijgt de gemiddelde levensverwachting, het aantal levensjaren in goede gezondheid stijgt niet even hard mee, wat betekent dat we deze extra levensjaren in slechte(re) gezondheid doormaken. Uit de jaarlijkse inwonersenquête en de vierjaarlijkse Jeugd-, Jongeren-, Volwassenen-, en Ouderenmonitor van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuidooost (GGD BZO) weten we dat het over het algemeen goed gaat met de gezondheid van Eindhovenaren. Wanneer we echter op deze cijfers inzoomen, zoals in het voorjaar van 2021 is gebeurd met 'Blik op Eindhoven' op basis van de regionale monitor Brede Welvaart van het CBS, zien we echter dat er ook nog veel gezondheidswinst te behalen is.

In 2024 richten we ons vooral op:

- Vitaal in Brainport / DE STAP naar gezonder: we nemen deel aan de coalitie Vitaal in Brainport en zetten de stap naar gezonder, waarmee we de beweging naar een gezondere leefstijl stimuleren en ondersteunen door deelname aan verschillende initiatieven en projecten.
- Uitvoeringsprogramma Integrale Gezondheid 2023 t/m 2025: in 2023 werd de evaluatie van het eerste jaar gedaan en werd richting bepaald voor de komende jaren, waarin we ons richten op het verkleinen van de gezondheidsverschillen en vergroten van de gezonde levensjaren.
- Regionale ketenaanpakken en preventie infrastructuur (Integraal Zorg Akkoord): in het Integraal Zorg Akkoord is opgenomen welke ketenaanpakken regionaal opgezet moeten worden om tot een goede preventie infrastructuur te komen. We intensiveren en coördineren de regionale samenwerkingen.
- Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA): het gezond en actief leven akkoord biedt gemeenten de ruimte tot een integrale aanpak op het gebied van gezondheidsbevordering en preventie. We ontwikkelen integrale plannen.
- Versterken samenwerking GGD: veel activiteiten die bijdragen aan een gezondere en vitalere stad vinden hun oorsprong in de publieke gezondheid. De GGD is als verbonden partij aangewezen om hierin te ondersteunen. We breiden de samenwerking uit en versterken onze aanpakken.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	11.320	12.597	11.974	11.974	11.973	12.062
Baten	-46	0	-166	-166	-166	-166
Mutatie reserves	210	0	0	0	0	0
Saldo	11.485	12.597	11.808	11.808	11.807	11.896

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Gemeenschappelijke taken GGD: voor publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg	9.811	0	0 *
Subsidies publieke gezondheid: met name voor de uitvoering van de lokale preventieakkoorden op de 4 thema's: rookvrij, gezond gewicht, eenzaamheid en alcohol en drugs.	1.130	0	0
Preventie & volksgezondheid: met name voor de uitvoering van de gezondheidsnota	618	0	0
Gezond in de Stad (GIDS): o.a. Kansrijke Start, formieren regioakkoord etc.	85	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	176	0	0 *
Locatie Ambulancedienst Genneper Parken: voor bezit, beheer en instandhouding van de locatie zijn lasten geraamd en voor de verhuur zijn inkomsten geraamd.	154	-166	0
Totaal	11.974	-166	0

Inkomensregelingen (tv 6.3)

Wat willen we bereiken

1 Verstrekken van uitkeringen aan inwoners vanuit de omgekeerde toets gedachte

Wanneer inwoners recht hebben op een uitkering, zorgen we voor een zorgvuldig proces vanuit maatwerk en vertrouwen, en starten snel de ondersteuning richting werk op.

2 Bestrijding van armoede

Samen met publiek-private partners in de stad werken we samen om armoede en schulden te voorkomen en waar nodig te bestrijden.

3 Afname schuldenproblematiek

We voorkomen zoveel mogelijk dat inwoners in de financiële problemen komen. Wanneer dat toch gebeurt, dan zorgen we ervoor dat zij sneller geholpen worden en duurzaam schuldenvrij zijn.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal verstrekte uitkeringen Participatiewet (1)	6.231	6.077	6.324	6.324	6.324	6.324
Instroom uitkeringen Participatiewet (1)	1.170	1.364	1.364	1.364	1.364	1.364
Ratio instroom/uitstroom Participatiewet (1)	0,94	0,96	0,98	0,98	0,98	0,98
% huishoudens met een inkomen tot 101% van het sociaal inkomen in het voorgaande jaar (2)	8,3%	8,1%	8,1%	8,1%	8,1%	8,1%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Kwalitatieve uitvoering van bijstand(saanvragen) vanuit de omgekeerde toets gedachte, van instroom tot debiteurenbeleid

Onze dienstverlening is gebaseerd op maatwerk en vertrouwen. We zorgen voor een goede bijstandsdienstverlening en een goede verbinding met armoede en schulden. Daarnaast worden inwoners goed en snel ondersteund bij het vinden van werk.

2.1 Inwoners met financiële belemmeringen kunnen toch maatschappelijk deelnemen

We vergroten de toegankelijkheid van minimaregelingen, en werken aan het structureel doorbreken van armoede door meedoen voorop te stellen.

3.1 Inwoners met beginnende betaalproblemen vinden en ondersteunen (vroegsignalering)

Door in te zetten op vroegsignalering in samenwerking met onze ketenpartners zijn we in staat om onze inwoners met beginnende betaalproblemen sneller te vinden en te ondersteunen.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal huishoudens dat de Meedoenbijdrage ontvangt (2.1)	95%	16200	16.500	16.500	16.500	16.500
Aantal inwoners dat de Individuele Inkomensvoetstuk ontvangt (2.1)	4.010	4400	4.100	4.100	4.100	4.100
Aantal inwoners met een verstrekking bijzondere bijstand (exclusief bewindvoering) (2.1)	2.160	n.t.b.	2.200	2.200	2.200	2.200
Aantal benaderde inwoners d.m.v. vroegsignalering (3.1)	13.213	8.500	13.000	13.000	13.000	13.000
Aantal huishoudens in budgetbeheer (3.1)	506	620	600	650	700	750
Gemiddelde schuldenlast bij start schulddienstverlening (3.1)	161.000	55.000	45.000	43.000	40.000	38.000
Aantal inwoners in beschermingsbewind (3.1)	2.850	2.550	2.700	2.600	2.500	2.450

In 2024 richten we ons vooral op:

- Borgen van de bestaanszekerheid: we willen er zijn voor onze inwoners met een laag inkomen zodat zij kunnen rondkomen via zowel preventieve als curatieve maatregelen en het structureel doorbreken van armoede.
- Versterken duurzame bestaanszekerheid: inzet op het verminderen van langdurige- en jeugdwerkloosheid. Dit is een ambitieuze doelstelling waarbij we niet volledig vooruit kunnen lopen op de haalbaarheid van deze ambitie.
- Herijken van de armoederegeling: in het bestuursakkoord is als ambitie opgenomen dat we gaan onderzoeken of we de armoederegelingen moeten herijken of vereenvoudigen in relatie tot de levenskosten. In 2024 vindt de besluitvorming en start van de uitvoering hiervan plaats.
- Voortzetten van onze dienstverlening armoede en schulden: we zetten onze dienstverlening voort en verbeteren tevens waar nodig o.a. vroegsignalering, schuldhulpverlening en nazorg. We zorgen dat er een passend aanbod is.
- Hoge bereik van de meedoenbijdrage behouden: i.v.m. het koppelen van de energietoeslag aan de meedoenbijdrage in 2022 is het bereik van de meedoenbijdrage gestegen. Dit hoge bereik willen we blijven behouden door in te blijven zetten op communicatie.
- Evalueren armoede beleidsplan en opstellen van nieuw beleidsplan Armoede en Schulden: om een breder perspectief te krijgen op het effect van ons armoedebeleid en onze schuldenaanpak evalueren we het beleidsplan Armoede en Schulden. Door deze evaluatie kunnen we de effectiviteit van onze inspanningen beoordelen en waar nodig bijstellen
- Bieden van een goed vangnet: we zorgen ervoor dat inwoners snel en rechtmatig een uitkering ontvangen zodat het sociaal inkomen geborgd is. Daarbij houden we altijd in het vizier dat we inwoners een duurzaam toekomstperspectief willen bieden.
- Een mensgerichte benadering: we gaan de hardvochtige effecten van de Participatiewet tegen. We gaan daarbij zoveel mogelijk vooruit lopen op de verruimingsmogelijkheden die de Participatiewet biedt. We staan naast onze inwoners en gebruiken hierbij de omgekeerde toets.
- Naleving: we zorgen ervoor dat de bijstandsuitkering rechtmatig wordt verstrekt. Daarbij is een goede voorlichting cruciaal. We handhaven als sprake is van fraude maar zijn ervan bewust dat inwoners onbedoelde en onbewuste fouten kunnen maken.
- Buffer energie: gebleken is dat het Rijk met een compensatie komt voor de gestegen prijzen. De reserve van de energiemiddelen zetten we daarom in voor het verbeteren van duurzame bestaanszekerheid.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	159.287	147.825	158.255	156.371	156.029	156.003
Baten	-107.986	-124.127	-125.085	-124.852	-124.852	-124.852
Mutatie reserves	-1.067	0	5.250	0	0	0
Saldo	50.234	23.698	38.420	31.519	31.177	31.151

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Inkomensregelingen Participatiewet (BUIG): bijstandsuitkeringen	122.984	-124.655	0 *
Bijzondere Bijstandsvoorzieningen (armoederegelingen)	18.158	-275	0 *
Uitvoering beleidsplan armoede & schuld	847	0	0
Schulddienstverlening	154	-130	0
Kwijtschelden gemeentelijke belastingen: met name afvalstoffenheffing	1.590	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	13.561	-25	0 *
Bestuursakkoord: structurele middelen voor armoede, energiearmoede, gratis OV	500	0	0
KN24: Verbeterinitiatieven sociaal domein: € 2,75 miljoen storting in saldireserve en € 0,15 miljoen structureel. Buffer energie (€ 2,5 miljoen, gestort in saldireserve).	150	0	5.250 *
Individuele studietoeslag	311	0	0
Totaal	158.255	-125.085	5.250

WSW en beschut werk (tv 6.4)

Wat willen we bereiken

1 Inwoners met een arbeidsbeperking aan het werk

We zorgen ervoor dat mensen met een arbeidsbeperking bij of via Ergon geplaatst worden (met loonkosten-subsidie of via beschut werk).

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal mensen met een arbeidsbeperking t.o.v. het totaal aantal bijstandsgerechtigden (1)	25,7	0,30	0,29	0,29	0,29	0,29

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Plaatsen van inwoners met een arbeidsbeperking op de arbeidsmarkt

Inwoners met een arbeidsbeperking willen we zo duurzaam mogelijk op de arbeidsmarkt plaatsen, bij of via Ergon en zo dicht mogelijk tegen de reguliere arbeidsmarkt. Dus als dat kan bij een reguliere werkgever (met begeleiding), anders via detachering.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal inwoners dat werkt met loonkostensubsidie (1.1)	576	724	872	928	989	1.044
Aantal inwoners dat deelneemt op basis van WSW (1.1)	976	1.047	899	863	828	753
Aantal inwoners met beschut werk (1.1)	69	100	100	120	140	160

In 2024 richten we ons vooral op:

- Inwoners met een arbeidsbeperking aan het werk helpen: we willen er voor zorgen dat meer mensen met een arbeidsbeperking aan betaald werk kunnen komen, bij of via Ergon.
- We plaatsen mensen met een arbeidsbeperking zo dicht mogelijk tegen de reguliere arbeidsmarkt.: als dat mogelijk is plaatsen we mensen bij een reguliere werkgever met loonkostensubsidie en jobcoaching. Als dat niet mogelijk is kunnen mensen gedetacheerd worden of intern bij Ergon geplaatst worden.
- We maken prestatieafspraken met Ergon: jaarlijks worden prestatieafspraken met Ergon gemaakt over onder meer het aantal plaatsingen, de groei op de werkladder en het ziekteverzuim.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	35.920	34.300	34.327	33.645	30.805	29.775
Baten	0	0	-6	-6	-6	-6
Mutatie reserves	121	916	-179	-1.689	0	0
Saldo	36.041	35.216	34.142	31.950	30.799	29.769

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
WSW Sociale Werkvoorziening	33.977	0	-179 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	350	-6	0 *
Totaal	34.327	-6	-179

Arbeidsparticipatie (tv 6.5)

Wat willen we bereiken

1 Zorgen dat inwoners aan het werk komen

We ondersteunen inwoners naar betaald duurzaam werk, liefst vóóordat zij bijstandsafhankelijk worden. Dat doen we samen met partners als WIJeindhoven, Ergon, UWV, Huis naar Werk en ons eigen Werkgelegenheidsteam.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% uitstroom naar werk t.o.v. het bijstandsbestand (1)	9,0	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%
% inwoners dat deeltijd werkt t.o.v. het bijstandsbestand (1)	9,0	10,7%	10	10	10	10
% voorkomen instroom in de bijstand t.o.v. het totaal aantal aanvragen bijstand (1)	10%	10,5%	10,5	10,5	10,5	10,5

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Competenties en arbeidsmogelijkheden vaststellen

De talenten en arbeidsmogelijkheden worden in beeld gebracht van alle bijstandsgerechtigden via Competensys en de Talentscan. Hierdoor kan goed in beeld gebracht worden welk ondersteuningsaanbod het best past gericht op duurzaam werk of participatie.

1.2 Bemiddeling en plaatsing

Inwoners worden zoveel mogelijk naar duurzaam werk begeleid in samenspraak met partners als Huis naar Werk, Ergon en het Werkgelegenheidsteam. Daarbij kunnen tal van instrumenten ingezet worden, Er wordt meer aandacht besteed aan duurzaamheid.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal bijstandsgerechtigden waarvan de competenties in beeld zijn (1.1)	1.266	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

In 2024 richten we ons vooral op:

- Doorontwikkeling Huis naar Werk: op basis van de samenwerkingsovereenkomst ontwikkelen we de samenwerking door met de partners, gericht op het invullen van vacatures via een gerichte werkgeversaankpak en het aan werk helpen van werkzoekenden.
- Werkgelegenheidsprojecten: de mismatch op de arbeidsmarkt willen we zoveel mogelijk oplossen door inwoners op te leiden en te begeleiden en banen meer passend te maken. Ook ontwikkelen we innovatieve publiek-private samenwerkingsconstructies.
- Social return: via social return maken we afspraken met opdrachtnemers over onder meer het aannemen en begeleiden van kandidaten. Verder werken we het boetebeleid uit en werken we aan een SROI-fonds.
- Events: we organiseren verschillende evenementen voor verschillende sectoren om werkgevers en werkzoekenden bij elkaar te brengen zodat er meer matches gemaakt kunnen worden.
- Verbreding doelgroep Bouwdepot: we breiden het bouwdepot uit voor een bredere doelgroep. Dekking uit intensiveringsmiddelen KN24.
- Pilot basisbanen: we gaan een pilot basisbanen opzetten waarbij bijstandsgerechtigden betaald werk kunnen verrichten en werkzaamheden kunnen verrichten in/voor het publieke domein. Dekking uit intensiveringsmiddelen KN24.

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	18.039	16.616	17.332	17.524	17.130	16.880
Baten	-3.592	-297	-818	0	0	0
Mutatie reserves	-1.927	-386	0	0	0	0
Saldo	12.520	15.933	16.514	17.524	17.130	16.880

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Reïntegratietrajecten	1.285	0	0
Stelpost bestuursakkoord 2022 Onderwijs/ Arbeidsmarkt: structurele middelen	167	0	0
Stelpost bestuursakkoord 2022 Werk: structurele middelen	167	0	0
GRWRE Participatiebedrijf	4.364	0	0
GRWRE Begeleidingsvergoeding loonkostensubsidie:	5.985	0	0
GRWRE - overige projecten	939	0	0
Werkgeversteam incl. trajecten	288	0	0
Projecten arbeidsparticipatie	1.968	-818	0
Budget participatie	425	0	0
Kadernota 2024: impuls MBO: € 0,25 miljoen in 2024	250	0	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	1.133	0	0 *
Overig	361	0	0
Totaal	17.332	-818	0

Thema: Wmo

Maatwerkvoorzieningen - WMO (tv 6.6)

Wat willen we bereiken						
1 Inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen						
Eindhoven wil dat haar inwoners zo lang mogelijk gezond en actief aan de samenleving deelnemen. We vinden het belangrijk dat ouderen zo lang mogelijk eigen regie houden en zelfstandig kunnen blijven wonen met hulp uit hun eigen netwerk.						
Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inw) (1)	653	700	700	700	700	700
% inwoners dat zich door de ondersteuning beter kan redden (1)	80%	80%	80%	80%	80%	80%

Wat gaan we daar voor doen						
1.1 Leveren maatwerkarrangementen Wmo						
We bieden maatwerkoplossingen aan inwoners die dat nodig hebben. Onder maatwerk verstaan we voorzieningen en hulp die passen bij de persoonlijke situatie van de inwoner.						
1.2 Stimuleren oplossingen in de nabij omgeving						
We maken de beweging van 2 naar 1 naar 0 door steeds meer aanbod te creëren in de sociale basis of als algemene voorziening, waardoor een maatwerkarrangement niet nodig is en inwoners toch goed geholpen zijn.						
1.3 Kwalitatief goede en effectieve ondersteuning						
Inwoners zijn tevreden met de ondersteuning die zij ontvangen en kunnen zich door deze ondersteuning beter redden.						

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners met hulpmiddelen/voorzieningen t.o.v. het totaal aantal inwoners (1.1)	4%	4,1%	4,1%	3,9%	3,9%	3,9%
% inwoners met ondersteuning t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+ (1.1)	4%	5%	5%	5%	5%	5%
% inwoners dat eerstelijnsondersteuning Wmo ontvangt t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+ (1.2)	3,5%	5,3%	5,4%	5,4%	5,4%	5,4%
% inwoners dat de kwaliteit van de ondersteuning goed vindt (1.3)	77%	80%	80%	80%	80%	80%

In 2024 richten we ons vooral op:

- Aanbesteding Hulpmiddelen: we sluiten nieuwe overeenkomsten voor de levering van hulpmiddelen en voorzieningen (scootmobielen, (elektrische) rolstoelen e.d.) en zetten we met onze nieuwe partners stappen in de verdere ontwikkeling van algemene voorzieningen.
- Informatieverstrekking langer zelfstandig thuis wonen: we breiden de informatieverstrekking uit rondom het langer zelfstandig thuis wonen en richten ons daarbij op kleine aanpassingen van de huidige woning en het tijdig verhuizen van Groot naar Beter.
- Uitvoeringsprogramma ouderenbeleid: het actieplan langer thuis wordt uitgewerkt met concrete activiteiten die bijdragen aan het langer thuis wonen voor ouderen.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	9.096	10.803	10.443	12.321	12.279	12.311
Baten	-7	0	-3	-3	-3	-3
Saldo	9.089	10.803	10.440	12.318	12.276	12.308

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Mobiliteitsvoorzieningen zoals rolstoelen en scootmobielen. De lasten zijn toegenomen door prijsstijgingen van bestaande contracten	4.580	0	0 *
Woonvoorzieningen: woningaanpassingen zoals trapliften.	2.172	0	0
Vervoersvoorzieningen: vergoedingen voor gebruik van eigen vervoermiddelen of zelfstandig vervoer.	208	0	0
Collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV): Taxibus voorziening voor mensen met een beperking om bijvoorbeeld sociale contacten te onderhouden.	2.613	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	870	-3	0 *
Totaal	10.443	-3	0

Thema: Wmo

Maatwerkdienstverlening 18+ (tv 6.71)

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	46.142	0	0	0	0	0
Baten	-2.166	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-465	0	0	0	0	0
Saldo	43.511	0	0	0	0	0

Hulp bij het huishouden - WMO (tv 6.71A)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	22.163	23.994	25.638	25.614	25.657
Baten	0	-2.042	-2.042	-3.527	-7.281	-7.382
Saldo	0	20.121	21.952	22.111	18.333	18.275
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
HBH voorzieningen: voorziening bedoeld voor inwoners die niet meer in staat zijn om hun huishoudelijke werkzaamheden zelfstandig uit te voeren. Ondersteuning wordt bijvoorbeeld geboden in de vorm van het uitvoeren van huishoudelijke taken.				23.335	-2.042	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				659	0	0
Totaal				23.994	-2.042	0

Begeleiding - WMO (tv 6.71B)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	14.947	14.123	14.120	14.124	14.124
Baten	0	-537	-537	-537	-537	-537
Saldo	0	14.410	13.586	13.583	13.587	13.587
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Ambulante zorg voorzieningen: gericht op het ondersteunen van inwoners bij het uitvoeren van taken zoals het indelen van de dag, het leggen van contacten of ondernemen van activiteiten. Op basis van de verwachte trend is het budget voor 2024 en verder naar beneden bijgesteld.				13.464	-537	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/personeelskosten				659	0	0
Totaal				14.123	-537	0

Dagbesteding - WMO (tv 6.71C)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	4.191	4.034	4.032	4.033	4.033
Saldo	0	4.191	4.034	4.032	4.033	4.033
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Dagbesteding voorzieningen: voor vervoer naar- en deelname aan niet arbeidsmatige dagbesteding, met als doel het aanbieden van een zinvolle invulling van de dag.				3.375	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				659	0	0
Totaal				4.034	0	0

Overige maatwerkarrangementen - WMO (tv 6.71D)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	1.681	1.642	1.640	1.636	1.634
Baten	0	0	-5	-5	-5	-5
Mutatie reserves	0	0	2.750	0	0	0
Saldo	0	1.681	4.387	1.635	1.631	1.629

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Subsidie specialistische en langdurige zorg (Opdracht Sociaal Domein): voor het bieden van specialistische & langdurige intensieve zorg.	224	0	0
WMO algemeen: medische advisering en huisbezoeken. KN24: Verbeterinitiatieven sociaal domein: € 0,15 miljoen structureel en € 2,75 miljoen incidenteel	511	0	2.750 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	907	-5	0
Totaal	1.642	-5	2.750

Thema: Wmo

Geëscaleerde zorg 18+ (tv 6.81)

Wat willen we bereiken

1 Bevorderen van deelname aan de samenleving van inwoners die een beroep doen op beschermd wonen of de maatschappelijke opvang

Werk of een zinvolle dagbesteding draagt sterk bij aan het opbouwen van een toekomst en zelfredzaamheid.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners dat terugkeert in beschermd wonen (1)	1,33%	2%	2%	2%	2%	2%
% inwoners dat terugkeert in de maatschappelijke opvang (1)	2,21	15%	15%	15%	15%	15%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Verminderen instroom en bevorderen uitstroom maatschappelijke opvang of beschermd wonen

De kans op het (her)vinden van zelfregie is het grootst als verblijf in opvang voorkomen kan worden of kortstondig is en iemand zo snel mogelijk weer zelfstandig kan wonen.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners dat gebruik maakt van beschermd wonen t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+ (1.1)	0,35%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6
Ratio instroom/uitstroom beschermd wonen (1.1)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
% inwoners dat gebruikt maakt van de maatschappelijke opvang t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+ (1.1)	0,21%	0,18%	0,18%	0,18%	0,18%	0,18
Ratio instroom/uitstroom maatschappelijke opvang (1.1)	1,44	<1	<1	<1	<1	<1

In 2024 richten we ons vooral op:

- Beschermd wonen: de doordecentralisatie is uitgesteld tot op zijn vroegst 1 januari 2026. In 2024 zetten we in op innovatie: meer beschermd thuis in plaats van in instelling, uitstroom naar regiogemeenten en we bereiden ons voor op de regionale afspraken vanaf 2026.
- Maatschappelijke opvang: uitvoering geven aan regionaal bestuurlijke afspraken, gericht op onder meer voorkomen van dakloosheid, versterken bestaanszekerheid, housing first en uitstroom naar de regio.
- Mentale gezondheid: bevorderen van samenwerking en initiatieven ter voorkoming van zwaardere (GGZ) zorg, zoals herstelcentra en inzet outreachend werk.
- Vrouwen en gezinsopvang: doorontwikkeling waarbij we één gezamenlijke toegang creëren, het aantal opvangplekken uitbreiden en gaan werken vanuit een systeemgerichte aanpak waarbij het kind centraal staat.
- Geweld in afhankelijkheidsrelaties: lokaal en regionaal versterken van aanpak huiselijk geweld gericht op slachtoffers, plegers en omstanders en verbeteren signaalfunctie en uitvoering geven aan lokale aanpak mensenhandel.
- Maatschappelijke ondersteuning arbeidsmigranten: ontwikkelen van een gemeentebrede aanpak.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	47.789	0	0	0	0	0
Baten	-853	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	3.437	0	0	0	0	0
Saldo	50.373	0	0	0	0	0

Beschermd wonen WMO - (tv 6.81A)

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	33.382	32.588	34.587	34.592	34.592
Baten	0	-850	-850	-850	-850	-850
Saldo	0	32.532	31.738	33.737	33.742	33.742

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Beschermd wonen: voor personen met psychische of psychosociale problemen die (tijdelijk) niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.	29.680	-850	0
Innovatiebudget beschermd wonen: regionaal budget	2.212	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	696	0	0 *
Totaal	32.588	-850	0

Maatschappelijke- en vrouwenopvang - WMO (tv 6.81B)

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	16.283	20.560	18.273	18.278	18.276
Baten	0	-208	-532	-532	-532	-532
Mutatie reserves	0	-21	-21	-21	-21	-21
Saldo	0	16.054	20.007	17.720	17.725	17.723

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Maatschappelijke opvang: ondersteuning aan individuele dak- en thuislozen in de vorm van 24-uursopvang en noodzakelijke begeleiding en activering/werk zodat zij zo snel als mogelijk weer zelfstandig kunnen wonen en regie op het eigen leven terugkrijgen.	9.037	0	0
Winternoodregeling: voor dak- en thuislozen bij winterkou.	722	0	0
Vrouwen- en gezinsopvang: voor dakloze gezinnen en slachtoffers van huiselijk geweld. We zien een tekort aan geschikte opvangplekken voor zowel de maatschappelijke opvang als vrouwen- en gezinsopvang. KN24: Incidentele middelen, o.a. € 0,9 miljoen voor zoeken naar oplossing voor de stijging van het aantal dakloze arbeidsmigranten	4.964	0	0 *
Aanpak dakloze arbeidsmigranten: ook inzet winternoodlocatie bij opvang-problematiek andere doelgroepen. KN24: (inc. € 0,9 miljoen): op zoek naar een oplossing voor de stijging van het aantal dakloze arbeidsmigranten.	864	0	0 *
Wet verplichte GGZ voorzieningen: het verlenen van verplichte zorg aan mensen met een psychische aandoening.	494	0	0
Geweld in afhankelijkheidsrelaties: ondersteuning van slachtoffers bij huiselijk- en eergeerelateerd geweld, centrum seksueel geweld.	352	0	0
Locaties maatschappelijke opvang: bezit, beheer en instandhouding en verhuur.	608	-532	-21 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats- / personeelskosten	1.574	0	0
Outreachend Werk en Mentale Gezondheid: door onder meer wijk-GGD, Bemoeizorg en andere partners. Daarnaast activiteiten ter voorkoming van inzet GGZ-zorg	1.829	0	0
Overig: o.a. woonoverlast, tolkendiensten, crisiskosten en inzet outreachend werk.	116	0	0
Totaal	20.560	-532	-21

Thema: Jeugd

Maatwerkdienstverlening 18- (tv 6.72)

Wat willen we bereiken

1 Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

Jeugdigen ontwikkelen zich tot zelfredzame volwassenen. Als dit niet vanzelf gaat, ontvangen zij en hun ouders (tijdelijk) ondersteuning, zodat zij weer zelfstandig verder kunnen.

2 Jeugdigen groeien zoveel als mogelijk op in een gezinssituatie

Jeugdigen groeien op bij hun ouders. Als dit (tijdelijk) niet mogelijk is, wordt een vervangende woonplek geboden, die zoveel mogelijk gericht is op de terugkeer naar huis.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% jeugdigen tot 18 jaar met jeugdhulp (1)	9,1%	11,0%	10,8%	10,6%	10,4%	10,2%
% jeugdigen in verblijf t.o.v. alle jeugdigen (2)	1,1%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Stimuleren oplossingen in de nabije omgeving

De ondersteuning of specialistische jeugdhulp is zo licht als mogelijk en wordt aansluitend op de leefwereld van de jeugdigen en hun ouders geboden.

1.2 Kwalitatief goede en effectieve hulp

De ondersteuningsvragen van de jeugdigen en het gezin staan centraal en de ondersteuning is gericht op het stimuleren van de eigen kracht van de jeugdigen en het gezin.

2.1 Bevorderen opgroeien in gezinssituatie

Jeugdigen die tijdelijk niet thuis kunnen wonen vangen we zoveel mogelijk op in pleeggezinnen en gezinshuizen. De duur van het verblijf wordt zo kort mogelijk gehouden.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% dat de kwaliteit van de ondersteuning goed vindt (1.2)	61%	85%	85%	85%	85%	85%
% jeugdhulp volgens plan beëindigd (1.2)	85%	86,0%	86,2%	86,4%	86,6%	87%
% plaatsingen verblijf t.o.v. het totaal aantal ingezette voorzieningen (2.1)	9,2%	8,4%	8,3%	8,1%	8,0%	7,9%
% plaatsingen binnen pleegzorg en gezinshuis t.o.v. % plaatsingen in verblijf (2.1)	67%	65%	66%	67%	68%	68%

In 2024 richten we ons vooral op:

- Deltaplan Jeugd: er zijn vier ontwikkellijnen binnen het Deltaplan Jeugd:
  1. Aanpak wachttijden: we zetten in op in kaart brengen en terugdringen van (problematische) wachttijden. Het project Wachterzachter wordt in 2024 gecontinueerd. Ook vragen we data uit bij zorgaanbieders t.b.v. een Dashboard Jeugd.
  2. Transformatie van specialistische jeugdhulp: voor lopende projecten wordt verkend welke projecten geborgd zullen gaan worden in regulier beleid. Daarnaast wordt ook de aanpak 18-/18+ verder vormgegeven i.s.m. afdeling Armoede & Schulden en Wmo.
  3. Versterken preventief jeugdbeleid: initiatieven als Buurtgezinnen, Kansrijke Start, Nu Niet Zwanger en Jong040 hebben een plek gekregen in het Deltaplan. Verkend wordt in hoeverre initiatieven in 2024 geborgd kunnen worden in regulier beleid.
  4. Versterken Toegang: het doel is om de toegang te versterken waarmee (zo nodig) gericht specialistische zorg kan worden ingezet of om zo te voorkomen dat deze zorg nodig is. We verstevigen vakmanschap en in 2024 wordt een cultuuromslag stapsgewijs geïntroduceerd.
- Mentale gezondheid Jeugd: vanuit het preventief jeugdbeleid onderzoeken we de mogelijkheden om programma's ter voorkoming van depressie en suïcide te implementeren. Specifieke aandacht is er o.a. voor communicatie met en richting jongeren over dit thema.
- Aansluiting onderwijs-jeugd: zowel binnen de organisatie als met uitvoeringspartners werken we aan een goede aansluiting tussen onderwijs en (preventieve) ondersteuning. De visie hierop geven we in 2024 verder vorm.
- Regionale samenwerking jeugdhulp: in de regio Samen voor Jeugd werken we als gemeenten en partners gezamenlijk aan de inhoudelijke transformatie van de jeugdhulp. De opgestelde Regiovisie jeugdhulp wordt in 2024 vertaald naar projecten en initiatieven.
- Uitbreiding jongerenwerk: uit onderzoek blijkt dat jongerenwerkers een positieve bijdrage leveren aan het goed opgroeien van jeugdigen. Door dit uit te breiden kunnen we jongerenwerk ook breed inzetten op scholen en versterken we het jongerenwerk in de wijken. Dekking uit intensiveringsmiddelen KN24.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	66.123	0	0	0	0	0
Baten	-1.400	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-647	0	0	0	0	0
Saldo	64.076	0	0	0	0	0

Jeugdhulp begeleiding (tv 6.72A)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	5.219	8.265	5.054	3.924	3.788
Saldo	0	5.219	8.265	5.054	3.924	3.788
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken begeleiding: betreft enkelvoudige problematiek voor jeugdhulp. Begeleiding is gericht op het oefenen en structureren van dagelijkse vaardigheden. Op basis van de verwachte trend is het budget voor 2024 en verder naar boven bijgesteld.				6.537	0	0 *
Multi zorgtaken begeleiding: meervoudige problematiek voor jeugdhulp begeleiding.				1.367	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				361	0	0 *
Totaal				8.265	0	0

Jeugdhulp behandeling (tv 6.72B)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	23.405	23.446	22.934	21.191	21.150
Saldo	0	23.405	23.446	22.934	21.191	21.150
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken behandeling: enkelvoudige problematiek voor jeugdhulp, gericht op herstel, gedragsverandering, voorkomen van verergering, organiseren van perspectief, (opvoed)vaardigheden, leren omgaan met gedrag. Door de daling van de toegekende extra rijksmiddelen jeugd neemt dit budget de komende jaren af.				16.752	0	0
Multi zorgtaken behandeling: meervoudige problematiek voor jeugdhulp behandeling				6.333	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				361	0	0
Totaal				23.446	0	0

Jeugdhulp dagbesteding (tv 6.72C)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	1.129	3.166	2.281	1.793	1.722
Saldo	0	1.129	3.166	2.281	1.793	1.722
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken dagbesteding: enkelvoudige problematiek voor jeugdhulp, (tijdelijke) overname van zorg om ouder/verzorger te ontlasten en/of ter vervanging van school, en is er op gericht de zelfstandigheid van de jeugdige zoveel mogelijk te vergroten.				2.557	0	0 *
Multi zorgtaken dagbesteding: meervoudige problematiek voor jeugdhulp				248	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				361	0	0
Totaal				3.166	0	0

Jeugdhulp zonder verblijf overig (tv 6.72D)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	0	34.200	18.106	17.644	15.268	15.268
Baten	0	-478	-478	-478	-478	-478
Saldo	0	33.722	17.628	17.166	14.790	14.790

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken jeugdhulp zonder verblijf: enkelvoudige problematiek inzake jeugdhulp zonder verblijf overig. Jeugdhulp niet zijnde begeleiding of behandeling. Therapeutische interventie die gericht is op het opheffen, verminderen of accepteren van psychosociale problematiek en herstellen van veerkracht van ouders/opvoeders. Door de daling van de toegekende extra rijksmiddelen jeugd neemt dit budget de komende jaren af.	9.362	0	0
Multi zorgtaken dagbesteding jeugdhulp zonder verblijf	3.725	0	0
Systeemtaken: om de kwaliteit van het systeem van de jeugdzorg in de regio te optimaliseren en de continuïteit te borgen.	636	0	0 *
PGB mono/multi zorgtaken: financiering vanuit PGB.	1.170	0	0
Versterken preventief jeugdbeleid: uit extra rijksmiddelen jeugd	490	0	0
Transformatiebudget: door de daling van de toegekende extra rijksmiddelen jeugd neemt dit budget de komende jaren sterk af.	321	0	0 *
Capaciteit extra middelen jeugd: uit extra rijksmiddelen jeugd	190	0	0
Aanpak wachttijden: aanpak wachttijden: uit extra rijksmiddelen jeugd	517	0	0
Versterken toegang: versterken toegang: uit extra rijksmiddelen jeugd	434	0	0
Compensatieregelingen woonplaatsbeginsel: vanuit de algemene uitkering voor de extra kosten a.g.v. het nieuwe woonplaatsbeginsel per 1-1-2022.	271	0	0 *
Regionale samenwerking jeugdhulp: regionale inkoop, coördinatie crisis hulp	303	-478	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	353	0	0
Overig	334	0	0
Totaal	18.106	-478	0

Thema: Jeugd

Pleegzorg (tv 6.73A)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	0	1.131	2.431	1.908	1.589	1.547
Saldo	0	1.131	2.431	1.908	1.589	1.547

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Mono Pleegzorg: zorgtaken voor enkelvoudige problematiek inzake pleegzorg.	1.821	0	0 *
Multi Pleegzorg: zorgtaken voor meervoudige problematiek	248	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	362	0	0
Totaal	2.431	0	0

Gezinsgericht (tv 6.73B)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	1.586	2.543	2.270	2.018	1.996
Saldo	0	1.586	2.543	2.270	2.018	1.996
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Mono Gezinsgericht: enkelvoudige problematiek inzake gezinsgericht.				1.809	0	0
Multi Gezinsgericht: multi zorgtaken voor meervoudige problematiek				372	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				362	0	0
Totaal				2.543	0	0

Jeugdhulp met verblijf overig (tv 6.73C)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	675	4.656	2.638	1.696	1.533
Saldo	0	675	4.656	2.638	1.696	1.533
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Mono Jeugdhulp met verblijf: voor enkelvoudige problematiek.				4.170	0	0 *
Multi Jeugdhulp met verblijf: voor meervoudige problematiek				124	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				362	0	0
Totaal				4.656	0	0

Thema: Jeugd

Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf (tv 6.74A)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	219	2.473	1.129	570	462
Saldo	0	219	2.473	1.129	570	462
				Lasten	Baten	Reserve
Toelichting taken						
Mono Jeugdh.behand.GGZ zonder verblijf: jeugd-ggz				2.111	0	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				362	0	0
Totaal				2.473	0	0

Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf (tv 6.74B)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	5.671	6.322	6.225	6.188	6.180
Saldo	0	5.671	6.322	6.225	6.188	6.180
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Landelijke inkoop jeugdzorg				5.833	0	0
Jeugdhulp Crisis: thuis of bij een aanbieder.				127	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				362	0	0
Totaal				6.322	0	0

Gesloten plaatsing (tv 6.74C)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	2.858	3.240	3.239	3.239	3.239
Saldo	0	2.858	3.240	3.239	3.239	3.239
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Jeugdzorgplus: gesloten jeugdzorg waar jongeren alleen met een rechterlijke machtiging terecht komen.				2.878	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten				362	0	0
Totaal				3.240	0	0

Thema: Jeugd

Geëscaleerde zorg 18- (tv 6.82)

Wat willen we bereiken

1 Jeugdigen groeien op in een veilige omgeving ook wanneer ouders (tijdelijk) niet in staat zijn om hun gezag uit te oefenen

Jeugdigen die vanwege de veiligheid (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen, ontvangen passende hulp in zoveel mogelijk een gezinsvervangende setting.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Jeugdigen met jeugdbescherming (% van alle jeugdigen tot 18 jaar) (1)	1,1%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Jeugdigen met jeugdreclassering (% van alle jeugdigen van 12 t/m 22 jaar) (1)	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Kwalitatief goede en effectieve hulp

De ondersteuningsvragen van de jeugdigen en het gezin staan centraal en de ondersteuning is gericht op het stimuleren van de eigen kracht van de jeugdigen en het gezin.

1.2 Voorkomen van instroom

De instroom van jeugdigen in een maatregel van jeugdbescherming of jeugdreclassering wordt zo klein mogelijk gehouden.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% jeugdigen dat binnen 3 maanden na start maatregel passende jeugdhulp ontvangt (1.1)		100%	100%	100%	100%	100%

In 2024 richten we ons vooral op:

- Tijdig passende hulp voor jeugdigen tijdens een maatregel van jeugdbescherming of jeugdreclassering: voor kinderen die voor hun opvoedveiligheid afhankelijk zijn van een gecertificeerde instelling (GI) voor jeugdbescherming, willen we dat de benodigde (specialistische) hulp zo snel mogelijk (binnen 3 maanden na start maatregel) wordt opgestart.
- Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming: het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming (0-100 jaar) beoogt een nieuwe manier van denken/werken. Er wordt gezinsgericht en in samenhang ingezet op eerdere en passende hulp. Lokaal en regionaal bereiden we de implementatie voor.
- Voorkomen van instroom in de jeugdbescherming: samen met onze partners proberen we instroom in de jeugdbescherming voor te zijn. Dit doen we door intensieve ambulante inzet in het gezin, door vakmanschap van hulpverleners te vergroten en te sturen op goede samenwerking.
- Werkdrukverlaging: doel is om de werkdruk van jeugdbeschermers te verlagen. Hierdoor krijgen zij meer tijd om kwetsbare gezinnen beter te ondersteunen.
- Arbeidsmarkt: we gaan op zoek naar meer bevoegde medewerkers voor de jeugdhulpketen in onze regio. Er wordt ingezet op werven van nieuwe medewerkers, opleidingsmogelijkheden en zij-instroom.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	16.299	0	0	0	0	0
Baten	-5.715	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	23	0	0	0	0	0
Saldo	10.607	0	0	0	0	0

Jeugdbescherming (tv 6.82A)

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	5.281	5.836	5.832	5.833	5.833
Saldo	0	5.281	5.836	5.832	5.833	5.833

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Jeugdbescherming: verplichte hulp bij opvoeding van kinderen.	4.593	0	0
Personeelskosten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	1.243	0	0
Totaal	5.836	0	0

Jeugdreclassering (tv 6.82B)

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	0	1.785	1.150	1.150	1.150	1.150
Saldo	0	1.785	1.150	1.150	1.150	1.150

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Jeugdreclassering: begeleiding van jongeren die met justitie in aanmerking zijn gekomen.	767	0	0
Personeelskosten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	383	0	0
Totaal	1.150	0	0

3a. Woningbouw en fijne wijken

Woningbouw en fijne wijken

Door middel van woningbouw, stedelijke vernieuwing en ruimtelijke ontwikkeling streven we naar een aantrekkelijke en duurzame woon- en leefomgeving voor huidige en nieuwe bewoners. Dat doen we door te werken aan samenhangende integrale gebiedsontwikkelingen, zoals Brainport City, Spoorzone, Internationale Knoop XL en Brainport Industries Campus (BIC) naast de ontwikkelingen in de wijken; projecten als Woensel XL, Kastelenplein, Evoluonpark. Ontwikkelingen die de bestaande buurt meteen een opknappbeurt geven.

Daarbij is een goed functionerende woningmarkt van belang, die zowel invulling geeft aan de ambities van de stad (binden van talent) als aan de solidaire stad van twee snelheden. We transformeren en verdichten en we streven naar voldoende betaalbare koop- en sociale huurwoningen in al onze wijken. Hierbij stimuleren wij de verduurzaming van de (bestaande) woningvoorraad en innovatie in de bouw. Ook zetten we in op bescherming en hergebruik van het historisch erfgoed. We faciliteren initiatieven uit de stad door slagvaardig en klantgericht samen te werken en onze ruimtelijke instrumenten zo efficiënt en transparant mogelijk in te zetten. Daarbij is het streven om inwoners zo veel mogelijk bij de ontwikkelingen in de stad te betrekken.

In de Woonvisie van 2015 heeft de gemeenteraad het kader voor het gemeentelijk woonbeleid vastgelegd. In deze visie is gekozen voor:

- Een ambitieus groeiscenario (naar 300.000 inwoners) via verdichting van de bestaande stad met nadruk op het hoogstedelijke woonmilieu binnen de Ring.
- Een solidaire stad met voldoende ruimte voor sociale huur, middenhuur, wonen en zorg en zelfbeheer.
- Een innovatieve stad met creatieve oplossingen voor woningbouw, zoals tijdelijk wonen.

Het college zet zich al geruime tijd in op het versnellen van de bouw binnen de stadsgrenzen, met nadruk op sociale- en middenhuur en middeldure koop. Dit sluit aan bij de bouwversnellingsafspraken in het kader van de Woondeal, die in maart 2019 is afgesloten en de in aansluiting hierop met regio, Rijk en Provincie gemaakte afspraken over verstedelijking in het Verstedelijkingsakkoord, dat in juni 2022 is vastgesteld.

Doelen

- Een aangenaam woon- en leefklimaat in Eindhoven.
- Faciliteren van de groei van de stad
- Groei van de woningvoorraad
- Een energiezuinige corporatiewoningvoorraad
- CO₂-reductie woningen

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. Raadsvoorstel en oprichting gebiedsentiteit Fellenoord
2. Ontwikkelvisie / Masterplan Stadhuisplein

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Woningbouw en	Ruimte en leefomgeving	21.322	-4.969	2.274	18.627
fijne wijken	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	54.332	-51.146	7.911	11.097
	Wonen en bouwen	31.479	-10.434	-958	20.087
Woningbouw en fijne wijken		107.133	-66.549	9.227	49.811

BBV-indicatoren

Indicator	peiljaar	NL	100-300	> 300	Eindhoven
Gemiddelde WOZ waarde (x € 1.000)	2022	317	300	359	314
Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	2022	9,3	9,5	11,8	13,8
Demografische druk	2023	70,3	63,8	52	55,5
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	2023	860	857	835	797
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	2023	942	936	926	892

Verbonden partijen

Ontwikkelingsmaatschappij gebiedsontwikkeling Fellenoord B.V. i.o.

Fellenoord B.V. wordt samen met de provincie Noord-Brabant in Q1 2024 opgericht en heeft als doel het tot ontwikkeling brengen van het plangebied Fellenoord op basis van de vastgestelde ontwikkelvisie, het businessplan en het grondexploitatieplan. Het gebied wordt daarmee ontwikkeld tot een samenhangend, betaalbaar en aantrekkelijk woon-, werk- en verblijfsgebied met voorzieningen voor iedereen. Hierbij zijn realisatie van klimaatdoelen, brede welvaart ontwikkeling en het versterken van de economische draagkracht van Eindhoven en de Brainport regio belangrijke criteria.

Park Strijp Beheer B.V.

Zie Park Strijp C.V.

Park Strijp C.V.

Dit betreft een samenwerkingsverband met VolkerWessels voor ontwikkeling van vm. Philips-locatie Strijp S met de ambitie om een kwalitatief aantrekkelijk en bruisend hoogstedelijk gebied te maken voor nieuwe gebruikers; cultuuruitingen, innovaties, bedrijfjes, evenementen en bewoners. Primaire doelstelling van de gemeente is de kwaliteitsverbetering van het Plangebied, de wijk en de stad door de herontwikkeling van de huidige bedrijfsbestemming in wervende woon-, werk- en centrumfuncties zoals voorzien in het Masterplan. De doelstelling van Park Strijp C.V. is een kostendekkende grondexploitatie tegen een beheersbaar risico ten behoeve van een vernieuwd stedelijk gebied met hoge dichtheid, hoge kwaliteit en hoge mate van functiemenging, met een zodanige flexibiliteit in plan en programma dat ingespeeld kan worden op marktontwikkelingen met een wervend hoogstedelijk milieu, met ruimte voor een maximale 'woon- resp. werk-ladder', en van hoogwaardige kwaliteit.

Leefbare wijken

Leefbare wijken door integraal gebiedsgericht samenwerken

In onze groeiende stad is het belangrijk dat iedereen zich thuis voelt en blijft voelen. Gelukkig zit er heel veel sociale cohesie en veerkracht in de wijken. De gemeente wil daarbij helpen deze nog te versterken, zodat de verbindingen sterker worden en polarisatie geen kans krijgt. Alleen als we samen optrekken met inwoners en ondernemers, verenigingen en in de buurt werkende professionals zal dat lukken. Het college heeft hiervoor in het bestuursakkoord 2022-2026 "Samen morgen mooier maken" een stadsgezant Integraal gebiedsgericht werken aangesteld.

Aanpak voor de hele stad

Het gaat hierbij om een aanpak voor de hele stad. Integraal gebiedsgericht werken gaat als norm gelden voor de gehele stad. Dat betekent ook wat voor de werkwijze van de gemeentelijke organisatie. In het bestuursakkoord is hiervoor incidenteel € 5 miljoen beschikbaar gesteld. Daarvan wordt € 1,8 miljoen in 2024 ingezet.

We gaan veel meer werken vanuit het perspectief van de wijk. De opgave in buurten en wijken en de complexiteit hiervan zijn leidend voor de wijze waarop de integrale gebiedsgerichte aanpak wordt georganiseerd. Buurten en wijken met complexe, meervoudige opgaven vragen om stevige gemeentelijke regie, meerjarige aandacht met borging van de continuïteit. Wij leren door te doen, vanuit twee vormen van integraal gebiedsgericht werken. Voor de langere termijn - 20 jaar - met het Pact Woensel Zuid en voor de korte termijn - 4 jaar - de focusgebieden Bennekel, Doornakkers en Oud Woensel. De best practices in deze trajecten geven input om voor de gehele stad het integraal gebiedsgericht werken vorm te gaan geven. Gewerkt gaat worden aan bijvoorbeeld wijkbudgetten, wijkbegroting en buurtontmoeting.

Versterken integraal gebiedsgericht werken aan veiligheid

Op basis van het Beleidskader veiligheid 2023-2026 gaan we het gebiedsgericht werken aan veiligheid versterken. De nadruk ligt daarbij op: Woensel-Zuid, Doornakkers en Oud-Gestel. De intentie is om deze manier van werken uit te bouwen naar alle gebieden binnen de gemeente. In de aanpak van criminaliteit en onveiligheid weten we wat er in de wijk speelt, door data uit diverse bronnen te benutten en de ervaringskennis van professionals, bewoners en lokale ondernemers te gebruiken. Daarnaast betrekken we inwoners en ondernemers bij de aanpak van (on)veiligheid in hun wijk. Ook zijn we met eerstelijnsprofessionals zichtbaar aanwezig in de wijken waar dit het hardst nodig is; in het bijzonder met gemeentelijke handhavers op het gebied van leefbaarheid en veiligheid (boa's) en wijk-GGD'ers.

Pact Woensel Zuid

Vanuit het Nationaal Programma Leefbaarheid & Veiligheid is het stadsdeel Woensel Zuid sinds juli 2022 aangewezen als 'stedelijk focusgebied', samen met 19 andere gebieden in het hele land. In maart 2023 is het Pact Woensel Zuid getekend door ruim 45 partners uit de stad.

Er zijn bij het tekenen van het Pact een aantal hoofdthema's vastgesteld: 1) perspectief, 2) samen leven en 3) fijne buurt. In 2023 is vervolgens gewerkt aan het opstellen van een uitvoeringsprogramma met daarbij een uitwerking op buurtniveau via buurtfocuskaarten. Inwonersbetrokkenheid is daarbij cruciaal.

Om als gemeente, als 1 van de deelnemende partners binnen het Pact Woensel Zuid, op een goede manier invulling te kunnen geven aan uitvoering en opvolging van de doelstellingen op basis van het uitvoeringsprogramma is het nodig om zowel personele capaciteit, middelen en richting hiervoor aan te geven waarbij het Pact Woensel Zuid ook op de juiste wijze geborgd dient te worden binnen de gemeentelijke organisatie.

De rijksoverheid focust met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid op de 20 gebieden in het programma en verwacht dat de deelnemende gemeenten ook focus aanbrengen om hardnekkige achterstanden waar mogelijk op te heffen. In 2024 worden voorstellen ontwikkeld om binnen bestaand beleid deze focus ook daadwerkelijk aan te brengen.

Inrichten van de organisatie

Door het benoemen van integraal gebiedsgericht werken als een van de bouwstenen voor de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie krijgt het een hoge prioriteit. Hiermee is het een van de majeure projecten en daarmee ook een van de grote organisatorische opgaven deze bestuursperiode. Er komt een sector gebieden en wijken. We gaan werken aan een visie op leefbare wijken als basis voor vraagstukken met betrekking tot integraal gebiedsgericht werken. Deze vraagstukken gaan over wat het integraal gebiedsgericht werken is, waar het een antwoord op geeft en wat het gevolg is voor de inrichting van de organisatie, overlegvormen, werkprocessen, besluitvorming, instrumentarium, toewijding en commitment.

Thema: Woningbouw

Ruimte en leefomgeving (tv 8.1)

Wat willen we bereiken

1 Een aangenaam woon- en leefklimaat in Eindhoven.

Om de groei van de stad, die plaats vindt in de vorm van verdichting, in goede banen te leiden, moet de stad aantrekkelijk en leefbaar zijn: openbare ruimte, veel groen, een breed woningaanbod, goede voorzieningen etc.

2 Faciliteren van de groei van de stad

Aan de gemeente worden veel bouwinitiatieven voorgelegd. Om de bouwopgave mogelijk te maken zetten we het hele scala van planologische instrumenten in, zoals planwijzigingen, vergunningverlening en ontheffingen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer voor Eindhoven als stad om in te wonen en te leven (1)	7,4	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Kwaliteitseisen stellen aan (nieuwe) bebouwing en de inrichting van de openbare ruimte

We stellen kwaliteitseisen aan bijv. stedenbouw, duurzaamheid, klimaat, mobiliteit, woonproduct en groen. In de centrumgebieden zijn die hoger dan in de reguliere woonwijken, vanwege het verschil in dynamiek, drukte en ruimtegebruik.

2.1 Beperken doorlooptijden bouw- en aanlegvergunningen

We beperken doorlooptijden van (bouw)vergunningen, vrijstellingen en ontheffingen tot maximaal de wettelijke termijn. Daarnaast zetten wij ons in voor een sneller en transparanter proces.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% bouw- en aanlegvergunningen (doorlooptijd) binnen wettelijke termijn (2.1)	73%	99%	99%	99%	99%	99%

In 2024 richten we ons vooral op:

- Uitwerkingen afspraken BO MIRT 2022: we werken de afspraken van BO MIRT '22 van € 1,6 miljard verder uit, met name de MIRT verkenning OV-Knoop, VO voor HOV4 & de gebiedsvisie HOV4, uitwerken 1e clusters & raamwerk openbare ruimte KnoopXL en actualiseren onderzoek (hoofd)wegennet.
- Omgevingsplan, Omgevingsvisie en Ontwikkelperspectief Eindhoven (OPE): vaststelling van OPE en Omgevingsvisie in 2024. Omgevingsplan zal waarschijnlijk grote uitdaging opleveren omdat naar verwachting het Digitaal Stelsel Omgevingswet nog niet goed uitontwikkeld zal zijn per 1-1-2024.
- Gebiedsgerichte ontwikkelkaders voor delen van de stad.: de verdichting van de stad vergt goede sturing op de stadsontwikkeling. In gebieden waar veel gaat veranderen maken we ontwikkelkaders, om regie te nemen. O.a. Hart van Woensel, Sectie C, Kanaalzone-zuid, Limbeek.
- Eindhoven Noordwest: in Eindhoven Noordwest wordt gewerkt aan strategische ontwikkelingen die

bijdragen aan de schaa sprong van de Brainportregio: de Brainport Industries Campus, Eindhoven Airport District, het stadsbos met Landgoed De Wielewaal en GDC Acht.

- Eindhoven Airport District: de gebiedsvisie Eindhoven Airport District is vastgesteld en voor het uitvoeringsprogramma 2024-2027 zijn serieel incidenteel middelen toegekend.
- We zoeken actief naar verdichtingskansen: onze grote woningbouwopgave moet in de bestaande stad plaatsvinden en dit vergt actief zoeken naar locaties waar verdichting door nieuwbouw mogelijk is. We doen dit samen met woningcorporaties en andere marktpartijen.

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	17.317	22.202	21.322	22.105	18.109	16.029
Baten	-6.811	-3.264	-4.969	-7.352	-4.167	-2.391
Mutatie reserves	-2.403	-5.243	2.274	-1.541	-842	-1.507
Saldo	8.103	13.695	18.627	13.212	13.100	12.131

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Beheer Landgoed Wielewaal: beheer en kapitaallasten a.g.v. de aankoop van het landgoed. Omvat tevens lasten voor onderzoek, planvorming en participatie.	486	-1	0
Facilitaire projecten: lasten en baten van projecten grond waarvoor de gemeente een faciliterende rol heeft richting private ontwikkelaars. De lasten en baten muteren over de jaarschijven. Voor nadere toelichting zie paragraaf 3g Grondbeleid.	3.034	-3.034	0
Gebiedsbudget voor Eindhoven Noordwest	321	0	0
BRO: digitalisering Basisregistratie Ondergrond	112	0	0
Progr organisatie MIRT+ Stationsdistrict: o.a. KN24: stelpost strategische investeringen Knoop XL (0,95 miljoen), Continuering programmteam in 2027 (€ 0,8 miljoen; dekking uit reserve strategische investeringen).	3.901	0	-875 *
Eindhoven Noordwest: bestuursakkoord 2022: strategische investeringen (structureel) voor Eindhoven Noordwest €400.000, in begroting 2023 verhoogd met €80.000. KN24: €170.000	650	0	0 *
Restant budget strategische investeringen: € 1.145.000 ingezet voor strategische investeringen. KN24: €850.000.	295	0	0 *
Binnenstad: voor de transitie van de binnenstad in bedrijf en gebiedsontwikkelingen op basis van verdichtingsvisie en de binnenstadsdeal.	700	0	-700 *
Gronddepot: de inkomsten bestaan uit huur en opname- en afgifte van grond. De uitgaven bestaan uit doorbelasting naar projecten van waaruit grond wordt aangeboden of afgenomen van het gronddepot.	369	-635	0
Exploitatieprojecten: voor beleids- en onderhoudsprojecten. KN24: Pact Woensel Zuid, eenmalig €400.000	5.020	-1.188	-2.332 *
KN24: storting € 6,5 miljoen in reserve bovenplanse voorzieningen voor o.a. een bijdrage aan het Wilhelminaplein, pilot openbare toiletten, toegankelijkheid van station Strijp-S, de Edisonstraat en herinrichting binnenstad (zie paragraaf 3i Investerings).	0	0	6.500 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	5.117	-11	0 *
Kapitaallasten	681	0	0
Overig: o.a. KN24: storting in reserve strategische investeringen van €200.000 voor RV reserveringen 2022 campusgemeente	636	-100	-319 *
Totaal	21.322	-4.969	2.274

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) (tv 8.2)

De gebiedsontwikkeling in Eindhoven krijgt mede vorm via grondexploitaties. Deze grondexploitaties voegen waarde toe voor met name de programma's wonen, economie (kantoren en bedrijventerreinen) en maatschappelijke functies (onderwijs, cultuur en sport). In de Meerjaren Prognose Grondexploitaties en Private Ontwikkelingen (MPG) worden jaarlijks verantwoording afgelegd over deze grondexploitaties.

Grond zetten we in als middel om een bijdrage te leveren aan de doelstellingen van andere programma's. In de paragraaf grondbeleid (paragraaf 3g) is informatie over de nota Grondbeleid opgenomen, evenals enkele specifieke kernegevens en kengetallen. We nemen de regie, bij iedere vorm van grondpolitiek. Op deze wijze houden wij grip op de stad: we continueren wat goed is en gaan ongewenste ontwikkelingen zoveel mogelijk tegen.

We werken aan versnelling van woningbouw door het inzetten van middelen, capaciteit en langlopende samenwerkingen. We zetten in dit kader 7,5 miljoen incidenteel in voor de gehele stad. Hierbij kijken we nadrukkelijk naar het dekken van bijvoorbeeld onrendabele toppen en het opvangen van tekorten op grondexploitaties om woningbouw in uitvoering te krijgen.

Daarnaast verhogen we het kwaliteitsniveau van het beheer van de door ons verworven gronden. Hiervoor is incidenteel 0,5 miljoen beschikbaar.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	45.055	53.685	54.332	36.720	14.614	14.622
Baten	-45.400	-51.768	-51.146	-33.531	-11.618	-11.618
Mutatie reserves	3.215	949	7.911	188	375	396
Saldo	2.870	2.866	11.097	3.377	3.371	3.400

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Grondexploitaties niet bedrijventerreinen: voor projecten grond waarbij we de gebiedsontwikkeling zelf oppakken. O.a. voor grondverwerving, bouw- en woonrijp maken, bovenwijkse voorzieningen, verkoop van bouwrijpe gronden, verwijderen van explosieven. De mutaties tussen de jaren zijn het gevolg van fasering. Zie paragraaf 3g Grondbeleid.	46.547	-46.547	0
Grondtransactie/ erfpachtovereenkomst PSV	2.146	-2.581	398
Beheerkosten: o.a. kosten voor advies en inhuur voor grond en aankopen van gronden/panden.	512	0	0
Bebouwde gronden in voorraad: beheerkosten (zakelijke lasten, onderhoud) en opbrengsten (huurinkomsten, incidentele verkopen). KN24: verhogen kwaliteitsniveau van het beheer van verworven gronden (incidenteel € 0,5 miljoen, verdeeld over 4 jaren)	2.940	-1.236	0 *
Projecten in voorbereiding (grondexploitaties)	387	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: voortzetten aflopende fte's, o.a. advisering, grondverwerving en intake: structureel € 0,27 miljoen en incidenteel: € 0,27 miljoen t/m 2027	1.771	-3	0 *
KN24: versnelling woningbouw (incidenteel € 7,5 miljoen) met nadruk op dekken van bijvoorbeeld onrendabele toppen en bijstorten van grexen om woningbouw in uitvoering te krijgen.	0	0	7.500 *
Overig	29	-779	13
Totaal	54.332	-51.146	7.911

Wonen en bouwen (tv 8.3)

Wat willen we bereiken

1 Groei van de woningvoorraad

De vraag naar woonruimte is groot. Er zijn veel onzekerheden in de markt, zoals rentestijging, gestegen bouwkosten en schaarste aan materiaal en personeel. We werken nauw samen met corporaties en marktpartijen om de woningproductie op peil te houden.

2 Een energiezuinige corporatiewoningvoorraad

We hebben als stad klimaatdoelstellingen. De huidige energieprijzen brengen steeds meer huishoudens in de problemen. We leggen daarom afspraken over een energiezuinige corporatiewoningvoorraad vast in het duurzaamheidsact en de prestatieafspraken.

3 CO₂-reductie woningen

Doelstelling klimaatverordening 2016: 95% CO₂ reductie in 2050 en 55% in 2030 ten opzichte van 1990.

Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030. Ambitie klimaatmissie:

Klimaatneutraal in 2030.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Omvang woningvoorraad (1)	116.583	118.556	121.056	123.056	125.056	128.056
Directe CO ₂ -uitstoot Woningen cf Klimaatverordening (Kton) (3)	328 (2021)	-	247	232	218	203
Directe CO ₂ -uitstoot Woningen cf ambitie (Kton) (3)	328 (2021)	-	242	214	185	156

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Toevoegen van woningen

Dit vraagt enerzijds om uitvoeren en herijken van het maatregelenpakket Eindhoven bouwt door en anderzijds om maatwerkoplossingen bij projecten die in de Knel zitten. De bouwkostenstijgingen en de oplopende rente zorgen voor een extra uitdaging.

1.2 Toevoegen van sociale huurwoningen

In de prestatieafspraken met de corporaties maken we afspraken over de te realiseren aantallen sociale huurwoningen. Dit in onderdeel van de gezamenlijke investeringsagenda. In 2024 gaat het om bruto 1700 en netto (min sloop en verkoop) 800 woningen.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal toegevoegde woningen (netto) (1.1)	2.080	2.500-3.000	2.000-2.500	2.000-2.500	2.000-2.500	2.000-2.500
Aantal toegevoegde sociale huurwoningen door corporaties (netto) (1.2)	460	100	800	500	700	1.000

In 2024 richten we ons vooral op:

- Eindhoven bouwt door: we willen in Eindhoven de komende jaren zoveel mogelijk woningen bouwen. Dit vraagt enerzijds om het uitvoeren en herijken van het maatregelenpakket van Eindhoven bouwt door en anderzijds om maatwerkoplossingen bij projecten die in de Knel zitten.
- Modernisering woonprogramma: starten met een woonbehoefteonderzoek als basis voor meer flexibel en innovatief nieuw woonprogramma dat past bij de groei van de regio, uitvoerbaar is voor de partners en kaders biedt voor gewenste groei en kwaliteit van nieuwbouwwoningen.

- Verhoging corporatieproductie: samen met de corporaties zetten we in op een substantiële groei van de realisatie van betaalbare huurwoningen en de realisatie van betaalbare (sociale) koopwoningen en middeldure woningen, om doorstroming in wijken op gang te brengen.
- Regionale samenwerking herijken: de laatste jaren hebben we intensief samengewerkt in het Stedelijk Gebied. Er spelen echter steeds meer zaken op het niveau van de MRE. Dit vraagt om herijking van de regionale samenwerking, waarbij mogelijk taken worden verschoven van SGE naar MRE.
- Innovatie in de woningbouw: innovatie in woningbouw is nodig. Hoe en op welke thema's? Daarover maken we afspraken met partners in de stad in het innovatieplan wonen. Te denken valt aan innovatieve woonconcepten, nieuwe bouwmethodes, benutten van de bestaande voorraad
- Leefbare wijken: een uitgebreide toelichting op dit thema staat in programma 3a Woningbouw en fijne wijken.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	18.133	18.285	31.479	22.199	20.798	19.857
Baten	-12.782	-10.930	-10.434	-10.429	-10.427	-10.426
Mutatie reserves	-1.757	-1.524	-958	-2.286	-599	1
Saldo	3.594	5.831	20.087	9.484	9.772	9.432

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Stadsdeelbudget kleine fysieke ingrepen OR: voor kleine fysieke ingrepen in de openbare ruimte op verzoek van bewoners	853	0	0
Slim verduurzamen vastgoed: van het eigen gemeentelijk vastgoed wat zo als vliegwiel dient voor de verduurzamen van de panden in de stad. KN24: in 2024 € 7.200.000 voor uitvoeringskosten fase 2	7.955	-766	-9 *
Maatschappelijk Vastgoed: voor bezit, beheer en instandhouding van de woningvoorraad en huisvestingsvoorziening en voor verhuur of bruikleenstelling KN24: Tijdelijke vergroening terrein 'Milieu Educatie Centrum': € 0,4 miljoen incidenteel.	2.247	-1.814	12 *
Prijsstijgingen energie: stelpost voor vastgoed: incidenteel € 1,5 miljoen	1.500	0	0 *
Stelpost Bestuursakkoord 2022 Wijkvernieuwing 3.0. KN24: strategische investeringen voor kapitaallasten: € 212.000.	792	0	0 *
Bouwvergunningen: kosten en legesopbrengsten	496	-7.481	0
Gebiedsgerichte aanpak: voor leefbare wijken en buurten; extra inzet voor bijv. jeugdboa's, ondersteuning bewonersorganisaties of intensiveren van programma's rondom taalvaardigheid	1.992	0	-1.693 *
Woonwagenbeleid	727	0	0
Woningbouwoffensief: versnelling woningbouwproductie	218	0	0
Uitvoeren Woonvisie: beleid gericht op meer betaalbare woningen voor met name de lage inkomens, de middeninkomens en de bijzonder doelgroepen.	277	0	0
Kapitaallasten	17	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: Uitbreiding projectleiders (structureel € 1,2 miljoen) en voortzetten aflopende fte's voor woondeal (structureel € 0,1 miljoen), woningbouwversnelling (structureel € 0,3 miljoen vanaf 2025 en van 2025 t/m 2027 € 0,2 miljoen per jaar) en wonen (van 2025 t/m 2027 € 0,1 miljoen per jaar)	13.087	-89	0 *
Overig: o.a. jaarlijkse toekenning van € 80.000 voor de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. KN24: Gebiedsgericht werken: € 0,4 miljoen in 2024. Storting in saldireserve specifiek: uitbreiding projectleiders: € 1,2 miljoen en € 0,7 miljoen om ontwikkelingen in ons maatschappelijk vastgoed mogelijk te maken.	1.318	-284	732 *
Totaal	31.479	-10.434	-958

3b. Bereikbaarheid

Bereikbaarheid

Door economisch succes groeit Eindhoven sterk. De prognose voor het aantal inwoners in 2030 in Eindhoven ligt op 300.000 inwoners. In de periode tot 2040 is de ambitie om 72.000 arbeidsplaatsen en 62.000 woningen toe te voegen. De helft van die woningen komt binnen de Ring. Deze groei zorgt voor een forse toename van het aantal bewegingen en het faciliteren hiervan brengt grote uitdagingen met zich mee. Er is minder ruimte beschikbaar voor mobiliteit, terwijl meer mensen ook meer bewegingen betekent. Om (te voorkomen dat Eindhoven dichtslibt en wél inzet op gezonde verstedelijking is ander gebruik van de openbare ruimte en een andere visie op mobiliteit nodig. Dit landt in een masterplan mobiliteit.

In het masterplan gaan we voor een visie dat het perspectief van de mens centraal stelt en mobiliteit ziet als middel om (sociale) ontmoetingen te faciliteren. We willen inzetten op vlotte, veilige, schone, slimme en toegankelijke mobiliteit. Alleen aandacht voor het verduurzamen van mobiliteit is geen oplossing voor het ruimtetekort waarmee met name steden – en dus ook Eindhoven – kampen. Vooral het autoverkeer moet niet alleen duurzamer, maar we moeten het vooral een minder prominent vervoermiddel vinden. Dat vraagt iets van ons gedrag. Inwoners moeten verleid worden de auto te laten staan en meer kiezen voor lopen, fietsen, OV en nieuwe mobiliteitsvormen binnen de ring. Daarnaast zal er minder ruimte zijn voor parkeren op maaiveld, zeker in de binnenstad.

Openbare ruimte

Het thema openbare ruimte draagt bij aan een gezonde, economische en aantrekkelijke stad. De openbare ruimte wordt steeds intensiever gebruikt. Dit geeft een grote druk op het onderhouden van de openbare ruimte. Het is daarom belangrijk dat het onderhoudsniveau van de openbare ruimte aan de vastgestelde (basis)kwaliteit voldoet. Bewoners, ondernemers en bezoekers moeten prettig wonen in een schone, veilige en voor iedereen toegankelijke buurt, met voldoende plekken om elkaar te ontmoeten. Met de uitvoering van het jaarlijks onderhoudsprogramma en het uitvoeren van het dagelijks beheer en onderhoud willen we dit doel bereiken. Onderhoud aan de openbare ruimte is niet alleen een doel om de buitenruimte veilig en netjes te houden, maar ook een middel om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. Duurzaamheid en klimaat worden hierin steeds belangrijker. Daarom wordt bij (her)inrichting van de boven- en ondergrondse infrastructuur waar mogelijk bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen. Hier ligt ook een opgave met betrekking tot het reduceren van de CO₂ uitstoot bij de aanleg van de openbare ruimte. Dit vraagt nader onderzoek waar we in 2024 ons op zullen richten.

De projecten die we in de openbare ruimte uitvoeren, pakken we integraal aan o.a. met de thema's groen, water en verkeer om invulling te geven aan de ambities.

Doelen

- Veilige mobiliteit
- Toegankelijke mobiliteit
- Duurzame en schone mobiliteit
- Vlotte mobiliteit
- Slimme mobiliteit
- Aantrekkelijke en leefbare openbare ruimte
- CO₂-reductie mobiliteit

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. Vergroening straten (vanuit de onderhoudsprojecten)
2. Versneld verleden openbare verlichting
3. Realisatie openbare toiletten
4. Werken aan stedenbouwkundige uitwerking nieuwe Neckerspoel
5. Aanpak top 10 hotspots verkeersveiligheid

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Bereikbaarheid	Verkeer en vervoer	60.029	-3.160	-807	56.062
	Parkeren	13.767	-1.751	-6.951	5.065
	Economische havens en waterwegen	284	-119	0	165
	Openbaar vervoer	1.783	-13	0	1.770
Bereikbaarheid		75.863	-5.043	-7.758	63.062

Verbonden partijen

Eindhoven Airport N.V.

Samenwerkingsverband met de provincie Noord-Brabant en Royal Schiphol Group voor de exploitatie van voorzieningen ten behoeve van de burgerluchtvaart op de militaire vliegbasis Eindhoven.

Thema: Bereikbaarheid

Verkeer en vervoer (tv 2.1)

Wat willen we bereiken

1 Veilige mobiliteit

Eindhoven wil een veilige stad zijn met zo min mogelijk verkeersongevallen. Het wordt drukker en er komen meer vervoerswijzen bij. Hoewel het onrealistisch lijkt, blijven we streven naar 0 verkeersslachtoffers. Ieder slachtoffer er één te veel.

2 Toegankelijke mobiliteit

Iedereen moet zich goed kunnen verplaatsen. We willen dat Eindhoven een inclusievere en toegankelijke stad wordt. We richten de mobiliteit zo in, dat mensen met een beperking mee kunnen doen.

3 Duurzame en schone mobiliteit

We stimuleren om meer te lopen, fietsen en het gebruik van OV en deelmobiliteit. Voertuigen willen we zo snel mogelijk verschonen, door het faciliteren van voldoende laadinfrastructuur en het doorontwikkelen van milieuzone tot nulemissiezone

4 Vlotte mobiliteit

We organiseren het vervoer van a naar b zo comfortabel mogelijk. Op de Ring en de radialen faciliteren we doorstroming van auto's, zodat het verkeer snel om en uit de stad geleid kan worden en er ruimte komt voor lopen, fiets, OV en deelmobiliteit

5 Slimme mobiliteit

We zijn innovatief en vooruitstrevend met mobiliteit van de toekomst. We geven ruimte aan nieuwe mobiliteitsvormen en willen dat nieuwe technieken en data bijdraagt aan het faciliteren van ontmoetingen.

6 Aantrekkelijke en leefbare openbare ruimte

We willen een openbare ruimte die schoon, heel, veilig en toegankelijk is en die mensen stimuleert tot bewegen en ontmoeten. Dit doen we conform het vastgestelde kwaliteitsniveau.

7 CO₂-reductie mobiliteit

Mobiliteit moet schoon zijn. In de klimaatverordening uit 2016 zijn de volgende doelen opgenomen: 55% CO₂ reductie in 2030 en 95% in 2050 ten opzichte van 1990. Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal ernstige verkeersongevallen (1)	102	85	83	74	67	60
Auto-intensiteiten in het centrum (3)	101	96	95	94	93	92
Voetganger vriendelijk (3)	7,4	7,7	7,8	7,9	8	8
Fiets vriendelijkheid (3)	7,5	7,7	7,8	7,9	8,0	8,0
OV vriendelijkheid (3)	7,0	7,5	7,6	7,7	7,8	7,9
Aantal fietsers op fietsroutes (4)	108	108	110	112	114	116
Doorstroming gemotoriseerd verkeer op belangrijke toegangswegen (incl. Ring) (4)	104	104	105	106	107	108
% duurzaam vervoer in de modal split (5)	67%	≥61%	≥61%	≥61%	≥61%	≥61%
Aantal openbaar beschikbare deervoertuigen (5)	1.110	2.650	2.550	2.600	2.650	2.650
Aantal geregistreerde emissievrije voertuigen in EHV (RDW) (5)	4.959	3.491	7.140	8.570	10.280	12.340
% inwoners dat tevreden is over inrichting openbare ruimte (6)	69%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%
% inwoners dat tevreden is over onderhoud openbare ruimte (6)	69%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%
% bewoners dat vindt dat het in de buurt goed verlicht is (6)	79%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%
Basiskwaliteit wegen (6)	-	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%
Basiskwaliteit bruggen, viaducten en tunnels (6)	95%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%
Basiskwaliteit schoon en netjes (6)	94%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%
Directe CO ₂ -uitstoot Verkeer exclusief auto(snel)wegen cf Klimaatverordening (Kton) (7)	244 (2021)		159	146	132	119
Directe CO ₂ -uitstoot Verkeer exclusief auto(snel)wegen cf ambitie 2030 klimaatmissie (Kton) (7)	244 (2021)		174	151	128	104

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Verbeteren verkeersveiligheid rondom scholen

We zetten in op verkeersveiligheidseducatie en verbetering van verkeersveiligheid rondom scholen. Dit doen we onder andere door het verder uitrollen van het Brabants Verkeersveiligheids Label, schoolzones en het stimuleren van het fietsverkeersexamen

3.1 30 km/u straten in het centrum

Door zoveel mogelijk het snelheidsregime naar beneden te brengen, wordt meer ruimte gecreëerd voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer, en wordt het aantrekkelijker om via de Ring te rijden. Daarnaast verbeterd het de verkeersveiligheid.

4.1 Realiseren fietsinfrastructuur

Veilige en hoogwaardige fietsinfrastructuur is belangrijk om fietsgebruik te stimuleren. Binnen Eindhoven, maar vooral ook tussen Eindhoven, de economische toplocaties en de omliggende gemeenten.

4.2 Verbeteren kwaliteit HOV

Een aantrekkelijk OV is veilig, betrouwbaar en comfortabel. Dit doen we o.a. met het uitbreiden van het HOV-netwerk, de planvorming voor een nieuwe OV-terminal (MIRT-verkenning) en het verbeteren van de stations van CS en Strijp S.

4.3 Vernieuwen verkeerslichten

Door het vervangen van verouderde verkeerslichten in de stad is het mogelijk om de verkeersveiligheid en de verkeersdoorstroming (afhankelijk van de locatie) te verbeteren voor auto, fiets, bus en/of voetganger.

5.1 Stimuleren laadinfrastructuur

De aanwezigheid van laadinfrastructuur is een belangrijke overweging bij de aanschaf van een elektrische auto. Om schone mobiliteit zo veel mogelijk te stimuleren zetten we in op een stadsbreed (snel)laadnetwerk.

6.1 Onderhouden wegen

We houden de wegen in stand door uitvoering van het onderhoudsprogramma wegen (op basis van inspecties en integrale afstemming met overige beleidsvelden) en dragen met de herinrichtingen bij aan de ambitie om 50 straten te vergroenen.

6.2 Onderhouden bruggen, viaducten en tunnels

We borgen de technische staat, veiligheid en bereikbaarheid door uitvoering van het onderhoudsprogramma bruggen, tunnels en viaducten. In het kader van de Tunnelvisie is er ook speciale aandacht voor sociale veiligheid.

6.3 Onderhoud openbare verlichting

We geven uitvoering aan het onderhoudsplan openbare verlichting. We dragen bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen door verlichting te vervangen door LED.

6.4 Reinigen

We houden stad schoon en netjes door onder andere vegen van wegen, verwijderen van onkruid en het verwijderen van zwerfvuil.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal km nog te realiseren 30 km/u straten in het centrum (3.1)	1,4	0,9	5	5	5	5
Aantal km snelfietsroutes (Slowlane) (4.1)	30,5	32	32	33,5	33,5	33,5
Aantal km HOV-busbanen (4.2)	24	30	32	36	40	
Aantal vernieuwde verkeerslichten (per jaar) (4.3)	154	162	11	11	11	11
Aantal elektrische laadpunten (5.1)	1.782	1.400	2.570	3.080	3.700	4.430
Groot onderhoud wegen (aantal) (6.1)	11	11	17	11	11	11
Groot onderhoud bruggen, viaducten en tunnels (aantal) (6.2)	6	15	6	10	9	8
Onderhoud openbare verlichting (vervangen aantal armaturen) (6.3)		1.000	2.360	2.360	2.360	2.360

In 2024 richten we ons vooral op:

- Masterplan Mobiliteit: vaststellen van het Masterplan Mobiliteit en uitvoering geven aan de actieagenda die zich richt op 2030. Met focus op de mobiliteitstransitie, verschoning van mobiliteit, veilige en toegankelijke mobiliteit.

- Autoluw centrum: we geven vervolg aan de plannen voor een autoluw centrum. In 2024 gaan we gebiedsgericht verder met de verkeerscirculatie, zodat de (binnen)stad aantrekkelijker wordt en meer plek komt voor stedelijke kwaliteit.
- MIRT afspraken: we maken een ontwerp voor HOV4 en leggen dit ontwerp voor aan de Raad. Na goedkeuring in de Raad starten we met een uitwerking van het vervolgontwerpen. We starten met de realisatie van de korte termijn maatregelen A2/N2 (hubs en fietsroutes).
- Mobiliteitstransitie: we geven invulling aan de acties om lopen, fietsen en het OV te stimuleren, o.a. door te investeren in fietsparkeren en fietsroutes zoals op de onderdoorgang Beemdstraat/Limburglaan. We ronden de realisatie van HOV3 voor het grootste deel af.
- Deelmobiliteit: continueringaanpak deeltweewielers geeft richting aan de acties voor de komende 2-3 jaar. De vervolgaanpak omvatten naast een goede evaluatie van de bestaande aanpak ook een integrale afstemming, het leren van ervaringen in Eindhoven en elders.
- Elektrische mobiliteit: conform het Uitvoeringskader laden elektrische mobiliteit versnellen we de uitrol van laadinfrastructuur binnen huidige open markt model en zetten we in op het aanhaken op de nieuwe laadpalenconcessie van de provincie.
- Verkeersveiligheid: we werken aan een verkeersveiliger Eindhoven met het aanpakken van de belangrijkste verkeersveiligheidsknelpunten, het uitvoeren van de conclusies van de uitwerking Motie 30 en educatie- en gedragsmaatregelen, zoals bij scholen.
- Verbeteren toegankelijkheid station Strijp S: samen met ProRail bereiden we plannen voor om station Strijp S zo snel mogelijk toegankelijker en aantrekkelijker te maken.
- Een aantrekkelijke en toekomstbestendige openbare ruimte: met het onderhoudsprogramma dragen we bij aan het klimaatadaptief en toegankelijk inrichten van de openbare ruimte. Groen en water worden zichtbaar versterkt door te ontharden. In 2024 vergroenen we vanuit onderhoud openbare ruimte 14 straten.
- Duurzame openbare ruimte: met de inrichting van de openbare ruimte nodigen we uit tot bewegen en ontmoeten en willen we het lopen en fietsen stimuleren. Dit doen we o.a. door het onderhouden van goede loop- en fietsvoorzieningen en het creëren van ontmoetingsplekken.
- Afstemming onderhoud op de omgeving: in 2024 evalueren we fase 2 van de pilot bladkorven. We sluiten in 2024 aan op minimaal twee initiatieven op het gebied van zwerfafval. We (ver)plaatsen en vervangen bankjes om ontmoeting te stimuleren.
- Verledden openbare Verlichting: we geven een impuls aan het verledden van de openbare verlichting, zodat alle verlichting in 2030 voorzien is van LED. Dit sluit aan bij onze klimaatdoelstelling, waarbij we in 2030 CO₂-neutraal willen zijn.
- Openbare toiletten: we treden in overleg met ondernemers om bestaande toiletten open te stellen, we verbeteren de informatievoorziening en we bepalen twee locaties voor zelfreinigende toiletten, waarvan we er één in 2024 proberen te realiseren.
- Herinrichting parkeerterrein Antoon Coolenlaan: in 2024 gaan we de parkeerplaats Antoon Coolenlaan herinrichten, vergroenen en de oversteekbaarheid van de Antoon Coolenlaan verbeteren, gekoppeld aan het inrichtingsplan Genneper Parken.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	43.207	42.097	60.029	56.815	56.743	61.622
Baten	-8.459	-3.513	-3.160	-2.602	-2.602	-2.603
Mutatie reserves	-337	1.638	-807	-408	-188	-223
Saldo	34.410	40.222	56.062	53.805	53.953	58.796

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Groot onderhoud en vervanging: wegen, bruggen en tunnels. N.a.v. het raadsvoorstel 'Wegenbeheerplan 2021-2024' is € 2 miljoen gestort in de reserve Eigen Kapitaal.	5.746	0	2.000 *
KN24: komende jaren wordt de pilot toiletten (€ 0,4 miljoen) gerealiseerd. Jaarlijkse onderhoud € 40.000. Tevens areaalgroei binnenstad (investering): oplopend tot € 0,2 miljoen in 2027			

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Dagelijks onderhoud van de openbare ruimte: repareren plaatselijke bestrating, vervanging borden, vernieuwen markeringen, onderhoud straatmeubilair, preventief onderhoud aan bruggen, tunnels en viaducten, etc. KN24: onderhoud voor vergrote binnenstad: oplopend tot € 0,1 miljoen in 2027	8.561	0	0 *
Dagelijks beheer (reinenen): het verwijderen van zwerfafval, onkruid bestrijding, vegen van straten, etc.	7.216	0	0
Openbare verlichting: onderhoud en reparatie van lampen, masten en armaturen, inclusief elektriciteitskosten.	3.321	0	0 *
Onderhoud verkeerslichten inclusief elektriciteitskosten	1.147	0	0
Gladheidsbestrijding	1.303	0	0
Gebruik openbare ruimte: o.a. voor graafwerkzaamheden	603	-1.045	0
Exploitatieprojecten: openbare ruimte en verkeer. KN24: o.a. vervanging verlichting door LED (€ 680.000 (2024), €680.000 (2025) en € 340.000 (2026).	4.948	-556	-4.392 *
Kapitaallasten voor investeringen in openbare ruimte en verkeer	7.257	0	0 *
Verkeersveiligheid: smart mobility en doorstroming verkeer	299	-150	0
Bereikbaarheidsagenda ZOB. KN24: €68.000 voor ongelijkvloerse kruisingen	1.233	0	0 *
Verkeersbeleid. KN24: € 1.000.000 in saldireserve specifiek voor masterplan mobiliteit	750	-7	1.000 *
Mobiliteitstransitie: fietsmaatregelen	167	0	0
Heffing verkooppunten motorbrandstoffen	16	-1.164	0
Bestuursakkoord; ontvlechting stedelijke en regionale bereikbaarheid (structureel)	500	0	0
Progr organisatie MIRT+ Stationsdistrict: bestuursakkoord: structurele middelen voor mobiliteit, fiets op één, verkeersveiligheid en ring. KN24: stelpost strategische investeringen (€ 0,13 miljoen structureel)	506	0	0 *
Excessieve prijsstijgingen (gemeentebrede stelpost): structureel: € 4,2 miljoen en incidenteel € 1,0 miljoen.	5.200	0	0 *
Prijsstijgingen energie: stelpost voor beheer en onderhoud: incidenteel € 1,5 miljoen	1.500		*
Sparen voor strategische investeringen: stelpost kapitaallasten: € 5,0 miljoen in 2027			*
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: € 0,7 miljoen voor voortzetting aflopende fte's	9.337	-8	0 *
Stelposten investeringen: voor indexering investeringen, vervangingsinvesteringen en voorbereidingskosten. De stelpost (€1.114.000) is vanaf 2024 geheralloceerd.	267	0	0 *
Storting in reserve voor exploitatieprojecten: voor openbare ruimte en verkeer. KN24: o.a. vervanging verlichting door LED: storting in reserve: € 680.000 in 2024 en 2025 en € 340.000 in 2026.	0	0	755 *
Overig	152	-230	-170
Totaal	60.029	-3.160	-807

Thema: Bereikbaarheid

Parkeren (tv 2.2)

De doelen met betrekking tot parkeren zijn integraal meegenomen op [taakveld 2.1](#)

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	5.794	8.796	13.767	12.261	9.586	9.527
Baten	-1.899	-1.899	-1.751	-1.797	-3.522	-3.522
Mutatie reserves	-208	-2.889	-6.951	-5.031	-551	-551
Saldo	3.687	4.008	5.065	5.433	5.513	5.454

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Exploitatie parkeervoorzieningen: parkeergarages en fietsenstallingen	2.483	-1.615	18
Kosten betaald parkeren	1.717	-2	0
Exploitatieprojecten: met name bijdragen aan ProRail voor de realisatie van de fietsenstallingen aan de Noord- en Zuidzijde van het station. In 2024 en 2025 zijn hogere bijdragen geraamd die worden verrekend met de reserve.	7.269	0	-6.969 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	1.868	-4	0
Kapitaallasten	135	0	0
Overig	295	-130	0
Totaal	13.767	-1.751	-6.951

Thema: Bereikbaarheid

Recreatieve havens (tv 2.3)

In Eindhoven is er de EJV Beatrix (Eindhovense Jachten Vereniging Beatrix) aan het Beatrixkanaal, Welschapsedijk. Hier zijn circa 80 ligplaatsen in het water en 350 plaatsen op het droge voor winteropslag. De vereniging doet het beheer en onderhoud van de gehele locatie met opstallen. Hiervoor is een pachtvereenkomst afgesloten. Daarnaast is er de EKV Beatrix (Eindhovense Kanovereniging Beatrix) aan het Beatrixkanaal, nabij de haven De Hurk. Deze vereniging heeft het terrein en de opstallen in eigen beheer en betaalt erfpacht.

Thema: Bereikbaarheid

Economische havens en waterwegen (tv 2.4)

In Eindhoven kennen we een economische haven op de Hurk. Momenteel is er sprake van vier havengebonden bedrijven, gericht op overslag van onder andere cement, zand, grind en diervoeder. Het beheer en onderhoud van het Beatrixkanaal en de kade is de verantwoordelijkheid van de gemeente. De schepen betalen daarbij kanaalrechten. Voor de aanvraag van het gebruik van het kanaal en de betaling is een app ontwikkeld.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	233	267	284	283	282	281
Baten	-77	-118	-119	-119	-119	-119
Saldo	156	149	165	164	163	162

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Kanaalrechten	0	-60	0
Onderhoud Beatrixkanaal	112	0	0
Kapitaallasten	134	0	0
Overig	38	-59	0
Totaal	284	-119	0

Openbaar vervoer (tv 2.5)

De doelen met betrekking tot openbaar vervoer zijn integraal meegenomen op [taakveld 2.1](#)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	1.394	1.804	1.783	3.330	2.089	2.168
Baten	-61	-12	-13	-13	-13	-13
Mutatie reserves	27	-344	0	-1.330	0	0
Saldo	1.360	1.448	1.770	1.987	2.076	2.155
Toelichting taken				Lasten	Baten	Reserve
Openbaar vervoer: voor minima, inclusief incidentele middelen uit bestuursakkoord (€ 344.000, onttrokken aan reserve SMMM)				708	-13	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten.				271	0	0 *
Kapitaallasten. KN24: verhoging stelpost versterking openbaar vervoer met €325.000 naar €725.000				804	0	0 *
Exploitatieprojecten: in 2025 is een bijdrage geraamd van € 1,3 miljoen voor het traject Eindhoven - Düsseldorf.						
Totaal				1.783	-13	0

4. Veilige wijken

Veilige wijken

Wijken en buurten

Voor wijken en buurten staat in programma 3a Woningbouw en fijne wijken een uitgebreide toelichting op dit thema.

Veiligheid

Het thema Veiligheid richt zich op het verbeteren van het veiligheidsniveau in Eindhoven. Een veilige stad is immers de basis om fijn te kunnen leven, wonen en werken. Als vijfde stad van Nederland, en als groeiende stad, heeft Eindhoven te maken met complexe, grootstedelijke veiligheidsproblematiek. Er komen nieuwe bedrijven en inwoners bij en de stad wordt steeds levendiger met meer en grotere evenementen. Deze groei mag niet ten koste gaan van de veiligheid en leefbaarheid in de wijken en de stad.

Om de veiligheid en veiligheidsbeleving te verbeteren, investeren we de komende jaren in veiligheid. We versterken daarmee vooral de preventieve werking van ons veiligheidsbeleid. We bewegen mee met de ontwikkelingen in de stad en passen waar nodig ons beleid aan.

Doelen

- Verbeteren objectieve en subjectieve veiligheid

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. We verhogen het aantal BOA's om buurten zichtbaar veilig en leefbaar te houden, ook na 23.00 uur. We verdubbelen de inzet van het Bestuurlijk Interventieteam Eindhoven (BITE).
2. Verdubbelen van het aantal wijk-GGD'ers in de periode 2023-2026.
3. We hebben aandacht voor het tegengaan van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en straatintimidatie.
4. Door middel van Preventie met Gezag ontwikkelen we de BOTOC-aanpak verder door en zetten deze verder wijkgericht in.
5. In het kader van evenementen actualiseren we de locatieprofielen

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Veilige wijken	Crisisbeheersing en brandweer	18.138	-432	-17	17.689
	Openbare orde en veiligheid	21.290	-3.418	-133	17.739
Veilige wijken		39.428	-3.850	-150	35.428

BBV-indicatoren					
Indicator	peiljaar	NL	100-300	> 300	Eindhoven
Verwijzingen Halt (per 1.000 jongeren)	2022	8	10	8	8
Winkeldiefstallen (per 1.000 inwoners)	2022	2,3	3,4	4,3	3,7
Geweldsmisdrijven (per 1.000 inwoners)	2022	4,6	5,2	8,1	7,1
Diefstallen uit woning (per 1.000 inwoners)	2022	1,4	1,5	1,8	1,7
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (per 1.000 inwoners)	2022	6	7	8,3	9,1

Verbonden partijen

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer en de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.

Thema: Veilige wijken

Crisisbeheersing en brandweer (tv 1.1)

Nederland telt 25 veiligheidsregio's. Veiligheidsregio's moeten de inwoners van Nederland beter beschermen tegen rampen en crises. De Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) werkt aan veiligheid voor en samen met de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant. Op basis van een Gemeenschappelijke Regeling zijn taken op het gebied van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, rampenbestrijding en crisisbeheersing daarbij ondergebracht bij de VRBZO.

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke taken op het gebied van bevolkingszorg geven we vanuit de gemeente Eindhoven daarnaast ook uitvoering aan de gemeentelijke rampen- en crisisorganisatie. De gemeentelijke crisisorganisatie zorgt voor schadebeperkende maatregelen en een zo snel als mogelijke terugkeer naar de dagelijkse situatie.

In 2024 richten we ons vooral op:

- Visie VRBZO 2025: in samenwerking met de VRBZO geven we uitvoering aan de vastgestelde Visie VRBZO 2025 en pakken we de groter wordende veiligheidsvraagstukken op het gebied van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, rampenbestrijding en crisisbeheersing aan.
- Opleiden Trainen en Oefenen (OTO): we leiden (nieuwe) medewerkers op voor de ambtelijke en bestuurlijke rampen- en crisisorganisatie. Daarnaast trainen en oefenen we met de medewerkers die actief zijn in deze rampen- en crisisorganisatie.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	15.501	16.271	18.138	18.046	18.049	18.061
Baten	-428	-407	-432	-432	-432	-432
Mutatie reserves	15	-17	-17	-17	-17	-17
Saldo	15.088	15.847	17.689	17.597	17.600	17.612

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Gemeentelijke bijdrage voor Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	17.800	0	0 *
Brandweerkazernes: voor beheer en instandhouding en huurinkomsten	167	-428	-17
Gemeentelijke rampen- en crisisorganisatie: opleidingsbudgetten	63	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	108	-4	0
Totaal	18.138	-432	-17

Thema: Veilige wijken

Openbare orde en veiligheid (tv 1.2)

Wat willen we bereiken

1 Verbeteren objectieve en subjectieve veiligheid

Met onze inzet zorgen we ervoor dat het veiligheidsniveau in Eindhoven ieder jaar iets wordt verbeterd. Als basis voor onze inzet hanteren we de in het beleidskader veiligheid 2023-2026 gehanteerde uitgangspunten.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Index veiligheidsbeleving (1)	101,6	> 101,6	> 101,6	> 101,7	> 101,8	> 101,9
Index objectieve veiligheid (1)	104,6	> 105,2	> 104,6	> 104,7	> 104,8	> 104,9

In 2024 richten we ons vooral op:

- **Veilige wijken:** we investeren in het terugdringen van delicten met veel impact, digitale criminaliteit en straatintimidatie. Dit doen we door de BOA's uit te breiden, de inzet van buurtbemiddeling en het versterken van de verbinding met de buurtpreventieteams.
- **Levendig & veilig:** door middel van een meer integrale aanpak reduceren we de risico's bij evenementen, betaald voetbal en uitgaan. We verdubbelen de inzet van horecastewards en zetten in op basis van nieuw cameratoezichtbeleid.
- **Jeugd & veiligheid:** de aanpak richt zich op drie pijlers: vroegsignalering, preventie en begrenzing. Met Preventie met gezag halen we jongeren uit de criminaliteit en voorkomen we dat jongeren doorgroeien in de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit.
- **Zorg & veiligheid:** dit betreft de inzet op personen met onbegrepen gedrag en geweld in afhankelijkheidsrelaties. Dit doen we door het uitvoeren van de Aanpak ter Voorkoming van Escalatie (AVE) en de inzet van outreachend werk, waaronder de inzet van wijk GGD'ers
- **Polarisatie & radicalisering:** we gaan polarisatie & radicalisering tegen, waaronder statelijke dreigingen, problematisch gedrag en aangejaagde openbare orde verstoringen. Dit doen we door het opbouwen van effectieve netwerken en het versterken van de weerbaarheid in de wijken.
- **Ondermijnende criminaliteit:** we nemen de voedingsbodem zoveel als mogelijk weg en verstoren criminele bedrijfsprocessen. We zetten daarbij in op de aanpak van drugscriminaliteit, mensenhandel en zorgfraude. Dit doen we door toepassing van de wet Bibob en inzet van het BITE team.
- **Toezicht en Handhaving:** op basis van het uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) geven we uitvoering aan de VTH-taken, waaronder ook de inzet op de groene thema's. Dit draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid van de stad.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	26.353	20.878	21.290	20.889	19.476	19.339
Baten	-6.871	-1.410	-3.418	-3.418	-1.687	-1.687
Mutatie reserves	-1.307	0	-133	0	0	0
Saldo	18.175	19.468	17.739	17.471	17.789	17.652

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Veiligheid regulier structureel: realisatie veiligheidsdoelstellingen beleidskader veiligheid	1.805	-185	0
Gemeentelijke bijdragen samenwerkingsverbanden: zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost, Veiligheidsfonds (inclusief financieel beheer en Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland).	1.778	-510	0
Toezicht en handhaving voor veiligheid en leefbaarheid	931	-167	0
Vergunningverlening veiligheid: drank- en horecawet en prostitutievergunning	66	-299	0
Dierenbescherming: dierenopvang, inclusief locatiekosten en huurinkomsten	1.187	-272	0
Veiligheid incidenteel: preventie met Gezag	1.731	-1.731	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	13.036	-254	0 *
KN24: Herijken locatieprofielen € 250.000 waarvan € 133.000 gedekt uit reserve	756	0	-133 *
SMMM, woonoverlast € 300.000, uitbreiding BOA-capaciteit: structureel € 0,2 miljoen in 2024 oplopend naar € 0,7 miljoen in 2027 en incidenteel € 0,2 miljoen in 2026 en 2027			
Totaal	21.290	-3.418	-133

5. Levendige stad

Sport en cultuur leveren in samenhang met andere programma's uit de begroting een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de stad. Wij werken in dit programma aan een levendige stad waarbij er sterke verbanden zijn met doelstellingen op (andere) terreinen zoals fysieke én mentale gezondheid, participatie, openbare ruimte en economie. Het draagt bij aan de eigen kracht van de inwoners, verbinding en ontmoeting, én het imago en het vestigingsklimaat van de stad. Met de Regio Deal Brainport Eindhoven versterken we in de komende jaren het voorzieningenniveau van onze stad en regio via projecten die bijdragen aan (urban) sport en cultuur.

Sport

In 2021 heeft de gemeenteraad de sport en bewegvisie 2021-2025 "Heel Eindhoven beweegt" vastgesteld. Om zoveel mogelijk inwoners aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen zet de gemeente verschillende middelen in. Dit varieert van het aanbieden van sportvoorzieningen voor verenigingen en scholen, tot subsidieregelingen om iedereen mee te laten doen, tot het ontwikkelen van nieuwe sportaccommodaties om in een groeiende stad het voorzieningenniveau op peil te houden. Daarnaast helpen wij sportaanbieders om vitaal te zijn en zorgen wij ervoor dat (topsport-)evenementen inspireren.

Cultuur

Kunst en cultuur, erfgoed, evenementen en design (evenals sport en recreatie) dragen bij aan een levendige stad die prikkelt, uitdaagt en samenbrengt. Cultuur biedt ontspanning, verbindt, en zet mensen aan tot reflectie en ontwikkeling. Ook draagt cultuur bij aan de aantrekkingskracht van Eindhoven voor inwoners, bezoekers, bedrijven en (internationaal) talent om hier te wonen, te leven, te verblijven of te vestigen. We streven ernaar dat zoveel mogelijk verschillende mensen culturele activiteiten bezoeken en waarderen, voor alle portemonnees, leeftijden en achtergronden. Stichting Cultuur Eindhoven (SCE) is daarbij essentieel. Zij geeft uitvoering aan de Cultuurbrief 2021-2024, het beleidskader voor kunst en cultuur. We zorgen voor een breed en divers cultureel aanbod, van, voor en door inwoners. We faciliteren het beoefenen van amateurkunst en brengen kinderen en jongeren in contact met kunst en cultuur. We koesteren de rauwe rafelranden voor culturele professionals in de stad en ontwikkelen ateliers en makerspaces. De cultuursector is hard geraakt door de coronamaatregelen in voorgaande jaren. In 2024 werken we verder aan het herstel van de sector en bekijken we hoe we nieuwe culturele initiatieven in wijken kunnen stimuleren en nieuwe creatieve maakplekken aandacht kunnen geven in de bredere ontwikkeling van de stad. Hierbij houden we ook rekening met de kansen voor o.a. de (nacht)cultuur die de pilot met 24-uursontheffingen biedt evenals het proces van Sharing the Vibes – Visie op een bruisend Eindhoven. Daarnaast maakt SCE in 2024 een begin met de implementatie van de Cultuurbrief 2025-2028, die eind 2023 is vastgesteld.

Het Van Abbemuseum is een publieke plek waar kunst de mensen – nu, straks en in al hun verschil – uitdaagt, inspireert en verbindt. We werken hiervoor zo inclusief, meerstemmig en multizintuiglijk mogelijk met en voor lokale, regionale, nationale en internationale culturele en onderwijs organisaties, Brainport bedrijfsleven en diverse burgerinitiatieven. Net als bij veel andere musea werkt ook het Van Abbemuseum nog aan herstel na de coronamaatregelen. Daarnaast is het nog steeds een onvoorspelbare tijd door de energieontwikkelingen en de gevolgen van de inflatie.

Erfgoed: Een levendige stad die in het nu staat en naar de toekomst kijkt, put daarbij ook kracht uit het verleden. Eindhoven is rijk aan gebouwd erfgoed en monumenten en bezit een rijke archeologische historie. We gaan die beter zichtbaar maken en hebben daarvoor een uitvoeringsagenda voor vier jaar (2023-2026) opgesteld. We gaan meer monumenten aanwijzen, van nieuwere generaties. Erfgoed kan een kwaliteit in zichzelf zijn, maar kan als onderdeel van ruimtelijke ontwikkelingen een extra meerwaarde geven. Daarbij besteden we extra aandacht aan het blijvend gebruiken (inclusief onderhoud en verduurzaming) of hergebruiken van monumenten.

Doelen

- Zoveel mogelijk Eindhovenaren in beweging
- Sport- en beweegaanbod dat aansluit bij de behoefte in de stad
- Sportverenigingen die vitaal(-plus) zijn
- Kinderen die motorisch vaardig zijn
- (Top)sportevenementen die een impuls geven aan het imago van de stad
- Sport- en beweegaccommodaties die aansluiten bij de behoefte in de stad
- CO₂-reductie sportaccommodatie

- Het culturele aanbod in de stad is van hoog artistiek niveau, divers en heeft 'voor elk wat wils'
- Bijdragen aan creatieve industrie, waaronder de design community van Eindhoven
- Cultuur van en voor iedereen
- CO₂-reductie cultuuraccommodatie
- Impact van kunst op mensen door een constructieve en inspirerende plek voor kunst in het leven van mensen te zijn

- Duurzaam behoud van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en structuren
- Het behoud van archeologische vondsten
- Erfgoed beter ontsluiten en zichtbaar maken
- Eindhovenaren dagelijks informeren

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. Doorontwikkeling veilig sportklimaat.
2. Integraal huisvestingsplan (inclusief sport-norm)
3. Vitaliteitsfonds
4. In 2024 starten we met de uitvoering van de Cultuurbrief 25-28 voor de meerjarige subsidies. Daarmee wordt het fundament gelegd voor een divers cultuuraanbod in de komende jaren. Ook het Van Abbemuseum ontwikkelt haar meerjarenbeleidsplan in 2024.
5. Om ons design- en makersklimaat te versterken, werken we aan een strategische agenda creatieve industrie, waarin het atelier/broedplaatsenaanbod, zichtbaarheid in de stad, en het opdrachtgeverschap m.b.t. maatschappelijke vraagstukken terugkomt.

Financiële kerngegevens					
Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Sport	Sportbeleid en activering	6.029	-2	800	6.827
	Sportaccommodaties	28.309	-11.252	-64	16.993
Cultuur	Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	40.240	-4.421	-476	35.343
	Musea	6.542	-1.051	0	5.491
	Cultureel erfgoed	2.707	-139	-650	1.918
	Media	476	0	0	476
Levendige stad		84.303	-16.865	-390	67.048

BBV-indicatoren					
Indicator	peiljaar	NL 100-300	> 300	Eindhoven	
Niet-sporters (%)	2020	49,2	47,7	44,8	45,5

Verbonden partijen

Muziekgebouw Eindhoven N.V.

Artistieke en commerciële exploitatie met een divers en toegankelijk muziekaanbod voor alle Eindhovenaren.

Parktheater Eindhoven N.V.

Artistieke en commerciële exploitatie met een divers en toegankelijk theateraanbod voor alle Eindhovenaren.

Thema: Sport

Sportbeleid en activering (tv 5.1)

Wat willen we bereiken

1 Zoveel mogelijk Eindhovenaren in beweging

Sporten en bewegen is gezond, geeft plezier en heeft een positieve uitwerking op de omgeving.

2 Sport- en beweegaanbod dat aansluit bij de behoefte in de stad

Door samen te werken met sport- en beweegaanbieders brengen we vraag en aanbod samen. Daarnaast zetten we in op kansrijke doelgroepen, zoals kinderen en senioren.

3 Sportverenigingen die vitaal(-plus) zijn

De sportregisseurs ondersteunen sportaanbieders om vitaal(-plus) te worden en blijven. Dat doen we met het vitaliteitsonderzoek en een programma op maat, samen met sportbonden en (lokale) instellingen.

4 Kinderen die motorisch vaardig zijn

We willen dat ieder kind in Eindhoven zijn of haar motorische vaardigheden breed kan ontwikkelen.

5 (Top)sportevenementen die een impuls geven aan het imago van de stad

Evenementen dragen bij aan de dynamiek, economische groei en uitstraling van Eindhoven en stimuleren inwoners om te gaan bewegen. Hiervoor maken we afspraken over maatschappelijke en economische spin off en de uitstraling van het merk Eindhoven.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% Eindhovense volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijnen (1)	71%	72%	73%	74%	75%	75%
% Eindhovense kinderen/jongeren dat voldoet aan de beweegrichtlijnen (1)	18%	25%	26%	27%	30%	30%
% inwoners (volwassenen) dat tevreden is over de diversiteit van het sport- en beweegaanbod (2)	76%	78%	79%	80%	80%	80%
% kinderen/jongeren dat lid is van een sportvereniging (3)	65%	68%	69%	70%	71%	71%
% sportverenigingen dat vitaal is (3)	36%	62%	63%	63%	63%	63%
% sportverenigingen dat vitaal-plus is (3)	26%	47%	48%	48%	50%	50%
% kinderen dat motorisch voldoende vaardig is (4)	76%	76%	77%	78%	79%	79%
% kinderen met een zwemdiploma aan het einde van de basisschool (4)	96%	97%	98%	99%	99%	99%
Aantal (top)sportevenementen van strategische sporten en/of die aansluiten bij TDK-profiel (5)	3	3	3	3	3	3

Wat gaan we daar voor doen

2.1 Faciliteren van een aantrekkelijk, passend en toegankelijk sport- en beweegaanbod voor iedereen

We halen drempels weg. We stimuleren inwoners om te sporten en te bewegen door gebiedsgericht vraag en aanbod te koppelen en ons te richten op kansrijke doelgroepen. We bevorderen een gezonde leefstijl.

3.1 Ondersteunen van sportverenigingen om vitaal(-plus) te zijn

We ondersteunen sportverenigingen. We zijn een betrouwbare partner van ondernemende sportaanbieders: waar nodig stimuleren en reguleren we. Met maatschappelijke activiteiten bevorderen we sociale binding in wijken.

4.1 Stimuleren dat kinderen de kans krijgen om hun motorische vaardigheden breed te ontwikkelen

We zorgen dat Eindhovenaren van jongs af aan (<12) vaardig zijn. We stimuleren jongeren (12-18) om te blijven bewegen.

5.1 Stimuleren van side-events bij (top)sportevenementen (maatschappelijke impact)

We ondersteunen de ontwikkeling van onze strategische topsporten. We zorgen ervoor dat er voldoende aansprekende sportevenementen in Eindhoven zijn.

In 2024 richten we ons vooral op:

- Veilig en inclusief sportklimaat: wij ondersteunen verenigingen in hun maatschappelijke rol met extra capaciteit, kennis, kaders en betere samenwerking met het sociaal domein.
- Zwemstad: we ontwikkelen een visie voor gebruik en programmering na omvorming van de Tongelreep. Vooruitlopend daarop zijn extra middelen opgenomen voor (moeilijk te vinden) zwembadpersoneel.
- Kansrijke doelgroepen: we zetten met behulp van onderzoek (oa LSA) in op het motorisch vaardig maken van kinderen (-12), jongeren (12-18) in beweging houden en aangepast sportaanbod voor senioren.
- Binnenhalen van aansprekende sportevenementen: we verhogen de bijdrage aan de reserve (conform kadernota). Hiermee kunnen wij gericht op een aantal grote evenementen in 2025-2028 een bid doen.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	4.244	5.003	6.029	6.023	6.009	6.009
Baten	-343	0	-2	-2	-2	-2
Mutatie reserves	-1.130	0	800	0	0	0
Saldo	2.772	5.003	6.827	6.021	6.007	6.007

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Sportbeleid: KN24: storting € 0,8 miljoen in de reserve strategische sportevenementen.	266	0	800 *
Sportactivering	1.042	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: €152.000 voor 2 fte sportregisseurs en €84.000 voor 0,9 fte adviseur Sport	4.721	-2	0 *
Totaal	6.029	-2	800

Thema: Sport

Sportaccommodaties (tv 5.2)

Wat willen we bereiken

1 Sport- en bewegaccommodaties die aansluiten bij de behoefte in de stad

Door het realiseren, toekomstbestendig aanpassen en in stand houden van sport- en beweegvoorzieningen houden we sport toegankelijk voor alle Eindhovenaren. We verhuren sportaccommodaties aan verenigingen tegen een maatschappelijk tarief.

2 CO₂-reductie sportaccommodaties

Doelstelling klimaatverordening 2016: 95% CO₂ reductie in 2050 en 55% in 2030 ten opzichte van 1990. Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030. Ambitie klimaatmissie: Klimaatneutraal in 2030.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
% inwoners (volwassenen) dat tevreden is over voldoende sport- en bewegaccommodaties (1)	71%	73%	73%	75%	75%	75%
% inwoners (volwassenen) dat tevreden is over voldoende sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte (1)	47%	50%	51%	52%	53%	53%
Directe CO ₂ -uitstoot sport- en cultuuraccommodaties cf Klimaatverordening (Kton) (2)	Op schema (2021)		12,3	11,4	10,4	9,5
Directe CO ₂ -uitstoot sport- en cultuuraccommodaties cf ambitie 2030 klimaatmissie (Kton) (2)	8,4 (2021)		6,6	6,0	5,4	4,8

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Faciliteren van voldoende sport- en bewegaccommodaties

We exploiteren de accommodaties en zorgen dat deze functioneel, toegankelijk, duurzaam en betaalbaar blijven. We ontwikkelen nieuwe accommodaties, renoveren verouderde accommodaties en passen verduurzamingsmogelijkheden toe.

1.2 Faciliteren van voldoende sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte

We zorgen dat er voldoende ruimte blijft om te bewegen en te sporten: bijvoorbeeld creëren van mogelijkheden in de openbare ruimte en de (semi) commerciële sport.

In 2024 richten we ons vooral op:

- Ontwikkeling en voorbereiding exploitatie omvorming Tongelreep: oplevering is voorzien eind 2025. Ten behoeve van optimaal gebruik Ir. Ottenbad tot die tijd zijn in de kadernota t/m 2026 incidenteel middelen opgenomen.

- Verduurzaming sportaccommodaties: (n.a.v. extra middelen in 2024) Inzet op minder verbruik van energie, geen kunststof infill bij kunstgras, minder verbruik van water (innovatie hockeyvelden) en bijdrage aan duurzame opwek (collectoren) en vermindering hittestress (wateropvang velden).
- Huisvestingsplan voor Sport in een groeiende stad: plan o.b.v. prognoses bevolkingsgroei en o.b.v. normeringen weergeven hoe de beschikbare ruimte in de stad optimaal kan worden benut voor sport en bewegen. Dit plan heeft relatie (m.b.t. gymzalen en sporthallen) met huisvestingsplan Onderwijshuisvesting.
- Upgraden kleedkamers: met in de kadernota 2024 toegezegde middelen wordt op een aantal plekken de capaciteit van kleedkamers vergroot. Hierdoor groeit de bezettingsgraad van accommodaties.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	27.527	22.614	28.309	26.803	28.228	28.263
Baten	-12.823	-11.127	-11.252	-11.261	-11.586	-11.586
Mutatie reserves	-1.539	70	-64	73	73	73
Saldo	13.165	11.557	16.993	15.615	16.715	16.750

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Sportzalen	4.615	-3.242	0
Sportparken	5.955	-2.295	0
Zwembaden. O.a. KN24: continuering medewerkers Ottenbad (€150.000)	6.171	-3.859	0 *
IJssportcentrum	1.091	-653	0
SPUK Sport bedrijfsaccommodaties: bedrijfsvoering / bijdrage SPUK Sport. KN24: € 60.000 structureel upgraden kleedkamers, €150.000 structureel (waarvan €100.000 uit bestaande stelpost warmte- en energietransitie) en €200.000 incidenteel (€100.000 in 2024 en 2025) voor verduurzaming accommodaties.	8.477	-1.203	0 *
Prijsstijgingen energie: stelpost voor sport: incidenteel € 2,0 miljoen	2.000	0	0 *
Gebruikersonderhoud en CO ₂ -reductie vastgoed	0	0	-64
Totaal	28.309	-11.252	-64

Thema: Cultuur

Cultuurpresentatie, -productie en participatie (tv 5.3)

Wat willen we bereiken

1 Het culturele aanbod in de stad is van hoog artistiek niveau, divers en heeft 'voor elk wat wils'

In de stad is een breed spectrum van makers en culturele organisaties die een divers en veelzijdig aanbod creëren.

2 Bijdragen aan creatieve industrie, waaronder de design community van Eindhoven

We subsidiëren de DDF om een succesvolle DDW neer te zetten. Met het Eindhoven Design District willen we design en technologie in de stad zichtbaar en tastbaar maken. En in 2024 willen we de Strategische agenda Creatieve industrie ontwikkelen.

3 Cultuur van en voor iedereen

We stimuleren dat inwoners zelf aan kunstbeoefening doen. Instellingen en makers ontwikkelen initiatieven voor wijken en doelgroepen die we anders minder bereiken. Kinderen en jongeren brengen we in contact met kunst en cultuur.

4 CO₂-reductie cultuuraccommodaties

Doelstelling klimaatverordening 2016: 95% CO₂ reductie in 2050 en 55% in 2030 ten opzichte van 1990.

Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030. Ambitie klimaatmissie:

Klimaatneutraal in 2030.

Effectindicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal bezoeken aan gesubsidieerde culturele instellingen (1)	1.628.343	1.000.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000
Tevredenheid over Kunst en Cultuur infrastructuur (1)	7,1	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Aantal bezoekers DDW (2)	320.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
% Eindhovenaren dat zelf cultureel actief is (3)	47%	≥37%	≥42%	≥42%	≥42%	≥42%
Directe CO ₂ -uitstoot Sport- en cultuuraccommodaties cf Klimaatverordening (Kton) (4)	Op schema (2021)		12,3	11,4	10,4	9,5
Directe CO ₂ -uitstoot Sport- en cultuuraccommodaties cf ambitie 2030 klimaatmissie (Kton) (4)	8,4 (2021)		6,6	6,0	5,4	4,8

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Stimuleren van cultureel aanbod

Met verschillende subsidieregelingen stimuleren we producties, tentoonstellingen, voorstellingen en overige activiteiten. Makers stimuleren we door middel van Snelgeld en investeringen in makerspaces die makers ruimte en faciliteiten bieden.

2.1 Bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke partners in contact brengen met design

Tijdens de DDW nemen we deel met een eigen expo gericht op het belang van design in relatie tot maatschappelijke vragen. DDF organiseert tours voor het bedrijfsleven om bedrijven en design met elkaar in verbinding te brengen.

3.1 Kinderen en jongeren in contact brengen met kunst en cultuur

Met Cultuureducatie met Kwaliteit maken we cultuuronderwijs voor PO en VO mogelijk. Met Kies je kunst brengen we cultuur onder de aandacht van kinderen. Daarnaast zetten we extra in op jongeren via de subsidieregeling Impuls voor Jongerencultuur.

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal voorstellingen (1.1)	10.752	8.500	8.500	8.500	8.500	8.500
Aantal tentoonstellingen (1.1)	92	80	80	80	80	80
Aantal overige culturele activiteiten (1.1)	9.234	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
DDW: aantal businesstours (voor bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke partners) (2.1)	150	150	150	150	150	150
Aantal bereikte leerlingen primair en voortgezet onderwijs (3.1)	38.747	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Aantal bereikte scholen in Eindhoven (3.1)	76	60	60	60	60	60

In 2024 richten we ons vooral op:

- Uitvoering Cultuurbrief 2025-2028: meerjarige subsidies voor de periode 2025-2028 kunnen worden aangevraagd en worden in 2024 verleend. Met deze meerjarige subsidies wordt een fundament gelegd voor het cultuuraanbod van komende jaren.
- Herstelfondscultuur: culturele organisaties kunnen nog te maken hebben met de na-ijleffecten van corona, bijv. achterblijvende publieksaantallen, hier is € 1 miljoen incidenteel beschikbaar voor.
- Uitvoering Cultuurbrief 2021-2024: met incidentele subsidies voor projecten en Snelgeld in 2024 wordt de beleidsperiode 2021-2024 afgesloten.

- Cultuur van en voor iedereen: stimuleren van initiatieven van culturele instellingen en makers in wijken en voor andere doelgroepen, bijvoorbeeld voor jongeren.
- Schaa sprong: daarbij bekijken we hoe we incidentele extra middelen voor de ontwikkeling van grootstedelijke en culturele voorzieningen kunnen inzetten als voorbereiding op de schaa sprong van de stad.
- Strategische agenda creatieve industrie: we ontwikkelen een strategische agenda creatieve industrie met aandacht voor (nacht)makers, makerspaces/atelierbeleid, maatschappelijke vraagstukken, verbinding met andere domeinen en zichtbaarheid in de stad.
- Versterking makerspaces en verdere uitvoering atelierbeleid: het is belangrijk dat er meer betaalbare ateliers en makerspaces zijn en komen voor beginnende en gevorderde makers.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	35.441	36.381	40.240	38.483	38.701	37.079
Baten	-3.752	-4.076	-4.421	-4.414	-4.410	-4.410
Mutatie reserves	-1.081	-76	-476	-476	-476	-76
Saldo	30.608	32.229	35.343	33.593	33.815	32.593

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Stichting Cultuur Eindhoven: werkbudget voor subsidie	25.398	0	0 *
Maatschappelijk Vastgoed: beheer en instandhouding van cultureel vastgoed (voor o.a. beeldende kunst, muziek, dans en toneel): subsidiëren van podia, accommodaties, gezelschappen, beeldend kunstenaars en projecten, cultuureducatie, bevorderen educatief aanbod (waaronder Dynamo, Muziekcentrum, Plaza Futura, Pop Ei, De Effenaar, Stadsschouwburg, Natlab, Gasfabriek, Designhuis). De baten zijn de inkomsten van verhuurde objecten.	8.585	-4.281	-76
Cultuur/ broedplaatsen, makerspaces: structurele middelen voor cultuur (€ 134.000) en broedplaatsen/makerspaces (€ 133.000)	227	0	0
Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE): digitaal statisch archief, 50% van de MRE-bijdrage.	532	0	0
NNN/Futurelab: subsidies aan Designmuseum / Futurelab	562	0	0
Design (subsidies): uitvoering programma design; de opbrengsten hebben betrekking op de vergoeding merkrecht Dutch Design Week	873	-140	0
Subsidie Parktheater en Pand P	42	0	0
Kunst in de openbare ruimte en monumenten	33	0	0
Opslagkosten kunstcollecties	28	0	0
KN24: werkbudget cultuur, herstellfonds cultuur en try-outs cultuur (waarvan € 400.000 uit reserve strategische investeringen).	2.073	0	-400 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: strateeg en projectleider t.b.v. slagkracht (€ 258.000 t/m 2027)	1.604	0	0 *
Overig	283	0	0
Totaal	40.240	-4.421	-476

Musea (tv 5.4)

Wat willen we bereiken

1 Impact van kunst op mensen door een constructieve en inspirerende plek voor kunst in het leven van mensen te zijn

De nieuwe collectiepresentatie en tentoonstellingsprogrammering biedt alle mensen, zowel de nieuwe als de ervaren museumbezoekers en gebruikers van het museum, -door kunst- diverse en verrassende perspectieven op de stad en de wereld om hen heen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal bezoeken in het Van Abbemuseum (1)	81.966	80.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Aantal bezoeken in Eindhoven (1)	95.128	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Aantal bezoeken online website (1)	349.938	300.000	310.000	320.000	325.000	325.000
Aantal bezoeken social media (1)	94.393	100.000	110.000	110.000	110.000	110.000

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Activeren en verder opbouwen van de collectie

Het tonen en activeren van de collectie binnen en buiten het Van Abbemuseum. Het zorgvuldig behouden, beheren en opbouwen van de kunstcollectie (inclusief de nieuw verworven design collectie), de archieven en de bibliotheek collectie.

1.2 Het organiseren van tentoonstellingen, binnen en buiten de muren van het museum lokaal, nationaal en internationaal

Samenwerking met kunstenaars, researchers en musea waar nieuwe perspectieven op bestaande kunsthistorische canon centraal staan. Wij verwachten dat na-ijleffect corona en internationale inflatie doorwerkt in exploitatie en maken van tentoonstellingen.

1.3 Verspreiding via educatieve activiteiten, bemiddeling en communicatie

De focus hier is ook op het bereiken van diverse doelgroepen die van oudsher niet tot reguliere museumbezoekers behoorden zoals bv VMBO scholieren en kwetsbare groepen in de regio.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal tentoonstellingen etc. binnen de muren van het museum (1.2)	18	20	15	15	15	15
Aantal tentoonstellingen etc. regionaal (1.2)	3	3	3	3	3	3
Aantal tentoonstellingen etc. buitenland (1.2)	3	2	3	3	3	3

In 2024 richten we ons vooral op:

- Meerstemmige en multizintuiglijke collectiepresentatie: "Dwarsverbanden" draagt bij aan doorontwikkeling diversiteits-en inclusiebeleid. Uitbreiding met Verborgene Verbanden, onderzoek naar koloniale verleden van het museum. Voorjaar 2024 een speciale tentoonstelling in samenwerking met de Urban Community.
- Wisselende grote tentoonstellingen: solo tentoonstelling van Sung Hwan Kim, de designtentoonstelling tijdens de DDW en Soils. Soils geeft een inzicht in hoe kunstenaars uit verschillende delen van de wereld zich op eigen wijze verbinden met de aarde.
- Fondsenwerving: fondsenwerving gaat onverminderd door voor collectie, tentoonstellingen en andere projecten.

- Educatie, bemiddelen en communicatie: bezoekersinkomsten en publieksverbreding staan hierin centraal. In 2024 blijven we de aanwezigheid van het Van Abbemuseum in de stad uitbreiden om te komen tot een duurzame aanwezigheid in de volgende beleidsperiode (2025-2028).
- Doorontwikkeling cultureel ondernemerschap: blijft noodzakelijk door achterblijvende inkomsten veroorzaakt door inflatie en na-ijleffecten van corona. Er wordt hard gewerkt aan internationale touring van tentoonstellingen (zoals Sung Hwan Kim), bruikleenverkeer en onderzoek naar nieuwe opties.
- Balans tussen aantal tentoonstellingen, publieksbereik en tentoonstellingskosten: vermindering aantal tentoonstellingen om ruimte te maken voor enerzijds publieksverbreding en anderzijds financiële stabilisatie.
- Toewerken naar actualisatie in Beleidsplan 2025-2028: in opmaat naar nieuwe cultuurperiode ontwikkelen van inhoudelijke en zakelijke meerjaren strategie.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	6.812	6.200	6.542	6.536	6.533	6.530
Baten	-1.951	-1.046	-1.051	-1.051	-1.051	-1.051
Mutatie reserves	88	0	0	0	0	0
Saldo	4.949	5.154	5.491	5.485	5.482	5.479

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Exploitatiekosten museum: personeel, huisvesting, marketing en communicatie, educatie en bemiddeling, behoud en beheer van de collectie, werkplaats en automatisering.	5.676	0	0 *
Exploitatiebaten museum: bezoekersinkomsten, museumshop, verhuur, horeca, bruikleen van kunstwerken, educatieve activiteiten en cultureel ondernemerschap.	0	-1.051	0
Subsidies, fondsen en sponsoring: structurele storting in de reserve Aankopen kunstvoorwerpen en de reserve Tentoonstellingen. De reserves hebben een egaliserende functie om jaar overschrijdende projecten en aankopen mogelijk te maken. Daarnaast worden in deze reserves extern geworven gelden (subsidies, fondsen en sponsoring) gelabeld aan het afgesproken bestedingsdoel.	670	0	0
Kapitaallasten	196	0	0
Totaal	6.542	-1.051	0

Thema: Cultuur

Cultureel erfgoed (tv 5.5)

De onderstaande doelen en prestaties worden uitgebreid toegelicht in de [Uitvoeringsagenda erfgoed 2023-2026](#).

Wat willen we bereiken

1 Duurzaam behoud van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en structuren

In de stad zijn een groot aantal waardevolle gebouwen, monumenten en structuren zoals oude linten/straten of parken. Voor de identiteit van Eindhoven is het van belang om die objecten en structuren in goede staat te behouden.

2 Het behoud van archeologische vondsten

Het verrichten van archeologische onderzoek is bij wet verplicht. Vondsten willen we behouden en tonen aan het publiek omdat daarmee de ontstaansgeschiedenis van de stad wordt blootgelegd en begrepen.

3 Erfgoed beter ontsluiten en zichtbaar maken

We gaan gebouwd erfgoed en archeologie meer onder de aandacht brengen, o.a. door erfgoedbordjes, door archeologie in de openbare ruimte meer zichtbaar te maken en zowel het depot als het Erfgoedhuis door te ontwikkelen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer voor de waardering van het aanwezige erfgoed (monumenten) in de stad (1)	6,4	7,2	7,2	7,2	7,2	

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) brengt advies uit

De CRK heeft een specifieke adviestaak bij de voorgenomen verbouwing of aanpassing van beschermd erfgoed.

2.1 Monumentenbestand uitbreiden en op orde brengen

We wijzen nieuwe gemeentelijke monumenten aan en werken de registratie van bestaande monumenten bij.

3.1 Erfgoed fysiek meer zichtbaar en digitaal beter vindbaar maken

We werken aan betere zichtbaarheid en vindbaarheid van erfgoed zowel online als fysiek: in het depot, het Erfgoedhuis en in de openbare ruimte.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal adviezen van de CRK betreffende cultuurhistorisch waardevolle bebouwing (1.1)	301	200	200	200	200	
Aantal geplaatste erfgoedbordjes (per jaar) (3.1)	-	-	10	10	10	10

In 2024 richten we ons vooral op:

- Beter ontsluiten van archeologische onderzoeksvondsten: we inventariseren, prioriteren, rapporteren, conserveren en ontsluiten (digitaal) archeologische onderzoeksvondsten. We stellen een collectiebeheerplan op en werken aan een nieuw fysiek depot.
- Bescherming van het gebouwde erfgoed: het beschermen van gebouwen tegen sloop of vernieling is de beste manier om het erfgoed zichtbaar te houden en beter te kunnen beleven. Het aanwijzen als gemeentelijk monument is hier het geëigende instrument voor.
- Verbeteren monumentregistraties: we verbeteren de registratie van aangewezen monumenten (wettelijke plicht) en zorgen dat actuele en juiste informatie publieksvriendelijk wordt ontsloten. De monumentenkaart wordt geactualiseerd.
- Zichtbaar maken, samenwerken en communicatie: we maken een Plan van Aanpak voor de doorontwikkeling van het Erfgoedhuis. We gaan gebouwd erfgoed en archeologie beter onder de aandacht brengen, o.a. door nieuwe erfgoedbordjes te plaatsen en archeologie in de openbare ruimte zichtbaarder te maken.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	2.820	1.835	2.707	2.062	2.057	2.043
Baten	-416	-136	-139	-139	-98	-98
Mutatie reserves	-902	3	-650	3	-38	-38
Saldo	1.502	1.702	1.918	1.926	1.921	1.907

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Cultureel erfgoed: conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed: historische gebouwen, beschermdde stads- en dorpsgezichten, (digitaal) zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden.	488	-38	-653
Maatschappelijk Vastgoed: voor bezit, beheer- en instandhouding van monumenten.. Baten zijn voor gebruik van deze monumenten.	882	-99	3
Uitvoeringsprogramma erfgoed 2023-2026: voor passende bescherming voor het erfgoed, het delen en toegankelijk maken van informatie, het zichtbaar maken van het verhaal van de stad en het stimuleren van activiteiten die bijdragen aan begrip en enthousiasme voor het erfgoed.	653	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	684	-2	0
Totaal	2.707	-139	-650

Thema: Cultuur

Media (tv 5.6)

Wat willen we bereiken

1 Eindhovenaren dagelijks informeren

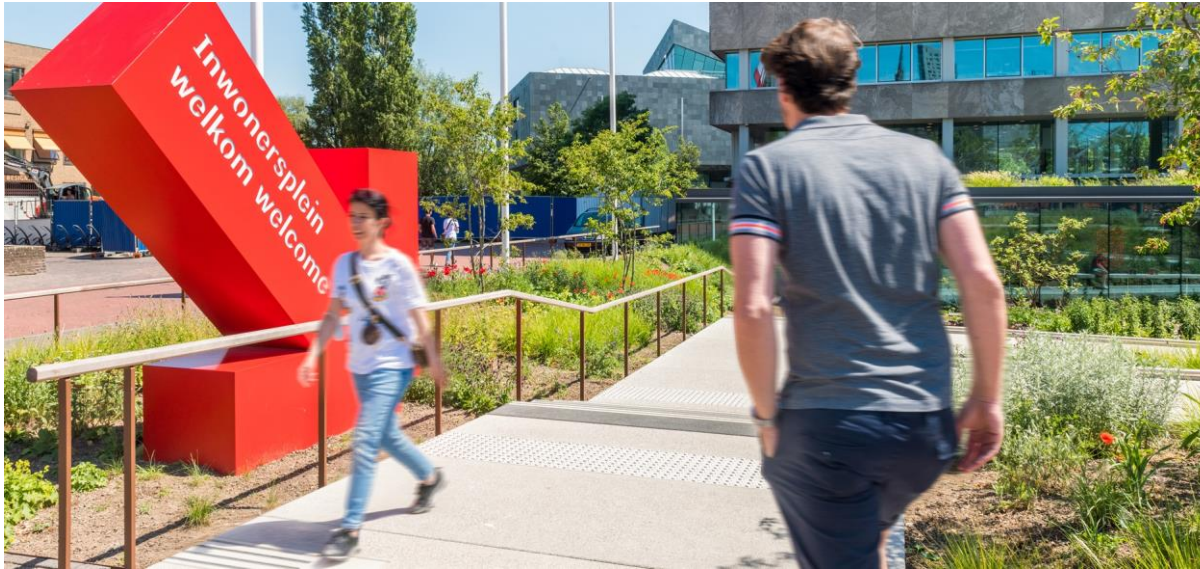
Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Studio040 mediagebruik (wekelijks) (1)	14%	16%	17%	17%	17%	17%

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	431	445	476	476	476	476
Saldo	431	445	476	476	476	476

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Lokale omroep	476	0	0
Totaal	476	0	0

6. Organisatie

Bestuur en Dienstverlening

Als centrumstad van de Brainportregio acteren we op verschillende schaalniveaus om onze opgaven te realiseren en de belangen van de stad te behartigen. In de regio doen we dat in het Stedelijk Gebied Eindhoven en de Metropoolregio. Met de triple-helix partners werken we samen in (de stichting) Brainport. Samen met de provincie en de grote Brabantse steden realiseren we gericht opgaven in BrabantStad-verband. Met de provincie hebben we daarnaast een warme samenwerkingsrelatie voor het realiseren van de Brainport Nationale Actieagenda en de ontwikkeling van KnoopXL. Vanuit onze kantoren en Den Haag en Brussel behartigen we de (inter)nationale belangen van stad en regio.

We opereren op veel schaalniveaus om te bouwen aan Eindhoven en de belangen van de stad te behartigen. In de regio doen we dat in het Stedelijk Gebied Eindhoven en de Metropoolregio. Met de triple-helix partners werken we samen in (de stichting) Brainport. Samen met de provincie en de grote Brabantse steden realiseren we gericht opgaven in BrabantStad-verband. Met de provincie hebben we daarnaast een warme samenwerkingsrelatie voor het realiseren van de Brainport Nationale Actieagenda en de ontwikkeling van KnoopXL. Vanuit onze kantoren en Den Haag en Brussel behartigen we de (inter)nationale belangen van stad en regio.

De sector Publiekscontacten maakt deel uit van een sterk veranderende samenleving waarin digitalisering (van de informatievoorziening) een van de belangrijkste ontwikkelingen is. In de praktijk betekent dit dat inwoners steeds hogere verwachtingen hebben als het gaat om gemeentelijke digitale dienstverlening. Dit vraagt om innovatie en creativiteit. We zijn volop bezig met deze beweging naar digitaal “zakendoen” met inwoners, een beweging die we digitale transformatie noemen. Het gaat om gegevens kunnen delen, om samenwerking, dat iedereen in de keten geholpen is. Een goede dienstverlening kan niet zonder een goede digitale infrastructuur. Inzet van technologie verhoogt de effectiviteit en efficiency van de bedrijfsvoering en verbetert de dienstverlening aan inwoners. Het daagt ons ook uit om onze dienstverlening anders in te richten en om de menselijke factor - die altijd nodig blijft - naar een hoger plan te tillen. Het face-to-face contact met inwoners wordt minder, maar de complexiteit neemt toe. En dat vereist -meer dan ooit tevoren- hostmanship en vakmanschap. Bij de vertaalslag van de systeemwereld naar de leefwereld van de inwoner, moet er een balans worden gevonden in het spanningsveld van optimale dienstverlening, kwaliteit van persoonsgegevens, privacy, beveiliging en fraudebestrijding. We zetten daarbij steeds vaker customer journeys in om de dienstverlening klantgerichter te maken en daarbij wordt de klanttevredenheid gemeten om processen te verbeteren.

Bedrijfsvoering

In de [paragraaf 3e Bedrijfsvoering](#) zijn de ontwikkelingen rondom onze organisatie toegelicht.

Belastingen

Zie hiervoor de [paragraaf 3a Lokale heffingen](#).

Doelen

- Realiseren van ambities door bestuurlijke en ambtelijke samenwerking
- Professionele en persoonlijke dienstverlening
- Digitalisering dienstverlening

- CO₂-reductie eigen vastgoedportefeuille
- Een efficiënt ingerichte bedrijfsvoering

Highlights 2024 uitvoeringsprogramma bestuursakkoord

1. Inrichten van de nieuwe hoofdstructuur en stuurmodel
2. Verkleinen van de 'span of attention'
3. Verbeteren van onze positie als aantrekkelijke werkgever
4. Duurzaamheid i.r.t. inkoop, MVOI (Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeverschap en Inkoop)
5. Diversiteit / inclusieve organisatie: Inzet op toegankelijkheid van de digitale overheid / databeveiliging en AVG

Financiële kerngegevens

Thema	Taakveld	Lasten	Baten	Mut.res.	Saldo
Bestuur en	Bestuur	16.680	-411	-1.212	15.057
Dienstverlening	Burgerzaken	12.853	-5.475	-20	7.358
Bedrijfsvoering	Resultaat rek. van baten en lasten	0	0	0	0
	Beheer overige gebouwen en gronden	1.799	-95	0	1.704
	Overhead	116.567	-2.134	-29.795	84.638
	Treasury	-1.802	-6.348	0	-8.150
	Algemene en ov. uitkering gem.fonds	120	-657.080	0	-656.960
	Overige baten en lasten	-2.837	-35	285	-2.587
	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
Belastingen	OZB woningen	2.130	-40.699	0	-38.569
	OZB niet-woningen	1.048	-46.904	0	-45.856
	Parkeerbelasting	309	-18.427	0	-18.118
	Belastingen overig	965	-3.027	0	-2.062
Organisatie		147.832	-780.635	-30.742	-663.545

BBV-indicatoren	
Indicator	Eindhoven 2024
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	9,0
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,4
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	€ 1.197
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	15,2%
Overhead (% van totale lasten)	9,7%

Verbonden partijen

BNG Bank N.V.

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Enexis Holding N.V.

Zorgt voor distribueren en transporteren van energie, en voor in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetwerken. Het is wettelijk geregeld dat het netwerk in overheidshanden moet blijven en dat energielevering bij private partijen weggelegd kan worden.

GR Metropoolregio Eindhoven

Bestuurlijk samenwerkingsverband tussen Eindhoven en de twintig andere Zuidoost Brabantse gemeenten dat bijdraagt aan een excellent vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners in de Brainportregio.

Thema: Bestuur en Dienstverlening

Bestuur (tv 0.1)

Wat willen we bereiken

1 Realiseren van ambities door bestuurlijke en ambtelijke samenwerking

We focussen op het realiseren van ambities door samenwerking in coalities. Belangrijke opgaven zijn o.a. klimaat/energie, Brainport-agenda, arbeid/participatie, asiel/migratie, woningbouw, mobiliteitstransitie, voorzieningen en gemeentefinanciën.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Blijven inzetten op de verbinding en samenwerking met de ons omliggende gemeenten

Binnen de MRE werken we samen op de thema's economie, mobiliteit, energietransitie, wonen en ruimte, transitie landelijk gebied. In het SGE geven we uitvoering aan de agenda voor wonen, economie, voorzieningen en ruimte.

1.2 BrabantStad samenwerking

De grootstedelijke problematiek staat centraal. De steden en provincie ontmoeten elkaar, werken samen en delen kennis en ervaringen op onderwerpen waar het loont om op Brabantse schaal samen te werken.

1.3 Versterking van triple helix-samenwerking

Met regionale triple helix-partners realiseren we de Brainport Agenda. We streven ernaar dat alle inwoners profiteren en bevorderen brede welvaart. Samen met Brainport Development versterken we de samenwerking in een bestuurlijk campussenoverleg.

1.4 Intensivering samenwerking

We versterken het woon- en leefklimaat samen met de regionale triple helix, provincie en Rijk. Dit in het kader van de ontwikkeling van de mainportstatus. We benutten regionale overleggen in de MRE en het nationale Bestuurlijk Overleg Brainport.

1.5 Bestuurlijke netwerken en samenwerkingsverbanden

Nationaal blijven we bestuurlijk actief in netwerken en samenwerkingsverbanden die ons helpen om onze ambities te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn de VNG, het G40-netwerk (met name de sociale pijler) en het Netwerk Kennissteden.

1.6 Samenwerking op Europese schaal

In Europa zetten we in op belangenbehartiging van stad / regio bij Europese instanties, Commissie, Parlement en Permanente Vertegenwoordiging. We verbinden beleidsambities met EU-investeringsmiddelen en helpen het ecosysteem met verwerving hiervan.

1.7 Inwoners en overheidsparticipatie

We vergroten zeggenschap van inwoners. We gebruiken innovatieve methode om diverse groepen te betrekken, inclusief een burgerberaad. We stellen heldere kaders, managen verwachtingen en evalueren volgens de 2021 vastgestelde Nota Inwonersparticipatie.

In 2024 richten we ons vooral op:

- Metropoolregio Eindhoven en Stedelijk Gebied Eindhoven: uitvoering geven aan de werkprogramma's/jaarprogramma 2024.
- BrabantStad: actuele en terugkerende onderwerpen rond grootstedelijke problematiek.
- Versterking van triple helix-samenwerking: uitvoering van de Sociale Brainport Agenda, waarbij overheden, kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties samenwerken.
- Nationaal: ook in 2024 werken we aan de belangenbehartiging van stad en regio richting parlement, kabinet en departementen. Daarnaast anticiperen we op de tweede Kamerverkiezingen in 2025.
- Samenwerking op Europese schaal: ook in 2024 zetten we stevig in op Europese samenwerking voor realisatie van stedelijke ambities en in het bijzonder de missie Klimaatneutrale steden. Na de EU-verkiezingen herijken we onze Europese speerpunten en prioriteiten.
- Inwoners en overheidsparticipatie: na het vaststellen van de nieuwe participatieverordening ontwikkelen we met de stad instrumenten en kaders, en testen deze. In 2024 organiseren we een burgerberaad over een belangrijk en helder afgebakend maatschappelijk thema.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	20.979	14.773	16.680	16.057	15.898	14.987
Baten	-5.076	-422	-411	-411	-411	-411
Mutatie reserves	-225	-234	-1.212	-1.103	-967	-135
Saldo	15.679	14.117	15.057	14.543	14.520	14.441

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Bestuursorganen: facilitering, loonkosten en vergoedingen voor raad, raadscommissies en college. KN24: Uitbreiding en ondersteuning van college	2.620	-222	-230 *
Rekenkamer, ombudscommissie, accountantskosten	113	0	0
Bestuurlijke samenwerkingen: o.a. Metropool Regio Eindhoven € 2,4 miljoen.	3.065	-186	0
Strategische opgaven voor o.a. (inter)nationale lobby/belangenbehartiging. KN24: Inwonersparticipatie: incidenteel € 0,2 miljoen	1.235	0	-982 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: Kwartiermakers MRE BO MIRT (€ 0,3 miljoen in 2024), inwonersparticipatie (structureel € 0,15 miljoen)	9.519	-3	0 *
Kapitaallasten	26	0	0
Overig	102	0	0
Totaal	16.680	-411	-1.212

Burgerzaken (tv 0.2)

Wat willen we bereiken

1 Professionele en persoonlijke dienstverlening

We streven hierbij naar een zo hoog mogelijke klanttevredenheid. Het maakt daarbij niet uit via welke ingang - balie, telefonie, online, chat- de inwoner contact legt, de service is gelijk: klantvriendelijk, deskundig en snel.

2 Digitalisering dienstverlening

We zijn volop bezig met deze beweging naar digitaal "zakendoen" met inwoners, een beweging die we digitale transformatie noemen. Het gaat om gegevens kunnen delen, om samenwerking, dat iedereen in de keten geholpen is.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Score waardering balieklanten inwonersplein (1)	8,4	≥ 7,5	≥ 8	≥ 8	≥ 8	≥ 8
Score waardering klanten digitaal loket (1)	7,1	≥ 8	≥ 8	≥ 8	≥ 8	≥ 8
Score waardering KCC (1)	8,8	≥ 7,5	≥ 8	≥ 8	≥ 8	≥ 8
Aandeel burgerzakenproducten dat digitaal wordt aangevraagd (2)	69%	65%	70%	75%	75%	75%

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Nakomen van de servicenormen t.a.v. wachttijd

We willen helder zijn in wat de inwoner van ons aan dienstverlening kan verwachten. Daarnaast willen we duidelijk communiceren hoe goed we presteren op de gemaakte servicenormen.

1.2 Zoveel mogelijk een antwoord in het eerste klantcontact

Voor professionele dienstverlening is het van belang dat inwoners zoveel mogelijk in het 1e klantcontact antwoord krijgen op hun vraag. We hebben de focus gericht op first contact fix. Het gaat over het in 1 keer goed afhandelen van een vraag.

1.3 Correcte basisregistraties (BRP, BAG)

De BRP en BAG zijn belangrijke onderdelen van het stelsel van basisregistraties. Deze registraties zijn essentieel voor een goede dienstverlening van de gemeente.

2.1 Aanbieden en uitbreiden digitale dienstverlening

Met de komst van de nieuwe telefonieplatform in 2024 willen we omnichannel verder vorm geven, zodat een inwoner via nog meer kanalen in contact kan komen en interactie kan hebben met de gemeente,

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel telefonische klanten dat binnen 25 sec. contact heeft (1.1)	71%	25%	75%	75%	75%	75%
Aandeel klanten (met afspraak) dat binnen 5 minuten na afspraaktijd opgeroepen is (1.1)	77%	80%	80%	80%	80%	80%
Aandeel telefoontjes dat door KCC zelfstandig wordt afgehandeld (1.2)	70	70%	70%	70%	70%	70%
Score wettelijke verplichte zelfevaluatie Basisregistratie Personen (1.3)	95,2%	96%	96%	98%	98%	98%
Score wettelijke verplichte zelfevaluatie Basisregistratie Adressen en Gebouwen (1.3)	85%	85%	85%	85%	85%	85%

In 2024 richten we ons vooral op:

- Implementatie telefoniecentrale: we zijn een aanbestedingsprocedure begonnen in VNG-verband, voor de vervanging van de telefooncentrale. De gemeente gaat dan beschikken over modernere techniek en meer mogelijkheden.
- Continuëren opleidingsplan Burgerzaken: in de sector van Burgerzaken is sprake van uitzonderlijke personeelskrapte. Een krapte die niet zomaar zal verdwijnen of eenvoudig kan worden opgelost,
- Klantreizen: we willen toewerken naar een ervaring voor inwoners die uniformiteit en duidelijkheid uitstraalt, waarbij we als 1 gemeente worden ervaren, samenwerkend vanuit een gemeenschappelijke standaard met inachtneming van de menselijke maat.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	10.539	10.085	12.853	12.514	12.767	13.081
Baten	-4.346	-3.552	-5.475	-6.178	-6.586	-7.125
Mutatie reserves	-362	-57	-20	479	479	479
Saldo	5.831	6.476	7.358	6.815	6.660	6.435

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Reisdocumenten: legesopbrengsten en afdrachten aan het Rijk voor paspoorten en identiteitskaarten. Deze worden jaarlijks geactualiseerd aan de hand van de vervangingsvraag die fluctueert (bijv. door de verlenging geldigheidsduur van 5 naar 10 jaar in 2014). De legesopbrengsten stijgen in 2027 tot € 3,8 miljoen, de afdrachten aan het Rijk nemen echter recht evenredig toe tot € 2,1 miljoen.	1.314	-2.416	0 *
Rijbewijzen: legesopbrengsten en afdrachten aan het Rijk	252	-1.000	0
Huwelijken: legesopbrengsten en kosten van de o.a. de Babsen.	18	-232	0
Verstrekingen Basisregistratie Personen: uittreksels BRP	0	-225	0
Overige verstrekingen Burgerzaken: legesopbrengsten en afdrachten aan het Rijk legalisatie handtekeningen, verklaringen omtrent gedrag en de uittreksels burgerlijke stand.	73	-290	0
Naturalisaties: legesopbrengsten en de lasten de afdrachten aan het Rijk	436	-593	0
Registratie Niet-Ingezetenen	70	-521	0
Landelijke Aanpak Adreskwaliteit	28	-35	0
Verkiezingen: voor de organisatie van de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2024. De kosten worden verrekend met de reserve Burgerzaken.	877	0	-20
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: met name voortzetten aflopende fte's voor burgerzaken (€ 0,7 miljoen in 2024).	9.200	-154	0 *
Kapitaallasten	15	0	0
Overig: Docudistri, persoonsinformatiesysteem PIV4U en het Klantgeleidingssysteem.	570	-9	0
Totaal	12.853	-5.475	-20

Thema: Bedrijfsvoering

Beheer overige gebouwen en gronden (tv 0.3)

Wat willen we bereiken

1 CO₂-reductie eigen vastgoedportefeuille

Doelstelling klimaatverordening 2016: 95% CO₂ reductie in 2050 en 55% in 2030 ten opzichte van 1990.

Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030. Ambitie klimaatmissie:

Klimaatneutraal in 2030.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Directe CO ₂ -uitstoot Eigen vastgoedportefeuille of Klimaatverordening (Kton) (1)	21,3 (2021)		16,3	15,4	14,6	13,7
Directe CO ₂ -uitstoot Eigen vastgoedportefeuille of ambitie 2030 klimaatmissie (Kton) (1)	21,3 (2021)		18,0	15,8	13,6	11,4

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	2.254	1.828	1.799	1.799	1.799	1.805
Baten	-1.293	-95	-95	-95	-95	-95
Mutatie reserves	2	0	0	0	0	0
Saldo	963	1.733	1.704	1.704	1.704	1.710

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	1.622	0	0 *
Maatschappelijk Vastgoed: bezit, beheer, verhuur en instandhouding van gebouwen en gronden die de gemeente - al of niet tijdelijk - in bezit heeft en niet duurzaam exploiteert	177	-95	0
Totaal	1.799	-95	0

Thema: Bedrijfsvoering

Overhead (tv 0.4)

Wat willen we bereiken

1 Een efficiënt ingerichte bedrijfsvoering

De opgaven van onze gemeente vragen om een excellente bedrijfsvoering. Ontwikkelingen op het gebied van informatietechnologie en nieuwe, complexe wetgeving, vereisen dat onze organisatie wendbaar en van een kwalitatief hoog niveau is. We opereren als

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Overheadskosten per inwoner (in euro's) (1)	349	332	332			

Wat gaan we daar voor doen

1.1 Efficiënt omgaan met werkruimte

We zetten verder in op een efficiënte inrichting van onze gebouwen middels het hybride werken. Waar nodig kijken we naar aanpassingen binnen de vastgestelde kaders en richtlijnen. We sturen op een optimale balans tussen thuis- en kantoorwerk

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	87.921	96.447	116.567	104.584	105.049	104.735
Baten	-2.768	-1.889	-2.134	-2.134	-2.134	-2.134
Mutatie reserves	-5.652	-2.327	-29.795	-10.534	-13.736	-8.803
Saldo	79.501	92.231	84.638	91.916	89.179	93.798

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Personeelskosten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten. KN24: Voortzetten aflopende fte's voor o.a. Inkoop (0,3 miljoen), fin. administratie (0,5), afronden implementatie nieuw financieel systeem (0,9 miljoen in 2024), CIO/IB (2,0), communicatie medewerker voor Programma Stationsdistrict en MIRT (0,1), capaciteit bezwaar en beroep 0,2 miljoen), Sisa (0,1), recruiters (0,2), inclusie (0,2), Verzuim en reïntegratie (0,1), capaciteit bezwaar en beroep (0,2). Onttrekking reserve voor continuering fte's Programma Stationsdistrict en MIRT (0,1).	79.717	-179	-158 *
Informatievoorziening en automatisering. KN24: stelpost IT: 5,0 in 2024 en aanschaf tool CIO	13.883	-364	0 *
Facilitaire zaken en huisvesting: o.a. kapitaallasten (1,4). De baten betreffen voornamelijk het bedrijfsrestaurant en catering.	4.670	-515	0
Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie zoals financiële administratie, planning & control, verantwoording en auditing.	423	0	0
Documentaire informatievoorziening en Wet open overheid:	1.297	0	0
Inkoop, inclusief opbrengst Social Return.	10	-26	0
Personeel en Organisatie: P&O/HRM en organisatie- en formatieadvies.	4.102	-652	0
Communicatie: baten uit interne detacheringen.	57	-398	0
Gemeentesecretaris en Directieraad. KN24: Fase 2 organisatieontwikkeling (4,0 in 2024). Reeds ingezet: 0,9 voor P&O en 0,2 voor WOO. Storting in reserve onderzoek & ontwikkeling: 0,4	3.939	0	425 *
Management en - ondersteuning	1.236	0	0
Gemeentebrede taakstelling voor bedrijfsvoering	-2.000	0	0
Slim verduurzamen gemeentelijke gebouwen: meerjarige samenwerkingsovereenkomst met Impuls voor het onderhouden en verduurzamen van de ambtelijke huisvesting.	5.326	0	-13
Strategische investeringen organisatie: KN24: structureel 0,25	384	0	0 *
Progr organisatie MIRT+ Stationsdistrict. KN24: continuering inzet data-analist	352	0	0 *
Reserve Eigen Kapitaal: zie hoofdstuk 4 Financiële toelichting begroting	0	0	-13.240 *
Saldireserve specifiek: zie hoofdstuk 4 Financiële toelichting begroting. KN24: storting in reserve voor uitvoeren aanbestedingskalender: 5,0 in 2024.	0	0	-17.114 *
ICT kosten: doorbelasting naar overige taakvelden	-3.019	0	0 *
KN24: Verbeteren Span of control: incidenteel: 2,3 per jaar t/m 2027	2.282	0	0 *
Kapitaallasten	3.908	0	0
Storting in reserve lokaal overleg: 0,75, onttrekking overige reserves: 0,45 miljoen.	0	0	305 *
Totaal	116.567	-2.134	-29.795

Thema: Bedrijfsvoering

Treasury (tv 0.5)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	185	-193	-1.802	-821	535	615
Baten	-4.971	-4.257	-6.348	-5.175	-4.914	-4.781
Mutatie reserves	-113	0	0	0	0	0
Saldo	-4.899	-4.450	-8.150	-5.996	-4.379	-4.166

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Dividenduitkeringen	0	-928	0
Kosten betalingsverkeer: bankkosten en diensten tussenpersonen	302	0	0
Toegerekende rente en opbrengsten	-6.439	-5.420	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	124	0	0 *
Kapitaallasten	4.211	0	0
Totaal	-1.802	-6.348	0

Thema: Belastingen

OZB woningen (tv 0.61)

In 2024 richten we ons vooral op:

- Aanbesteding belastingapplicatie: de gemeente Eindhoven maakt gebruik van de Belastingapplicatie Gouw inclusief de Waarderingsapplicatie. Van rechtswege moet deze applicatie opnieuw worden aanbesteed.

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	1.333	1.518	2.130	2.133	2.159	2.165
Baten	-39.642	-39.689	-40.699	-40.699	-40.699	-40.699
Saldo	-38.309	-38.171	-38.569	-38.566	-38.540	-38.534

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
OZB Woningen: heffing en waardering voor de onroerend zaakbelasting van eigendom woningen; ook het bezwaar en beroep op deze belasting.	0	-40.689	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten.	2.130	-10	0 *
KN24: Voortzetten aflopende fte' bij de afdeling Belastingen: € 0,4 miljoen vanaf 2024.			
Totaal	2.130	-40.699	0

Thema: Belastingen

OZB niet-woningen (tv 0.62)

In 2024 richten we ons vooral op:

- Aanbesteding belastingapplicatie: de gemeente Eindhoven maakt gebruik van de Belastingapplicatie Gouw inclusief de Waarderingsapplicatie. Van rechtswege moet deze applicatie opnieuw worden aanbesteed.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	899	933	1.048	1.050	1.061	1.066
Baten	-44.672	-44.498	-46.904	-46.904	-46.904	-46.904
Saldo	-43.773	-43.565	-45.856	-45.854	-45.843	-45.838

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
OZB niet-woningen: heffing en waardering voor de onroerend zaakbelasting van eigendom woningen; ook het bezwaar en beroep op deze belasting.	0	-46.898	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	1.048	-6	0 *
Totaal	1.048	-46.904	0

Thema: Belastingen

Parkeerbelasting (tv 0.63)

Tot dit taakveld behoort de heffing en invordering van de parkeerbelasting en de opbrengsten van parkeerbelasting.

Wat mag het kosten

x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	453	284	309	311	314	315
Baten	-16.963	-16.188	-18.427	-18.427	-18.427	-18.427
Mutatie reserves	-400	0	0	0	0	0
Saldo	-16.910	-15.904	-18.118	-18.116	-18.113	-18.112

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Inkomsten betaald parkeren: op straat, parkeervergunningen en naheffingsaanslagen. Deze opbrengsten met ingang van 2024 met €1.000.000 structureel verhoogd.	0	-18.425	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	309	-2	0 *
Totaal	309	-18.427	0

Thema: Belastingen

Belastingen overig (tv 0.64)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	1.296	894	965	967	973	976
Baten	-2.929	-2.902	-3.027	-3.027	-3.027	-3.027
Mutatie reserves	-450	0	0	0	0	0
Saldo	-2.083	-2.008	-2.062	-2.060	-2.054	-2.051

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Precariobelasting: vergoeding voor gebruik openbare grond.	0	-1.179	0
Zie paragraaf 3a Lokale heffingen voor een nadere toelichting.			
Hondenbelasting: algemene belasting voor hondenbezit	0	-1.284	0
Invorderingsopbrengsten: aanmaningen, dwangbevelen en wettelijke rente	0	-549	0
Storting voorziening dubieuze debiteuren	129	0	0
Belastingstelsel VGS4U	291	0	0
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	536	-3	0
Kapitaallasten	8	0	0
Overig	1	-12	0
Totaal	965	-3.027	0

Thema: Bedrijfsvoering

Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds (tv 0.7)

De gemeentefondsuitkeringen worden jaarlijks geactualiseerd bij de meicirculaire en de septembercirculaire. De begroting 2024 is gebaseerd op de cijfers uit de meicirculaire 2023. De grootste toename van de algemene uitkering in 2024 wordt veroorzaakt door de toevoeging van het accres 2024 en door de tweede fase van het ingroeipad herijking gemeentefonds.

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	116	116	120	120	120	120
Baten	-622.126	-578.404	-657.080	-690.259	-661.620	-677.722
Mutatie reserves	33.878	0	0	0	0	0
Saldo	-588.132	-578.288	-656.960	-690.139	-661.500	-677.602

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Algemene uitkering: de gemeentefondsuitkeringen worden jaarlijks geactualiseerd bij de meicirculaire en de septembercirculaire. De begroting 2024 is gebaseerd op de cijfers uit de meicirculaire 2023. De grootste toename van de algemene uitkering in 2024 wordt veroorzaakt door de toevoeging van het accres 2024 en door de tweede fase van het ingroeipad herijking gemeentefonds. Ook is de stelpost BCF plafond binnen de raming gemeentefonds verhoogd naar de maximaal toegestane hoogte en is de ingebouwde behoedzaamheidsmarge verlaagd.	0	-657.080	0 *
Personeelslasten: doorbelaste apparaats-/ personeelskosten	120	0	0 *
Totaal	120	-657.080	0

Thema: Bedrijfsvoering

Overige baten en lasten (tv 0.8)

In dit taakveld zijn de overige baten en lasten ondergebracht die niet tot een specifiek taakveld behoren, zoals het budget voor onvoorziene kosten, stelposten en verrekeningen tussen sectoren voor het BTW Compensatiefonds (BCF). In dit taakveld is structureel € 242.000 opgenomen als algemeen dekkingsmiddel voor onvoorzien.

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	-2.700	812	-2.837	26.421	51.568	74.108
Baten	-14	-35	-35	-35	-35	-35
Mutatie reserves	1.381	35	285	35	35	35
Saldo	-1.333	812	-2.587	26.421	51.568	74.108

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Stelposten na 2024 in verband met loon- en prijsontwikkeling: € 29 miljoen in 2025 oplopend tot € 77 miljoen in 2027			*
Stelpost versterken dienstverlening gemeenten	1.299		
Interne verrekening i.v.m. afdracht BTW-compensatiefonds (verrekening met name met taakveld 7.2. Riolerings en taakveld 7.3 Afval)	-4.874		
Budget voor onvoorziene uitgaven	242		
Overig	496	-35	285
Totaal	-2.837	-35	285

Thema: Bedrijfsvoering

Vennootschapsbelasting VPB (tv 0.9)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	2.094	0	0	0	0	0
Saldo	2.094	0	0	0	0	0

Thema: Bedrijfsvoering

Resultaat rekening van baten en lasten (tv 0.11)

Wat mag het kosten						
x € 1.000	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	48.094	0	0	45.800	7.400	-5.000
Saldo	48.094	0	0	45.800	7.400	-5.000

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Begrotingssaldo: de incidentele ruimte in de jaren 2025 en 2026 is nog niet ingezet. In 2027 is de begroting niet meer sluitend door een verhoging van de stelpost strategische kapitaallasten. Zie hoofdstuk 4 Toelichting financiële begroting.			*
Totaal	0	0	0

3. Paragrafen

Onderstaande paragrafen zijn wettelijke voorgeschreven (art. 9 BBV en art. 3.5. Wet Open Overheid), met uitzondering van paragraaf 3i Investeringsen.

- a. Lokale heffingen
- b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- c. Onderhoud kapitaalgoederen;
- d. Financiering;
- e. Bedrijfsvoering;
- f. Verbonden partijen;
- g. Grondbeleid.
- h. Openbaarheidsparagraaf
- i. Investeringsen

3a. Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Burgers, bedrijven en instellingen voelen deze direct in hun portemonnee. Gemeentelijke heffingen staan dan ook sterk in de publieke en politieke belangstelling. In deze paragraaf geven we een overzicht van de voorgestelde wijzigingen.

Financieel

Belastingsoort	Begroting 2023	Begroting 2024	Kosten-dekkendheid
Onroerendezaakbelastingen	84.187	87.587	
Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten*	28.917	32.933	100%
Rioolheffing*	24.989	25.994	100%
Parkeerbelastingen**	16.188	18.425	
Leges vergunningen en burgerzaken *	11.416	13.730	
Toeristenbelasting	2.557	2.934	
BIZ-heffing		1.668	
Hondenbelasting	1.221	1.284	
Precariobelasting	1.121	1.179	
Begraafplaatsrechten*	648	648	69%
Marktgelden*	577	577	67%
Kanaalrechten*	60	119	43%
Standplaatsgeld autobussen*	12	13	
Totaal	171.893	187.091	

* Deze heffingen zijn maximaal kostendekkend (zie specificatie hieronder).

** Inclusief naheffingsaanslagen. De kostendekkendheid daarvan bedraagt 80% (zie specificatie hieronder).

Toelichting op belastingen

Woonlasten

- Conform het Bestuursakkoord 2022-2026 is het voorstel om, zolang er substantiële structurele nieuwe middelen te verdelen zijn, de lokale lasten voor woningen en niet-woningen in totaal niet meer te laten groeien dan met de reguliere indexering. De reguliere indexering is voor 2024 vastgesteld op 5,2% (conform CPB prijsindexcijfers van augustus 2023). Deze indexering wordt berekend over het totaal van de begrote woonlasten bestaande uit de onroerende-zaakbelastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De ruimte die ontstaat door deze reguliere indexatie van de lokale lasten wordt in 2024 voor een groot deel bestemd voor een verhoging van de afvalstoffenheffing.
- De opbrengst van de onroerende-zaakbelastingen is begroot op € 87,6 miljoen. Voor de tarieven van de onroerende-zaakbelastingen is de jaarlijkse herwaardering als gevolg van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) van belang. De uitkomsten hiervan zijn mede bepalend voor de tarieven onroerende-zaakbelastingen voor 2024. De nu voorgestelde tarieven zijn berekend op basis van de huidige beschikbare gegevens. De definitieve tarieven worden in december 2023 door de raad vastgesteld. De tarieven van december hebben geen invloed op de begrote opbrengst van de onroerende-zaakbelastingen.
- Ontwikkelingen in de afvalmarkt, CAO-stijgingen, emissieloze voertuigen en de implementatie van nieuwe inzamelmiddelen en voorzieningen hebben geleid tot een aanzienlijke kostenstijging bij de begroting Cure. Dit heeft in combinatie met een toename in het aantal kwijtscheldingen en lastenstijgingen geleid tot een gemiddeld gewogen stijging van de afvalstoffenheffing van 12,1%. De verwachting is dat de tarieven de komende jaren verder blijven stijgen om de afvalinzameling kostendekkend te houden.
- Riool: Het beleid voor de zorgplichten en de onderbouwing hiervan leggen we vast in de Water en Klimaatadaptatie Aanpak (WKA). Eind 2022 is het WKA (2023 – 2026) vastgesteld door de raad. Aspecten die in het WKA 2023-2026 aan bod komen zijn de reguliere taken voor het op peil houden van de afval-, hemelwater-, grondwater- en oppervlaktewatervoorzieningen die samenhangen met de wettelijke watertaken, de aanscherping van (Europese) wetgeving, en de samenhang met (her)inrichtingen en ruimtelijke ontwikkelingen in de stad uitgewerkt.
- Hieronder worden de gevolgen van de indexering van de tarieven weergegeven voor de begrote baten ten aanzien van de OZB, rioolheffing eigendom en de afvalstoffenheffing. Tevens wordt de stijging van de baten als gevolg van de groei van de stad genoemd; het accres. De baten van de rioolheffing-gebruik en de reinigingsrechten zijn hierin niet meegenomen omdat dit heffingen zijn die niet voor elke eigenaar of gebruiker van een woning of niet-woning relevant zijn. Dit betreft een overzicht op begrotingsniveau; de percentages op het niveau van de individuele belastingplichtige kunnen hiervan afwijken. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de WOZ-waarde en de gezinssamenstelling. De ontwikkeling van de WOZ-waarde kan leiden tot een in verhouding lagere of hogere relatieve lastenontwikkeling. Verder is voor de afvalstoffenheffing de grootte van het huishouden van belang, waardoor het aandeel van de afvalstoffenheffing in de totale woonlastenaanslag kan afwijken van het totale aandeel van de afvalstoffenheffing op begrotingsniveau.

<i>index baten 5,2%</i>	<i>x 1 mln</i>	<i>baten</i>	<i>stijging 2024</i>		<i>baten</i>	<i>stijging</i>
		<i>2023</i>	<i>ivm. tarief</i>	<i>ivm. accres</i>	<i>2024</i>	<i>ivm tarief</i>
OZB woningen		39,7	0,7	0,5	40,9	1,7%
Rioolrecht		22,1	0,6	0,6	23,3	2,7%
Afvalstoffenheffing		28,1	3,4	0,0	31,5	12,1%
Woonlasten		89,9	4,7	1,1	95,7	5,2%
OZB niet-woningen eigendom		27,2	1,5	0,0	28,7	5,3%
OZB niet-woningen gebruik		17,3	0,9	0,0	18,2	5,2%
Rioolheffing niet-woningen eigendom		1,3	0,04	0,0	1,4	2,7%
Niet-woningen		45,8	2,4	0,0	48,2	5,2%

- De voorwaarden voor het verlenen van kwijtschelding van belastingen en heffingen zijn geregeld in de Invorderingswet 1990. De beleidsmatige regeling is beschreven in de Leidraad Invordering.
- De gehanteerde tarieven zijn de tarieven die aan de raad worden voorgesteld. Met het vaststellen van de Verordeningen gemeentelijke belastingen en rechten 2024 worden de tarieven definitief.
- Gelet op de hogere kosten van de afvalverwerking en het grote aanbod van bedrijfsafval in vergelijking tot een gemiddeld huishouden dient het huidige tarief voor het reinigingsrecht fors verhoogd te worden om kostendekkend te zijn. Ingevolge de Mededingingswet (Wet markt en overheid) dient ten minste de integrale kostprijs in rekening te worden gebracht voor een dienst. Deze kostprijs voor de door de gemeente geleverde dienst, zijnde het ophalen van bedrijfsafval, bedraagt voor 2024 € 320,73 (excl. btw). Dit is ook het tarief dat komend jaar in rekening gebracht gaat worden.

Kostendekkendheid

Rioolheffing	x € 1.000
0.8 BTW/BCF	1.544
7.2 Riolering	9.069
Reserves en voorzieningen	10.931
Personeelskosten	2.521
Overhead	1.968
Totaal kosten	26.033
Eigenarendeel	24.654
Gebruikersdeel	1.330
Overige opbrengsten	49
Totaal opbrengsten	26.033
Kostendekkingspercentage	100%

bedragen x € 1.000

Afvalstoffenheffing	x € 1.000
0.8 BTW/BCF	2.986
2.1 verkeer en vervoer	1.681
5.7 Openbaar groen	457
6.3 Inkomen (kwijtschelding)	1.503
7.3 Afval	25.959
7.4 Milieubeheer	
0.8 Overige baten en lasten	-100
Overhead	475
Totaal kosten	32.961
Eenpersoonshuishoudens	10.304
Tweepersoonshuishoudens	9.562
Driepersoonshuishoudens	4.303
Meerpersoonshuishoudens	7.333
Bedrijven	1.411
Totaal opbrengsten	32.913
Kostendekkingspercentage	100%

bedragen x € 1.000

Begraafplaatsrechten	x € 1.000
7.5 Begraafplaatsen	890
Overhead	54
Totaal kosten	944
Begraafrecht	286
Grafrecht	307
Aula	24
Reserveren	31
Totaal opbrengsten	648
Kostendekkingspercentage	69%

bedragen x € 1.000

Kanaalrechten	x € 1.000
2.4 Economische havens	90
Personeelskosten	49
Overhead	
Totaal kosten	139
Kanaalrechten	60
Totaal opbrengsten	60
Kostendekkingspercentage	43%

bedragen x € 1.000

Marktgeld	x € 1.000
3.3 Bedrijfsloket	154
Personeelskosten	392
Overhead	321
Totaal kosten	867
Marktgeden	577
Totaal opbrengsten	577
Kostendekkingspercentage	67%

bedragen x € 1.000

Naheffingsaanslagen	x € 1.000
Vaste informatieverwerkingskosten	166
Variabele informatieverwerkingskosten	244
Kosten van afschrijving	81
Kosten van interest	7
Personeelskosten	2.755
Overhead	1.377
Totaal kosten	4.630
Op te leggen naheffingsaanslagen	4.293
Oninbare naheffingsaanslagen	-429
Totaal opbrengsten	3.864
Kostendeckingspercentage	83%

bedragen x € 1.000

Titel 1 Algemene dienstverlening	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
H 1 Vervallen			-		-
H 2 Taxivergunning	7	7	14	9	64%
H 3 Verkeer en vervoer	203	75	278	131	47%
H 4 Gebruik openbare grond	251	173	424	408	96%
H 5 Bouwhinder	17	13	30	29	97%
H 6 Kansspelen	27	26	53	5	9%
H 7 Leegstand	1	1	2	1	50%
H 8 Collectevergunning	7	7	14	2	14%
Kostendecking Titel 1	513	302	815	585	72%

bedragen x € 1.000

Titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
Paragraaf 1 Algemene bepalingen			-		-
Paragraaf 2 Voorfase	1.370	1.024	2.394	465	19%
Paragraaf 3 Activiteiten mbt bouwwerken	2.727	1.750	4.477	6.586	147%
Paragraaf 4 Activiteiten mbt cultureel erfgoed en werelderfgoed	96	73	169	29	17%
Paragraaf 5 Milieubelastende activiteiten	95	-	95	95	100%
Paragraaf 6 Milieu overig			-		-
Paragraaf 7 Aanlegactiviteiten	44	34	78	38	49%
Paragraaf 8 Andere activiteiten	102	73	175	164	94%
Paragraaf 9 Overige activiteiten	23	-	23	25	109%
Paragraaf 10 Gelijkwaardigheid			-	1	-
Paragraaf 11 Overige tarieven	24	16	40	28	70%
Kostendecking Titel 2	4.481	2.970	7.451	7.431	100%

bedragen x € 1.000

Titel 3 Europese dienstenrichtlijn	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
H 1 Horeca	136	120	256	244	95%
H 2 Organiseren evenementen	504	505	1.009	185	18%
H 3 Prostitutiebedrijven	27	25	52	50	96%
H 4 Vermindering en teruggaaf			-		-
H 5 Huisvesting	30	15	45	40	89%
H 6 Telecommunicatie, kabels en leidingen	218	141	359	340	95%
H 7 Standplaats	112	82	194	94	48%
H 8 Winkeltijdenwet	3	-	3	-	0%
H 9 In deze titel niet benoemde beschikking	3	3	6	2	33%
Kostendekking Titel 3	1.033	891	1.924	955	50%

bedragen x € 1.000

Titel 1 Algemene dienstverlening	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
H 1 Algemene Verstrekkingen	-	-	-	-	-
H 2 Huwelijken / partnerschap	108	42	150	232	155%
H 3 Reisdocumenten en (vervangende) Nederlandse identiteitskaart	2.045	659	2.704	2.268	84%
H 4 Rijbewijzen	744	397	1.141	892	78%
H 5 Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	159	129	288	184	64%
H 6 Verstrekkingen uit het kiezersregister	-	-	-	-	-
H 7 Vervallen	-	-	-	-	-
H 8 Overige producten burgerzaken	828	173	1.001	331	33%
Kostendekking Titel 1	3.884	1.400	5.284	3.907	74%

3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de belangrijkste buffer voor risico's waarvoor geen specifieke voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin we substantiële tegenvallers op kunnen vangen. Onderstaande figuur maakt duidelijk voor welk gedeelte van de risico's we weerstandsvermogen aanhouden:

Bruto risico	Beheersmaatregelen		
	Netto risico	Kwantificeerbaar	Voorziening/ bestemmingsreserve
		Niet goed kwantificeerbaar	Van materiele omvang
			Van geringe betekenis

We onderscheiden daarbij 2 soorten risico's:

Soort risico	Omvang 2024	Toelichting
Externe risico's en kwetsbaarheden waar je als organisatie geen invloed op hebt	€ 47,0 miljoen	(Humanitaire) rampen, pandemie, extreem weer, bedreiging van de veiligheid, vluchtelingenstromen,
		Rijk: financiële verhoudingen (ravijn 2027), decentralisaties, wet- en regelgeving
		Marktontwikkelingen: economische omstandigheden, loongebouw, prijsstijgingen, economie, rente, bestaanszekerheid
Strategische risico's die inherent zijn aan de aard van de organisatie	€ 49,1 miljoen	Claims, bezwaren, rechtszaken, onderhandelingen, subsidies
		Exploitatierisico's (o.a. sociaal domein open-einde regelingen)
		Grondexploitaties Samenwerkingsverbanden
Totaal	€ 96,1 miljoen	

Er is geen wettelijke normering voor het benodigde weerstandsvermogen. De raad heeft in 2014 de norm voor het weerstandsvermogen vastgesteld op 10% van het begrotingstotaal. Deze norm beweegt mee met de omvang van de begroting en daarmee met extra risico's uit een hogere exploitatie. In de Kadernota 2025 is een aanscherping van de berekening aangekondigd, waarbij we de onttrekkingen aan reserves voortaan buiten beschouwing laten. Op deze manier voorkomen we dat de norm door overboekingen tussen reserves 'kunstmatig' te hoog is.

In het bestuursakkoord is daarnaast vastgelegd dat we onderzoeken of een dynamische norm voor het weerstandsvermogen passend is. We beoordelen daarbij of het weerstandsvermogen nog in verhouding staat tot de onderliggende risico's en of er een bedrag aangevuld moet worden of onttrokken kan worden. De uitkomsten hiervan verwachten we in 2024. Het begrotingstotaal voor 2024 (exclusief de onttrekkingen aan reserves) bedraagt - evenals in 2023 - €1,1 miljard. De norm voor 2024 komt hiermee uit op €110 miljoen. De aanscherping heeft daarmee nog niet het verwachte effect op de norm. Dit nemen we mee in het onderzoek. Wel ligt de verwachte stand per 31 december 2024 met 127 miljoen ruim boven de norm. Het meerdere wordt via deze begroting ingezet in latere jaarschijven. In onderstaande tabel schetsen we de prognose voor verloop van het weerstandsvermogen. Dit beeld wordt uiteraard jaarlijks geactualiseerd, waarbij dan bezien wordt of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Weerstandsvermogen	(x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
Stand 1 januari		138	127	119	108
Stortingen en onttrekkingen		-11	-8	-11	-8
Stand 31 december		127	119	108	100
Norm		110	111	108	110
Vershil		17	8	0	-10

We kunnen niet alle risico's kwantificeren. Daar staat tegenover dat we de stille reserves niet optellen bij het beschikbaar weerstandsvermogen. Stille reserves zijn waardecomponenten die vanuit de voorschriften niet op de balans mogen worden opgevoerd, zoals overwaarde in panden, voorraden en aandelen in andere ondernemingen en de waarde van de kunst die in ons bezit is. Het totaal van de risico's en kwetsbaarheden ligt in 2024 onder de verwachte stand van het weerstandsvermogen.

Kengetallen

De kengetallen geven nadere informatie over de financiële positie van de gemeente. Hiervoor worden de volgende referentiewaarden gehanteerd:

	minst risicovol	gemiddeld	meest risicovol
netto schuldquote	<85	85-130	>130
netto schuldquote gecorrigeerd	<85	85-130	>130
solvabiliteit	>50	20-50	<20
grondexploitatie	<18	18-35	>35
structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
belastingcapaciteit	<98	98-105	>105

We berekenen de kengetallen op basis van een prognose van het balansbeeld (zie 4. Balans en toelichting). Ten opzichte van de referentiewaarden scoren we 'gemiddeld' of 'minst risicovol'. De kengetallen blijven vanaf 2024 naar verwachting in dezelfde categorieën en geven in relatie tot de financiële positie geen aanleiding tot extra bijsturing.

(x € 1 miljoen)	NL2021	R2022	GB2023	2024	2025	2026	2027
netto schuldquote	50%	34%	36%	37%	39%	42%	44%
netto schuldquote gecorrigeerd	43%	33%	35%	36%	38%	41%	43%
solvabiliteitsratio	38%	44%	43%	42%	41%	40%	39%
grondexploitatie	7%	4%	3%	2%	1%	0%	0%
structurele exploitatieruimte	3%	11%	0%	0%	0%	0%	0%
belastingcapaciteit	98%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Raming BTW Compensatiefonds

Het Rijk houdt in de berekening van de algemene uitkering middelen apart voor de BTW-declaraties van gemeenten. Als gemeenten minder declareren dan komt de ruimte tot dit plafond achteraf alsnog tot uitkering. Gemeenten mogen in de raming van de algemene uitkering tot een bepaalde hoogte rekening houden met de uitkering van deze ruimte, op voorwaarde dat de omvang expliciet wordt vermeld in deze paragraaf. Op basis van de realisatiecijfers van 2022 nemen we een bedrag van €4,5 miljoen mee in de raming voor 2024.

Overzicht risico's

Onderwerp	Pr	status	schadekans	Bedrag
Externe risico's				
1	Schade als gevolg van extreem weer	1	Bestaand	Waarschijnlijk € 2 miljoen
2	Rijksbezuinigingen: Ontwikkeling rijksbeleid sociaal domein	2c	Bestaand	Mogelijk € 0 tot 10 miljoen
3	(Humanitaire) rampen	6	Bestaand	Mogelijk € 0 tot 10 miljoen
4	Marktontwikkelingen	6	Bestaand	Mogelijk € 0 tot € 15 miljoen
5	Rijksbezuinigingen	6	Bestaand	Mogelijk € 0 tot € 10 miljoen
Strategische risico's				
6	Schadevergoeding Genneper Watermolen		Bestaand	Waarschijnlijk
7	Afval: leveringscontract Attero	1	Bestaand	Mogelijk € 0 tot 1,5 miljoen
8	GR Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant	1	Vervallen	Mogelijk
9	Programma Aanpak Stikstof	1	Bestaand	Mogelijk
10	Openeinderegelingen	2c	Bestaand	Mogelijk € 5 miljoen
11	Toename van de zorgzwaarte	2c	Bestaand	Mogelijk € 6 miljoen
12	Grondbedrijf – weerstandscapaciteit	3a	Bestaand	Mogelijk € 16,4 miljoen
13	BTW-risico fietsflat Neckerspoel	3b	Vervallen	Mogelijk
14	Kosten opruimen lachgascilinders	3b	Nieuw	Mogelijk € 200.000
15	Parkeerterrein 't Eindje	3b	Bestaand	Mogelijk € 0 tot 0,5 miljoen
16	Staat bruggen/viaducten	3b	Bestaand	Mogelijk € 2,5 miljoen
17	Sportbesluit BTW / Specifieke uitkering sport	5	Bestaand	Mogelijk € 0,25 miljoen
18	Afhandeling bezwaar- en beroepschriften	6	Bestaand	Mogelijk € 0,5 miljoen
19	Asbestsaneerder TR Ketelhuis Eindhoven	6	Bestaand	Mogelijk € 0 tot 2,5 miljoen
20	Claim Lidl planschade (bestuursrechtelijk)	6	Bestaand	Mogelijk 5% tot 10% van € 1,58 miljoen
21	Exploitatierisico's	6	Bestaand	Mogelijk € 0 tot 10 miljoen
22	Gevolgen vennootschapsbelastingplicht	6	Bestaand	Mogelijk € 175.000 per jaar
23	Maatregelen n.a.v. inspecties wet- en regelgeving	6	Bestaand	Waarschijnlijk € 0,5 tot 2 miljoen
24	OZB	6	Bestaand	Mogelijk € 0,8 miljoen
25	Privacy - Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	6	Bestaand	Mogelijk
26	Weerbare overheid	6	Bestaand	Mogelijk

1 Schade als gevolg van extreem weer

In de afgelopen jaren is er regelmatig sprake geweest van schade als gevolg van extreem weer zoals droogte en stormen, ook in 2023. Schade door extreem weer vindt plaats aan zowel bomen als beplanting. Door schade ontstaan extra vervangingskosten en ook extra kosten voor het opruimen van de bomen en beplanting. Het maximale risicobedrag is gebaseerd op de schade van de afgelopen jaren. Naar verwachting zal extreem weer vaker voorkomen. Bij vervanging van beplanting en bomen wordt wel zoveel mogelijk rekening gehouden met risico's van droogte en stormen, zodat de nieuwe beplanting en bomen beter bestand zijn hiertegen.

2 Rijksbezuinigingen: Ontwikkeling rijksbeleid sociaal domein

Betreft onder andere: doordecentralisatie bij Beschermd wonen vanaf 1-1-2024 en restrisico's ten aanzien van de onvoorspelbaarheid macrobudget en verdeelsystematiek BUIG.

Bij Beschermd Wonen is sprake van onzekerheid over de toekomstige cliëntaantallen. De doordecentralisatie

naar alle gemeenten vindt plaats via een objectief verdeelmodel per 1-1-2024, met een ingroei-pad van 10 jaar. Het is onzeker of de doordecentralisatie van de middelen aansluit bij de werkelijke kosten per gemeente. In de nieuwe situatie blijven bestaande cliënten voor rekening komen van de gemeente Eindhoven en nieuwe cliënten voor de herkomstgemeente. Met de regiogemeenten zijn afspraken gemaakt over onderlinge solidariteit en gewenste innovatie.

3 (Humanitaire) rampen

In 2022 zijn de coronamaatregelen langzaam versoepeld na een harde lockdown. Uiteindelijk vervielen de laatste maatregelen in maart 2022, maar de effecten van de crisis waren daarmee nog niet opgelost. Corona heeft in de afgelopen twee jaar tot behoorlijke ontwrichtingen in de (Eindhovense) samenleving geleid. Eind februari 2022 is de wereld opnieuw opgeschrikt door een nieuwe crisis: de inval van Rusland in de Oekraïne. Een wezenlijke bedreiging van de veiligheid en met grote gevolgen voor iedereen. We vangen ontheemden op en bieden humanitaire hulp. Onduidelijk is hoe lang de oorlog in Oekraïne aanhoudt, wat de langjarige gevolgen zijn, hoe lang de opvang van ontheemden nodig is en hoe energieprijzen zich zullen ontwikkelen.

4 Marktontwikkelingen

De betaalbaarheid en uitvoerbaarheid van (de groei) van stad staan onder druk als gevolg van externe ontwikkelingen. We zien kwetsbaarheden bij de uitvoering van onze programma's, projecten en (strategische) investeringen. Er is sprake van opwaartse druk op het loongebouw, krapte op de arbeidsmarkt, prijsstijgingen van aanbestedingen op (middel)langere termijn. Meer algemeen spelen rentestijgingen, schommelingen op de vastgoedmarkt, economische ontwikkelingen en werkloosheid.

Een voorbeeld is de fietsenkelder bij het Stationsplein aan de zuidkant. In de eerste helft van 2024 komt er een geactualiseerde raming beschikbaar. Wij verwachten hier een tekort t.o.v. budget. Dat betekent dat we in Q1 2024 een verzoek om aanvullende middelen kunnen verwachten. Hier betreft het een bijdrage aan het project dat door Rijk wordt gerealiseerd. Exploitatie en beheer is ook aan het Rijk.

5 Rijksbezuinigingen

Gemeenten in Nederland zijn voor wat betreft hun inkomsten sterk afhankelijk van de Rijksoverheid. In december 2021 is het regeerakkoord van het nieuwe Kabinet Rutte IV gepresenteerd. Kenmerkend voor het regeerakkoord en van belang voor de gemeentebegroting is, dat er grotendeels sprake is van een tijdelijke inzet van financiële middelen tot en met 2025, het laatste jaar van het regeerakkoord. Dit betreft zowel middelen die via het gemeentefonds als via specifieke uitkeringen beschikbaar worden gesteld. Vanaf 2026 ontstond een 'ravijn' in de structureel beschikbare middelen voor gemeenten, dat voor het gemeentefonds door een incidentele Rijksbijdrage in 2026 gedeeltelijk is gedicht. Het ravijn is daarmee verschoven naar 2027. Dit is een risico voor het opstellen van een structureel sluitende meerjarenbegroting. Mogelijk kan dit risico, in overleg met het Rijk en de provinciaal toezichthouder, worden verminderd.

6 Schadevergoeding Gennep Watermolen

De gemeente heeft 2016 ontbinding van de huurovereenkomst van de verhuurde locatie Gennep Watermolen geëist omdat de huurder tekort schoot, met name inzake het gebruik van de watermolen. Op 13 september 2022 is hiervan uitspraak geweest en is de huurder in het gelijk gesteld. Dit betekent dat de oude huurovereenkomst weer van kracht werd per 1 november 2022. De huurder heeft als gevolg van de uitspraak sowieso recht op een schadevergoeding voor de periode dat de huurovereenkomst ontbonden is geweest. Zowel de gemeente als de huurder hebben een advies laten opstellen voor het bepalen van het schadebedrag. De gemeente en huurder dienen nu verder in gesprek te gaan over de beide schadebedragen die zijn afgegeven en zal men tot een overeenstemming moeten komen over welke uitgangspunten worden gehanteerd. Vervolgens kan er, na overeenstemming met de huurder hierover, worden overgegaan tot uitkeren van de schadevergoeding.

7 Afval: leveringscontract Attero

Er speelt een geschil over de vermeende minderlevering van afval tussen Attero en de Brabantse gewesten die in de Vereniging van contractanten (VvC) zijn verenigd. Op 17 maart 2023 heeft de Hoge Raad arrest gewezen in dit geschil. Met dit - voor de gemeenten negatief uitvallend arrest - is er een einde gekomen aan de procedure over de periode 2015-2017. Dit betekent dat Attero aanspraak kan maken op de eerder door het tweede scheidsgerecht toegekende suppletievergoeding. Het is op dit moment nog onduidelijk welke exacte claim Attero de VvC zal voorleggen. Er zal binnen de VvC (voor de kostenverdeling tussen de verschillende gewesten) en vervolgens in MRE-verband een kostenverdeling tussen de 21 deelnemende gemeenten overeen moeten worden gekomen. De gemeente Eindhoven heeft binnen het aandeel restafval

van de 21 MRE-gemeenten nagenoeg ongewijzigde hoeveelheden afval aangeleverd aan Attero en heeft zich al eerder op het standpunt gesteld dat bij een succesvolle claim van Attero aan de MRE, de bijdrage van de gemeente Eindhoven nihil is. Dat is tot nu toe ook steeds zo uitgedragen. De (te verwachten) claim zal volgens de gemeente Eindhoven dan ook betaald moeten worden door de overige regiogemeenten die in betreffende jaren minder afval zijn gaan aanleveren. Het gecalculeerde risico is gezien het voorgaande € 0. Indien Eindhoven toch zou moeten meedoen in een regionale verdeling, is het risico maximaal € 1,5 miljoen.

8 GR Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant

Het risico kan vervallen omdat er inmiddels zekerheid is over de bedragen volgens diverse P&C-documenten van GR Odzob die in september 2023 in het AB komen. Het ongedekt deel voor Eindhoven is te verwaarlozen.

9 Programma Aanpak Stikstof

Vanwege de stikstofcrisis is door de provincie een stop gezet op het afgeven van Wet Natuurbeschermingsvergunningen. De provincie is nu aan het bezien middels natuuronderzoeken wat dit betekent en wat de mogelijkheden zijn om de vergunningverlening weer op gang te krijgen. We zijn op dit moment aan het onderzoeken wat dit voor de verdichtingsopgave betekent. In ruimtelijke projecten waarbij geen uitstoot van stikstof plaatsvindt, door bv. inzet van elektrisch materieel, is geen stagnatie te verwachten.

10 Openeinderegelingen

Betreft regeling voor Wmo en Jeugd die recht geven aan bepaalde criteria. Het kenmerkende van deze regelingen is dat de uitgaven en het aantal gebruikers niet gelimiteerd zijn. De vergrijzing en groei van de stad zorgt voor een stijgende vraag naar huishoudelijke ondersteuning. Daarnaast lopen de incidentele middelen bij jeugd meerjarig sterk af. Het risico hierbij is dat de middelen niet effectief genoeg worden ingezet om de tekorten bij jeugd structureel te kunnen verminderen.

11 Toename van de zorgwaarde

Het toekennen van zwaardere en/of duurdere indicatiestelling bij Wmo en Jeugd (o.m. via de medische verwijzroute).

12 Grondbedrijf – weerstandscapaciteit

Een toelichting hierover is terug te vinden in paragraaf 3g - Grondbeleid.

13 BTW-risico fietsflat Neckerspoel

Met het stopzetten van de aanbesteding voor de fietsenstalling aan de noordzijde komt ook het daaraan gekoppelde risico van € 943.000 met betrekking tot de niet-verrekenbare btw te vervallen.

14 Kosten opruimen lachgascilinders

Sinds 1 januari 2023 is het lachgasverbod van kracht. Dit leidt tot grote aantallen dumpingen van lachgascilinders in de openbare ruimte. Er is vanuit het Ministerie van Justitie nog geen duidelijkheid over het afvoeren en verwerken van deze cilinders en wie deze kosten draagt. De gemeente draagt op dit moment zorg voor een verantwoorde manier van inzamelen en verwerken van de cilinders die in de openbare ruimte gevonden worden. Met deze kosten is in de begroting geen rekening gehouden. Aangezien er geen duidelijkheid is over de regeling, zijn ook de kosten voor 2024 niet voorzien in de begroting.

15 Parkeerterrein 't Eindje

Geen gemeentelijk eigendom, maar het betaald parkeren wordt wel door de gemeente geëxploiteerd. De eigenaren hebben het contract over de exploitatie en het beheer met ingang van 1 maart 2018 opgezegd, omdat ze van mening zijn dat er achterstallig onderhoud is. Op dit moment vinden daarover onderhandelingen plaats met de eigenaren. Voor een mogelijke extra onderhoudsimpuls is bij de 2e turap van 2017 een bedrag gereserveerd. De onderhandelingen lopen, maar de eigenaren van het parkeerterrein hebben ook de mogelijkheid om de exploitatie van dit parkeerterrein in eigen beheer te verzorgen. Als dat gebeurt, levert dat een structureel nadeel aan gedeerde parkeerinkomsten op.

16 Staat bruggen/viaducten

Bij bruggen en viaducten die ouder zijn dan 20 jaar bestaat het risico dat de constructie niet meer voldoet aan de huidige verkeersintensiteit. Met visuele inspecties kan niet in beeld worden gebracht of de constructie voldoende is. Door middel van risicoanalyses onderzoeken we of maatregelen noodzakelijk zijn. Hierbij toetsen we aan regelgeving zoals het bouwbesluit en Eurocodes. Indien er niet wordt voldaan, onderzoeken we op welke wijze we wel weer aan regelgeving en veiligheid kunnen voldoen. Dit kan door het kunstwerk te vervangen of te versterken, maar een aslastbeperking hoort ook tot de mogelijkheden. Eind 2025 zijn de

risico's van de bruggen, tunnels en viaducten voor gemotoriseerd verkeer, gebouwd voor 2000, inzichtelijk en is duidelijk welke maatregelen getroffen moeten worden. Op dit moment lopen we geen acuut risico.

17 Sportbesluit BTW / Specifieke uitkering sport

De btw-sportvrijstelling is met ingang van 1 januari 2019 aangepast. Hierdoor is het gelegenheid geven tot sportbeoefening door gemeenten weer vrijgesteld van btw. Dit kost de gemeente geld, omdat ze de betaalde btw op onder andere investeringen in sportaccommodaties (alsmede onderhoud en exploitatie) niet meer als vooraf trek kan terugkrijgen van de belastingdienst. Vanuit het Rijk (ministerie VWS) is hiervoor compensatie opgenomen. De compensatie voor gemeenten gaat via de specifieke uitkering sport (SPUK Sport).

Aangezien er landelijk een (maximaal) plafond geldt voor de compensatie via de (jaarlijkse) specifieke uitkering, wordt het onderwerp als risico aangemerkt. Over 2019, 2020 en 2021 is volledig gecompenseerd (m.a.w. het landelijk plafond was toereikend). De vaststelling van de specifieke uitkering sport 2022 vindt naar verwachting eind 2023 plaats. Het vermelde risicobedrag heeft betrekking op het risico i.v.m. het landelijk plafondbedrag. Daarnaast is continuïteit van de regeling SPUK sport een risico. De regeling SPUK sport geldt vooralsnog t/m 2023.

18 Afhandeling bezwaar- en beroepschriften

De afgelopen jaren is geïnvesteerd in het stabiliseren van het aantal binnenkomende bezwaar- en beroepsprocedures en klachten. Als er nieuw beleid wordt vastgesteld met een grote impact op de inwoners, zien we een toename van het aantal bewaar- en beroepszaken, wat van invloed is op de doorlooptijden. Rekening houdend met deze ontwikkelingen handhaven we het risico op toenemende dwangsommen.

19 Asbestsaneerder TR Ketelhuis Eindhoven

De curator van de failliete voormalig asbestsaneerder van het TR Ketelhuis Eindhoven, heeft in 2017 een claim ingediend bij de gemeente. De rechtbank heeft 4 september 2019 uitspraak gedaan. Het faillissement van Horyon is niet veroorzaakt door de gemeente. Maar de gemeente heeft ten onrechte geweigerd de "meer-meerwerk" opdracht te verstrekken. De schade die daaruit voortvloeit moet in een aparte schadestaatprocedure worden begroot. Er is dus nog geen concrete schadevergoeding toegewezen. De gemeente heeft op 28 november 2019 bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank. De curator is niet in hoger beroep gegaan. Daarmee ligt vast dat de gemeente in ieder geval niet aansprakelijk is voor het boedeltekort (ad. € 3.500.000). In het arrest van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch d.d. 15 november 2022 heeft het hof het vonnis van de rechtbank grotendeels bevestigd. Namelijk dat de gemeente een aanvullende vergoeding verschuldigd was voor de aanvullende/andere saneringswerkzaamheden en de gemeente in verzuim is geraakt toen zij Horyon te kennen gaf het extra meerwerk niet te vergoeden. Op 31 januari 2023 heeft het college besloten niet in cassatie te gaan bij de Hoge Raad. De curator van Horyon zal nu de reeds aanhangige bodemprocedure over de omvang van de schade hervatten bij de rechtbank Oost Brabant. In die procedure kan de gemeente wederom aanvoeren dat, anders dan de curator beweert, de gemeente niet of nauwelijks nog aan Horyon had hoeven te betalen vanwege het feit dat werkzaamheden niet zijn uitgevoerd althans kwalitatief ondermaats zijn uitgevoerd. Tegen een vonnis van de rechtbank in die schadestaatprocedure staan ook weer rechtsmiddelen open (hoger beroep resp. cassatie). Een inschatting van de eventuele schade is op dit moment niet mogelijk.

20 Claim Lidl planschade (bestuursrechtelijk)

Naar aanleiding van een eerste bestuursrechtelijke uitspraak van de Raad van State (8 februari 2017) zijn de gemeente en Lidl tot een minnelijke oplossing gekomen. De claim van LIDL komt te vervallen bij het onherroepelijk worden van het nieuw bestemmingsplan voor de Hofdijkstraat. De Lidl en gemeente Eindhoven hebben een allonge op de VSO uitgewerkt en ondertekend waarmee de deadline van het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan is bepaald op 1 januari 2024.

21 Exploitatierisico's

Externe risico's leiden ook tot effecten in de exploitatie en extra druk op budgetten. Hierbij kan worden gedacht aan de gevolgen voor de beheerbudgetten door strategische investeringen, wegvallende parkeerinkomsten door beleidskeuzes en herontwikkeling, druk op de veiligheidsbudgetten door groei van de stad.

22 Gevolgen vennootschapsbelastingplicht

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen in werking getreden. De berekende VPB-last voor de periode is voor een beperkt deel nog gebaseerd op aannames en interpretaties van de wet- en regelgeving.

De meeste onderwerpen zijn inmiddels uitgekristalliseerd, maar op het punt van reclame-inkomsten is er nog

een verschil van inzicht tussen belastingdienst en gemeenten. Vooral nog nemen we een risico mee bij de berekening van ons weerstandsvermogen van afgerond € 175.000 per belastingjaar. De reclame-inkomsten bedragen per jaar ongeveer € 700.000, de toerekenbare kosten zijn minimaal. Er worden (landelijk) juridische procedures over gevoerd en die zijn nog niet afgerond. Naar verwachting gaat dit nog enige tijd duren.

23 Maatregelen n.a.v. inspecties wet- en regelgeving

Het uitvoeren van wet- en regelgevingsinspecties (W&R) wat betreft asbest, legionella, brandveiligheid en elektrotechnische veiligheid in ons gemeentelijk vastgoed, is een reguliere taak van de gemeente. Sinds 2020 hebben we de prioriteit hiervan verhoogd. Alle wet- en regelgeving inspecties zijn inmiddels afgerond. De maatregelen voortkomend uit de inspecties asbest, legionella en elektronische veiligheid zijn inmiddels uitgevoerd. Er zijn geen urgente maatregelen vanuit de inspecties brandveiligheid geconstateerd. Wel zijn er maatregelen noodzakelijk die niet urgent zijn maar wel moeten worden opgepakt. De uitvoering hiervan is inmiddels opgestart en deze zal doorlopen tot en met 2025.

24 OZB

Als gevolg van lopende bezwaren bestaat een risico voor de daadwerkelijke OZB-opbrengst, hier is geen voorziening voor. Of het risico zich voordoet is afhankelijk van mogelijke hertaxaties en kan leiden tot een negatieve correctie van circa €800.000 (het totale risico voor de jaren 2020 t/m 2024).

25 Privacy - Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Het voldoen aan de AVG is een wettelijke verplichting. Indien niet wordt voldaan aan de regelgeving uit de AVG bestaat de kans op het onverantwoordelijk gebruik en uitwisseling van persoonsgegevens en privacygevoelige informatie binnen de organisatie en haar partners. Daarnaast zou vertrouwelijke/gevoelige informatie beschikbaar kunnen komen bij niet-geautoriseerden (binnen en buiten de organisatie). Wij proberen dit risico te minimaliseren door Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uit te voeren bij processen waarbij verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt, cfm het privacybeleid. In de DPIA worden de risico-mitigerende maatregelen beschreven. Het niet voldoen aan de AVG heeft de volgende risico's:

- Datalekken, waarbij de privacy van betrokkene(n) in het geding kan zijn. Een datalek brengt een hoog risico met zich mee wanneer het kan leiden tot lichamelijke, materiële of immateriële schade voor de betrokken personen. In deze gevallen moet de verwerkingsverantwoordelijke ervan uit gaan dat het datalek gemeld moet worden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en aan de betrokkene(n).
- Op overtreding van de AVG staat een maximale boete van € 20 miljoen euro of 4% van de wereldwijde jaaromzet, uit te delen door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).
- Naast administratieve geldboetes is de AP bevoegd een verwerkingsverantwoordelijke corrigerende maatregel op te leggen. Denk aan de verplichting te stoppen met een bepaalde gegevensverwerking of aan de eis een betrokkene alsnog in kennis te stellen van een datalek.
- Een burger die, of een bedrijf dat, schade lijdt doordat de AVG niet is nageleefd, kan schadevergoeding eisen.
- Reputatieschade wanneer bekend wordt dat in strijd met de AVG is gehandeld.

26 Weerbare overheid

Wetgeving bepaalt dat de gemeente verantwoordelijk is voor de veiligheid en integriteit van de medewerkers, bestuurders en organisatie als geheel. Dit is een randvoorwaarde voor het waarborgen van de werking van de lokale democratie. Er zijn weerbaarheidsthema's opgenomen in het beleidskader Veiligheid 2023-2026 maar gezien de groei, internationalisering en opgaven van de stad is er meer nodig voor een weerbare gemeente Eindhoven. Het werken aan onze weerbaarheid moet structureel worden geborgd in de gemeentelijke organisatie.

3c. Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft een dwarsdoorsnede van de verschillende onderhoudsprogramma's/activiteiten in de begroting ten aanzien van de mate van onderhoud. De openbare ruimte bestaat uit wegen, openbare verlichting, bruggen, tunnels en viaducten, groen en water (inclusief riolering). Veel meldingen van burgers hebben betrekking op onderhoud van kapitaalgoederen. De burger spreekt de gemeente aan op loszittende stoeptegels, gaten in de weg e.d.

Het onderhouden van kapitaalgoederen waarborgt de continuïteit van de voorzieningen en is onder te verdelen in:

- Groot onderhoud en vervanging zoals renovatie beplantingen en bomen, opnieuw bestraten en asfaltrenovaties;
- Cyclisch jaarlijks onderhoud: betreft dagelijks of cosmetisch onderhoud, zoals onkruidbestrijding, straatvegen, maaien, snoeien, speeltoestellen vervangen, kolken reinigen, rioolgemaal reinigen en periodiek reinigen en onderhouden van oppervlaktewater;
- Curatief onderhoud: naar aanleiding van meldingen. De drie O's: onvoorzien, onvermijdbaar, onuitstelbaar, zijn hier van toepassing. Noodzakelijk voor permanente gebruikskwaliteit van Openbare Ruimte, riolsysteem, oppervlaktewatersysteem en oplossen van bijvoorbeeld plagen in het groen.

Onderhoud openbare ruimte

In 2006 is de Visie Openbare Ruimte vastgesteld. Hierin is de ambitie opgenomen om de basiskwaliteit in de openbare ruimte op het gebied van onderhoud voor alle wijken te behalen. Samen met het handboek Openbare Ruimte (2021) en de Kwaliteitscatalogus Onderhoud Openbare Ruimte zorgt dit voor een bestuurlijk vastgesteld ambitieniveau voor het onderhoud van de stad. Daarnaast is in 2022 de WKA (Water- en Klimaatadaptatie Aanpak, voorheen rioleringsplan) door de Raad vastgesteld. Hiermee is over de volle breedte van de te beheren voorzieningen de ambitie op het gebied van water beleidsmatig en bestuurlijk ingevuld. De kwaliteitscatalogussen voor het onderhoud van de stad zijn richtinggevend. De kwaliteitscatalogus voor het onderhoud van de stad gaat uit van een viertal kwaliteitsniveaus (hoog, basis, laag en zeer laag) en twee kwaliteitskenmerken (schoon/netjes en heel/veilig). Met de Visie Openbare Ruimte is bepaald welk kwaliteitsniveau voor Eindhoven geldt (basiskwaliteit voor ca. 98% van de stad). Uit onderzoeken en technische inspecties blijkt hoe het onderhoud van de stad op verschillende onderdelen scoort, zie ook de taakvelden verkeer en vervoer, groen en water binnen de begroting. De technische kwaliteit vormt het belangrijkste afwegingscriterium, daarnaast is er ook aandacht voor de inbreng van bewoners bij het onderhouden van de openbare ruimte. Bij herinrichtingen vindt samenspraak met bewoners plaats.

Middelen

Kosten onderhoud kapitaalgoederen (wegen, verlichting, bruggen/viaducten/tunnels):

- Exploitatie: Begrote kosten onderhoud 2024 € 9,6 miljoen
- Investerings: Vastgestelde investeringen 2024 € 15,9 miljoen

Voor onderhoud van kapitaalgoederen (groot onderhoud aan wegen, terreinen, verlichting, bruggen/viaducten/tunnels) maken we onderscheid in onderhoud (exploitatie) en vervanging van kapitaalgoederen. Onderhoud wordt bekostigd uit structurele middelen uit de begroting, vervangingen worden geactiveerd en hier vloeien kapitaallasten, ook structurele middelen, uit voort. In de begroting 2024 is voor onderhoud(exploitatie) een bedrag van € 9,6 miljoen opgenomen. Daarnaast is in de begroting 2024 een bedrag opgenomen ad. € 15,9 miljoen voor het doen van investeringen op het gebied van wegen en verlichting.

Wegen

In 2016 is het kwaliteitsniveau voor wegen vastgesteld: kwaliteitsniveau C, waarbij kwaliteitsniveau D geaccepteerd wordt als dit niet leidt tot onveilige situaties en kapitaalvernietiging (in totaal maximaal 9,6% van het totale areaal). In 2024 wordt een nieuw wegenbeheerplan voor de periode 2025-2028 opgesteld. 1x per 2 Jaar worden weginspecties gehouden. In 2023 zijn deze uitgevoerd. De resultaten worden meegenomen in het nieuw op te stellen wegenbeheerplan. Uit de weginspectie van 2021 blijkt dat 87% van de wegen voldoet aan de vastgestelde kwaliteit. Dit wordt met name veroorzaakt door het feit dat sprake is van een vertraging in de

uitvoering van herinrichtingen. Mede door complexiteit en zorgvuldige afstemming, is de looptijd van deze projecten lang. Als we rekening houden met de reeds geplande en gedekte projecten dan voldoet 89%. We zijn bezig met een verdere inhaalslag met name op het gebied van voetpaden. Er is geen sprake van kapitaalvernietiging of onveilige situaties. Het betreft met name uitgesteld onderhoud. Er zijn voldoende middelen beschikbaar om alle benodigde werkzaamheden uit te voeren. Complexiteit zit in de afstemming met andere werkzaamheden, het werk met werk maken en de afstemming met stakeholders.

Eindhoven heeft op basis van het wegenbeheerplan 2021-2024 in de begroting een structureel bedrag begroot ten behoeve van het volledige geplande onderhoud en de geplande vervanging van wegen. Daarnaast beschikken we over een reserve groot onderhoud openbare ruimte van waaruit eventueel onvoorzien en niet gepland incidenteel groot onderhoud, waar geen dekking voor is, aan wegen (bijvoorbeeld ten behoeve van meeliften/werk met werk maken) uitgevoerd kan worden. De vervangingsprojecten (investeringen) die we in 2024 uitvoeren zijn opgenomen in de Investeringsplanning 2024 e.v. De groot onderhoudsprojecten die in 2024 in uitvoering worden genomen, met daarbij geplande uitvoeringskosten worden ten laste van de daartoe beschikbare structurele middelen binnen de exploitatie gebracht.

Openbare verlichting

In januari 2022 is het Programma Stedelijke Verlichting vastgesteld. Hierin staat onder andere in opgenomen wat we de komende jaren op het gebied van openbare verlichting gaan uitvoeren. Openbare verlichting bestaat doorgaans uit een lichtmast en een armatuur. Voor het vervangen van armaturen is vanaf 2024 jaarlijks € 1.520.000 beschikbaar en voor het vervangen van masten een bedrag van € 620.000. De openbare verlichting in Eindhoven bestaat uit ruim 54.000 lichtpunten. Deze lichtpunten worden onderhouden op basis van de uitgangspunten veiligheid (er is voldoende goed werkende openbare verlichting) en betrouwbaarheid. Uitgangspunt bij vervanging is dat armaturen vervangen worden door (duurzame) Led-verlichting. Daarnaast maken we € 1,7 miljoen incidenteel vrij om de openbare verlichting te verleden. Met deze middelen kunnen we in 2030 alle openbare verlichting voorzien hebben van led, conform onze klimaatdoelstelling. In 2023 is met reeds beschikbare middelen een start gemaakt met het vervangen van extra lampen door ledlampen. Deze vervanging wordt in 2024 en verder voortgezet.

Civieltechnische kunstwerken

We hebben rond de 300 (bruggen, tunnels en viaducten) in beheer, deze worden jaarlijks geschouwd (schoon, heel en veilig). Ten behoeve van een doelmatige en efficiënte instandhouding van kunstwerken is in 2022 een beheerplan opgesteld voor de periode 2022 t/m 2025. Elke 4 jaar wordt dit plan herzien, zo kunnen de consequenties (financieel, technisch en veiligheid) in beeld gebracht worden. De bruggen, tunnels en viaducten schouwen we elk jaar (schoon en heel) en iedere drie tot vijf jaar vindt een technische inspectie (schoon, heel en veilig) plaats door een extern bureau (meest recente inspectie 2021). Op basis van de resultaten van deze inspecties wordt een meerjaren onderhoudsplanning opgesteld, waarmee regulier en groot onderhoud kan worden ingepland en uitgevoerd. Jaarlijks wordt regulier (cyclisch) en waar nodig/gepland groot onderhoud/renovatie uitgevoerd aan de bruggen en viaducten. Uit de inspectieresultaten blijkt dat er voor de komende beheerperiode t/m 2025 voldoende dekkingsmiddelen zijn om het onderhoud uit te kunnen voeren. Voor cyclisch en groot onderhoud zijn middelen beschikbaar via het structurele exploitatiebudget.

Bij bruggen en viaducten die aangelegd zijn vóór 2000 bestaat het risico dat de constructie niet meer voldoet, omdat de verkeersbelasting en -intensiteit sterk zijn toegenomen ten opzichte van de oorspronkelijke situatie en omdat wet- en regelgeving inmiddels aangescherpt zijn. Met technische inspecties kan niet in beeld worden gebracht of de constructie nog veilig is. Door middel van specialistisch onderzoek, risicoanalyses en herberekeningen wordt nader onderzocht of maatregelen op korte of langere termijn noodzakelijk zijn. Indien een brug niet tijdig wordt versterkt of vervangen, moeten maatregelen getroffen worden om de veiligheid te waarborgen. Dat kan bijvoorbeeld door een gewichtsbepanking in te stellen of de rijstroken/rijbanen af te sluiten voor zwaar verkeer. Kunstwerken die niet voldoen worden middels periodieke veiligheidsmonitoring gecontroleerd. Uit de huidige risicoanalyses blijkt dat 78 kunstwerken (van voor 2000) voldoen aan de huidige verkeersintensiteit en -belasting. 13 Kunstwerken voldoen met een ingestelde gewichtsbepanking van 30 of 45 ton. Met deze beperking voldoen deze kunstwerken aan de eisen. Eind 2025 zijn de risico's van de kunstwerken voor gemotoriseerd verkeer gebouwd voor 2000 inzichtelijk en is duidelijk welke maatregelen getroffen moeten worden. Op dit moment lopen we geen acuut risico.

Water (inclusief riolering en oeverbescherming)

De gemeente heeft, naast de zorgplicht voor afvalwater, ook een zorgplicht om verantwoord om te gaan met hemelwater en grondwater in de openbare ruimte. In de praktijk betekent dit vooral het beperken van hinder, overlast en schade door hemelwater en grondwater. Om te voldoen aan onze zorgplichten, de gemeentelijke taken voor het stedelijke oppervlaktewater en de water gerelateerde klimaatadaptatie opgaven, werkt de gemeente met een Water en Klimaatadaptatie Aanpak (WKA), voorheen Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)). Het WKA 2023-2026 heeft tot doel op gestructureerde wijze te zorgen voor aanleg, beheer, onderhoud en verbetering van het gemeentelijk rioleringsstelsel en hemel- en grondwater voorzieningen gericht op de wet Gemeentelijke watertaken. Voor het WKA is de voorziening 'riolering' gevormd. Deze voorziening is er speciaal voor vervangings- en uitbreidingsinvesteringen met betrekking tot riolering. Om de beleidsdoelstellingen voor het jaarlijks onderhoud te realiseren, voert de gemeente onder meer de volgende maatregelen uit:

- het aanleggen en onderhouden van huisaansluitingen;
- reguliere onderhoudswerken, klachten en meldingen, storingen;
- het inspecteren van riolen, het reinigen van riolering en kolken;
- het onderhouden van rioolgemalen en pompputten drukriolering;
- het structureel vervangen en repareren van riolering;
- het onderhouden van watergangen en waterlossingen;
- het heffen van leges rioolheffing, rechten huis- en bedrijfsaansluitingen en havengelden.

Het rioolstelsel binnen de gemeente Eindhoven heeft een lengte van ongeveer 1.300 km. Er zijn 85.500 rioolkolken en 160 gemalen. Het oppervlaktewatersysteem in beheer bij de gemeente heeft een lengte van ongeveer 57 kilometer. Er zijn geen onderhoudsachterstanden of specifieke ontwikkelingen. In 2024 vindt reiniging en inspectie plaats in specifieke aandachtsgebieden, droogweer-afvoerstelsels en gebieden met een korte levensverwachting van de riolen. Alle overige elementen van onderhoud en de frequentie en wijze van onderhoud (zoals kolken, lijnafwatering, overstorten, gemalen, bergingskelders, zinkers) staan in het meerjarig onderhoudsprogramma. Voor onderhoud van kapitaalgoederen is in de begroting 2024 een bedrag van € 6,2 miljoen opgenomen.

Voor inzicht in de tariefontwikkeling van de rioolheffing, moet jaarlijks het kostendekkingsplan worden geactualiseerd. Hiermee kunnen we schoksgewijze aanpassingen van het tarief voorkomen. In het WKA 2023 – 2026 is een strategische langjarige prognose voor vervangingsinvesteringen en verbetermaatregelen opgenomen.

De langjarige prognose bevat een zo reëel mogelijke planning, maar we weten op voorhand niet exact hoe het realisatietraject verloopt. Factoren die van wezenlijke invloed zijn op de planning, zijn: afhankelijkheid van de voortgang van stedelijke ontwikkelingen en andere projecten, wettelijke procedures, samenspraak, inspraak, marktwerking in de aannemerij en personele capaciteit.

Op grond van de huidige inzichten verwachten we dat het saldo van de voorziening vervanging riolen eind 2024, zo goed als gelijk zal blijven als bij de actualisatie van de begroting van 2023. Dit saldo bedraagt ultimo 2024 € 5,8 miljoen.

Op basis van het WKA 2023 - 2026 worden vervangings- en verbeteringsinvesteringen uitgevoerd. Voor de dekking van deze investeringen zijn de begrote investeringen langjarig in het WKA doorgerekend en is een bijbehorend dekkingsplan vastgelegd. Vervolgens hebben we de rioolheffing voor de periode 2023-2026 bepaald en is ook dit jaar het dekkingsplan bij Begroting 2024 geactualiseerd. Deze actualisering gebeurt jaarlijks. De begrote investeringen voor 2024 bedragen € 21,2 miljoen.

Het groenprogramma kent qua kapitaalgoederen de volgende kerncijfers:

- Aantal individueel geregistreerde bomen in beheer 109.000 stuks
- Oppervlakte groen in beheer in stedelijk gebied 850 ha.
- Oppervlakte groen in beheer in buitengebied 1150 ha.
- Kinderboerderij 1 stuk en 4 bokkentuinen
- Speelplekken 518 stuks en 5 omheinde speeltuinen

(Sinds 2020 wordt het onderscheid tussen stedelijk- en buitengebied gemaakt op grond van de bebouwde komgrens in de zin van de wet natuurbeheer).

Voor het onderhoud van de bestaande kapitaalgoederen in het programma Groen en Recreatie maken we onderscheid in twee soorten kosten: onderhoudskosten voor het bijhouden van de kapitaalgoederen en kosten voor vervanging van de kapitaalgoederen, beiden noodzakelijk voor het in stand houden van de kapitaalgoederen. Onderhoudskosten voor het bijhouden van de kapitaalgoederen (eenmalig, cyclisch, curatief onderhoud en kleine vervangingen) worden direct bekostigd uit structurele middelen in de begroting, eventueel aangevuld met incidentele middelen. Voor middelgrote en grotere vervangingen worden investeringskosten geactiveerd. Voor deze vervangingen worden de kapitaallasten voortvloeiend uit investeringen langjarig bekostigd uit structurele middelen in de begroting. De kosten voor het bijhouden van de kapitaalgoederen en de afschrijvingslasten op de investeringen vormen samen de onderhoudskosten.

De onderhoudskosten voor het totaal aan bestaande kapitaalgoederen van het taakveld Groen en Recreatie worden voor 2024 in de voorliggende begroting begroot op €17,3 miljoen. In de exploitatiebegroting zijn de benodigde budgetten gelabeld voor cyclisch-, curatief- en groot-onderhoud van groen- en recreatievoorzieningen en deze worden aangewend op basis van de technische staat. Daarbij houden we rekening met de wensen van omwonenden. Na vaststelling van deze begroting 2024 met de voorgestelde budgetten bestemd voor onderhoudskosten en het doen van vervangingsinvesteringen, zijn de onderhoudskosten op alle bestaande kapitaalgoederen binnen het programma groen en recreatie naar verwachting tot en met 2025 volledig gedekt.

De beschikbare middelen voor groen en bomen worden zo optimaal mogelijk ingezet. Zo is vanwege de verwachte levensduur van bomen, beplantingen en andere inrichtingselementen van de openbare ruimte de besteding van middelen aan groen-onderhoudsprojecten het meest efficiënt als deze samen uitgevoerd worden met andere onderhoudsprojecten in de openbare ruimte (water, verharding, etc.). Het groen in integrale onderhoudsprojecten krijgt daarom prioriteit boven het groen in onderhoudsprojecten die alleen op groen betrekking hebben.

Een in 2024 te ontwikkelen speelvoorzieningenprogramma moet inzicht geven in de na te streven doelstellingen en bijbehorende investerings- en onderhoudsbudgetten voor speelvoorzieningen op de langere termijn. Bij speeltoestellen kijken we in 2024 zo nodig eerst naar mogelijke verlenging van de levensduur voordat we in samenspraak met omwonenden kiezen voor vervanging. Waar kansrijk zetten we in overleg met omwonenden, de beweging door naar 'natuurlijk spelen' (speelvoorzieningen op basis van natuurlijke elementen).

Ontwikkelingen

Door de intensivering van binnenstedelijk wonen wordt het bestaande groen intensiever gebruikt. Met een hogere dichtheid aan bebouwing en bijbehorende infrastructuur staat de resterende fysieke ruimte voor bomen en beplanting zowel ondergronds als bovengronds in verdichtingsgebieden onder druk, terwijl deze tegelijk aan belang wint. In zulke gebieden is extra aandacht nodig voor onderhoud. Verder vindt een vergroeningsslag plaats in de stad, waarmee het groen geleidelijk aan steeds meer wordt uitgebreid in de openbare ruimte. Mede onder invloed van deze ontwikkelingen nemen de jaarlijkse onderhoudskosten van de kapitaalgoederen toe. Op basis van ervaringscijfers van afgelopen jaren zijn deze ontwikkelingen geraamd en voor de komende 4 jaar met de voorliggende begroting gedekt. Tussentijds wordt gekeken of bijstelling noodzakelijk is. Zo nodig wordt tussentijds een aanpassingsvoorstel aan de raad gedaan.

Risico's

- Voor groen en bomen zijn de in de voorliggende begroting de onderhoudsbudgetten het bijhouden van het groen alsmede de budgetten voor kapitaallasten voor vervangingsinvesteringen vanaf 2026 naar verwachting niet meer toereikend voor de lange termijn. Uiterlijk in 2025 zal daarom aan de raad een voorstel worden gedaan voor aanpassing van de budgetten en of bijsturing op het onderhoud in aanloop naar de begroting 2026.
- De budgetten voor speelvoorzieningen blijven krap. Het te ontwikkelen speelvoorzieningenprogramma in 2024 zal ook inzicht geven in de budgetten die nodig zijn voor instandhouding van deze kapitaalgoederen.
- De inflatie en bijbehorende noodzakelijke indexering van de budgetten waren afgelopen jaren hoger dan begroot. Mogelijk geldt dit ook voor de komende jaren.

Verder krijgen we steeds vaker te maken met de gevolgen van klimaatverandering. Denk daarbij aan kans op schade door hevige weersinvloeden (wateroverlast, storm, hitte, droogte), maar ook aan de invasieve soorten

(eikenprocessierups, bruine en zwarte rat, Japanse duizendKnoop). Dit vraagt in die gevallen om extra inzet voor opruimen, inboet, bestrijding en communicatie. Op basis van schades van voorgaande jaren staat hiervoor in de algemene risicoparagraaf een bedrag van 2 miljoen opgenomen.

Gemeentelijk vastgoed

Beleidskader

De gebouwenportefeuille omvat 458 gebouwen, waarvan 303 in gemeentelijk eigendom (peildatum 1 juli 2023). Vanuit de verantwoordelijkheid als eigenaar verzorgt de gemeente het technisch, administratief en juridisch beheer van de in eigendom zijnde gebouwen, niet zijnde de panden waarvoor deze rol is ondergebracht bij derden, zoals o.a. de gemeentelijke parkeergarages en de onderwijspannen waarvan het eigendom bij de scholen ligt. De kantoorpanden voor eigen huisvesting worden structureel beheerd en gerenoveerd vanuit een contract met IMPULS! en vallen ook buiten dit beleidskader. Conform het vastgestelde beleid "Spelregels vastgoedbeleid 2020" hanteren wij in de gebouwenexploitatie Conditie Afhankelijk Onderhoud (NEN 2767) voor de permanente gemeentelijke gebouwen. Hierbij is tevens het minimaal onderhoudsniveau vastgesteld op conditie 3 'redelijk', wat betekent dat de gebouwen dienen te voldoen aan de gestelde veiligheidseisen ten aanzien van het (beoogde) gebruik.

Actuele staat van onderhoud

De actuele staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen die permanent bij ons in beheer zijn voldoet, conform het uitgangspunt aan conditieniveau 3. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Enkel bij de panden die op de verkooplijst worden vermeld of gepland staan voor sloop, is er sprake van een lagere onderhoudsconditie, waarbij geldt dat verloedering niet acceptabel is.

Overzicht onderhoudsbudgetten

x € 1.000	Realisatie	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Dagelijks onderhoud	6.080	2.323	3.865	3.866	3.866	3.866
Groot onderhoud	4.036	2.362	2.295	2.295	2.295	2.295
Investeringen	4.654	4.741	3.122	6.843	2.185	9.698
Totaal	14.770	9.426	9.282	13.004	8.346	15.859

3d. Financiering

Toelichting

In deze paragraaf staan het treasurybeleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille centraal. De komende jaren is als gevolg van investeringen een liquiditeitenuitstroom te verwachten. Voor 2024 blijven we binnen de gestelde wettelijke normen op het gebied van de kasgeldlimiet, de renterisiconorm en het schatkistbankieren.

De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido). De belangrijkste doelstelling is het beheersen van de (mogelijk) uit de treasuryfunctie voortvloeiende risico's, zoals grote fluctuaties in de rentelasten van gemeenten. Dit is uitgewerkt in het treasurystatuut van de gemeente Eindhoven.

Wettelijke normen (x € 1 miljoen)	Norm 2023	Prognose 2024	Norm 2024
Schatkistbankieren	<11,2	1,0	<11,3
Kasgeldlimiet	<93	0	<99
Renterisiconorm	<218	1,1	<233

Liquiditeiten en norm schatkistbankieren

De gemeente Eindhoven werkt vanuit totaalfinanciering. Alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden hierbij gesaldeerd voordat we ons op de geld- of kapitaalmarkt begeven. De verwachte uitstroom in 2024 bedraagt € 106 miljoen. Bij de investeringen is rekening gehouden met 35% extra temporisering.

Liquiditeitsprognose 2024 (x € 1 miljoen)		
Inkomsten exploitatie	1.099	
Uitgaven exploitatie	-1.091	
Subtotaal: kasstroom exploitatie		8
Inkomsten financiële kasstroom	0	
Aflossingen financiële kasstroom	-1	
Subtotaal: financiële kasstroom		-1
Netto Investeringen economisch en maatschappelijk nut	-112	
Subtotaal: investeringskasstroom		-112
Totaal netto kasstroom (-/- betekent lenen)		-106

We hebben geen structurele liquiditeitoverschotten. Begin 2024 heeft de gemeente wel een aanzienlijk tijdelijk overschot van naar schatting € 50 miljoen. Dit bedrag staat bij de schatkist van het ministerie van financiën. Wettelijk mag het gemiddelde saldo op de gemeentelijke bankrekeningen per kwartaal niet boven € 11,3 miljoen uitkomen; het meerdere moet verplicht worden afgestort (schatkistbankieren). Door middel van een liquiditeitsplanning op dagbasis wordt bewaakt dat het gemiddelde saldo onder de norm blijft.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De kasgeldlimiet stelt dat gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen lenen via kortlopende leningen (korter dan 1 jaar). Als de kasgeldlimiet in drie achtereenvolgende kwartalen wordt overschreden, moet de gemeente maatregelen nemen (zoals het aantrekken van langlopende leningen). Voor 2024 bedraagt de kasgeldlimiet € 99 miljoen. Sinds medio 2021 heeft de gemeente geen leningen meer hoeven aan te trekken.

Door de renterisiconorm komen gemeenten tot een dusdanige opbouw van de langlopende leningenportefeuille dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassing en herfinanciering in voldoende mate worden beperkt. Het totaal

aan aflossing en herfinanciering mag jaarlijks maximaal 20% zijn van het begrotingstotaal. De renterisiconorm wordt voor 2024 begroot op € 233 miljoen. In 2024 blijven we binnen de norm. De te betalen aflossingen in 2024 bedragen € 1,1 miljoen en er zijn geen renteherzieningen.

We verwachten in 2024 geen nieuwe langlopende leningen af te sluiten aangezien eerst het liquiditeitsoverschot benut wordt. Vervolgens zullen uit oogpunt van flexibiliteit in eerste instantie kasgeldleningen worden aangetrokken tot maximaal het bedrag van de kasgeldlimiet. Indien de financieringsbehoefte structureler blijkt te zijn en het op basis van de dan geldende rentecurve aantrekkelijk is om langlopende financiering aan te trekken, zal de vervaldatum zo worden gekozen dat er een goede spreiding ontstaat over toekomstige jaren. Daardoor wordt flexibiliteit in de toekomst behouden tegen zo laag mogelijke rentekosten. Het streven is om per jaar maximaal € 50 miljoen aflossing van leningen te hebben. Het jaarlijkse renterisico is daardoor beperkt.

BBV en interne rentetoerekening

De rentekosten van het eigen vermogen en de leningenportefeuille worden doorberekend via de interne rekenrente. De commissie BBV heeft in 2016 de berekening van de interne rente exact voorgeschreven. De rentekosten worden omgeslagen over de activa die integraal zijn gefinancierd. Het percentage voor 2024 bedraagt 1,0% en is ongewijzigd ten opzichte van 2023. Het rentepercentage op reserves en voorzieningen is gelijkgesteld aan de interne rekenrente voor de activa. Voor grondexploitaties heeft de commissie eveneens voorgeschreven hoe dit percentage berekend moet worden. Voor 2024 rekenen we begrotingstechnisch met 1,3%. Onderstaand schema geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en het taakveld treasury wordt toegerekend.

Schema rentetoerekening begroting 2024 (bedragen x € 1 miljoen)	
Saldo externe rente lasten en baten	-6,3
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	-4,2
Totale netto rentekosten op taakveld treasury	-10,5
Doorbelaste rente naar grondexploitaties en projectfinanciering	2,6
Doorbelaste rente naar activa via renteomslag	11,1
Renteresultaat op taakveld treasury	3,2

Verstreckte leningen en garanties aan derden

Het verstrekken van leningen en garanties aan derden is alleen toegestaan voor de publieke taak. Gezien de risico's zijn we hierin terughoudend. Begin 2024 heeft de gemeente voor € 11 miljoen aan leningen verstrekt aan derden. Dit bedrag zal in de loop van 2024 verder dalen als gevolg van reguliere aflossingen. Er resteert nog slechts één lening aan een Eindhovense woningbouwcorporatie van € 1 miljoen. Deze lening is afgesloten voor het jaar 2000. Sinds die tijd lenen woningbouwcorporaties rechtstreeks bij banken met borging van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Rijk en gemeenten staan samen garant voor het WSW via de achtervangpositie. Indien het garantievermogen van het WSW te laag is (bijvoorbeeld doordat corporaties in andere steden een beroep op het WSW doen) moeten alle deelnemende gemeenten en het rijk aan het WSW renteloze leningen verstrekken. Eindhoven neemt eind 2022 voor een bedrag van € 1,55 miljard de achtervangpositie in. Momenteel zijn er geen signalen dat deze achtervangpositie wordt aangesproken. Begin 2024 is voor een bedrag van € 9,5 miljoen aan leningen rechtstreeks gegarandeerd aan instellingen die actief zijn op het gebied van gezondheidszorg, welzijn, sport en cultuur. De garanties zijn deels verstrekt met hypothecaire zekerheid. Op de uitstaande leningen en garanties loopt de gemeente risico. Daarom brengen we over (een deel van) de lopende leningen en garanties jaarlijks een risicopremie in rekening bij de geldnemers. Met deze premies voeden we de reserve algemene risico's garanties en geldleningen. Als de gemeente wordt aangesproken op haar garantie, of een lening niet wordt afgelost, komt dit verlies ten laste van deze reserve. Jaarlijks bepalen we de minimale hoogte van de reserve aan de hand van de financiële positie van de geldnemers (solvabiliteit) en de (hypothecaire) zekerheden. De huidige stand van € 2,6 miljoen wordt voldoende geacht voor het afdekken van de risico's.

Opgenomen en verstrekte langlopende geldleningen en overige vaste schulden

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Restant per 1-1-2024	Vermeerdering in 2024	Aflossing in 2024	Restant per 31-12-2024
Opgenomen geldleningen				
Opgenomen leningen (voor gemeentelijke financiering en doorgeleend aan derden)	306.850	-	1.085	305.765
Waarborgsommen van derden	178	-	-	178
Totaal vaste schuld	307.027	0	1.085	305.943

Verstrekte geldleningen

Leningen aan woningbouwcorporaties	1.360	-	74	1.287
Leningen aan deelnemingen	977	-	500	477
Overige verstrekte leningen	8.974	340	992	8.322
Ontvangen waarborgsommen van derden	25	-	-	25
Totaal verstrekte leningen	11.336	340	1.566	10.111

Gewaarborgde geldleningen

bedragen x € 1.000

Leningen in het kader van:	Oorspronkelijk bedrag lening	Borgstelling per 01-01-2024	Aflossing 2024	Borgstelling per 31-12-2024
Gezondheidszorg	7.562	3.068	-297	2.771
Cultuur	3.912	2.603	-227	2.375
Sport	2.174	512	-67	445
Welzijn	1.000	840	-17	823
Woningbouw	0	0	0	0
Overig	5.000	2.500	0	2.500
Totaal	19.648	9.523	-607	8.915

Per 31 december 2022 verleent de gemeente Eindhoven voor ca. € 1,55 miljard euro achtervang aan het waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

3e. Bedrijfsvoering

Inleiding paragraaf bedrijfsvoering

De gemeentelijke dienstverlening moet nu en in de toekomst passen bij wat de stad nodig heeft. Bedrijfsvoering levert hieraan een cruciale bijdrage, door ervoor te zorgen dat de gemeentelijke processen makkelijk, snel, betrouwbaar en efficiënt zijn. Vanuit de ambitie om hierin te kunnen (blijven) verbeteren is het noodzakelijk dat bedrijfsvoering verder professionaliseert.

Personeel en Organisatie

Met zowel de groei als kwalitatieve ontwikkeling van de stad hebben we een aantal speerpunten voor Personeel en Organisatie. Ten eerste richten we de organisatie in met een nieuwe hoofdstructuur en stuurmodel. Voor gemeente Eindhoven is dit een majeure verandering die nog geruime tijd aandacht zal vragen. Daar worden jaarlijks middelen voor beschikbaar gesteld. We vinden de rol van ons management belangrijk en stellen daar ook eisen aan. Dat ondersteunen we ook door middelen beschikbaar te stellen om de span of attention te verkleinen. Parallel daaraan bouwen we onze positie als aantrekkelijke werkgever uit. Door verbeteringen aan te brengen in onze arbeidsvoorwaarden (secundaire en tertiaire), door een aanbod te formuleren voor talent wat wil doorgroeien, meer leiderschapsbenoemingen vanuit de eigen organisatie en door het uitzetten van een heldere arbeidsmarktstrategie. Kern daarin is dat we in de samenstelling van ons personeel een afspiegeling willen zijn van arbeidsmarkt. Meer divers dus, met gelijke kansen voor iedereen. Een laatste taak is het vervullen van een nog steeds groeiend aantal vacatures.

Betrouwbare en (be)veilig(d)e informatievoorziening

Na de vaststelling van de I-visie// I-strategie in 2023 volgt de implementatie hiervan vanaf 2024. De focus ligt hierbij op de realisatie van organisatiebrede digitale voorzieningen om op slimme wijze de maatschappelijke opgaven te helpen realiseren. Daarbij gaat het om verschillende platformen (data, zaakgericht werken, digitaal samenwerken). Deze platformen zorgen voor een betrouwbare informatievoorziening die ten dienste staat van de gehele organisatie en een toekomstbestendige stad. De I-strategie wordt vertaald in een uitvoeringsprogramma en daarvoor is een stelpost van € 5 miljoen opgenomen in de begroting.

Zoals beschreven in de kadernota 2024 zullen we structurele invulling geven aan de versterking van de architectuurfunctie om de I-strategie in samenhang te kunnen realiseren. We geven structurele invulling aan compliance (het voldoen aan wettelijke en beleidsmatige kaders en richtlijnen zoals op het gebied van informatiebeveiliging) en risicomanagement. Dit doen we door de functies van compliance officers te formaliseren, en een gemeentebrede tool voor GRC (governance-risk and compliancy) te implementeren. Daarmee blijven we scherp op de naleving van verbetermaatregelen.

Duurzame informatiehuishouding

De digitalisering van onze samenleving onderstreept de noodzaak van een goede informatiehuishouding. Onze informatie moet goed vindbaar, toegankelijk en betrouwbaar zijn, zowel voor onze inwoners als voor onze medewerkers. We hebben in 2023 een basis gelegd voor Digitaal Zaakgericht Werken en daar zetten we in het komend jaar verder op in. Ook werken we aan de verdere implementatie van de kaders en richtlijnen rond het gebruik van Sharepoint/ Teams. En aan de ontwikkeling van een betrouwbaar en toegankelijk contractenregister. Het doel is te zorgen voor uniforme werkwijzen en het vergroten van de vindbaarheid van informatie binnen onze organisatie. Ook werken we aan de verdere uitrol van een kwaliteitssysteem, waardoor we de kwaliteit van ons informatiebeheer kunnen verbeteren en monitoren. De stappen die we zetten helpen ook in de opgave die we hebben met de Wet open overheid (Woo) die eist dat we steeds meer informatie op eigen initiatief openbaar maken.

Een zo goed mogelijke IT-ondersteuning

Wij zorgen voor een zo goed mogelijke IT-ondersteuning van de medewerkers, processen en partners van de gemeente Eindhoven, waarmee we onze dienstverlening aan inwoners leveren. We werken samen met vele leveranciers om de continuïteit te borgen én de dienstverlening die nodig is voor de schaa sprong en andere maatschappelijke opgaven door te ontwikkelen en te innoveren. In de afgelopen periode zijn stappen gezet om de basis op orde te brengen. In de komende periode richten wij ons op de volgende extra speerpunten:

1. We realiseren (in samenwerking met Inkoop & Contractmanagement) de aanbestedingskalender, en implementeren de nieuwe contracten.
2. We ontwikkelen onze diensten, medewerkers, werkwijze en organisatie door, zodat de I-functie toekomstbestendig wordt en zich door kan (blijven) ontwikkelen;
3. We dragen bij aan de realisatie van de nieuwe organisatiebrede digitale voorzieningen (platformen) in lijn met het uitvoeringsprogramma van de i-visie/i-strategie, om op slimme wijze de maatschappelijke opgaven zoals geformuleerd in het bestuursakkoord te helpen realiseren. Zie ook hierboven “Betrouwbare en (be)veilig(d)e informatievoorziening”.

AVG

In 2023 is vanuit het verbeterplan AVG hard gewerkt om de uitvoering van de AVG-processen te verbeteren. Dit blijft aandacht vragen in 2024 door onder andere versterking van de uitvoering AVG in de lijnsturing, ondersteuning met awareness campagnes en professionalisering van de privacy-organisatie.

Toekomstvaste financiële functie

In 2023 zijn de organisatorische fundamenten gelegd van een rolduidelijke financiële functie. In 2024 richten wij ons op de verdere professionalisering van de medewerkers met een financiële en controlfunctie. Vereenvoudiging van kaders en processen krijgt in 2024 de nodige aandacht. Ook gaan wij aan de slag met het duidelijker en beter vervullen van de financiële en budgettaire taken van de leidinggevenden, zodat dit aansluit bij het nieuwe stuurmodel.

Vervanging financieel systeem

In 2023 is gestart met de implementatie van het nieuwe financiële systeem. Het systeem voorziet in de ondersteuning van de financiële boekhouding, inclusief ondersteunende processen en het genereren van management- en stuurinformatie waarbij continuïteit en toekomstbestendigheid de uitgangspunten zijn. Er wordt een nieuw financieel systeem geleverd dat in passende stuur- en managementinformatie voorziet, mee kan bewegen met wetgeving, aanpalende systemen, organisatie en doorontwikkeling borgt en nieuwe functionaliteiten beschikbaar stelt.

In 2024 zullen wij gebruik gaan maken van het nieuwe financiële systeem, ERPx. De continuïteit van de financiële processen en bijbehorende informatiestromen is hierbij in eerste instantie uitgangspunt; na ingebruikname zal verdere optimalisatie ter hand genomen worden.

Toekomstbestendige en robuuste financiële administratie

We willen zorgen voor een toekomstbestendige financiële administratie. Want door het verzamelen, structureren en analyseren van financiële gegevens helpen we bij het nemen van beslissingen over beleid en projecten in onze stad en het samenwerken op basis van dezelfde betrouwbare gegevens.

In de afgelopen jaren zijn stappen gezet om de basis op orde te brengen. Het komt nu aan op een verdere doorontwikkeling, zodat onze financiële administratie toekomstbestendig wordt. Hiervoor zetten we in 2024 verschillende stappen. Ten eerste streven we ernaar om de implementatie van een nieuw financieel systeem af te ronden (zie ook de paragraaf ‘Vervanging Financieel Systeem’). Ten tweede zetten we in op doorontwikkeling van onze financiële processen en onze management- en stuurinformatie. We beschrijven en verbeteren onze processen en werken aan de inrichting van kwaliteitsmanagement. Daarnaast zorgen we voor heldere dienstverleningsafspraken met onze interne en externe partners en versterken we het ketengericht werken. Het uitvoeren van financieel administratieve processen vraagt steeds vaker om hoogwaardige kennis en dito competenties. We zetten hier op in door training en opleiding.

Rechtmatigheidsverantwoording

De wetwijziging inzake de rechtmatigheidsverantwoording zal voor het eerst gelden voor het verslagjaar 2023. Om het college van B&W goed in stelling te kunnen brengen zodat zij de rechtmatigheidsverantwoording kan afgeven, steunen we op een combinatie van interne controles (IC) binnen de primaire processen en de audits hierop door de verbijzonderde interne controle functie (VIC). Verder werken we in de opzet samen met de accountant. Dit samenwerkingsmodel tussen de lijnorganisatie, de VIC-functie en de accountant zorgt voor een effectieve en efficiënte werkwijze. Wij hebben onze interne processen adequaat ingericht om te voldoen aan de nieuwe wet. Onze accountant onderschrijft deze werkwijze.

Communicatie; vergroten zichtbaarheid, Heldere Taal en inclusie

Wij vergroten de zichtbaarheid van deze bestuurders op hun inhoudelijke doelstellingen én wat de gemeente Eindhoven in onze stad realiseert. Dat doen we onder andere via perscontacten, eigen communicatiemiddelen, interactie op sociale media, ontvangsten en werkbezoeken, contacten met inwoners en partners. Daarbij richten we ons op 'buiten naar binnen brengen' en vice versa.

We blijven de nadruk leggen op de communicatieve organisatie. Om heldere en begrijpelijke taal te gebruiken, intern en naar onze inwoners. Dit doen we onder meer door ambtenaren te trainen helder te communiceren. Via een tool kunnen ambtenaren hun brieven checken op begrijpelijkheid. We blijven onduidelijke brieven herschrijven. Ook in 2024 zullen dat er meer dan honderd zijn.

We investeren naast 'Heldere Taal' ook in inclusieve communicatie. Recent is een nulmeting uitgevoerd. Conclusie daarvan is dat er een duidelijke basis voor inclusieve communicatie is, waarbij de uitdaging om een gemeente vol inwoners met tegenstellingen te vertegenwoordigen nooit af is. Het is duidelijk dat voor bepaalde subgroepen een aparte aanpak nodig is. Echter zijn er zeker een aantal duidelijke, concrete aanbevelingen die direct overal opgepakt kunnen worden qua inclusiever taal-, en beeldgebruik. Met als uitgangspunt de nulmeting maken we een plan van aanpak voor een inclusievere communicatie.

MVOI vertaald naar uitvoeringsprogramma

De gemeente wil het goede voorbeeld geven door het opnemen van duurzaamheidseisen en maatschappelijke opgaven bij inkoop en aanbestedingen. Middels het manifest MVOI en het hieraan te koppelen uitvoeringsprogramma helpen we de organisatie om hieraan concrete invulling te geven. Er zijn reeds mooie voorbeelden, maar een doorontwikkeling is noodzakelijk willen we alle doelstellingen kunnen halen. Daarvoor gaan we samen met de sectoren het ambitieniveau bepalen en de financiële en personele consequenties hiervan inzichtelijk maken.

Functionele en duurzame werkomgeving

We willen met onze huisvesting en werkwijze een omgeving bieden waarin onze inwoners en bezoekers zich welkom en veilig voelen. Voor ons bestuur en collega's moet de omgeving zo zijn, dat zij optimaal kunnen presteren in een prettige werkomgeving met goede voorzieningen. Tegelijk zijn de middelen om dit te bereiken gelimiteerd. Dat vraagt een goede afweging tussen wat we wel en niet kunnen doen. In 2024 bouwen we onze huisvestingsstrategie verder uit, waarbij we zorgen voor goede ondersteuning van hybride en activiteitgericht werken. Dat vraagt om een goede afstemming tussen Bricks, Bytes en Behaviour. Verder dragen we in het komend jaar bij aan de verdere verduurzaming van onze eigen huisvesting en facilitaire services.

We werken aan onze circulaire bedrijfsvoering en energiebesparing door slimme inzet van technologie en data. Hiermee geven we als gemeente zelf het goede voorbeeld en dragen we bij aan de duurzaamheidsopgaven van onze stad.

3f. Verbonden partijen

Naam verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Taak veld	Resultaat 2022	Vreemd vermogen 31-12 2022	Eigen vermogen 31-12 2022	Financieel belang 2024	Vestigings- plaats	Bestuurlijk belang
Gemeenschappelijke regelingen							
GR Werkvoorziening Regio Eindhoven (GRWRE)	6.4	761	10.683	12.530	51.500	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR Centrum Uitvoering Reinigingstaken Eindhoven en omgeving (CURE)	7.3	998	34.342	998	24.120	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR GGD Brabant Zuidoost	7.1	412	29.778	5.466	9.757	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR Metropoolregio Eindhoven	0.1	469	20.546	14.294	3.532	Eindhoven	Lid AB, Lid DB
GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	7.4	0	6.637	1.012	2.039	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	1.1	474	37.894	2.251	17.800	Eindhoven	Lid AB, lid DB
Vennootschappen en coöperaties							
BNG Bank N.V.	0.5	300.000	107.471.000	4.615.000	0	Den Haag	Stemrecht in AvA
Brainport Development N.V.	3.1	20	4.276	3.324	7	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Breedband Regio Eindhoven B.V.	3.1	339	2.809	4.612	1.279	Eindhoven	Stemrecht in AvA + bindende voordracht 1 v/d 5 leden
Eindhoven Airport N.V.	2.1	18.764	17.650	120.089	556	Eindhoven	Stemrecht in AvA + bindende voordracht 1 v/d 4 leden
Enexis Holding N.V.	0.5	1.300	4.907	5.441	11	Groningen	Stemrecht AvA
Flight Forum Beheer B.V.	3.2	0	73	18		Eindhoven	Stemrecht in AvA
Flight Forum C.V.	3.2	500	4.772	22.273	4.669	Eindhoven	Stemrecht in AvA (Flight Forum BV is beherend vennoot)
Muziekgebouw Eindhoven N.V.	5.3	1.359	7.352	-1.256	0	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Ontwikkelingsmaatschappij gebiedsontwikkeling Fellenoord B.V. i.o.	8.1					Eindhoven	Stemrecht in AvA
Park Strijp Beheer B.V.	8.3	nbn	nbn	nbn	10	Eindhoven	Stemrecht in AvA + bindende voordracht 1 v/d 3 leden
Park Strijp C.V.	8.3	344	6.479	3.154	1.000	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Parktheater Eindhoven N.V.	5.3	-1.641	5.278.992	4.048.086	45	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Twice Eindhoven B.V.	3.1	97	11.470	7.191	113	Eindhoven	Stemrecht in AvA + recht tot benoemen, schorsen en ontslag

Gemeenschappelijke regelingen

GR Werkvoorziening Regio Eindhoven (GRWRE) (taakveld 6.4)

Er is sprake van een landelijk risico op het gebied van de Wsw vanwege een lagere rijkssubsidie per Wsw-werkplek (de zogenaamde efficiëncykorting), vergrijzing van de doelgroep en een lager volume Wsw-werknemers. Ook zijn er risico's op het gebied van onder meer cyberrisico en cao's voor werknemers die in het kader van de Wsw en LKS/beschut werken werkzaam zijn.

Het bestuur heeft in 2019 vastgesteld dat een reëel weerstandsvermogen van Ergon tussen de € 13,8 en € 16,3 miljoen ligt. Per 31-12-2022 bedraagt de reserve € 11 miljoen.

GR Centrum Uitvoering Reinigingsstaken Eindhoven en omgeving (CURE) (taakveld 7.3)

De belangrijkste ontwikkelingen en financiële risico's bij Cure zijn:

- Cure werkt vanaf 2020 samen met een aantal andere gemeenten in Noord-Brabant en de provincie een Plan B uit voor het realiseren van een nascheidingsinitiatief. Uitgaande van een positief besluit in 2023 werkt Cure in 2024 aan verdere implementatie van dit initiatief.

- Inflatie en Cure: Cure heeft sinds 2023 te maken met sterk stijgende personeelskosten (CAO) en stijgende kosten op zowel de inzamel- als verwerkingsmarkt

- Marktwerking afvalstoffen: Cure heeft in 2022 kunnen "profiteren" van sterk verbeterde marktprijzen voor gescheiden afvalmaterialen papier en plastic. De verwachting is dat ook in 2024 de markt zich verder zal stabiliseren waardoor de opbrengsten van herbruikbare afvalstromen verder zullen dalen.

- Cure constateert dat bij de inzameling van GFT-afval een grote hoeveelheid vervuiling plaatsvindt. Dit leidt tot afkeur van GFT vrachten en daardoor tot hogere verwerkingskosten. Cure onderzoekt momenteel (met doorloop in 2024) hoe deze vervuiling kan worden tegengegaan. Het vrije achter terrein van Cure biedt wellicht mogelijkheden voor nieuwe initiatieven van GFT verwerking en/of sortering.

- In 2024 moet Cure rekening houden met een mogelijke invoering van een extra CO-2 belasting op verbrandingsinstallaties. Het effect van deze belasting op de verwerkingskosten van restafval is nog onduidelijk. Rekening moet worden gehouden met een kostenverhoging.

GR GGD Brabant Zuidoost (taakveld 7.1)

GGD BZO heeft in haar meerjaren beleidsplan opgenomen de komende jaren in te zetten op de volgende onderwerpen:

1. Effecten van Covid-19 op de volksgezondheid
2. Het verkleinen van gezondheidsverschillen
3. Bevorderen van een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving
4. Bevorderen van een mentaal gezonde samenleving
5. Een signalerende regionale functie in de openbare geestelijke gezondheidszorg
6. De juiste ambulancezorg als onderdeel van de acute zorgketen

Deze onderwerpen sluiten aan bij de ambities van ons beleid.

GGD BZO krijgt een rol in de omgevingsvisies, -plannen en -vergunningen. De financiële gevolgen zijn nog niet opgenomen in de ontwerpbegroting 2024 van de GGD. GGD BZO heeft een rol in de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) waarvoor een brede SPUK is ontvangen. In de regeling is onder andere de opdracht voor de versterking van de kennisfunctie van de GGD opgenomen.

GGD BZO krijgt een taak in de uitwerken van inhoudelijke plannen en ketenaanpakken en de verdere versterking van onze regionale preventie infrastructuur binnen Vitaal in Brainport en DE STAP naar gezonder (zoals opgenomen in het Integraal Zorg Akkoord en het Gezond en Actief Leven akkoord)

Belangrijke ontwikkelingen voor de komende jaren: inzet op vitaal ouder worden, gezond gewicht bij jongeren, ketenaanpak valpreventie en het Eindhovens Preventieakkoord op de thema's eenzaamheid, beperken van alcohol en drugsgebruik, mentale gezondheid en rookvrije generatie.

GR Metropoolregio Eindhoven (taakveld 0.1)

Binnen de Metropoolregio Eindhoven (MRE) wordt op basis van het samenwerkingsakkoord 2023-2026 en het werkprogramma 2023-2024 samengewerkt op de thema's economie, mobiliteit, energietransitie, wonen en ruimte en transitie landelijk gebied. Om de uitvoeringskracht te vergroten wordt de MRE organisatie in 2024 uitgebreid. Dit is financieel mogelijk door een herschikking van de inwonerbijdrage.

De MRE is weer volledig eigenaar van het landgoed Gulbergen, daardoor kan het gebied integraal ontwikkeld worden. Er is in 2022 een proces gestart om te komen tot een ontwikkeling van het gebied en een overdracht van eigendom, exploitatie en beheer aan een marktpartij. Dit proces loopt door tot in 2024.

Naheffingen afval: in maart 2023 heeft de Hoge Raad afvalverwerker Attero in het gelijk gesteld over te weinig geleverde afvalvolumes door de 21 gemeenten in de periode 2015-2017. De afhandeling van de claim van ruim €5 miljoen en de afspraken over de verdeelsleutel door de 21 gemeenten is/ wordt eind 2023 gemaakt.

RHCe: De afgelopen jaren is er met succes veel energie gestoken in het op orde brengen van de organisatie en dienstverlening van het RHCE. In 2023 heeft het AB MRE besloten om de governance niet aan te passen; RHCE wordt niet ontvlochten van de MRE.

GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) (taakveld 7.4)

De belangrijkste ontwikkelingen en risico's zijn:

- ODZOB heeft in 2023 te maken gekregen met significante lastenstijgingen als gevolg van onder meer noodzakelijke professionalisering van de dienst, toename ziekteverzuim, lagere productiviteit, hoge inflatie, CAO-effecten, onduidelijkheid vanwege de stikstofproblematiek in de agrarische dienstverlening en vertraging Omgevingswet. Dit heeft geleid tot een (ontwerp) herziene begroting 2023 ODZOB. De ontwikkelingen werken ook (deels) door in begroting 2024 ODZOB. Beide begrotingen liggen in de vergadering AB ODZOB van september 2023 ter vaststelling voor.
- In 2023 en 2024 wordt in het kader van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) in 4GR-verband een gewijzigde GR ODZOB (vaststelling 2023) en Dienstverleningsovereenkomst ODZOB (DVO ODZOB) voorbereid. Vaststelling van zowel gewijzigde GR ODZOB als DVO ODZOB is voorzien in 1e helft 2024.
- Vanwege het (te) hoge ziekteverzuim bij ODZOB wil ODZOB toewerken naar een 'fitte organisatie'. In de herziene begroting 2023 ODZOB en begroting 2024 ODZOB zijn hiervoor voorzieningen (tijdelijke tariefopslag van € 3,00 op het gemiddeld uurtarief) opgenomen. In september 2023 liggen de betreffende begrotingen ter vaststelling voor aan AB ODZOB. Een uitgewerkt plan om te komen tot een 'fitte organisatie' wordt in de loop van 2023 aan het AB ODZOB voorgelegd. Er bestaat een risico op een (te) hoog ziekteverzuim en achterblijvende productiviteit vanwege onvoldoende instroom gekwalificeerd personeel (zowel vast als inhuur). Het is niet uitgesloten dat door het AB ODZOB besloten wordt de tijdelijke tariefopslag 'fitte organisatie' langer in stand te houden indien ontwikkelingen hierom vragen.
- Het AB ODZOB heeft in de vergadering van maart 2023 ingestemd met de Meerjarenvisie 2023-2027. De financiële consequenties hiervan zijn nog niet duidelijk. Besluitvorming hierover volgt in vergadering AB ODZOB van oktober 2023.
- De datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 januari 2024. Implementatie Omgevingswet bij ODZOB leidt mogelijk tot extra inzet bij ODZOB.
- De algemene reserve van ODZOB is met € 530.000 (bij jaarrekening ultimo 2022) lager dan de regionale richtlijn die in 4GR-verband is afgesproken op basis van begrote baten; voor ODZOB is deze bandbreedte € 1,2 - € 1,5 miljoen. Deze reservestand is onvoldoende groot om de ingeschatte verhoogde risicopositie te kunnen dekken, als in Begroting 2024 van ODZOB aangegeven.

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) (taakveld 1.1)

Voor de belangrijkste ontwikkelingen en financiële risico's verwijzen wij naar de Begroting VRBZO 2024.

Vennootschappen en coöperaties

BNG Bank N.V. (taakveld 0.5)

De naar risico's afgewogen solvabiliteitsratio's van de BNG bank blijven op een hoog niveau. De leverage ratio van de bank is per jaareinde 2022 gestegen naar 13,0%. Kredietbeoordelaar Fitch Ratings geeft de BNG bank AAA rating. De ratings van Moody's, Standard & Poor's en Fitch Ratings zijn triple A. Hiermee behoort BNG bank tot de veiligste banken ter wereld. De hogere rentepercentages in de geld- en kapitaalmarkt zullen positief bij dragen aan het renteresultaat en de netto winstverwachting in 2024.

Brainport Development N.V. (taakveld 3.1)

Regio Deal Brainport Eindhoven: De 'Regio Deal' bevat de kaders waarbinnen partijen zich inspinnen om de bijdrage van 130 miljoen euro die het rijk vanuit de Regio Envelop heeft gereserveerd voor Brainport Eindhoven in te zetten. De financiële stroom van middelen loopt via de begroting van gemeente Eindhoven, doordat het geld via een decentralisatie uitkering aan gemeente Eindhoven wordt verstrekt, die het vervolgens doorzet via een incidentele subsidie naar een regiofonds onder beheer en aansturing van Stichting Brainport ('Regiofonds

Brainport BV', een 100% dochteronderneming van Brainport Development NV). De laatste Rijksmiddelen zijn inmiddels ontvangen en doorgezet naar het Regiofonds. De gemeente heeft de subsidie in september 2022 vastgesteld op € 130.000.000.

De risico's voor de financiële positie van de gemeente zijn over het algemeen beperkt. Voor financiële risico's die voort zouden kunnen komen uit de door de vennootschap ontwikkelde en uitgevoerde projecten wordt binnen de onderneming een weerstandvermogen opgebouwd. Op basis van het risicoprofiel heeft de AvA in december 2019 de hoogte van het weerstandvermogen bepaald op € 3,2 mln. In 2023 wordt een update hiervan gemaakt ter vaststelling van het benodigde weerstandvermogen. Ultimo 2022 bedroeg het weerstandvermogen €2.633.064. Positieve resultaten zullen dan ook aan het eigen vermogen worden toegevoegd.

Breedband Regio Eindhoven B.V. (taakveld 3.1)

Belangrijkste ontwikkeling van Breedband Regio Eindhoven B.V. (BRE) is – naast het verzorgen van hoogwaardige breedbandige connectiviteit voor het lokale Brainport ecosysteem – de participatie in de BrabantRing: een samenwerking tussen de provincie en de steden Eindhoven, Helmond, Breda en Den Bosch (51% van de aandelen) en BRE (49% van de aandelen) om vergelijkbare dienstverlening Brabantbreed te realiseren. Daarmee wordt de kennis en ervaring van BRE om maatschappelijke connectiviteitsoplossingen te bieden opgeschaald naar het niveau van Brabant. Met het vergroten van de 'markt' wordt ook positief bijgedragen aan de robuustheid van de BRE-organisatie.

Samenvattend kan geconstateerd worden dat de dienstverlening van BRE in een behoefte voldoet. Met name het publieke karakter en de mogelijkheid om laagdrempelig maatwerk te bieden tegen acceptabele kosten draagt in belangrijke mate bij aan het (digitale) vestigingsklimaat in de Brainport Eindhoven en Brabant.

Eindhoven Airport N.V. (taakveld 2.1)

In de AVA van 2020 is het nieuwe dividendbeleid vastgesteld door de aandeelhouders. In 2023 is er voor het eerst (na de corona-crisis) dividend uitgekeerd (over boekjaar 2022) volgens het nieuwe dividendbeleid en dit verwachten we ook in 2024 over boekjaar 2023.

Voor 2024 wordt een nieuwe medegebruiksvergunning afgegeven door het ministerie van Defensie in overeenstemming met het ministerie van I&W, waarin de zogenoemde standstill van kracht blijft. Er zal een kleinere geluidscontour vastgelegd worden gebaseerd op de verwachte vlootvernieuwing, om op deze manier alvast uitvoering te kunnen geven aan het proefcasus-advies vooruitlopend op een nieuw Luchthavenbesluit. Daarnaast wordt najaar 2024 de MER en ontwerp-Luchthavenbesluit door de ministeries van Defensie en I&W ter inzage gelegd met als doel in het najaar van 2025 een vastgesteld Luchthavenbesluit te hebben.

Enexis Holding N.V. (taakveld 0.5)

Omdat de netten van Enexis op steeds meer plekken hun maximale capaciteit naderen, blijft Enexis investeren in het uitbreiden van de capaciteit van haar netwerk en bouwt jaarlijks minimaal 1 gigawatt netcapaciteit (uitbreiding van 10%) bij om de structurele toename van vraag en aanbod van energie mogelijk te maken, zoals duurzame opwek, elektrificatie en elektrisch vervoer. Aanvullend zijn de komende jaren samenwerking en innovatieve oplossingen noodzakelijk voor een zo efficiënt mogelijk gebruik van het bestaande net. Om de transportcapaciteit voor verbruik en teruglevering op het elektriciteitsnet beter te verdelen is congestiemanagement ontwikkeld. Daarnaast wordt gewerkt aan de inzet van tijdgebonden contracten met klanten, waarmee het mogelijk wordt om de beschikbare capaciteit van het elektriciteitsnet ook buiten de piekmomenten optimaal te benutten. Alles is erop gericht dat de energievoorziening veilig en betrouwbaar blijft, dat klanten tijdig aangesloten worden en het energiesysteem van de toekomst gerealiseerd wordt.

Om de energietransitie voor elkaar te krijgen, zullen netbeheerders en gemeenten veel nauwer samen moeten werken aan de programmering en ruimtelijke inpassing van de elektriciteitsnetwerken en zijn aanvullend innovatieve oplossingen nodig die weinig tot geen gebruik maken van het netwerk. Een forse opschaling van kennis en capaciteit binnen zowel de gemeente als Enexis is nodig om het tempo en de kwaliteit van de energietransitie in Eindhoven te kunnen garanderen.

Om ook op lange termijn alle netuitbreidingen te kunnen blijven financieren, is het belangrijk dat Enexis voldoende eigen vermogen houdt. Het Rijk is voornemen is een kapitaalstorting te doen en als Staat deel te nemen in de netwerkbedrijven. In 2023 zijn de voorwaarden en het proces voor deze toekomstige participatie vastgesteld als de kapitaalbehoefte de mogelijkheden van Enexis en de huidige aandeelhouders overstijgt.

Flight Forum Beheer B.V. (taakveld 3.2)

Zie Flight Forum C.V.

Flight Forum C.V. (taakveld 3.2)

De ontwikkelstrategie voor Flight Forum is afgestemd op de visie die in 2021 voor het hele luchthavengebied is vastgesteld. Flight Forum trekt samen met de andere stakeholders op (gemeente Eindhoven, Provincie Brabant, Defensie en Eindhoven Airport) om de eigen ontwikkelstrategie, maar ook de gebiedsvisie voor het gehele Eindhoven Airport District, tot uitvoer te brengen. Doel is om een levendiger en daarmee aantrekkelijker gebied te realiseren waartoe bedrijven zich aangetrokken voelen om zich nieuw te vestigen c.q. om er gehuisvest te blijven. In 2022 zijn de voorbereidingen getroffen om de komende jaren een tweetal majeure projecten te kunnen realiseren. Enerzijds gaat het daarbij om een short stay-voorziening op het kantorencluster, bestaande uit enkele honderden eenheden. Anderzijds een parkeergarage tegenover het kantorencluster die hier moet leiden tot een vermindering van de parkeerdruk, en het daarnaast mogelijk maakt om parkeerplaatsen op maaiveld te verwijderen zodat ruimte vrij komt voor een verdere vergroening van Flight Forum.

Muziekgebouw Eindhoven N.V. (taakveld 5.3)

Op 30 november 2021 is het ontwikkelplan 'Verbinden en Verbreden' door de gemeenteraad van Eindhoven goedgekeurd. Mede op basis van dit plan zijn er middelen uit de Regio Deal beschikbaar gekomen. 2021 en 2022 waren lastige jaren vanwege de corona-crisis. Toch liet 2022 een positief exploitatieresultaat zien. Mede dankzij het eenmalig kwijtschelden van de huur door de gemeente als uitvloeisel van de MoU uit 2019. Een sluitende exploitatie is de zakelijke opmaat voor een verdere groei van de activiteiten die met het ontwikkelplan in gang zijn gezet, maar ook voor een verdergaande professionalisering en een groter en meer divers publieksbereik. Verwacht wordt dat in 2023 en 2024 de (financiële) weg omhoog verder wordt ingezet. Onzekere factoren daarbij zijn de energiekosten en de mate van het terugbetalen van corona-steun uit 2022.

Ontwikkelingsmaatschappij gebiedsontwikkeling Fellenoord B.V. i.o. (taakveld 8.1)

Doordat Fellenoord B.V. in Q1 2024 wordt opgericht staat 2024 vooral in het teken van het werven van de juiste mensen binnen de B.V zodat kan worden begonnen met het overnemen van de activiteiten die reeds door de gemeente in samenwerking met de provincie in gang zijn gezet. Het gaat hierbij onder andere om het maken van afspraken met 'frontrunners' in het gebied, het verder uitwerken van clusterpaspoorten en het rapporteren op voortgang realisatie business case.

De belangrijkste risico's hebben te maken met factoren die kunnen zorgen voor (gedeeltelijke) uitstel van de gebiedsontwikkeling. Bijvoorbeeld als gevolg van de veranderende marktsituatie, vanwege de impact van de stikstofproblematiek en stijgende bouw- en rentekosten.

Park Strijp Beheer B.V. (taakveld 8.3)

Zie Park Strijp C.V.

Park Strijp C.V. (taakveld 8.3)

Natuurlijk heeft de ontwikkeling van Strijp-S ook te maken met de momenten van economische recessie. Dit had m.n. effect op het tempo waarin bouwplannen gerealiseerd werden en worden. Maar, hoe vreemd het wellicht ook moge klinken, leverde dit juist ook positieve effecten op; de creatieve kansen, de events, de tijdelijke verhuur etc., accentueerden juist de inhoudelijke meerwaarde voor identiteit en klankkleur van het gebied. Daarnaast had/heeft Strijp-S het voordeel dat mogelijke renteverliezen/vertragingsschade voor een belangrijk deel gecompenseerd werd/wordt door de opbrengsten van de langere tijdelijke verhuur. In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat de ontwikkeling van Strijp-S opereert binnen gezonde financiële kaders en verwachtingswaarden.

Parktheater Eindhoven N.V. (taakveld 5.3)

Het Parktheater heeft een vierjarige subsidie (2021-2024) ontvangen in het kader van de Verordening Cultuur Eindhoven 2021-2024/Meerjarige subsidie – Eindhovense basis via de stichting Cultuur Eindhoven (SCE). Met de oprichting van stichting SCE heeft de gemeente de uitvoering van haar kunst- en cultuurbeleid verzelfstandigd. Hiermee is een van de rollen die de gemeente had, namelijk subsidieverstrekker, verdwenen. Nu is er sprake van 2 rollen te weten verhuurder en eigenaar/aandeelhouder in de vennootschap. Voor het laatste geldt dat indertijd bij de oprichting van de NV vanwege het publieke belang gekozen is voor de deelneming. Heroverweging op dit punt zou kunnen plaatsvinden.

Twice Eindhoven B.V. (taakveld 3.1)

In 2020 heeft de directie / RvC van Twice een aangepaste strategie ontwikkeld, gericht op het verder ondersteunen van de doelgroep bij de groei van hun bedrijf. De start van bedrijventrum Alpha op de TU/e-campus in 2021 vloeit onder andere voort uit deze nieuwe strategie. Dit centrum is bedoeld om een nieuwe doelgroep te ondersteunen door het aanbieden van huisvesting die goedkoper is dan de vier reeds bestaande

Twice-centra. Vanwege het succes van deze formule is Alpha al in het eerste jaar uitgebreid door een extra verdieping in gebruik te nemen.

Verder heeft Twice in 2021 een start gemaakt met de exploitatie van de zogenaamde 'Workplace Vitality Hub' in een nieuw gerealiseerd gebouw op de HTCE. Het gaat hier om een 'field lab' waar werkplekken kunnen worden gehuurd, waarbij tevens wordt onderzocht op welke manier een gezonde werkomgeving kan bijdragen aan het welbevinden en de output van een medewerker.

Om de aantrekkelijkheid van het gebouw Twinning te verhogen is in 2021 de derde verdieping verbouwd zodat hier het 'Brainbloc Experience & datalab' kan worden ondergebracht. Deze faciliteit richt zich op een specifieke doelgroep; nieuwe bedrijven die actief zijn in de driehoek IoT (Internet of Things), AI (Artificial Intelligence) en Blockchain .

3g. Grondbeleid

Grondbeleid 2023

De gemeente Eindhoven is eigenaar van een omvangrijke grondportefeuille. De wereld staat echter niet stil en ook de gemeentelijke organisatie en haar visie op grondpolitiek blijven in ontwikkeling. Ook in het bestuursakkoord “Samen Morgen Mooier Maken” zijn hier uitspraken over gedaan. De schaa sprong die Eindhoven doormaakt en de daaruit volgende gebiedsontwikkelingen vragen om een actueel handelingskader. Daarom is in 2023 de Nota Grondbeleid van 2017 geactualiseerd. We laten niet meer alles over aan de markt en we zullen daarom een regisserend grondbeleid voeren. Bij zowel actieve grondpolitiek als ook in een faciliterende rol of bij een samenwerkingsvorm kunnen we met behulp van publiekrechtelijk instrumentarium regie uitoefenen op gebiedsontwikkelingen. Ongeacht de strategie; in alle gevallen zal er door de gekozen mate van regievoeren grip ontstaan op een gebiedsontwikkeling. Vandaar het nieuwe motto: “Grip door regie”.

De nadruk zal komen te liggen op het voeren van actieve grondpolitiek. Naast de inzet van het beschikbare publiekrechtelijke instrumentarium, houdt dit in dat we (meer) strategisch grondposities verwerven om meer zeggenschap te krijgen in de grote ruimtelijke en maatschappelijke opgaven waarvoor we (regionaal) aan de lat staan om deze te realiseren. Het grondbeleid vormt voor al deze ontwikkelingen de kaders en randvoorwaarden en een essentiële basis voor de ruimtelijke ontwikkeling van onze stad.

Ontwikkelingen

Eindhoven bouwt door

Eindhoven staat voor een grote opgave. De komende vier jaar moeten er minimaal 12.000 woningen worden gebouwd in de stad (Bestuursakkoord Samen Morgen Mooier Maken). Hierover werd in maart 2023 een nieuwe woondeal getekend met het Rijk, de Provincie en de Regio waarin de ambitie van 20.000 te bouwen woningen tot 2030 staat. Tegelijkertijd is er veel onzekerheid in de woningbouwmarkt over wet- en regelgeving, bouw- en ontwikkelkosten, opbrengsten en financiering van projecten. Om de komende jaren zoveel mogelijk woningen te realiseren, is het noodzakelijk om maatwerk maatregelen per project te nemen. Wat dit mogelijk voor de Eindhovense grondexploitaties en private ontwikkelingen betekent, is afhankelijk van de maatwerk maatregelen die per project moeten worden genomen. Een voorbeeld van zo'n maatwerk maatregel is Victoriapark/Victoriatoren. Daarvoor heeft de Raad in 2023 een wijzigingsvoorstel voor de grondexploitatie Emmasingelkwadrant (820-000) vastgesteld.

We zetten in het kader van de woningbouwversnelling 7,5 miljoen incidenteel in voor de gehele stad. Hierbij kijken we nadrukkelijk naar het dekken van bijvoorbeeld onrendabele toppen en het opvangen van tekorten op grondexploitaties om woningbouw in uitvoering te krijgen.

Stijgende kosten & binnenstedelijke opgave

We worden nu al een aantal jaren geconfronteerd met sterk stijgende kosten. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt voor hogere voorbereidingskosten. Ook zorgt deze krapte, tezamen met sterk stijgende materiaalprijzen, voor sterk gestegen civiele kosten. In het MPG 2023 is de verwachte kostenstijging voor de komende jaren verwerkt. Als blijkt dat de werkelijke kosten in projecten hoger uitvallen dan geraamd, dan zorgt dit voor een teruglopend verwacht resultaat. Hoe de kostenstijging zich de komende jaren zal gaan ontwikkelen is nog onzeker.

Daarnaast wordt de opgave om een fors aantal woningen toe te voegen steeds complexer. Er is geen ruimte meer voor grootschalige uitbreidingslocaties. De opgave moet door middel van verdichting in de bestaande stad worden gerealiseerd. De omgeving, ondergrondse situaties met kabels en leidingen, archeologie en complexe bouwlogistiek zorgen voor veel complexiteit in projecten. Hierdoor is meer afstemming noodzakelijk en worden we geconfronteerd met langere doorlooptijden, meer kosten en extra risico's.

Portefeuille grondexploitaties en private ontwikkelingen

Voor monitoring wordt aangesloten bij de reguliere planning- en controlcyclus. Onderdeel hiervan is het jaarlijks herijken van de grondexploitaties en exploitaties voor private ontwikkelingen in de Meerjarenprognose Grondexploitaties en Private Ontwikkelingen (MPG). De resultaten van het MPG verwerken we in de jaarrekening en in de daarop volgende (meerjaren) begroting.

Resultaten

Te verwachten resultaten totaal

In onderstaande tabel staan de te verwachten resultaten van de grondexploitaties en private ontwikkelingen. Deze zijn gebaseerd op de herijkingen in het MPG 2023. Echter kunnen ontwikkelingen en/of besluiten in 2023 nog van invloed zijn op de verwachte resultaten voor 2024. Zo worden er in 2023 verschillende nieuwe projecten vastgesteld, lopende projecten afgesloten en vinden er wijzigingen in projecten plaats. Daar komt bij dat als het verwachte resultaat van een grondexploitatie daalt, bijvoorbeeld door tegenvallende kosten en/of opbrengsten, de kans bestaat dat eerder genomen resultaat moet worden teruggestort. Dit zorgt ervoor dat resultaatneming risicovol is.

Begroting 2024 (x € 1.000)	Verwacht resterend resultaat	Reeds genomen winsten t/m 2022
Grondexploitaties	32.600	53.400
Private ontwikkelingen	8.900	1.900
Totaal	41.500	55.300

Voorzieningen

Naast projecten met een verwacht positief resultaat zijn er ook projecten met een verwacht negatief resultaat. Ter dekking van dit verwacht negatieve resultaat is een voorziening gevormd. Deze voorziening zal vrijvallen zodra het project wordt afgesloten. Onderstaande projecten verwachten we in 2024 negatief af te sluiten:

- Herinrichting Woonwagenlocaties: - € 1,5 miljoen
- Philips Lighting: - € 0,4 miljoen

Verdeling resultaatbestemmingen

Jaarlijks levert de portefeuille grondexploitaties en private ontwikkelingen een resultaat op voor de gemeente. Via diverse besluiten is dit resultaat bestemd voor onderstaande reserves.

- Saldireserve specifiek (fietsenkelder Stationsplein Zuid);
- Reserve Bovenplanse Investerings;
- Reserve Knooppunt XL;
- Reserve Huisvesting Onderwijs;
- Reserve Strategische Investerings.

Bovenplanse Investerings

Sinds mei 2019 geldt in Eindhoven voor alle initiatiefnemers van (nieuw)bouwprojecten een uniforme afdracht voor Bovenwijkse Voorzieningen. Deze afdracht geldt voor private ontwikkelingen, maar ook voor gemeentelijke grondexploitaties. In 2023 is de opvolger hiervan, het programma Verhaal van Bovenplanse Investerings, door het college vastgesteld. Bovenplanse investeringen zijn werken, werkzaamheden en maatregelen van (openbare) voorzieningen waar nieuwe bouwprojecten en de bestaande stad (en vaak ook nog daarbuiten) profijt van hebben. Dit zijn zowel de bovenwijkse voorzieningen als de nieuw door de Omgevingswet geïntroduceerde categorie van financiële bijdragen. Het verschil is dat de financiële bijdragen de nog meer algemene 'netwerkvoorzieningen' betreffen. Niet alleen de (nieuw)bouwprojecten, ook de bestaande stad en zelfs daarbuiten hebben er profijt van (o.a. infrastructuur met regionale netwerkfunctie). Het programma zal vanaf 1 januari 2024 van kracht zijn.

Risico's en weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit voor grondexploitaties en kostenverhaalprojecten bedraagt € 16,4 miljoen. Dit is gebaseerd op de MPG 2023 en de halfjaarlijkse actualisatie.

Lopende projecten:	(x € 1.000)
- Marktrisico's	10.900
- Kostenrisico's	1.400
- Projectrisico's	9.300
- Winstneming	5.500
- Correctie projecten met positief saldo	-10.800
Totaal lopende projecten	16.300
Projecten in voorbereiding	100
Benodigd weerstandsvermogen	16.400

De ontwikkeling van de nog te realiseren opbrengsten in de grondexploitaties zijn ingeschat op basis van de huidige inzichten. Ervaring uit de afgelopen jaren heeft ons geleerd dat deze sterk afhankelijk zijn van marktontwikkelingen waar wij als Eindhoven geen invloed op hebben. Een nieuwe economische crisis kan zorgen voor lagere opbrengsten, vertraging in de realisatie hiervan en hogere rentelasten. We hanteren bij de berekening 5-15% opbrengstendaling, 2-6 jaar vertraging en 0,5-1% rentestijging. Voor marktrisico's hebben we circa € 10,9 miljoen weerstandscapaciteit nodig om eventuele effecten van tegenvallende markteffecten op te kunnen vangen.

Het afgelopen jaar zijn we geconfronteerd met sterke kostenstijgingen en is het erg onzeker hoe de kosten zich de komende jaren zullen ontwikkelen. Daarom houden we bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit rekening met een kostenrisico. We hanteren bij de berekening 5-8% kostenstijging voor de jaren tot en met 2025. De hiervoor benodigde weerstandscapaciteit bedraagt circa € 1,4 miljoen.

Daarnaast worden project specifieke risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, kwantificeren en beheersen. Deze bestaan hoofdzakelijk uit het risico op tegenvallende kosten, bijvoorbeeld als gevolg van sanering, archeologie of explosieven, en contractuele risico's. Om eventuele effecten van deze risico's op te kunnen vangen is een weerstandscapaciteit nodig van circa € 9,3 miljoen.

Conform BBV regelgeving moet jaarlijks winst uit grondexploitaties worden genomen naar rato van de realisatie van kosten en opbrengsten. Dit kan betekenen dat wanneer risico's optreden of kosten en of opbrengsten tegenvallen, een correctie moet worden gedaan op de eerder teveel genomen winst. Om dit te kunnen opvangen is een weerstandscapaciteit van circa € 5,5 miljoen nodig.

Bij de bepaling van de totaal benodigde weerstandscapaciteit wordt rekening gehouden met de mogelijkheid om de financiële effecten van het optreden van risico's gedeeltelijk op te vangen binnen de verwachte resultaten van de projecten zelf voordat het weerstandsvermogen moet worden aangesproken. Dit betreft een bedrag van circa € 10,8 miljoen. Tot slot zijn een aantal projecten in voorbereiding waarvoor bij vaststelling een weerstandscapaciteit van circa € 100.000 nodig is.

Verbonden partijen

Voor de ontwikkeling van de projecten Strijp-S en Flight Forum is de gemeente Eindhoven een samenwerking aangegaan met derden. Deze grondexploitaties zijn deels (gemeentelijk deel) opgenomen in de beschreven resultaten en prognoses. De totale grondexploitatie speelt zich echter af binnen de verbonden partijen, waarover de rechtspersoon van deze verbonden partij zelf verantwoording aflegt. Dit wordt verantwoord in de paragraaf verbonden partijen.

Voor de gebiedsontwikkeling Fellenoord (onderdeel van Eindhoven Internationale Knoop XL) heeft de raad begin 2023 besloten een samenwerking aan te gaan met de Provincie Noord-Brabant door een Besloten Vennootschap (BV) "ontwikkelmaatschappij gebiedsontwikkeling Fellenoord" op te richten waar de gemeente Eindhoven voor 50% eigenaar van is. Fellenoord wordt een gebied dat transformeert van een monofunctioneel gebied naar een levendig en gemengd stadsdistrict.

3h. Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over hoe de overheid handelt en hoe besluiten zijn genomen. In deze paragraaf verantwoorden wij over de drie hoofdonderdelen van de Woo.

Passieve openbaarmaking (documenten op verzoek verstrekken)

Een inwoner kan met een Woo-verzoek informatie opvragen bij de gemeente. De ingediende verzoeken nemen toe in aantal, omvang en complexiteit. Er is in 2024 extra tijdelijke capaciteit beschikbaar om Woo-verzoeken te begeleiden. We zetten in op:

- verdere uniformering van behandelprocessen van Woo-verzoeken;
- tijdige behandeling van Woo-verzoeken en kwalitatief goede besluiten;
- professionalisering door kennisvergroting en training;
- het vergroten van bewustzijn over de Woo en het zorgdragen voor een strakke processturing door leidinggevendend;
- een goed monitoringssysteem voor de behandeling van Woo-verzoeken;
- een goede monitoring door de collega's van het Woo-bureau van de organisatie.

Actieve openbaarmaking (documenten op eigen initiatief publiceren)

De Woo vraagt ook om documenten actief openbaar te maken. We leggen als organisatie de nadruk op de actieve openbaarmaking van (op termijn) wettelijk verplichte informatiecategorieën. Als dat kan, gaan we verder en publiceren we ook andere documenten en geven zo inhoud aan de wettelijke inspanningsverplichting. De actieve openbaarmaking is vormgegeven in een meerjarige aanpak. Deze kan wijzigen als gevolg van landelijke ontwikkelingen. Op termijn wordt het verplicht om aan te sluiten bij een landelijk IT-platform. Hoe dat er uit komt te zien is nog niet duidelijk. We bekijken de mogelijkheid om op korte termijn wettelijke informatiecategorieën te publiceren via een eigen, bestaand platform. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om in de toekomst gezamenlijk met andere gemeenten een publicatieplatform te ontwikkelen waarbij we kunnen aansluiten bij een landelijk platform. Het streven is kwalitatief goede en voor inwoners bruikbare publicaties. Tot slot zetten we ook in 2024 in op een vergroot bewustzijn over de Woo en transparantie, bijvoorbeeld door trainingen en kennissessies.

Informatiehuishouding

Een belangrijke randvoorwaarde voor de uitvoering van de Woo is dat we de informatiehuishouding verder op orde brengen. Het gaat dan om goede inzet van techniek, heldere afspraken (governance) en bewustwording. Meer hierover in het onderdeel Informatievoorziening.

3i. Investeringsen

Toelichting

Door de kennisintensieve maakindustrie blijven werkgelegenheid en inwonersaantal in en rondom Eindhoven hard groeien. In de periode tot 2040 worden in Eindhoven zo'n 40.000 woningen en in de regio 72.000 arbeidsplaatsen toegevoegd. Daarnaast ligt er op het gebied van de klimaatopgave en de ambities op het gebied van duurzaamheid een forse opgave. De stad staat voor de opgave de schaa sprong en de bijkomende grootstedelijke opgaven zo goed mogelijk te faciliteren. Om de groei op te vangen zijn (strategische) investeringen in de structuur van de stad op het gebied van onder andere voorzieningen, mobiliteit, warmte- en energievoorziening noodzakelijk en randvoorwaardelijk. Daarnaast is het noodzakelijk om de bestaande stad op een goede manier in stand te houden. Dit doen we door middel van vervangingsinvesteringen (plus). Onderstaande tabel toont de investeringsplanning. De cijfers in de tabel hebben betrekking op investeringen waarvoor reeds investeringsbudget is toegekend. Het grootste deel van de vervangingsinvesteringen wordt 1-2 jaar vooruit concreet begroot, waardoor dat bedrag in de tijd sterkt afneemt. De bedragen worden aangevuld door besluitvorming in toekomstige begrotingen.

Totale investeringsplanning x €1 mln	2024	2025	2026	2027
Bruto strategische investeringen	21	13	2	4
Bruto vervangingsinvesteringen (plus)	181	125	43	29
Totaal bruto investeringsopgave	202	138	45	33
Externe dekking	29	16	-	1
Totaal netto investeringen	173	122	45	32

Bovenstaande planning betekent niet dat op voorhand alle geplande investeringen worden gerealiseerd in de beoogde jaarschijf. Dit blijft afhankelijk van meerdere (deels externe) factoren die niet allemaal beïnvloedbaar zijn, zoals afhankelijkheden van derden, gebrek aan personele capaciteit (in- en extern), materiaal schaarste, vertraagde of niet gelukte aanbestedingen en bezwaar en beroep in ruimtelijke procedures.

Strategische investeringen

De strategische investeringen betreffen de grote opgaven ten behoeve van de schaa sprong tot en met 2040. We verwachten dat de opgave meer dan € 7 miljard euro is, waarvan de gemeente naar verwachting voor zo'n € 3 miljard aan de lat staat. De resterende middelen zullen komen van Rijk, Provincie en andere partners. Daarnaast zullen we in de toekomst als gemeente ook bijdragen aan het Bereikbaarheidsfonds Brainport, dat in oprichting is binnen de samenwerking van de Metropoolregio Eindhoven. Onderstaande tabel toont de 11 grootste strategische investeringen (in financiële termen) en, voor zover bekend, de verwachte realisatiedatum, de totale investeringsbijdrage (globale raming, ex BTW) en een selectie van mijlpalen in 2024. Welke deel van de investeringen voor rekening van de gemeente Eindhoven is wordt later duidelijk in de verdere uitwerking van de opgaven.

Naam	Realisatie	€ mln	Beschrijving	Mijlpalen 2024
Multimodale Knoop	2030	640	Realisatie busstation, P&R, fietsenstalling en toe-ritten	Ontwikkelen voorkeursscenario busstation
		104	Spoor: Emplacement West (stap 1),	
		PM	vrije kruising Tongelre (stap 2)	
		PM	perrons/ stationshal (stap 3)	
		115	Realiseren Dommelpassage	
Gebiedsontwikkeling Fellenoord	2030	111	Ontwikkeling binnenplase projecten (ca. 6.800 woningen tot 2040)	Uitwerken 1e clusters en raamwerk openbare ruimte. Oprichten BV, werving RvC en directie
Hoofd- en onderliggend wegnnet (HWN-OWN)	2034	255	Ontwikkeling regio – deel randweg A2/N2,	Actualiseren netwerkstudie voor BO MIRT 2024
		175	Noordzijde randweg (A50-A58),	
		500	Noordoostzijde (JF Kennedylaan – Ring A270)	
		200	Verbetering Ring en radialen	
Schaalsprong OV	2026	261	Realisatie van HOV3, tangenten en ontwikkeling Brainportlijn	Uitwerken voorlopig ontwerp HOV4 Afronden busbaan en reconstructie Marathonloop, Realiseren busbaan A. Fokkerweg
Ontwikkelas Zuid-West (HOV4)	2028	223	Ontwikkeling snelle (bus) verbinding van centrum naar Veldhoven De Run, inclusief 11.400 woningen tot 2040	Uitwerken voorlopig ontwerp HOV4 Vaststellen gebiedsvisie Zuidwest
Nationaal programma Leefbaarheid en Veiligheid (vm Volks-huisvestingsfonds)	2026	70	Uitvoering van de projecten uit het Nationaal programma Leefbaarheid en Veiligheid in Woensel-West en Limbeek.	Effectueren uitvoeringsprogramma Pact Woensel Zuid. Vaststellen en uitwerken projecten voor SPUK Kansrijke Wijk Indienen VHF-2024 aanvraag.
Stationsgebied Zuid	2028	51	Ontwikkeling District-E, Edge en Lightyards (totaal ca 1150 woningen), incl. fietsen-stalling, bovengronds halen Gender en herontwikkeling openbare ruimte Stationsweg en -plein.	Vaststellen definitief ontwerp fietsenstalling inclusief krediet en vaststellen voorlopig ontwerp herinrichting Stationsweg en plein inclusief Gender
Binnenstad	2030	50	Ontwikkelingen rond Stadhuisplein, Schellens, VDMA, Krabbedampad en herinrichting openbare ruimte binnenstad incl. de Markt, totaal ca 4.000 woningen tot 2040.	Opleveren Masterplan openbare ruimte Stadhuisplein. Opstellen ontwerp fase 3 herinrichting binnenstad. Vaststellen gebiedsvisies Schellenskwartier, Moleneind en Krabbedampad. Starten ruimtelijke procedures projecten aan Stadhuisplein.
Mobiliteitstransitie	2028	PM	Aanpassing van de ring, 30km/u in de stad en fiets-projecten, zoals snelfietsroutes en fietsparkeren.	Vaststellen Masterplan Mobiliteit met bijbehorende actieagenda 2030. Uitvoeren onderzoek ongelijkvloerse kruisingen Ring.
Eindhoven Noordwest	2030	PM	Uitvoering visie Eindhoven Airport District, versterking van de groene wiggen inclusief groene raamwerk en Stadsbos/Wielewaal en ontwikkeling BIC.	Vaststellen definitief bestemmingsplan BIC 2, Uitwerken ontwikkelvisie, Stadsbos/ Wielewaal, Voorbereiden laatste fase Groene Corridor
Warmte- en energietransitie	2025-2033	PM	Realisatie van warmte- en energietransitie in de stad aansluitend bij doelstellingen klimaatverordening; verkenning mogelijkheden publiek energiebedrijf	Opstarten projecten Genderdal, Gildebuurt, Oude Gracht Oost, oude Gracht West, Oude Toren, Prinsejagt, Sintenbuurt. Uitrollen aanpak verduurzaming bedrijventerreinen Flight Forum, Park Forum en De Hurk. Afronden onderzoeksfase en besluit over oprichting publiek energiebedrijf.
Vestigingsklimaat en voorzieningen	2032	PM	Realisatie van een voorzieningenniveau passend bij schaa sprong stad	Opstellen programma stedelijke en maatschappelijke voorzieningen

Middelen voor strategische investeringen

In de begroting zijn structurele middelen beschikbaar voor strategische investeringen. De noodzaak om (extra) te sparen blijft ook de komende jaren bestaan. Niet gebruikte middelen, worden gestort in de reserve strategische investeringen. Onderstaande tabel toont een overzicht van de structurele middelen. Van de beschikbare middelen is € 3,9 miljoen concreet gelabeld voor Knoop XL en versterking OV. Dit betreft het Eindhovense deel (circa 100 miljoen) van de BO MIRT afspraken van € 1,6 miljard.

Thema bestuursakkoord	Cluster	Begroting 2021	Bestuursakkoord	Begroting 2023	Begroting 2024*	Totaal*
Klimaat en weer	Warmte- en energietransitie	1,0	0,9	0,2	0,4	2,5
Ondernemende en sociale stad	Eindhoven Noordwest	0,0	0,4	0,1	0,2	0,7
Woningbouw, bereikbaarheid	Knoop XL	1,0	1,0	0,3	0,9	3,2
	Versterking OV	0,0	0,3	0,1	0,3	0,7
	Ontvlechting bereikbaarheid	0,0	0,3	0,1	0,1	0,5
Fijne en veilige wijken	Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (voorheen Volkshuisvestingsfonds)	0,0	0,5	0,1	0,2	0,8
Levendige stad	Vestigingsklimaat en voorzieningen	0,0	0,2	0,1	0,0	0,3
Subtotaal		2,0	3,6	1,0	2,1	8,7
Organisatie	Organisatie	0,0	0,4	0,1	0,3	0,8
Totaal		2,0	4,0	1,1	2,4	9,5

*De bedragen zijn afgerond. Hierdoor lijkt er verschil te bestaan tussen kadernota en begroting 2024, dat is niet het geval.

Reserve strategische investeringen

In de reserve strategische investeringen zijn incidentele middelen gereserveerd voor strategische investeringen. De reserve is beperkt inzetbaar, omdat alleen incidentele lasten hieruit kunnen worden gedekt. Dat kan zijn een bijdrage aan een investering van derden of kosten voorafgaand aan toekomstige investeringen, zoals onderzoekskosten. De stand van de reserve is per augustus 2023 is € 19 miljoen. De vrije ruimte van de reserve is € 13,7 miljoen, vanwege toekomstige geraamde onttrekkingen waarover besluitvorming al heeft plaatsgevonden (voornamelijk voor uitvoering van de BO MIRT afspraken).

Middelen voor vervangingsinvesteringen (plus)

Vervangingsinvesteringen zijn nodig om onze (voorzieningen in de) stad op orde te houden en hiervoor is dekking beschikbaar in de begroting. In de staat van investeringen (zie hieronder) is opgenomen aan welke vervangingsinvesteringen we op dit moment werken. In een aantal gevallen is het noodzakelijk/wenselijk om niet alleen te vervangen, maar ook een 'upgrade' te realiseren, een vervanging plus. Hiervoor kunnen we middelen inzetten vanuit de reserve bovenplanse voorzieningen (voorheen bovenwijkse voorzieningen). Jaarlijks wordt bij de kadernota en/of begroting de inzet van de reserve bovenplanse voorzieningen afgewogen.

Op dit moment is de reserve bovenplanse voorzieningen gevuld met een bedrag van € 10,2 miljoen en de vrije ruimte is € 2,6 miljoen (stand augustus 2023). De middelen zijn al deels gelabeld, omdat de onttrekkingen rente en afschrijving betreffen over de gehele levensduur van een project. Bij de kadernota 2024 is besloten een bedrag van € 6,5 miljoen toe te voegen aan de reserve. Vervolgens is besloten om de gehele vrije ruimte van de reserve in te zetten voor vijf projecten. Onderstaande tabel geeft de inzet vanaf 2021 weer inclusief de voorstellen voor nieuwe investeringen. In de tabel staan de investeringsbedragen, de totale onttrekking uit de reserve is hoger door de bijbehorende rentelasten.

Project (duizenden euro's)	2021	2022	2023	2024
Herinrichting Mathildelaan	900			
Herinrichting Geldropseweg	550			
Herinrichting Boschdijk binnen de ring		4.005		
Herinrichting Markt		2.000		
Toegankelijkheid station Strijp-S				3.000
Herinrichting Edisonstraat				2.000
Herinrichting / vergroening Wilhelminaplein				1.900
Herinrichting binnenstad (prijsstijgingen)				700
Openbare toiletten en watertappunten				400
Totaal	1.450	6.005	0	8.000

Voor 2024 stellen we vijf projecten voor:

- **Verbeteren toegankelijkheid station Strijp-S:** het betreft hier een gezamenlijke aanpak met ProRail, waarbij het station en de toegang tot station Strijp-S worden verbeterd op het gebied van toegankelijkheid en aantrekkelijkheid. Investering van de gemeente: € 3 miljoen.
- **Herinrichting Edisonstraat:** dit betreft een open eind van de Integrale Wijkvernieuwingstrajecten. De gehele wijk is aangepakt, maar voor het upgraden van de toegang tot de wijk zijn geen middelen. Hierover zijn in het verleden afspraken gemaakt met de woningcorporatie. Investering: € 2 miljoen.
- **Herinrichting / vergroening Wilhelminaplein:** het Wilhelminaplein is een van de plekken in het centrum die vraagt om een herinrichting. Vergroening is daarbij nadrukkelijk een aandachtspunt, maar ook moeten evenementen mogelijk blijven. Naast de beschikbare vervangingsmiddelen en middelen voor het vergroenen van het centrum wordt het tekort van € 1,9 miljoen hiermee gedekt.
- **Herinrichting binnenstad (prijsstijgingen):** door de gestegen bouwkosten (zowel materiaal als personeel) zijn de eerder geraamde budgetten voor de herinrichting van de binnenstad ontoereikend. Het tekort t/m ontwerp fase 3 bedraagt vooralsnog € 700.000.
- **Openbare toiletten:** dit betreft uitvoering geven aan een toezegging aan de raad en bestuursakkoord om in het kader van toegankelijkheid te zorgen voor openbare toiletten in de stad. Er wordt gestart met een pilot inclusief watertappunten. De geraamde investering is € 400.000.

Staat van investeringen

Bedragen x € 1.000	Investeringsopgave (krediet)		Investeringsaldo per 1 jan. 2023		Planning 2023		Planning 2024		Planning 2025 en verder	
	Uitgaven	Bijdr.	Uitgaven	Bijdr.	Uitgaven	Bijdr.	Uitgaven	Bijdr.	Uitgaven	Bijdr.
Wegenstructuur Eindhoven Noordwest	104.671	73.183	27.093	18.311	15.596	13.885	596	1.275	10.901	3.150
HOV3	33.339	20.523	30.236	20.153	10.403	7.764	10.547	8.327	9.286	4.062
Stationsgebied	3.079	3.079	1.095	1.161	1.095	1.095	0	0	0	66
Strategische verwerving	37.026	0	37.026	0	27.000	0	10.026	0	0	0
Totaal strategische investeringen	178.115	96.785	95.450	39.625	54.094	22.744	21.169	9.602	20.187	7.278
Aardgasrijke wijken	545	60	545	60	545	60	0	0	0	0
Dienstauto's	196	0	125	0	42	0	83	0	0	0
Facilitaire zaken	2.390	0	1.441	0	191	0	279	0	971	0
Facilitaire zaken van Abbe museum	911	0	764	0	262	0	450	0	52	0
Hard- en software	22.741	0	21.460	0	5.965	0	4.363	0	11.132	0
Onderwijshuisvesting	216.369	1.000	143.741	1.000	50.971	1.000	42.916	0	49.854	0
<i>Waarvan: - Huygens lyceum</i>	<i>18.852</i>	<i>0</i>	<i>970</i>	<i>0</i>	<i>970</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>- Lorentz Casimir lyceum</i>	<i>24.000</i>	<i>0</i>	<i>22.464</i>	<i>0</i>	<i>10.964</i>	<i>0</i>	<i>10.500</i>	<i>0</i>	<i>1.000</i>	<i>0</i>
<i>- Van Maerlant lyceum</i>	<i>25.602</i>	<i>0</i>	<i>21.985</i>	<i>0</i>	<i>14.444</i>	<i>0</i>	<i>6.823</i>	<i>0</i>	<i>719</i>	<i>0</i>
<i>- Spilcentrum Eckart</i>	<i>7.034</i>	<i>0</i>	<i>2.308</i>	<i>0</i>	<i>2.058</i>	<i>0</i>	<i>250</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Openbare ruimte	422.657	87.358	240.733	23.139	78.962	9.651	75.399	7.353	86.372	6.136
<i>Waarvan: - Mathildelaan</i>	<i>4.102</i>	<i>601</i>	<i>820</i>	<i>194</i>	<i>820</i>	<i>120</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>74</i>
<i>- Snelfietsroute Helmond</i>	<i>2.770</i>	<i>1.740</i>	<i>1.608</i>	<i>489</i>	<i>316</i>	<i>181</i>	<i>1.293</i>	<i>812</i>	<i>0</i>	<i>-504</i>
<i>- Centrumgebied</i>	<i>22.362</i>	<i>1.416</i>	<i>15.981</i>	<i>197</i>	<i>5.309</i>	<i>441</i>	<i>3.855</i>	<i>334</i>	<i>6.817</i>	<i>-579</i>
<i>- maatregelenpakket de Run</i>	<i>16.600</i>	<i>9.966</i>	<i>15.505</i>	<i>9.453</i>	<i>3.392</i>	<i>2.229</i>	<i>7.409</i>	<i>3.991</i>	<i>4.704</i>	<i>3.232</i>
Sport	36.897	5.761	29.855	3.853	9.170	1.273	8.778	985	11.906	1.596
Slim verduurzamen gemeentelijke gebouwen	23.974	0	19.375	0	13.161	0	4.089	0	2.125	0
Slim verduurzamen vastgoed	16.007	52	13.636	-81	3.178	-38	10.553	0	-95	-43
Vastgoed	102.217	25.138	92.844	21.756	27.608	5.958	32.294	11.054	32.942	4.744
<i>Waarvan: Omvorming Tongelreep II</i>	<i>54.763</i>	<i>19.174</i>	<i>52.570</i>	<i>18.495</i>	<i>12.712</i>	<i>4.668</i>	<i>25.572</i>	<i>9.391</i>	<i>14.285</i>	<i>4.435</i>
Veiligheid	782	0	741	0	300	0	363	0	79	0
Vorbereidingskosten grond	9.000	0	7.089	-741	3.001	-4	1.000	0	3.088	-737
Totaal vervangings-investeringen	854.686	119.368	572.349	48.987	193.357	17.899	180.566	19.392	198.427	11.696
Totaal investerings-planning	1.032.801	216.153	667.798	88.611	247.450	40.643	201.734	28.994	218.614	18.974

Staat van vaste activa

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Aanschaf waarde 1-1-2022	Mutatie 2023	Aanschaf waarde 1-1-2024	Bij: bruto Invest 2024	Af: ext. dekking 2024	Aanschaf waarde 31-12- 2024	Afschrij- ving per 1-1-2024	Afschrij- ving 2024	Boek- waarde 1-1- 2024	Boek waarde 31-12- 2024	Rente lasten 2024	Kapitaal lasten 2024
0.1 Bestuur	907	499	1.407	201	-	1.608	834	25	573	548	1	26
0.2 Burgerzaken	377	-	377	-	-	377	282	14	95	81	1	15
0.3 Beh. overige gebouwen en gronden	-	8.044	8.044	25.572	9.391	24.225	-	-	8.044	8.044	9	9
0.4 Overhead	98.957	4.397	103.353	8.438	-	111.791	34.928	5.725	68.425	62.700	698	6.423
0.64 Belastingen overig	1.456	32	1.488	-	-	1.488	1.454	8	34	26	-	8
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.192	38	1.230	-	-	1.230	518	70	712	642	6	76
1.2 Openbare orde en veiligheid	6.806	300	7.106	363	-	7.469	863	562	6.243	5.681	114	676
2.1 Verkeer en vervoer	74.442	36.545	110.987	55.969	12.361	154.596	10.691	6.159	100.296	94.137	1.509	7.668
2.2 Parkeren	29.862	338	30.200	1.152	-	31.353	11.501	1.027	18.699	17.672	227	1.254
2.4 Econ. havens en waterwegen	4.892	-	4.892	-	-	4.892	2.097	106	2.795	2.689	28	134
2.5 Openbaar vervoer	2.763	117	2.880	-	-	2.880	96	28	2.784	2.756	71	99
3.1 Economische ontwikkeling	-	120	120	-	-	120	-	-	120	120	16	16
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	45	4.184	4.229	1.231	-	5.460	33	25	4.196	4.171	1	26
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	349	75	424	174	-	597	205	30	219	189	2	32
4.2 Onderwijshuisvesting	347.590	42.932	390.522	38.741	-	429.263	94.498	9.525	296.024	286.499	3.904	13.429
5.2 Sportaccommodaties	126.117	13.778	139.896	9.936	1.174	148.657	50.435	5.102	89.461	84.359	1.051	6.153
5.3 Cultuurpresentatie, etc.	83.109	2.780	85.889	2.040	1.512	86.417	35.180	3.754	50.709	46.955	508	4.262
5.4 Musea	1.983	215	2.198	797	-	2.995	1.093	179	1.105	926	17	196
5.5 Cultureel erfgoed	1.235	107	1.342	291	-	1.633	833	38	509	471	6	44
5.7 Openb. groen en recreatie	16.735	1.958	18.694	1.917	-	20.610	3.716	1.416	14.978	13.562	267	1.683
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	16.192	2.074	18.266	940	-	19.206	5.976	521	12.290	11.769	122	643
6.81B Maatsch. - /vrouwenopv.WMO)	3.114	3.571	6.684	1.553	-	8.237	1.786	260	4.898	4.638	63	323
7.1 Volksgezondheid	3.359	-	3.359	-	-	3.359	205	69	3.154	3.085	32	101
7.2 Riolering	90.452	19.211	109.663	13.014	1	122.676	24.345	1.764	85.318	85.554	768	2.532
7.3 Afval	3.384	392	3.775	796	-	4.571	817	160	2.958	2.798	36	196
7.4 Milieubeheer	12.981	2.205	15.186	1.021	-	16.207	4.200	447	10.986	10.539	99	546
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	286	-	286	-	-	286	118	8	168	160	2	10
8.1 Ruimte en leefomgeving	47.819	14.470	62.290	15.915	4.556	73.649	1.754	628	60.536	59.908	531	1.159
8.2 Grondexploitatie (niet- bedrijventer.)	106.191	30.015	136.206	11.026	-	147.232	375	167	135.831	135.664	875	1.042
8.3 Wonen en bouwen	14.101	3.517	17.619	10.648	-	28.267	6.814	525	10.805	10.280	128	653
Totaal	1.096.697	191.915	1.288.612	201.734	28.994	1.461.352	295.647	38.342	992.965	954.623	11.092	49.434

4. Financiële toelichting begroting

4.1. Grondslagen waardering en resultaatbepaling

In de begroting sluiten we aan bij de grondslagen zoals deze gepubliceerd zijn/worden in de jaarrekening.

4.2. Balans en toelichting

Een balans bestaat uit bezittingen (activa) en uit het eigen vermogen / schulden (passiva). Anders gezegd: de balans geeft aan waarin is geïnvesteerd en hoe deze investeringen zijn gefinancierd. Bij de begroting moet ook een prognose van de balansposities van (meerjarige) begrotingsjaren per 31 december worden opgenomen. Uit deze informatie kan de verwachte ontwikkeling van (de kengetallen voor) het eigen vermogen, schulden, de solvabiliteit, investeringen en omvang van de voorraad bouwgronden worden afgeleid. Deze kengetallen zijn opgenomen in paragraaf 3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De balans in deze begroting is gebaseerd op de realisatie in de jaarrekening 2022 en geeft het volgende beeld: de activa nemen de komende jaren toe door de geplande investeringen. Om dit te financieren zal de schuldpositie toenemen. Het eigen vermogen zal dalen door de geplande inzet op incidentele intensiveringen in het bestuursakkoord. Incidentele rekeningresultaten kunnen daar uiteraard verandering in brengen.

Balans (x €1 miljoen)	R2022	GB2023	B2024	B2025	B2026	B2027
materiële + immateriële vaste activa	806	826	846	866	886	906
IVA	201	201	201	201	201	201
MVA	605	625	645	665	685	705
financiële vaste activa (deelnemingen)	8	8	8	8	8	8
financiële vaste activa (doorleningen)	13	11	10	10	10	10
voorraden (grondexploitaties)	41	30	20	10	5	5
voorraden (overig)	2	2	2	2	2	2
vloTTende activa overig	211	201	191	181	171	161
uitzettingen	152	142	132	122	112	102
liquide middelen	0	0	0	0	0	0
overlopende activa	59	59	59	59	59	59
balanstotaal activa	1.081	1.078	1.077	1.077	1.082	1.092

Balans (x €1 miljoen)	R2022	GB2023	B2024	B2025	B2026	B2027
eigen vermogen	474	461	450	442	431	423
algemene reserve	151	138	127	119	108	100
bestemmingsreserves	275	275	275	275	275	275
rekeningresultaat / reserveringen	48	48	48	48	48	48
voorzieningen	26	26	26	26	26	26
vaste schulden	323	307	306	311	316	321
kasgeldleningen	0	0	10	20	30	40
vloTTende passiva overig	258	284	285	278	279	282
vloTTende schulden	66	66	66	66	66	66
overlopende passiva	192	218	219	212	213	216
balanstotaal passiva	1.081	1.078	1.077	1.077	1.082	1.092

* GB = gewijzigde begroting

4.3. Baten en lasten en toelichting

Algemeen

De Begroting 2024 is opgesteld volgens de eisen die de Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) daar aan stellen. De afgelopen jaren zijn verschillende verbeteringen doorgevoerd in onze planning en control instrumenten om de raad beter te faciliteren en de informatie beter aan te laten sluiten op de rol van de raad. Een kwaliteitsslag die niet ineens is gerealiseerd, maar meerdere jaren in beslag neemt. In de integratie van het bestuursakkoord in het P&C-instrumentarium maken we een volgende stap door de taakvelden te clusteren naar nieuwe programma's die afgeleid zijn van het bestuursakkoord. Ook het klimaatbeleid wordt met deze begroting geïntegreerd in de reguliere P&C-cyclus: per taakveld zijn de reductiedoelstellingen vastgelegd. In de jaarrekening wordt vervolgens verantwoording afgelegd over de gerealiseerde reductie.

Kadernota 2024

In de Kadernota hebben we op basis van een voorzichtig scenario een bedrag ingezet van 10 miljoen structureel en 101,9 miljoen incidenteel. Dit is als volgt over de programma's verdeeld:

Inzet op hoofdlijnen van intensiveringen kadernota, miljoenen euro's								
Thema	Actueel			Bestuursakkoord			Lange termijn investeringen	
	Onderwerp	Inc.	Str.	Onderwerp	Inc.	Str.	Onderwerp	Str.
1. Klimaat en weer				Verduurzamen vastgoed	7,2		Warmte en energietransitie	0,4
				Groen beheer en onderhoud	2,3	0,6		
2a. Ondernemende stad				Oa arbeidsmarkt en MKB deals	2,1	0,1	Eindhoven Noord-West	0,2
2b. Onderwijs				LEA en onderwijshuisvesting	1,8	1,2		
2c. Sociale stad	Energie buffer	7,5		Initiatieven Sociaal Domein	5,5	0,3		
	Opvang	5,0		Opvang beleidscapaciteit		0,1		
3a. Woningbouw				Woningbouwversnelling, Pact	8,2		KnoopXL	1,0
				Grondbeheer	0,5			
3b. Bereikbaarheid				oa masterplan mobiliteit	1,3	0,2	OV en bereikbaarheid	0,5
4. Fijne en veilige wijken				Openbare ruimte en veiligheid	2,2	1,0	Wijkvernieuwing 3.0	0,2
				Fonds Bovenwijks	6,5			
				Maatschappelijk vastgoed	0,7			
5. Levendige stad				Cultuur en sport	4,3	0,1	Voorzieningen	0,1
6. Organisatie	Structureel werk	24,5	4,0	Slagkracht vergroten	20-22		Bedrijfsvoering	0,3
				IT	5,9			
Totaal		37,0	4,0		64,9	3,5		2,5

Financieel afwegingskader

Het financieel afwegingskader in het bestuursakkoord bestaat uit drie stappen: inzichtelijk maken welke middelen beschikbaar zijn, welke correcties noodzakelijk zijn om de begroting reëel sluitend te houden en de verdeling van eventuele resterende middelen over ambities. Grootste uitdaging om de begroting reëel sluitend te houden zijn de forse prijsstijgingen. Daarvoor kijken we nu naar de meest actuele CPB-cijfers.

Gemeentefonds

De meicirculaire wijst uit dat het kadernota-scenario inderdaad voorzichtig was. Het verwachte effect van de septembercirculaire is positief. We mogen hier formeel geen voorschot op nemen, mede omdat we effecten van kabinetsbeleid niet kunnen inschatten. Wel kunnen we - door overschotten op het gemeentefonds de afgelopen jaren - twee technische stelposten aanpassen. Richting Kadernota 2025 zullen we de omvang van deze stelposten nader onderzoeken. Het positief effect is 16,1 miljoen in 2024, aflopend naar 13,2 miljoen vanaf 2025.

Indexatie

In augustus 2023 publiceerde het CPB nieuwe cijfers voor 2024. Deze liggen gemiddeld hoger dan die van maart:

CPB Centraal Economisch Plan (%)	mrt-23	aug-23
overheidsbestedingen (IMOC)	3,9	3,5
overheidsinvesteringen (IBOI)	1,6	3,1
gemiddelde IMOC/IBOI	2,8	3,3

Voor de inkomstenkant uit het gemeentefonds hanteert het Rijk een weging van 60% loonvoet sector overheid, 20% overheidsbestedingen (IMOC) en 20% overheidsinvesteringen (IBOI). Aan de lastenkant hanteren wij normaliter voor personeel en WIJeindhoven de verwachte cao (bijgesteld van 4,4% naar 4%). Voor de categorieën goederen/diensten en subsidies/overdrachten passen we de reguliere systematiek van het gemiddelde van IMOC en IBOI (50%/50%) toe. Dat betekent dat we voor die twee categorieën de loonvoet niet meewegen. In de afgelopen jaren was dit geen probleem, omdat de percentages toen dichter bij elkaar lagen. Voor het jaar 2022 lag de loonvoet zelfs onder IMOC/IBOI. In maart van dit jaar was al een fors verschil zichtbaar bij de loonvoet, in de meest recente raming van augustus neemt dit alleen nog maar toe:

CPB Centraal Economisch Plan (%)	mrt-23	aug-23
loonvoet sector overheid	5,2	6,5
gemiddelde 60% loon 20% IMOC 20% IBOI	4,2	5,2

Gemeentebreed, bijvoorbeeld in de zorg en in de bouw, zien we de kosten als gevolg van de cao's en materialen fors stijgen. In de kadernota hebben we hier op ingespeeld door naast de gebruikelijke systematiek ook een structureel bedrag apart te zetten voor excessieve prijsstijgingen. Om het probleem van deze prijsstijgingen aan te pakken passen we voor de indexatie-systematiek voor 2024 aan. In de aangepaste systematiek sluiten we aan bij de eerder genoemde groei van het gemeentefonds (60% loonvoet, 20% IMOC, 20% IBOI). Het ligt in de lijn der verwachting om deze systematiek ook toe te passen voor 2025 en 2026. We houden daarbij een slag om de arm gezien de macro-economische onzekerheden en de vorming van een nieuw kabinet. Vanaf 2027 hanteert het Rijk een nieuwe berekeningssystematiek voor het gemeentefonds, waarin de meerjarige BBP groei leidend is.

Voor 2024 is het beeld van de (nieuwe) systematiek:

- De index voor de categorieën goederen/diensten en subsidies/overdrachten gaat van 2,8% naar 5,2%.
- Voor eigen personeelskosten hanteren we 4,6% (4% voor cao plus 0,6% voor premies en periodieken).
- Voor WIJeindhoven wijken we af van de reguliere systematiek (4%) en verhogen we de indexatie naar 5,2%, zodat we dezelfde lijn hanteren voor alle subsidie partners.
- De gemeenschappelijke regelingen hebben elk een eigen vastgesteld percentage (10% en meer).

Excessieve prijsstijgingen

Zoals gezegd lopen de prijzen sterk op. Op enkele gebieden is de indexering van 5,2% onvoldoende om de volledige prijsstijging te compenseren. Voor de gemeenschappelijk regelingen bedragen de meerkosten 2 miljoen structureel, die we in de begroting moeten verwerken. Voor de overige beleidsvelden nemen we een stelpost op, die we bij Turap1 in 2024 verdelen. Daarvoor maken we begin 2024 per domein een inventarisatie (wat is echt nodig, waar zit ruimte en wat is incidenteel). De hoogte van de gemeentebrede stelpost is 4,2 miljoen structureel en 1 miljoen incidenteel. Als uit de inventarisatie blijkt dat de prijsstijgingen blijvend hoger zijn dan de structurele stelpost dan nemen we het tekort mee in de Kadernota/Begroting 2025. De totale inzet op indexatie (inclusief de nog te verdelen stelpost) bedraagt 15,6 miljoen in 2024 (aflopend naar 14,6 miljoen vanaf 2025).

We blijven de lijn hanteren van de begroting 2023: we willen onze maatschappelijke infrastructuur zoveel mogelijk overeind houden en een vangnet voor inwoners zijn. Afhankelijk van de ontwikkeling van de energieprijzen zijn potentiële dekkingsbronnen hiervoor het reserveren ('meenemen') van ongebruikte middelen uit 2023, de saldi-reserve actuele ontwikkelingen en het weerstandsvermogen.

Indexatie baten

Om een logisch en duurzaam houdbaar systeem te hebben moet de indexering van de baten aansluiten bij de indexering van de lasten. Ook hiervoor hanteren we dus 5,2%. De totale meeropbrengst van de indexatie van o.a. de lokale lasten, parkeertarieven en leges bedraagt 2,4 miljoen structureel.

Begroting ongewijzigd beleid

Jaarlijks voeren we een aantal technische actualiseringen uit met betrekking tot de actualisering van prijzen (p) en hoeveelheden (q) voor riolen en afval, de zakelijke lasten van onze eigen bezittingen, grondbedrijf, rente, leges, de structurele gevolgen van recente begrotingswijzigingen en de kostenverdeling. Dit noemen we 'ongewijzigd beleid'. Daarnaast moeten we dit jaar enkele correcties doorvoeren op de kadernota. Zo ontstaat er een incidenteel nadeel in 2024 door de correctie van het beschikbare rekeningresultaat (lager dan in de kadernota aangenomen). Onder meer de actualisatie van de kapitaallasten van investeringen leidt tot een structureel nadeel. De 0,25 miljoen inzet voor MBO is o.b.v. de toezegging verlengd in 2025 en 2026. De totale correctie bedraagt 2,9 miljoen in 2024 (aflopend naar 1 miljoen vanaf 2025).

Sparen voor strategische investeringen

Zoals beschreven in de paragraaf 3i. Investeren is de opgave de komende jaren groot. Er is nog onvoldoende dekking voor de geplande investeringen. Daarom verhogen we de stelpost strategische kapitaallasten met 5 miljoen vanaf 2027. Hierdoor is de begroting in deze jaarschijf niet meer sluitend. Dit sluit aan bij het advies van de VNG om als signaal naar het Rijk het saldo in de jaarschijf 2027 negatief te presenteren. We committeren ons echter nog niet aan onderliggende uitgaven voor dit additionele bedrag in de stelpost.

Totaalbeeld

Het totaal van de beschikbare middelen en de noodzakelijke correcties op de begroting op peil te houden leidt tot een sluitend plaatje in 2024. Er resteren t.o.v. de kadernota geen middelen om extra in te zetten op ambities.

<i>Begroting 2024</i> x 1 miljoen	2024	2025	2026	2027
Meicirculaire gemeentefonds	16,1	13,2	13,2	13,2
Indexatie lasten naar 5,2%	-15,6	-14,6	-14,6	-14,6
Indexatie baten naar 5,2%	2,4	2,4	2,4	2,4
Technische actualisatie begroting ('ongewijzigd beleid')	-2,9	-1,0	-1,0	-1,0
Sparen voor strategische investeringen				-5,0
Totaal	0,0	0,0	0,0	-5,0

Baten en lasten naar categorieën

Ruim de helft van de baten ontvangt de gemeente van het Rijk. Voor een deel zijn de middelen van het Rijk vrij besteedbaar. Dit is het gemeentefonds en bedraagt in 2024 657 miljoen. Daarnaast ontvangt de gemeente Eindhoven 150 miljoen van het Rijk voor specifieke doeleinden, zoals de bijstand. Van burgers en bedrijven ontvangt de gemeente 187 miljoen in de vorm van o.a. Onroerende Zaak Belasting, afvalstoffenheffing, rioolrechten en leges bouwvergunningen. We onttrekken 61 miljoen aan onze reserves voor eerder vastgestelde projecten en storten ook weer 51 miljoen.

Lasten	2023	2024	Baten	2023	2024
Personeelslasten	226.269	250.540	Uitkering uit gemeentefonds	-578.404	-657.080
Kapitaallasten	50.873	66.468	Overige rijksbijdragen	-138.334	-150.292
Goederen en diensten	253.726	289.364	Belastingen en heffingen	-171.893	-187.091
Subsidies en overdrachten	464.321	508.055	Goederen en diensten	-99.02	-95.730
Overig	7.809	4.371	Overige overdrachten	-8.127	-6.553
Toevoegingen voorzieningen	12.536	11.605	Overig	-5.695	-7.410
Toevoeging reserves	73.100	34.896	Onttrekking reserves	87.179	-61.143
Totaal	1.088.634	1.165.299	Totaal	-1.088.634	-1.165.299

Saldo structurele baten en lasten

Uitgangspunt voor provinciaal toezicht is de check dat de jaarlijks terugkerende lasten zijn gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Hiervoor elimineren we alle incidentele baten en lasten uit het begrotingsbeeld. Het saldo van de incidentele baten en lasten bedraagt in 2024 € 40,1 miljoen (meer incidentele lasten dan baten). Bijbehorende conclusie is dat alle structurele lasten door structurele baten worden gedekt.

Saldo structurele baten en lasten	2024	2027
Eindstand Begroting 2024	0,0	-5,0
Incidentele baten en lasten	40,1	-0,2
Saldo structurele baten en lasten	40,1	-5,2

Personeelskosten

De personeelslasten (eigen personeel en inhuur) bedragen € 250,5 miljoen, dit is een stijging van € 24 miljoen ten opzichte van 2023. Deze toename wordt onderstaand verklaard. Van de personeelskosten wordt € 128 miljoen vanuit sectoren doorberekend naar verschillende taakvelden op basis van uren-ramingen van sectoren en de overige € 123 miljoen wordt direct op de taakvelden begroot. Een bedrag van € 218 miljoen heeft betrekking op eigen personeel (2.222 fte's) en € 33 miljoen op inhuur. In bijlage 3 is de verdeling per taakveld zichtbaar.

Verloop personeelskosten	x € 1 miljoen
Personeelskosten 2023	226,3
Verlaging in 2023: afloop tijdelijke formatie en inhuur	-18,7
Verhoging in 2023 (o.a. indexatie, Omgevingswet en Preventie met gezag)	8,1
Actualisatie 2024 (CAO en indexering inhuur)	11,4
Kadernota 2024: vast personeel	9,8
Kadernota 2024: inhuur personeel	6,2
Overige (o.a. sociaal domein € 5,0 miljoen)	7,4
Personeelskosten 2024	250,5

Kapitaallasten

Over gerealiseerde investeringen worden afschrijvingen berekend aan de hand van de te verwachten levensduur. De afschrijvingen vertegenwoordigen de waardevermindering in een jaar. De kapitaallasten (afschrijvingen en rente) zijn verwerkt in de meerjarenbegroting. De kapitaallasten over de investeringen zijn in 2024 € 49 miljoen. Naast kapitaallasten voor investeringen wordt ook rente berekend over het eigen vermogen en grondexploitaties. In 2024 is dit € 7 miljoen. Overige kapitaallasten ad € 9 miljoen zijn budgetten voor rente en afschrijving ten behoeve van toekomstige (strategische) investeringen vanaf 2024.

De ontwikkeling van de kapitaallasten volgt de investeringsplanning. De stijging van de kapitaallasten wordt mede verklaard door de stelselwijziging investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (wordt sinds 2017 geactiveerd en groeit daarmee in 30 jaar in).

Kapitaallasten (x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027
Rentelasten investeringen	11,1	12,2	12,6	12,4
Afschrijvingslasten investeringen	38,3	42,6	46,2	45,5
Subtotaal: kapitaallasten investeringen	49,4	54,7	58,8	57,9
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	4,2	4,1	3,8	3,7
Rente grondexploitaties en projectfinanciering	2,6	2,2	2,0	2,0
Stelpost strategische kapitaallasten	8,9	9,2	9,2	14,2
Boekverlies activa	1,3	0,0	0,0	0,0
Totaal kapitaallasten	66,5	70,2	73,8	77,8

In [paragraaf 3i Investeringsplanning](#) is een nadere toelichting over de investeringsplanning en de beschikbare middelen opgenomen. In bijlage 3 staat een overzicht per taakveld van de kapitaallasten.

Mutatie reserves

De mutaties reserves maken integraal onderdeel uit van de begroting. De uitsplitsing per taakveld is terug te vinden in bijlage 3. In bijlage 6 is een verloopoverzicht per reserve opgenomen en zijn de doelen per reserves beschreven. Hieronder zijn de voornaamste mutaties toegelicht.

Reserve	Toelichting	Storting	Onttrekking
Reserve eigen kapitaal	Storting n.a.v. het raadsvoorstel 'Wegenbeheerplan 2021-2024' Mutatie in 2024: zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing voor meerjarig verloop.	2,0 -13,2	
Saldireserve specifiek	Storting n.a.v. Kadernota 2024: Aanbestedingskalender (5,0), vluchtelingen, organisatie, meedoen (1,0), maatschappelijk vastgoed (0,6), uitbreiding projectleiders (1,2), stelpost buffer energie (2,5 miljoen), verbeterinitiatieven SD (5,5), masterplan mobiliteit (1,0), woningbouwversnelling (7,5). Onttrekking vrijval corona Onttrekking conform eerdere besluiten: Omgevingswet (1,2), collegeondersteuning (0,6), woonwagengebeleid (0,6), burgerzaken (0,2), stadsgezant (0,2), directieraad (0,2), woondeal (0,2), regionale samenwerking (0,3), bouwoffensief (0,5), gebiedsgericht werken (0,2), strategische koers Ergon (0,2) en groen in de wijken (0,2)	24,3	20,2 4,7

Reserve	Toelichting	Storting	Onttrekking
Exploitatie projecten openbare ruimte meerjarig (Eporm)	Diversen stortingen voor lopende projecten: BO MIRT (2,9), Wielewaal (1,2), gebiedsverbetering Gebiedsvisie Eindhoven Airport District (0,8), versterking arbeidsmarktregio's (0,4), omgevingsprogramma ondergrond (0,4), gebiedsgericht werken (0,4), groen in de wijken (0,3), groenplan centrum (0,3), startnotitie energiebedrijf (0,3), prijsstijging projecten maatschappelijk nut (0,3), 's Gravesandestraat (0,3 miljoen), Internationale Knoop XL (0,2), deelname campusontwikkeling (0,2), masterplan Stadhuisplein (0,2), prijsstijging projecten (0,2), Omgevingswet (0,2), De Hurk Grote Oogst (0,1), toekomst Heuvel en Muziekgebouw (0,1). Onttrekking voor egalisatie meerjarig verloop van projecten.	8,9	19,1
Reserve bovenplanse voorzieningen	Storting: aanvulling reserve bovenplanse voorziening (6,5) en buurtschap 't Veld / Castilielaan (0,3). Onttrekking voor diverse projecten Zie paragraaf 3i Investerings voor een nadere toelichting.	6,8	0,2
Reserve strategische investeringen	Overheveling naar andere reserves ten behoeve van BO MIRT (2,8), Wielewaal (1), Gebiedsvisie Eindhoven Airport District (0,8), Campusontwikkeling (0,2), publiek energiebedrijf (0,3). Onttrekking voor Try-outs cultuur (0,4) en Knoop XL (0,2).		5,7
Samen morgen mooier maken (SMMM)	Integraal gebiedsgericht werken (1,7), inwonersparticipatie (0,1), Brainport voor iedereen (0,8), binnenstad (0,7), groenplan centrum (0,2), woningbouw (0,6), diversiteit en inclusie (0,8), informatiebeveiliging (0,1).		5,0
Reserve transformatie-agenda sociale basis	Zie onder programma 2c Sociale stad: voor transformatieprogramma (Jeugd en Participatie).		1,5
Reserve huisvesting onderwijs	Vervangende nieuwbouw Stedelijk College Eindhoven		1,4
Reserve strategische sportevenementen	Intensivering topsport evenementen	0,9	
Reserve Lokaal Overleg	Modernisering arbeidsvoorwaarden	0,8	
Burgerzaken	Storting en onttrekking voor organisatie verkiezingen 2024	0,8	0,8
Reserve City-marketing, toerisme, recreatie	Oud- & nieuwwiering	0,8	
Diverse reserves	Stortingen < € 0,5 miljoen Onttrekkingen < € 0,5 miljoen	2,8	2,5
Totaal		34,9	61,1

Bijlagen

Bijlage 1. Samenstelling van bestuur

Gemeenteraad

Als hoogste bestuursorgaan in de gemeente stelt de gemeenteraad de begroting vast en controleert of het college van burgemeester en wethouders het beleid goed uitvoert. Onze gemeenteraad bestaat uit 45 leden die in maart 2022 zijn gekozen voor een periode van 4 jaar. De raad telt 12 fracties. GroenLinks, CDA, PvdA en D66 vormen samen de coalitie.

College van burgemeester en wethouders

Jeroen Dijsselbloem

Burgemeester

- Openbare orde en veiligheid
- Toezicht en handhaving (excl. milieu-, bouw- en woningtoezicht)
- Vergunningen evenementen
- Bestuurlijke coördinatie
- Juridische zaken (advies, bezwaar, beroep en klachten)
- Toezicht AVG
- Representatie, Public Affairs en externe betrekkingen
- Internationale aangelegenheden en acquisitie

Rik Thijs

Wethouder van klimaat, energie, grond en vergroening

- Klimaat en energietransitie
- Openbare ruimte: groen en water
- Milieu, externe veiligheid, bodem, geluid en luchtkwaliteit
- Grondzaken
- Vergroening binnenstad
- Verduurzaming vastgoed (inclusief duurzaamheidspact)
- Wielewaal, Genneper Parken en Dommeldal
- Gebiedsontwikkeling Stadhuisplein
- Dierenwelzijn

Stijn Steenbakkers

Wethouder van Brainport, economie, onderwijs, KnoopXL en Eindhoven-Noordwest

- Economie, vestigingsklimaat en internationalisering
- Bedrijventerreinen en campussen (inclusief Ruimtelijke Ontwikkeling)
- Brainport: Brainport Nationale Actieagenda en Regio Deal
- Innovatie en digitalisering (extern)
- Onderwijs VVE, PO-VO (incl. Integraal Huisvestingsplan)
- Gebiedsontwikkeling Spoorzone / KnoopXL
- Gebiedsontwikkeling Noordwest (excl. Wielewaal)

Mieke Verhees

Wethouder van wonen, wijken, ruimte en dienstverlening

- Wonen (excl. enkele gebiedsontwikkelingen)
- Ruimtelijke ordening (excl. enkele gebiedsontwikkelingen) en Omgevingswet
- Verstedelijkingsstrategie
- Maatschappelijk vastgoed
- Bouw- en woningtoezicht
- Vergunningen ruimtelijk
- Wijken en gebiedsgericht werken
- Programma leefbaarheid en veiligheid Woensel-Zuid (pact)
- Bedrijfsvoering inclusief P&O en ICT
- Dienstverlening

Monique Esselbrugge

Wethouder van hoger- en beroepsonderwijs, mobiliteit, binnenstad en Design District

- Onderwijs MBO/HBO/WO
- Arbeidsmarkt
- Mobiliteit en bereikbaarheid (incl. Eindhoven Airport)
- Binnenstadseconomie en centrumontwikkeling
- Design District
- Toerisme en vrije tijd
- Citymarketing en evenementen
- Inwonersparticipatie
- Brede Welvaart / Brainport voor iedereen

Saskia Lammers

Wethouder van welzijn, werk, armoede, cultuur en design

- Werk, inkomen en participatie
- Armoede en schulden
- Welzijn (sociale basis en WIJ Eindhoven)
- Coördinatie 'Huis naar werk'
- Cultuur en design

Maes van Lanschot

Wethouder van financiën, sport, erfgoed en regionale samenwerking

- Financiën
- Sport
- Erfgoed
- Regionale samenwerking
- Deelnemingen

Samir Toub

Wethouder van diversiteit, zorg, jeugd en maatschappelijke ondersteuning

- Maatschappelijke zorg en ondersteuning (WMO)
- Gezondheid
- Jeugd en Jeugdzorg
- Opvang, statushouders en vluchtelingen
- Diversiteit, inclusie en verbinding
- Toegankelijkheid

Angelique Bellemakers

Stadsgezant

- Doorbraak wijkgericht werken

Janneke van Kessel

Stadsgezant

- Brainport voor iedereen en Inwonersparticipatie

Aline Zwierstra

Gemeentesecretaris

- Algemeen directeur

Bijlage 2. Kerngegevens

Kerngegevens per 1 januari	2022	2023	2024
Sociale structuur:			
Aantal inwoners	238.307	242.335	245.810
Inwoners < 20 jaar	46.022	45.400	46.650
Inwoners > 64 jaar	39.725	41.150	41.900
Inwoners 65 t/m 74 jaar	20.942	21.515	21.820
Inwoners 75-84 jaar	13.387	13.995	14.280
Inwoners 85 jaar e.o.	5.396	5.680	5.800
Aantal WW-uitkeringen	2.918	2.400	2.600
Aantal bijstandsgerechtigden WWB/Participatiewet	6.308	6.077	6.324
Fysieke structuur:			
Oppervlakte gemeente (in ha)	8.892	8.936	8.936
Lengte wegen (in km)	944	944	944
Aantal woningen	115.860	118.685	120.890
Aantal bewoners per woning	2,1	2,1	2,0
% huurwoning	55	55	55
% eigen woning	45	45	45
Algemene gegevens			
Personeel:			
Formatie in fte's	2.053	2.101	2.222
Prijsspeil	1 jan. 2022	1 jan. 2023	1 jan. 2024
Totaal personeelskosten (x €1.000)	208.862	226.969	250.540
Rente:			
Omslagrente	1%	1%	1%
Rente grondexploitatie	1,3%	1,3%	1,3%
Rente reserves / voorzieningen	1%	1%	1%
Prijsstijging voor:			
Goederen en diensten	1,4%	3,4%	5,2%
Subsidies oud (van voor de decentralisaties)	1,4%	3,4%	5,2%
Subsidies nieuw (WMO/Jeugd)	2,2%	3,4%	5,2%
Indexering inkomsten:			
OZB (woningen)	6,6%	0%	1,7%
Tarieven, belastingen, rechten	1,4%	2,4%	5,2%
Overige; huren maatschappelijk vastgoed	1,4%	0%	5,2%

Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (x 1.000)	2024	2025	2026	2027
Lokale heffingen waarvan besteding niet gebonden is				
OZB	84.167	84.167	84.167	84.167
Hondenbelasting	1.221	1.221	1.221	1.221
Precario rechten	1.121	1.121	1.121	1.121
Uitkeringen gemeentefonds				
Gemeentefonds	578.404	612.934	647.312	613.360
Dividend				
BNG	400	400	400	400
Eindhoven Airport	113	113	113	113
Enexis	15	15	15	15
Saldo financieringsfunctie				
Financieringsfunctie	535	-1.655	-1.103	-905
Overige algemene dekkingsmiddelen				
Rente eigen kapitaal	1.519	926	973	961
Rente belegde reserves	1.987	2.387	2.252	2.146
Vennootschapsbelasting	pm	pm	pm	pm
Subtotaal	669.482	701.629	736.471	702.599
Onvoorzien	242	242	242	242
Totaal algemene dekkingsmiddelen	669.724	701.871	736.713	702.841

Bijlage 3. Financieel overzicht

Lasten

LASTEN	perso- neels lasten	kapitaal lasten	goederen en diensten	subsidies en over- drachten	overhead en over- apparaats- kosten	overig	toevoe- gingen voorzie- ningen	toevoe- ging reserves	totaal lasten
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	4.790	1.964	15.909	303	115	-447	0	1.475	24.109
Groen	4.790	1.964	15.909	303	115	-447	0	1.475	24.109
7.3 Afval	491	196	24.660	0	113	5.124	500	0	31.084
7.4 Milieubeheer	3.986	2.938	8.364	0	53	592	0	1.359	17.292
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	73	10	828	0	82	0	0	0	993
Milieu	4.550	3.144	33.852	0	248	5.716	500	1.359	49.369
7.2 Riolering	2.515	2.532	6.760	286	0	1.625	10.931	0	24.649
Water	2.515	2.532	6.760	286	0	1.625	10.931	0	24.649
1 Klimaat en weer	11.855	7.640	56.521	589	363	6.894	11.431	2.834	98.127
3.1 Economische ontwikkeling	1.317	16	1.646	1.830	229	50	0	800	5.888
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	170	-410	3.433	0	226	4.234	0	0	7.653
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.669	32	588	1.740	211	38	0	0	4.278
3.4 Economische promotie	1.804	0	2.031	2.005	11	0	0	971	6.822
Ondernemende stad	4.960	-362	7.698	5.575	677	4.322	0	1.771	24.641
2a Ondernemende stad	4.960	-362	7.698	5.575	677	4.322	0	1.771	24.641
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	969	14.759	10.075	0	404	0	0	438	26.645
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.388	0	6.231	21.151	56	0	0	0	31.826
Onderwijs	5.357	14.759	16.306	21.151	460	0	0	438	58.471
2b Onderwijs	5.357	14.759	16.306	21.151	460	0	0	438	58.471
6.72A Jeugdhulp begeleiding	353	0	4	7.904	4	0	0	0	8.265
6.72B Jeugdhulp behandeling	357	0	4	23.085	0	0	0	0	23.446
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	357	0	4	2.805	0	0	0	0	3.166
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	929	0	1.828	15.358	-9	0	0	0	18.106
6.73A Pleegzorg	357	0	5	2.069	0	0	0	0	2.431
6.73B Gezinsgericht	357	0	5	2.181	0	0	0	0	2.543
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	357	0	5	4.294	0	0	0	0	4.656
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	357	0	5	2.111	0	0	0	0	2.473
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	357	0	5	5.960	0	0	0	0	6.322
6.74C Gesloten plaatsing	357	0	5	2.878	0	0	0	0	3.240
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	1.261	0	20	4.593	-38	0	0	0	5.836
6.82B Jeugdreclassering	378	0	5	767	0	0	0	0	1.150
Jeugd	5.777	0	1.895	74.005	-43	0	0	0	81.634
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.549	643	7.433	26.355	494	0	0	1.029	46.503
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	508	0	0	42.403	357	0	0	0	43.268
7.1 Volksgezondheid	86	101	10.600	1.097	90	0	0	0	11.974
Sociale basis	11.143	744	18.033	69.855	941	0	0	1.029	101.745
6.3 Inkomensregelingen	12.517	0	2.015	142.734	989	0	0	5.250	163.505
6.4 WSW en beschermd werk	254	0	1.439	32.540	94	0	0	0	34.327
6.5 Arbeidsparticipatie	1.830	0	3.215	12.184	103	0	0	399	17.731
Werk en inkomen	14.601	0	6.669	187.458	1.186	0	0	5.649	215.563
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	764	0	11	9.573	95	0	0	0	10.443
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	650	0	9	23.335	0	0	0	0	23.994
6.71B Begeleiding (WMO)	650	0	75	13.398	0	0	0	0	14.123
6.71C Dagbesteding (WMO)	650	0	9	3.375	0	0	0	0	4.034
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	956	0	370	224	92	0	0	2.750	4.392
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	663	0	8	31.892	25	0	0	0	32.588
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1.548	323	3.210	15.479	0	0	0	0	20.560
Wmo	5.881	323	3.692	97.276	212	0	0	2.750	110.134
2c Sociale stad	37.402	1.067	30.289	428.594	2.296	0	0	9.428	509.076
8.1 Ruimte en leefomgeving	5.823	4.842	7.981	72	1	2.603	0	8.214	29.536
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.843	4.443	21.823	0	74	26.149	0	8.185	62.517
8.3 Wonen en bouwen	27.538	1.445	16.932	0	9.293	-23.729	0	2.277	33.756
Woningbouw	35.204	10.730	46.736	72	9.368	5.023	0	18.676	125.809
3a Woningbouw en fijne wijken	35.204	10.730	46.736	72	9.368	5.023	0	18.676	125.809
2.1 Verkeer en vervoer	9.344	8.332	42.636	114	272	-669	0	5.793	65.822
2.2 Parkeren	1.880	1.254	10.568	0	0	65	0	318	14.085
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	134	150	0	0	0	0	0	284
2.5 Openbaar vervoer	132	804	708	0	139	0	0	0	1.783
Bereikbaarheid	11.356	10.524	54.062	114	411	-604	0	6.111	81.974
3b Bereikbaarheid	11.356	10.524	54.062	114	411	-604	0	6.111	81.974
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	107	76	155	17.800	0	0	0	0	18.138
1.2 Openbare orde en veiligheid	14.595	676	4.993	908	69	49	0	0	21.290
Veilige wijken	14.702	752	5.148	18.708	69	49	0	0	39.428
4 Veilige wijken	14.702	752	5.148	18.708	69	49	0	0	39.428

LASTEN	perso- neels lasten	kapitaal lasten	goederen en diensten	subsidies en over- drachten	overhead en apparaats- kosten	overig	toevoe- gingen voorzie- ningen	toevoe- ging reserves	totaal lasten
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	1.457	4.262	7.833	26.561	127	0	0	21	40.261
5.4 Musea	3.857	196	2.484	0	5	0	0	582	7.124
5.5 Cultureel erfgoed	680	44	1.798	185	0	0	0	70	2.777
5.6 Media	0	0	0	476	0	0	0	0	476
Cultuur	5.994	4.502	12.115	27.222	132	0	0	673	50.638
5.1 Sportbeleid en activering	4.738	0	589	631	71	0	0	800	6.829
5.2 Sportaccommodaties	8.576	6.153	12.672	650	213	0	45	112	28.421
Sport	13.314	6.153	13.261	1.281	284	0	45	912	35.250
5 Levendige stad	19.308	10.655	25.376	28.503	416	0	45	1.585	85.888
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.292	9	184	0	314	0	0	0	1.799
0.4 Overhead	88.488	6.423	38.154	0	-16.498	0	0	-7.065	109.502
0.5 Treasury	0	4.211	302	0	124	-6.439	0	0	-1.802
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	0	0	0	0	120	0	0	0	120
0.8 Overige baten en lasten	0	11	1.541	0	485	-4.874	0	285	-2.552
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat rek. van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	89.780	10.654	40.181	0	-15.455	-11.313	0	-6.780	107.067
0.61 OZB woningen	1.925	0	103	0	102	0	0	0	2.130
0.62 OZB niet-woningen	888	0	58	0	102	0	0	0	1.048
0.63 Parkeerbelasting	259	0	17	0	33	0	0	0	309
0.64 Belastingen overig	412	8	315	0	101	0	129	0	965
Belastingen	3.484	8	493	0	338	0	129	0	4.452
0.1 Bestuur	8.827	26	4.486	2.679	662	0	0	15	16.695
0.2 Burgerzaken	8.305	15	2.068	2.070	395	0	0	818	13.671
Bestuur en Dienstverlening	17.132	41	6.554	4.749	1.057	0	0	833	30.366
6 Organisatie	110.396	10.703	47.228	4.749	-14.060	-11.313	129	-5.947	141.885
Totaal LASTEN	250.540	66.468	289.364	508.055	0	4.371	11.605	34.896	1.165.299

Baten

BATEN	uitkering uit gemeente- fonds	overige belastingen rijks- bijdragen	goederen en diensten heffingen	overige overdrachten	overig	Onttrekking reserves	totaal baten
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	0	0	0	-253	0	-2.316	-2.569
Groen	0	0	0	-253	0	-2.316	-2.569
7.3 Afval	0	0	-32.933	-82	0	0	-33.015
7.4 Milieubeheer	0	-1.773	0	-2.092	-94	-64	-6.358
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	-648	0	0	0	-648
Milieu	0	-1.773	-33.581	-2.174	-94	-64	-40.021
7.2 Riolering	0	0	-25.994	-561	0	0	-26.555
Water	0	0	-25.994	-561	0	0	-26.555
1 Klimaat en weer	0	-1.773	-59.575	-2.988	-94	-64	-69.145
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	-1	0	-1.600	-1.601
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	-6.669	0	0	-6.669
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	-44	-2.343	0	-324	0	-2.711
3.4 Economische promotie	0	0	-2.934	-260	0	-300	-3.494
Ondernemende stad	0	-44	-5.277	-6.930	-324	0	-14.475
2a Ondernemende stad	0	-44	-5.277	-6.930	-324	0	-14.475
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	-2.870	-63	-2.034	-4.967
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	-14.044	0	-1	-308	-51	-14.404
Onderwijs	0	-14.044	0	-2.871	-371	0	-19.371
2b Onderwijs	0	-14.044	0	-2.871	-371	0	-19.371
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	-478	0	0	-478
6.73A Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0
6.73B Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
6.74C Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
6.82B Jeugdclassering	0	0	0	0	0	0	0
Jeugd	0	0	0	-478	0	0	-478
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	-4.424	0	-1.913	0	-1.670	-8.007
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	-166	0	0	-166
Sociale basis	0	-4.424	0	-2.079	0	0	-8.173
6.3 Inkomensregelingen	0	-123.048	0	-105	-1.882	-50	-125.085
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	-6	0	-179	-185
6.5 Arbeidsparticipatie	0	-818	0	0	0	-399	-1.217
Werk en inkomen	0	-123.866	0	-111	-1.882	-50	-126.487
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	-3	0	0	-3
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	0	0	-2.042	0	-2.042

BATEN	uitkering uit gemeente- fonds	overige belastingen rijks- bijdragen	en heffingen	overige diensten	overige overdrachten	overig	Onttrekking reserves	totaal baten
6.71B Begeleiding (WMO)	0	-537	0	0	0	0	0	-537
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	-5	0	0	0	-5
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	-850	0	0	-850
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	-532	0	0	-21	-553
Wmo	0	-537	0	-540	-2.892	0	-21	-3.990
2c Sociale stad	0	-128.827	0	-3.208	-4.774	-50	-2.269	-139.128
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	-1.122	0	-2.690	-234	-923	-5.940	-10.909
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	-225	0	-50.921	0	0	-274	-51.420
8.3 Wonen en bouwen	0	0	-7.654	-2.615	-155	-10	-3.235	-13.669
Woningbouw	0	-1.347	-7.654	-56.226	-389	-933	-9.449	-75.998
3a Woningbouw en fijne wijken	0	-1.347	-7.654	-56.226	-389	-933	-9.449	-75.998
2.1 Verkeer en vervoer	0	-706	-602	-1.852	0	0	-6.600	-9.760
2.2 Parkeren	0	0	-130	-1.621	0	0	-7.269	-9.020
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	-119	0	0	0	0	-119
2.5 Openbaar vervoer	0	0	-13	0	0	0	0	-13
Bereikbaarheid	0	-706	-864	-3.473	0	0	-13.869	-18.912
3b Bereikbaarheid	0	-706	-864	-3.473	0	0	-13.869	-18.912
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	-432	0	0	-17	-449
1.2 Openbare orde en veiligheid	0	-1.731	-484	-1.203	0	0	-133	-3.551
Veilige wijken	0	-1.731	-484	-1.635	0	0	-150	-4.000
4 Veilige wijken	0	-1.731	-484	-1.635	0	0	-150	-4.000
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	0	0	0	-4.421	0	0	-497	-4.918
5.4 Musea	0	0	0	-1.051	0	0	-582	-1.633
5.5 Cultureel erfgoed	0	-70	0	-69	0	0	-720	-859
5.6 Media	0	0	0	0	0	0	0	0
Cultuur	0	-70	0	-5.541	0	0	-1.799	-7.410
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	-2	0	0	0	-2
5.2 Sportaccommodaties	0	-1.194	0	-10.007	-51	0	-176	-11.428
Sport	0	-1.194	0	-10.009	-51	0	-176	-11.430
5 Levendige stad	0	-1.264	0	-15.550	-51	0	-1.975	-18.840
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	-95	0	0	0	-95
0.4 Overhead	0	0	0	-1.784	-350	0	-22.730	-24.864
0.5 Treasury	0	0	0	0	0	-6.348	0	-6.348
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	-657.080	0	0	0	0	0	0	-657.080
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	-35	0	0	0	-35
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat rek. van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	-657.080	0	0	-1.914	-350	-6.348	-22.730	-688.422
0.61 OZB woningen	0	0	-40.689	-10	0	0	0	-40.699
0.62 OZB niet-woningen	0	0	-46.898	-6	0	0	0	-46.904
0.63 Parkeerbelasting	0	0	-18.425	-2	0	0	0	-18.427
0.64 Belastingen overig	0	0	-2.463	-538	-11	-15	0	-3.027
Belastingen	0	0	-108.475	-556	-11	-15	0	-109.057
0.1 Bestuur	0	0	0	-225	-186	0	-1.227	-1.638
0.2 Burgerzaken	0	-556	-4.762	-154	-3	0	-838	-6.313
Bestuur en Dienstverlening	0	-556	-4.762	-379	-189	0	-2.065	-7.951
6 Organisatie	-657.080	-556	-113.237	-2.849	-550	-6.363	-24.795	-805.430
Totaal BATEN	-657.080	-150.292	-187.091	-95.730	-6.553	-7.410	-61.143	-1.165.299

Bijlage 4. Incidentele posten en structurele mutaties reserves

Incidentele posten

Programma en taakveld	2024		2025		2026		2027		Toelichting
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
P1. Klimaat en weer									
57 Openb. groen en recreatie	785		730		530				Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
57 Openb. groen en recreatie	88		176		264		352		KN24: Areaalgroei en hogere intensiteit gebruik
57 Openb. groen en recreatie	0		150		300		400		Vervangingsinvesteringen
57 Openb. groen en recreatie	530		470						KN24: Groen: achterstallig onderhoud
74 Milieubeheer	2.586	1.119	2.812	1.103	694	486	1.176	907	Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
74 Milieubeheer	105								Omgevingswet onderzoekskosten
mutaties bestemmingsreserves:									
57 Openb. groen en recreatie	1.475	785	230	730	280	530			Reserve exploitatie projecten openbare ruimte meerjarig (eporm)
57 Openb. groen en recreatie		3		3		3			3 Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
57 Openb. groen en recreatie		49		54		148		181	Reserve bovenplanse voorzieningen
57 Openb. groen en recreatie		4							Reserve groot onderhoud
57 Openb. groen en recreatie		225							Saldireserve specifiek
57 Openb. groen en recreatie		250		230		280			Reserve SMMM
57 Openb. groen en recreatie		1.000							KN24: Wielwaal, dekking uit reserve strategische investeringen
72 Riolering						2			5 Reserve bovenplanse voorzieningen
74 Milieubeheer	815	1.469	720	2.425		208		268	Reserve eporm
74 Milieubeheer								19	Reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer
74 Milieubeheer		527							Saldireserve specifiek
74 Milieubeheer		275							Reserve strategische investeringen
Totaal P1 Klimaat en weer	6.384	5.706	5.288	4.545	2.068	1.657	1.928	1.383	
P2a. Ondernemende stad									
31 Economische ontwikkeling	650		50		50		50		KN24: Gebiedsvisie EA District, dekking uit reserve eporm
34 Economische promotie	316		0						Omgevingswet programma voorzieningen
34 Economische promotie	1.000		0						KN24: MKB deals
34 Economische promotie	200		200						Plintenstrategie en voorzieningen
mutaties bestemmingsreserves:									
31 Economische ontwikkeling	800	650		50	0	50		50	Reserve eporm
31 Economische ontwikkeling	0	800							Reserve strategische investeringen
34 Economische promotie		300							Saldireserve specifiek
34 Economische promotie	850								KN24: Oud- en nieuw (nieuwe opzet), in reserve citymarketing
Totaal P2a. Ondernemende stad	3.816	1.750	250	50	50	50	50	50	
P2b. Onderwijs									
43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	224								Laagletterheid
mutaties bestemmingsreserves:									
42 Onderwijshuisvesting	2	6	2	6	2	6	2	6	
Totaal P2b. Onderwijs	226	6	2	6	2	6	2	6	
P2c. Sociale stad									
65 Arbeidsparticipatie	1.217	818	399						Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
65 Arbeidsparticipatie	250		0						KN24: Impuls MBO

Programma en taakveld	2024		2025		2026		2027		Toelichting
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	479		266						Versterken preventief jeugdbeleid
672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	321		325		2		2		Transformatiebudget
672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	190		108						Capaciteit extra middelen jeugd
672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	517		353						Aanpak wachttijden
672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	434		434		7		7		Versterken toegang
681B Maatsch./vrouwenopv.(WMO)	864								Aanpak dak- en thuisloosheid
mutaties bestemmingsreserves:									
61 Samenkracht en burgerparticip.		1.520							Reserve transformatieagenda sociale basis
61 Samenkracht en burgerparticip.	1.017								Saldireserve specifiek; KN24: Vluchtelingen
61 Samenkracht en burgerparticip.	1		1		1		1		Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
61 Samenkracht en burgerparticip.		150		150		150			Reserve SMMM
61 Samenkracht en burgerparticip.	11	0	12	0	12		12		Reserve CO2 reductie
63 Inkomensregelingen	5.250	0		0					Saldireserve sp.: KN24: verbeterinitiatieven (2,75) en energie (2,5)
64 Begeleide participatie	0	179		1.689					Saldireserve specifiek
671D Overige maatwerkarr. (WMO)	2.750								Saldireserve specifiek. KN24: diverse verbeterinitiatieven
681B Maatsch. /vrouwenopv.(WMO)		21		21		21	0	21	Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
Totaal P2c. Sociale stad	13.301	2.688	1.898	1.860	22	171	22	21	
P3a. Woningbouw en fijne wijken									
81 Ruimte en leefomgeving	5.020	1.188	2.495	1.188	1.734	1.122	1.621	1.036	Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
82 Grondexploitatie (niet-bedr.terr.)		86							Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
83 Wonen en bouwen	400								Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
83 Wonen en bouwen	1.500								Bovenmatige prijsstijgingen vastgoed
mutaties bestemmingsreserves:									
81 Ruimte en leefomgeving		214		214					Reserve Knoop XL
81 Ruimte en leefomgeving	1.714	3.832	520	1.307	105	612	130	586	Reserve eporm
81 Ruimte en leefomgeving		1.350		250		250		1.251	KN24: Knoop XL (2027 1,0); reserve strategische investeringen
81 Ruimte en leefomgeving		119							Reserve onderzoek en ontwikkeling
81 Ruimte en leefomgeving		700		290		285			Reserve samen morgen mooier maken
81 Ruimte en leefomgeving	6.500								Reserve bovenplanse voorzieningen; KN24: storting
82 Grondexploitatie (niet-bedr.terr.)		-86							Reserve eporm
82 Grondexploitatie (niet-bedr.terr.)	7.500								Saldireserve specifiek. KN24: woningbouwversnelling
82 Grondexploitatie (niet-bedr.terr.)		360		320		130		130	Reserve samen morgen mooier maken
83 Wonen en bouwen	12		12		12		12		Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
83 Wonen en bouwen	1.865	1.133		575					KN24: Maats. vastgoed (0,6) en projectleiders (1,0); saldireserve
83 Wonen en bouwen		1.693		1.693		593			Reserve samen morgen mooier maken
83 Wonen en bouwen		9		30		18		11	Reserve CO2 reductie
83 Wonen en bouwen	400	400							Reserve eporm
Tot. 3a. Woningbouw en fijne wijken	24.911	10.998	3.027	5.867	1.851	3.010	1.763	3.014	

Programma en taakveld	2024		2025		2026		2027		Toelichting
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
P3b. Bereikbaarheid									
21 Verkeer en vervoer	4.948	556	913		340	0	1	1	Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
21 Verkeer en vervoer	1.500								Bovenmatige prijsstijgingen beheer en onderhoud
22 Parkeren	7.269		5.049		2.294	1.725	2.294	1.725	Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
25 Openbaar vervoer				1.330					Projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
25 Openbaar vervoer	50	2							Deelmobiliteit
mutaties bestemmingsreserves:									
21 Verkeer en vervoer	2.793	4.392	680	913	340	340		-1	Reserve eporm; o.a KN24: LED openbare verlichting
21 Verkeer en vervoer		134		139		152		195	Reserve bovenplanse voorzieningen
21 Verkeer en vervoer		2.038							Reserve strategische investeringen
21 Verkeer en vervoer	1.000								Saldireserve specifiek. KN24: Masterplan mobiliteit
21 Verkeer en vervoer		36		36		36		29	Reserve groot onderhoud
22 Parkeren	300	7.269		5.049		569		569	Reserve eporm
22 Parkeren	18		18		18		18		Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
25 Openbaar vervoer				1.330					Reserve eporm
mutaties algemene reserves:									
21 Verkeer en vervoer	2.000								Reserve eigen kapitaal
Totaal P3b. Bereikbaarheid	19.878	14.427	6.660	8.797	2.992	2.822	2.311	2.518	
P4. Veilige wijken									
12 Openbare orde en veiligheid	250								KN24: Herijken locatieprofielen evenementen (incl.
12 Openbare orde en veiligheid	300								KN24: Woon-overlast
mutaties bestemmingsreserves:									
11 Crisisbeheersing en brandweer		17		17	0	17	0	17	Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
12 Openbare orde en veiligheid		133							Reserve restpunt samen morgen mooier maken
Totaal P4. Veilige wijken	550	150	0	17	0	17	0	17	
P5. Levendige stad									
51 Sportbeleid en activering	100		100						Verduurzaming accommodaties
52 Sportaccommodaties	2.000								Bovenmatige prijsstijgingen sport
53 Cultuurpresentatie,-etc.	673								KN24: Werkbudget cultuur
53 Cultuurpresentatie,-etc.	1.000								KN24: Herstelfonds cultuur
53 Cultuurpresentatie,-etc.	400		400		400				KN24: Try-outs cultuur
55 Cultureel erfgoed	653								Uitvoeringsprogr. erfgoed, dekking uit res. SMMM
mutaties bestemmingsreserves:									
51 Sportbeleid en activering	800								KN24: topsportevenementen, uit res. strat. sportevenm.
52 Sportaccommodaties	25	159							Reserve sport gebruikersonderhoud
52 Sportaccommodaties	87	17	90	17	90	17	90	17	Reserve CO2-reductie
53 Cultuurpresentatie,-etc.		95		95		95		95	Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
53 Cultuurpresentatie,-etc.	21	2	21	2	21	2	21	2	Reserve CO2-reductie
53 Cultuurpresentatie,-etc.		400		400	0	400			Reserve SMMM
55 Cultureel erfgoed		653							Reserve SMMM
55 Cultureel erfgoed	70	67	70	67	29	67	29	67	Reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
mutaties voorzieningen:									
52 Sportaccommodaties	45								afwikkelen voetbalcomplex Tongelresche Akkers
Totaal P5. Levendige stad	5.874	1.393	681	581	540	581	140	181	
P6. Organisatie									
01 Bestuur	328		328		136				Stadsgazanten incl. ondersteuning; voor 4 jaar
01 Bestuur	300				0				KN24: Kwartiermakers MRE BO MIRT

Programma en taakveld	2024		2025		2026		2027		Toelichting
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
01 Bestuur	522		223		172				KN24: Inwonersparticipatie (B 2024)
01 Bestuur	110								KN24: Pensioen compensatie raadsleden
04 Overhead	40								KN24: Uitvoering Sisaregelingen
04 Overhead	3.000								KN24: Aanbestedingskalender IB
04 Overhead	428								KN24: Governance risk
04 Overhead	184								Omgevingswet implementatie software
04 Overhead	2.913								KN24: Fase 2 organisatie. Ontwikkeling
04 Overhead	102								Richting Eindhoven
04 Overhead	900								KN24: NFS: voorbereiding, testen en implementatie
04 Overhead	5.000								KN24: Stelpost IT
mutaties bestemmingsreserves:									
01 Bestuur		245		245		160			Saldireserve specifiek
01 Bestuur		982		873		822		150	Reserve SMMM
04 Overhead	5.000	22.114		1.483		1.949			KN24: Aanbestedingskalender (5,0), uit saldireserve
04 Overhead	750								Reserve lokaal overleg
04 Overhead		85		85		85			Reserve SMMM
08 Overige baten en lasten	250								Reserve eporm
mutaties algemene reserves:									
04 Overhead	-13.240		-7.751	1.178	-10.608	1.156	-7.709	1.156	Reserve eigen kapitaal
Incidentele fte's									
Alle programma's	19.136		9.107		9.152		9.753		Reserve eigen kapitaal
Totaal P6. Organisatie	25.723	23.426	1.907	3.864	-1.148	4.172	2.044	1.306	
Saldo incidentele baten en lasten	100.663	60.544	19.713	25.587	6.377	12.486	8.260	8.496	

Toelichting incidentele baten en lasten

Het saldo van de incidentele baten (€ 60,5 miljoen) en lasten (100,6 miljoen) bedraagt in 2024 € 40,1 miljoen (meer incidentele lasten dan baten). Bijbehorende conclusie is dat alle structurele lasten door structurele baten worden gedekt. Hieronder volgt per programma een toelichting op de incidentele baten en lasten. Bedragen onder de € 0,5 miljoen worden niet separaat toegelicht, evenals de incidentele bedragen waartoe in voorgaande begrotingen voor 2024 al is besloten.

Het resultaat op exploitatie projecten openbare ruimte meerjarig (EPORM) lichten we in algemene zin toe. Op diverse beleidsterreinen voeren we activiteiten projectmatig uit (bijvoorbeeld groot onderhoud, revitalisering bomen, verbeteren luchtkwaliteit). Bij de start van een project worden de beschikbare middelen samengebracht in de reserve EPORM. De lasten en baten en mutaties in de reserve merken we als incidenteel aan.

In de Kadernota 2024 zijn incidentele intensiveringen aangekondigd. Daarbij is in 2024 een bedrag van 30 miljoen gestort in reserves. Dit bedrag wordt onderstaand per programma uitgesplitst. Daarnaast is er per saldo in 2024 netto 10 miljoen op de taakvelden terecht gekomen.

Per programma is het beeld:

- 1 Klimaat en weer: 0,7 miljoen, waarvan (m.n. intensivering achterstallig onderhoud groen)
- 2a Ondernemende stad: 2,1 miljoen (m.n. intensivering MKB deals en gebiedsvisie EA district)
- 2b Onderwijs: 0,2 miljoen
- 2c Sociale stad: 10,6 miljoen (m.n. storting reserves 9 miljoen)
- 3a Woningbouw en fijne wijken: 13,8 miljoen (m.n. storting reserves 14 miljoen, intensivering energie)
- 3b Bereikbaarheid: 5,5 miljoen (m.n. storting reserves 3 miljoen, intensivering energie)
- 4. Veilige wijken: 0,4 miljoen

5 Levendige stad: 4,5 miljoen (m.n. storting reserves 1 miljoen, intensivering energie, try outs/werkbudget cultuur)
 6 Organisatie: 2,3 miljoen (m.n. storting reserves 5 miljoen). De intensiveringen op programma 6 bedragen 13,8 miljoen, waarvan aanbestedingskalender, fase 2 organisatieontwikkeling en stelpost IT de grootste zijn; deze posten worden nader toegelicht in paragraaf 3e Bedrijfsvoering). Daarnaast tellen we hier de mutatie weerstandsvermogen (-13,2 miljoen), saldireserve specifiek (-22,1 miljoen) en incidentele fte's (19,1 miljoen) mee.

Structurele mutaties reserves

Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens
1. Klimaat en weer								
Reserve bodemsanering	241		270		270		296	
Reserve transitievisie warmte	303	-65	303	-66	303	-65	303	-65
Reserve WKO's		4		4		6		6
2a. Ondernemende stad								
Reserve strategische sportevenementen	121		121		121		121	
2b. Onderwijs								
Reserve Internationale school	436	483	436	479	436	479	436	479
Kapitaallastenreserve uitbreiding ISE		115		115		115		115
Reserve huisvesting onderwijs		1.430		100		100		100
Reserve VVE		51		29		79		79
3a. Woningbouw en fijne wijken								
Risicoreserve PSV	398		398		398		398	
Reserve bovenplanse voorzieningen	287		110		107		128	
6. Organisatie								
Reserve opkomst verkiezingen	15		15		15		15	
Reserve verkiezingen	818	838	486	7	486	7	486	7
Reserve onderzoek en ontwikkeling	425		425		425		425	
Reserve kredietrisico's garanties geldleningen	35		35		35		35	
Reserve duurzaamheidsfonds SVGG		13		157		157		157
Reserve circulaire		360		147		48		48
Reserve strategische investeringen		158		158		158		158
Totaal structurele mutaties reserves	3.079	3.387	2.599	1.130	2.596	1.084	2.643	1.084

Structureel begrotingssaldo

Programma / omschrijving	2024			2027		
	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
1 Klimaat en weer	95,3	-64,5	30,8	106,9	-78,1	28,8
2a. Ondernemende stad	22,7	-12,6	10,1	57,1	-19,4	37,8
2b. Onderwijs	58,0	-17,3	40,7	27,5	-15,6	11,9
2c. Sociale stad	499,7	-136,9	362,8	473,6	-141,1	332,5
3a. Woningbouw en fijne wijken	110,1	-66,5	43,5	50,5	-24,2	26,3
3b. Bereikbaarheid	75,9	-5,0	70,8	73,6	-6,3	67,3
4. Veilige wijken	39,4	-3,9	35,6	37,4	-2,1	35,3
5 Levendige stad	84,3	-16,9	67,4	80,4	-17,1	63,3
6 Organisatie	26,1	-108,8	-82,8	94,2	-96,5	-2,3
Totaal van de programma's	1.011,4	-432,4	579,0	1.001,3	-400,5	600,8
Algemene dekkingsmiddelen	-	-669,7	-669,7	-	-702,8	-702,8
Overhead	116,6	-2,1	114,5	104,7	-	104,7
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	2,4	-	2,4	2,4	-2,1	0,3
Mutaties reserves	34,9	-61,1	-26,2	8,5	-6,5	-8,0
Geraamd resultaat	1.165,3	-1.165,3	-	1.116,9	-1.111,9	-5,0
Incidentele batens en lasten			40,1			-0,2
Structureel begrotingssaldo			40,1			-5,2

Bijlage 5. Meerjarenraming 2024-2027

Taakvelden (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
LASTEN						
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	17.169	18.709	22.634	22.913	22.291	21.868
Groen	17.169	18.709	22.634	22.913	22.291	21.868
7.2 Riolering	21.254	24.195	24.649	26.033	27.562	32.053
Water	21.254	24.195	24.649	26.033	27.562	32.053
7.3 Afval	27.148	27.633	31.084	33.636	35.975	37.802
7.4 Milieubeheer	14.230	16.069	15.933	15.831	13.641	14.109
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	983	887	993	992	991	991
Milieu	42.361	44.589	48.010	50.459	50.607	52.902
1 Klimaat en weer	80.784	87.493	95.293	99.405	100.460	106.823
3.1 Economische ontwikkeling	3.311	3.412	5.088	4.333	4.329	4.329
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	15.016	13.018	7.653	1.059	14.572	14.572
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2.439	1.326	4.278	4.291	4.291	4.291
3.4 Economische promotie	4.516	3.355	5.851	4.547	4.349	4.349
2a Ondernemende stad	25.282	21.111	22.870	14.230	27.541	27.541
4.2 Onderwijshuisvesting	24.452	25.234	26.207	25.305	26.407	27.244
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	29.535	23.186	31.826	29.844	29.896	29.896
2b Onderwijs	53.987	48.420	58.033	55.149	56.303	57.140
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	43.270	36.463	45.474	44.383	43.534	43.325
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	33.881	39.840	43.268	43.267	41.101	41.101
7.1 Volksgezondheid	11.320	12.597	11.974	11.974	11.973	12.062
Sociale basis en wijkteams	88.471	88.900	100.716	99.624	96.608	96.488
6.3 Inkomensregelingen	159.287	147.825	158.255	156.371	156.029	156.003
6.4 WSW en beschut werk	35.920	34.300	34.327	33.645	30.805	29.775
6.5 Arbeidsparticipatie	18.039	16.616	17.332	17.524	17.130	16.880
Werk en inkomen	213.245	198.741	209.914	207.540	203.964	202.658
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	9.096	10.803	10.443	12.321	12.279	12.311
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	46.142	0	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	22.163	23.994	25.638	25.614	25.657
6.71B Begeleiding (WMO)	0	14.947	14.123	14.120	14.124	14.124
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	4.191	4.034	4.032	4.033	4.033
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	1.681	1.642	1.640	1.636	1.634
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	47.789	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	33.382	32.588	34.587	34.592	34.592
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	16.283	20.560	18.273	18.278	18.276
Wmo	103.027	103.450	107.384	110.611	110.556	110.627
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	66.123	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	5.219	8.265	5.054	3.924	3.788
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	23.405	23.446	22.934	21.191	21.150
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	1.129	3.166	2.281	1.793	1.722
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	34.200	18.106	17.644	15.268	15.268
6.73A Pleegzorg	0	1.131	2.431	1.908	1.589	1.547
6.73B Gezinsgericht	0	1.586	2.543	2.270	2.018	1.996
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	675	4.656	2.638	1.696	1.533
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	219	2.473	1.129	570	462
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	5.671	6.322	6.225	6.188	6.180
6.74C Gesloten plaatsing	0	2.858	3.240	3.239	3.239	3.239
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	16.299	0	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	5.281	5.836	5.832	5.833	5.833
6.82B Jeugdreclassering	0	1.785	1.150	1.150	1.150	1.150
Jeugd	82.422	83.159	81.634	72.304	64.459	63.868
2c Sociale stad	487.165	474.250	499.648	490.079	475.587	473.641
8.1 Ruimte en leefomgeving	17.317	22.202	21.322	22.105	18.109	16.029
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	45.055	53.685	54.332	36.720	14.614	14.622
8.3 Wonen en bouwen	18.133	18.285	31.479	22.199	20.798	19.857
3a Woningbouw en fijne wijken	80.505	94.172	107.133	81.024	53.521	50.508
2.1 Verkeer en vervoer	43.207	42.097	60.029	56.815	56.743	61.622
2.2 Parkeren	5.794	8.796	13.767	12.261	9.586	9.527
2.4 Economische havens en waterwegen	233	267	284	283	282	281
2.5 Openbaar vervoer	1.394	1.804	1.783	3.330	2.089	2.168
3b Bereikbaarheid	50.628	52.964	75.863	72.689	68.700	73.598
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	15.501	16.271	18.138	18.046	18.049	18.061
1.2 Openbare orde en veiligheid	26.353	20.878	21.290	20.889	19.476	19.339
4 Veilige wijken	41.854	37.149	39.428	38.935	37.525	37.400
5.1 Sportbeleid en activering	4.244	5.003	6.029	6.023	6.009	6.009
5.2 Sportaccommodaties	27.527	22.614	28.309	26.803	28.228	28.263
Sport	31.772	27.617	34.338	32.826	34.237	34.272
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	35.441	36.381	40.240	38.483	38.701	37.079
5.4 Musea	6.812	6.200	6.542	6.536	6.533	6.530
5.5 Cultureel erfgoed	2.820	1.835	2.707	2.062	2.057	2.043
5.6 Media	431	445	476	476	476	476
Cultuur	45.503	44.861	49.965	47.557	47.767	46.128
5 Levendige stad	77.275	72.478	84.303	80.383	82.004	80.400
0.1 Bestuur	20.979	14.773	16.680	16.057	15.898	14.987
0.2 Burgerzaken	10.539	10.085	12.853	12.514	12.767	13.081
Bestuur en Dienstverlening	31.518	24.858	29.533	28.571	28.665	28.068
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.254	1.828	1.799	1.799	1.799	1.805
0.4 Overhead	87.921	96.447	116.567	104.584	105.049	104.735
0.5 Treasury	185	-193	-1.802	-821	535	615
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	116	116	120	120	120	120

Taakvelden (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.8 Overige baten en lasten	-2.700	812	-2.837	26.421	51.568	74.108
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	2.094	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat rek. van baten en lasten	48.094	0	0	45.800	7.400	-5.000
Bedrijfsvoering	137.964	99.010	113.847	177.903	166.471	176.383
0.61 OZB woningen	1.333	1.518	2.130	2.133	2.159	2.165
0.62 OZB niet-woningen	899	933	1.048	1.050	1.061	1.066
0.63 Parkeerbelasting	453	284	309	311	314	315
0.64 Belastingen overig	1.296	894	965	967	973	976
Belastingen	3.981	3.629	4.452	4.461	4.507	4.522
6 Organisatie	173.463	127.497	147.832	210.935	199.643	208.973
Mutatie reserves	165.732	73.100	34.896	-1.795	-6.518	-4.169
Saldo LASTEN	1.236.674	1.088.634	1.165.299	1.141.034	1.094.766	1.111.855

Taakvelden (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BATEN						
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	-969	-208	-253	-639	-639	-639
Groen	-969	-208	-253	-639	-639	-639
7.2 Riolering	-22.714	-25.828	-26.555	-27.940	-29.465	-33.954
Water	-22.714	-25.828	-26.555	-27.940	-29.465	-33.954
7.3 Afval	-28.872	-28.927	-33.015	-35.566	-37.905	-39.733
7.4 Milieubeheer	-7.893	-6.563	-4.023	-3.372	-2.745	-3.160
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-601	-648	-648	-648	-648	-648
Milieu	-37.366	-36.138	-37.686	-39.586	-41.298	-43.541
1 Klimaat en weer	-61.049	-62.174	-64.494	-68.165	-71.402	-78.134
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	-1	-1	-1	-1
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-14.193	-12.065	-6.669	-80	-13.597	-13.597
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-2.044	-1.038	-2.711	-2.711	-2.711	-2.711
3.4 Economische promotie	-4.396	-2.817	-3.194	-3.194	-3.194	-3.044
2a Ondernemende stad	-20.634	-15.920	-12.575	-5.986	-19.503	-19.353
4.2 Onderwijshuisvesting	-9.512	-2.787	-2.933	-2.957	-2.957	-2.957
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-14.318	-6.321	-14.353	-12.652	-12.652	-12.652
2b Onderwijs	-23.829	-9.108	-17.286	-15.609	-15.609	-15.609
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-29.126	-4.077	-6.337	-6.337	-6.337	-6.337
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-92	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	-46	0	-166	-166	-166	-166
Sociale basis en wijkteams	-29.263	-4.077	-6.503	-6.503	-6.503	-6.503
6.3 Inkomensregelingen	-107.986	-124.127	-125.085	-124.852	-124.852	-124.852
6.4 WSW en beschut werk	0	0	-6	-6	-6	-6
6.5 Arbeidsparticipatie	-3.592	-297	-818	0	0	0
Werk en inkomen	-111.578	-124.424	-125.909	-124.858	-124.858	-124.858
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-7	0	-3	-3	-3	-3
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-2.166	0	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	-2.042	-2.042	-3.527	-7.281	-7.382
6.71B Begeleiding (WMO)	0	-537	-537	-537	-537	-537
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	-5	-5	-5	-5
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-853	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	-850	-850	-850	-850	-850
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	-208	-532	-532	-532	-532
Wmo	-3.026	-3.637	-3.969	-5.454	-9.208	-9.309
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-1.400	0	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	-478	-478	-478	-478	-478
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-5.715	0	0	0	0	0
Jeugd	-7.114	-478	-478	-478	-478	-478
2c Sociale stad	-150.982	-132.616	-136.859	-137.293	-141.047	-141.148
8.1 Ruimte en leefomgeving	-6.811	-3.264	-4.969	-7.352	-4.167	-2.391
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-45.400	-51.768	-51.146	-33.531	-11.618	-11.618
8.3 Wonen en bouwen	-12.782	-10.930	-10.434	-10.429	-10.427	-10.426
3a Woningbouw en fijne wijken	-64.994	-65.962	-66.549	-51.312	-26.212	-24.435
2.1 Verkeer en vervoer	-8.459	-3.513	-3.160	-2.602	-2.602	-2.603
2.2 Parkeren	-1.899	-1.899	-1.751	-1.797	-3.522	-3.522
2.4 Economische havens en waterwegen	-77	-118	-119	-119	-119	-119
2.5 Openbaar vervoer	-61	-12	-13	-13	-13	-13
3b Bereikbaarheid	-10.496	-5.542	-5.043	-4.531	-6.256	-6.257
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-428	-407	-432	-432	-432	-432
1.2 Openbare orde en veiligheid	-6.871	-1.410	-3.418	-3.418	-1.687	-1.687
4 Veilige wijken	-7.299	-1.817	-3.850	-3.850	-2.119	-2.119
5.1 Sportbeleid en activering	-343	0	-2	-2	-2	-2
5.2 Sportaccommodaties	-12.823	-11.127	-11.252	-11.261	-11.586	-11.586
Sport	-13.166	-11.127	-11.254	-11.263	-11.588	-11.588
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	-3.752	-4.076	-4.421	-4.414	-4.410	-4.410
5.4 Musea	-1.951	-1.046	-1.051	-1.051	-1.051	-1.051
5.5 Cultureel erfgoed	-416	-136	-139	-139	-98	-98
Cultuur	-6.119	-5.258	-5.611	-5.604	-5.559	-5.559
5 Levendige stad	-19.284	-16.385	-16.865	-16.867	-17.147	-17.147
0.1 Bestuur	-5.076	-422	-411	-411	-411	-411
0.2 Burgerzaken	-4.346	-3.552	-5.475	-6.178	-6.586	-7.125
Bestuur en Dienstverlening	-9.422	-3.974	-5.886	-6.589	-6.997	-7.536
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-1.293	-95	-95	-95	-95	-95
0.4 Overhead	-2.768	-1.889	-2.134	-2.134	-2.134	-2.134
0.5 Treasury	-4.971	-4.257	-6.348	-5.175	-4.914	-4.781
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	-622.126	-578.404	-657.080	-690.259	-661.620	-677.722
0.8 Overige baten en lasten	-14	-35	-35	-35	-35	-35
Bedrijfsvoering	-631.172	-584.680	-665.692	-697.698	-668.798	-684.767
0.61 OZB woningen	-39.642	-39.689	-40.699	-40.699	-40.699	-40.699
0.62 OZB niet-woningen	-44.672	-44.498	-46.904	-46.904	-46.904	-46.904
0.63 Parkeerbelasting	-16.963	-16.188	-18.427	-18.427	-18.427	-18.427
0.64 Belastingen overig	-2.929	-2.902	-3.027	-3.027	-3.027	-3.027
Belastingen	-104.206	-103.277	-109.057	-109.057	-109.057	-109.057
6 Organisatie	-744.800	-691.931	-780.635	-813.344	-784.852	-801.360
Mutatie reserves	-133.307	-87.179	-61.143	-24.077	-10.619	-6.293
Saldo BATEN	-1.236.674	-1.088.634	-1.165.299	-1.141.034	-1.094.766	-1.111.855

Bijlage 6. Reserves en voorzieningen

Reserves

Reserve	Type	Doel	1 jan. 2024	Storting	Onttrekking	31 dec. 2024
Algemene reserve						
Reserve Eigen Kapitaal		Algemene reserve waaraan geen specifieke bestemming is gegeven en dient als buffer voor het kunnen opvangen van tegenvallers.	137.533	-11.240		126.293
Bestemmingsreserves			137.533	-11.240	0	126.293
1. Klimaat en weer						
Reserve bodemsanering	B	Medefinanciering van uitvoeringstaken ihkv de Wet Bodembescherming en heeft tot doel stagnatie als gevolg van onverwachte verontreiniging te voorkomen en eventueel acuut optredende risico's van bodemverontreiniging te kunnen aanpakken.	2.253	241		2.494
Reserve WKO's	B	Opvangen aanloopverliezen en tariefegalisatie.	125		4	121
Reserve Duurzaamheidsfonds SVGG	B	Mogelijk maken van flexibiliteit (BVP-aanbesteding /systeemgerichte aanpak) om te schuiven in tijd budgetten t.b.v. verduurzaming en taakuitvoering en binnen het contract SVGG	3.519		13	3.506
CO2-reductie vastgoed	E	Egalisatie van kosten en revolving fund (bv bij subsidies) t.b.v. het programma SVV, verduurzamen kernportefeuille vastgoed.	1.004	121	34	1.091
Egalisatieres. transitievisie warmte	E	Egaliseren van de resultaten van projecten en exploitatie, gerelateerd aan warmte en koude voorzieningen, vanuit de warmtevisie 2020 en transitievisie warmte	6.602	303	-65	6.970
Reserve Bomencompensatie	E	Dekking voor kosten bomencompensatie uhv Regeling Bomencompensatiefonds. Het egaliseren van uitgaven in de openbare ruimte tbv het aanplanten van een boom inclusief realisatie standplaats, het revitaliseren van het bomenbestand en onderzoek tbv regeling tegemoetkoming particuliere waardevolle bomen.	871			871
Reserve Groencompensatie	E	Dekking voor kosten groencompensatie uhv Regeling Groencompensatiefonds.	6			6
Reserve Stimuleren energietransitie	E	Inzet op CO2 reductie door met name in te zetten op de warmtetransitie.	2.601		125	2.476
Reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	E	Het Gebiedsplan Gebiedsgericht Grondwaterbeheer Eindhoven-centrum (GGB-plan) biedt een kader voor de omgang met grondwaterverontreinigingen, waarmee de gewenste dynamische ontwikkeling in het centrumgebied van de stad meer ruimte krijgt en meer kosteneffectief uitgevoerd kan worden. De reserve heeft als doel om beheersmaatregelen en onderzoeken die samenhangen met het GGB-plan uit te kunnen voeren	1.047			1.047
2. Sociale stad (onderwijs)						
Reserve internationale school	B	De middelen dienen voor de bouw en exploitatie van de Internationale School.	514	436	483	467
Kapitaallastenreserve uitbreiding ISE	B	Dekking van de afschrijvingslasten uitbreiding ISE	5.761		115	5.646
Reserve huisvesting onderwijs	E	Het doel is toekomstige tekorten in het budget onderwijshuisvesting op te vangen. De voeding van de reserve wordt gevormd door de jaarlijkse overschotten binnen de onderwijsbegroting in eerdere jaren en door verkoopwinsten van schoolpanden.	16.977		1.430	15.547
Reserve VVE (voor-vroegschoolse educ.)	E	Dekking van VVE begroting 2020 tot en met 2026	1.828		51	1.777
2. Sociale stad (sociaal domein)						

Reserve	Type	Doel	1 jan. 2024	Storting	Onttrekking	31 dec. 2024
Reserve Transformatieagenda soc.basis	E	Het dekken van kosten van nog te starten projecten die jaar overschrijdend worden uitgevoerd. Inzetten op de implementatie van transformatie, vernieuwde samenwerking van partijen en alternatieve financieringsvormen.	3.910		1.520	2.390
Reserve opvang ontheemden Oekraïne	E	Opvang en participatie van ontheemden Oekraïne, andere vluchtelingen, statushouders en (arbeids) migranten	8.628			8.628
Reserve innovatie beschermd wonen	E	Het maximaal benutten van de middelen voor de Innovatie Beschermd wonen en het voldoen aan de regionaal gemaakte afspraken over de beschikbaarheid van middelen ten behoeve van de innovatie in de periode 2022-2026.	8.612			8.612
3. Woningbouw en bereikbaarheid						
Res.Onderz.& ontwikkeling (vh voorb.kr.)	B	Het dekken van kosten van onderzoek en ontwikkeling voor nog te starten projecten en investeringen. Daarnaast het afboeken van kosten voor voorbereiding van investeringen die niet leiden tot een investering.	718	425	119	1.024
Reserve strategische investeringen	B	Adequaat kunnen inspelen op eigen plannen en die van andere overheden en private partijen om strategisch te investeren in de stad ('schaalsprong').	22.641		5.746	16.895
Reserve uitvoeringsplan fietsparkeren	B	Invulling geven aan het nog vast te stellen uitvoeringsplan fietsparkeren	284			284
Res.expl.proj.openb.ruimte meerjarig	E	Ingesteld 12-12-2006. Financiering van projecten met een maatschappelijk nut in ontwikkeling in de openbare ruimte.	20.628	8.946	19.110	10.464
Reserve knooppunt XL	E	Gelden die in het plangebied internationale knoop XL als opbrengst of via winstneming vrijkomen tbv hetzelfde gebied inzetten om hiermee de ontwikkeling van internationale knoop XL daadwerkelijk gestalte te kunnen geven.	331		214	117
Reserve bovenplanse voorzieningen	E	Ter dekking voor lasten van bovenplanse voorzieningen	10.354	6.787	183	16.958
Reserve Mobiliteitsfonds	E	Het reserveren van middelen voor de financiering van maatregelen die direct bijdragen aan het verminderen van de parkeerdruk in de openbare ruimte waardoor de kwaliteit van het parkeeraanbod gegarandeerd blijft en er een bijdrage wordt geleverd	666			666
Res.regiobr. proj.bereikb.heidsagendaZOB	E	Het voldoen aan de cofinancieringsbijdrage van de gemeente Eindhoven ad €5.109.317,-- voor financiering van de regiobrede projecten van de Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant conform de Samenwerkingsovereenkomst	3.047			3.047
4. Fijne en veilige wijken						
Reserve Opkomst verkiezingen	B	Jaarlijks wordt geld gereserveerd om bij verkiezingen een opkomstcampagne te kunnen voeren.	22	15		37
5. Levendige stad						
Reserve Citymarketing, toerisme, recrev	B	Inzetten tbv incidentele activiteiten en investeringen op het gebied van citymarketing, toerisme, recreatie en evenementen.	1.150	850		2.000
Reserve strategische sportevenementen	B	Investeren in en sparen voor grootschalige sportevenementen: zwemmen, hockey, voetbal en urban.	352	921		1.273
Reserve aankoop kunstvoorwerpen	E	T.b.v. aankoop kunst (incl. bijkomende kosten).	1.551	232	232	1.551
Reserve tentoonstellingen Van Abbemuseum	E	Egaliseren kosten voor langlopende voorbereidings- en ontwikkelingskosten voor presentaties in van Abbemuseum.	2.131	350	350	2.131
Reserve Revolving fund monumenten	E	Met de opbrengsten uit monumenten financiële ruimte bieden om aan de onderhoudsverplichting en overige kosten met betrekking tot de monumenten te kunnen voldoen.	1.134			1.134
6. Organisatie (algemeen)						

Reserve	Type	Doel	1 jan. 2024	Storting	Onttrekking	31 dec. 2024
Reserve Burgerzaken	B	Egaliseren van de kosten van de verkiezingen over de jaren.	770	818	838	750
Reserve Lokaal Overleg (LO)	E	Gelden beschikbaar houden die vallen onder het overeenstemmingsvereiste met het Lokaal Overleg (LO)	89	750		839
6. Organisatie (onderhoud)						
Reserve groot onderhoud	E	Dekking incidentele groot onderhoudskosten in de openbare ruimte (niet zijnde groen en water).	6.428		40	6.388
res. vastgoed eigenaarsonderhoud	E	Het egaliseren van de onderhoudskosten vastgoed	11.079	101	203	10.977
res.onderwijshuisv.eigenaarsonderhoud	E	Het egaliseren van de onderhoudskosten onderwijshuisvesting	487			487
res.sport gebruikersonderhoud	E	Het egaliseren van de kosten gebruikersonderhoud sport	1.214	25	159	1.080
res.Van Abbemuseum gebruikersonderhoud	E	Het egaliseren van onderhoudskosten gebruiker van Abbe	859			859
res. Biomassacentr.planmatig onderhoud	E	Het egaliseren van onderhoudskosten Bio Energie Centrale Meerhoven	298			298
res.SVGG planmatig onderhoud	E	Het egaliseren van het planmatige onderhoud in het kader van slim verduurzamen gemeentelijke gebouwen	2.740			2.740
2347 Res. onderhoud sportvelden stadsbeheer	E	Inzet ten behoeve van onderhoudskosten buitenruimten sportaccommodaties	700			700
6. Organisatie (technisch)						
Reserve circulaire gemeentefonds	B	Administratief verwerken van bedragen die worden ontvangen in de uitkeringen gemeentefonds die in enig jaar worden ontvangen ten behoeve van komende jaren. Dusdanig laat in het jaar worden ontvangen dat besluitvorming en besteding niet meer in het lopend jaar mogelijk is	1.351		360	991
Saldireserve specifiek	B	De Saldireserve Specifiek is een reserve die middelen bevat die zijn bestemd voor verschillende specifiek benoemde doeleinden (bestedingsfunctie).	45.235	24.382	24.873	44.744
Saldireserve actuele ontwikkelingen	B	Adequaaf inspelen op actuele ontwikkelingen	1.343			1.343
2341 Reserve Samen morgen mooier maken (SMMM)	B	inc. Middelen bestuursakkoord 2022-2026	38.203		5.006	33.197
Reserve risico's garanties geldleningen	R	Dekking van eventuele aanspraken/claims in verband met verstrekte garanties en geldleningen	2.628	35		2.663
Risicoreserve PSV	R	Ter dekking van mogelijke optredende risico's in de financiering en waarde van de gronden PSV.	5.261	398		5.659
Bestemmingsreserves			247.952	46.136	61.143	232.945
Totaal			385.484	34.896	61.143	359.237

B is bestemmingsreserve met bestedingsfunctie, E is bestemmingsreserve met egalisatiefunctie, R is risicoreserve

Reserves meerjarig

	jaarrekening					prognose	begroting
(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve							
1 januari	71.213	55.458	100.031	128.031	139.540	151.326	137.533
toevoeging	1.869	2.930	8.462	11.950	4.858	2.000	-11.240
onttrekking	-14.871	-29.952	-28.086	-39.505	-25.778	-60.713	0
resultaat jaar x-1	-2.753	71.595	47.624	39.064	32.707	44.920	0
31 december	55.458	100.031	128.031	139.540	151.326	137.533	126.293
Bestemmingsreserves met bestedingsfunctie							
1 januari	35.797	35.034	36.651	49.854	77.013	119.545	124.241
toevoeging	23.920	22.777	81.087	81.617	99.379	72.262	28.088
onttrekking	-24.683	-21.160	-54.844	-58.761	-56.847	-70.740	-37.557
resultaat jaar x-1	0	0	0	4.303	0	3.174	0
31 december	35.034	36.651	62.894	77.013	119.545	124.241	114.772
Bestemmingsreserves met egalisatiefunctie							
1 januari	60.234	78.293	105.062	122.051	136.501	147.613	115.823
toevoeging	31.510	55.015	42.118	43.558	61.041	21.338	17.615
onttrekking	-14.884	-28.246	-38.167	-29.108	-49.929	-53.128	-23.586
31 december	76.860	105.062	109.013	136.501	147.613	115.823	109.852
Bestemmingsreserves tbv risicodekking							
1 januari	12.115	10.350	7.973	7.309	7.754	7.455	7.888
toevoeging	432	2.078	445	445	454	433	433
onttrekking	-2.197	-4.455	-1.109	0	-753	0	0
31 december	10.350	7.973	7.309	7.754	7.455	7.888	8.321
Reserves totaal							
1 januari	179.359	179.135	249.717	307.245	360.808	425.940	385.486
toevoeging	57.731	82.800	132.112	137.570	165.732	96.033	34.896
onttrekking	-56.635	-83.813	-122.206	-127.374	-133.307	-184.581	-61.143
resultaat jaar x-1	-2.753	71.595	47.624	43.367	32.707	48.094	0
31 december	177.702	249.717	307.247	360.808	425.940	385.486	359.239

Voorzieningen

bedragen x € 1.000	Stand 01-01-2024	Toevoeging	Aanwending	Stand 31-12-2024
Voorziening ter egalisering van kosten	557	-350	0	207
Voorziening tariefseglisatie riolering	557	-350	0	207
Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven	14.182	11.281	19.642	5.821
Voorziening Riolen	14.182	11.281	19.642	5.821
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	907	500	0	1.407
Voorziening afvalstoffen	907	500	0	1.407
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.418	0	1.296	8.122
Voorz. risico's schulddienstverlening	114	0	0	114
Voorziening voormalig personeel	312	0	62	250
Voorziening frictiekosten ombuigingen	0	0	0	0
Voorz. sociaal plan medewerkers ijsbaan	274	0	91	183
Voorz. overige WW-ers	21	0	21	0
Voorziening wachtgeld bestuurders	279	0	170	109
Voorz. claims en juridische geschillen	488	0	457	31
Voorziening Pensioenen Wethouders	6.237	0	495	5.742
Voorziening spaarverlof	1.693	0	0	1.693
Totaal voorzieningen	25.063	11.431	20.938	15.557

Bijlage 7. Subsidies

Begrotingssubsidies

Voor het verstrekken van subsidie is een wettelijk voorschrift vereist. Artikel 4:23, derde lid, onderdeel c van de Algemene wet bestuursrecht bepaalt dat een wettelijk voorschrift niet vereist is indien de begroting de subsidieontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld vermeldt. De bedragen in deze lijst zijn ramingen, mede gebaseerd op de gemeentelijke begrotingsrichtlijnen voor subsidies. Via budgettendossiers en door middel van subsidieverlening wordt het te verlenen bedrag bepaald.

Subsidieontvanger	Taakveld	Subsidie 2023 (x €1.000)	Subsidie 2024 (x €1.000)
Economie			
Stichting Glow	3.4	827	886
Federatie Eindhovense Carnaval	3.4	110	158
Stichting Intocht Sint Nicolaas	3.4	19	21
Stichting Lichtjesroute	3.4	95	102
Stichting 18 September	3.4	58	62
Stichting Fakkeltocht	3.4	20	22
Koningsdag	3.4	110	218
Onderwijs			
Bibliotheek VVE in Bieb	4.3	999	1.070
RSV.VO (trajectbegeleiding 17-)	4.3	115	124
Cultuur			
Stichting Cultuur Eindhoven	5.3	23.376	25.043
Dutch Design Foundation inzake Dutch Design Week	5.3	220	236
Dutch Design Foundation inzake Dutch Design Awards	5.3	220	236
Design Academy Eindhoven inz. Graduation Show	5.3	110	118
Designmuseum / Futurelab	5.3	517	554
Media			
Stichting Omroep Eindhoven en omgeving	5.6	443	476
Groen en Recreatie			
Trefpunt Groen Eindhoven	5.7	217	224
Brabants Landschap	5.7	20	22
Sociale basis			
Stichting Vredesburo	6.1	25	0
Stichting Vluchtelingenwerk	6.1	900	947
Stichting Vluchtelingen in de Knel (Bed Bad Brood)	6.1	747	786
Stichting Vluchtelingen in de Knel (Project Toekomstperspectief)	6.1	628	661
WIJeindhoven	6.2	31.839	35.767

Niet-verrekenende gebouwgebonden kosten (x €1.000)

Naam instelling	Gebouw- gebonden kosten ¹	Waarvan verrekenend in huur ²	Bijdrage gemeente ³
Lumens Dynamo	553	208	345
Muziekgebouw Eindhoven N.V.	3.043	1.967	1.076
Stichting Cultureel Centrum de Effenaar	883	277	606
Parktheater Eindhoven N.V.	2.282	717	1.565
Coöperatieve vereniging Natlab	693	249	444
Stichting Popei	402	163	239
't Akkertje	30	19	11
Stichting Vluchtelingenwerk	64	53	11

¹ Kosten die gemeente maakt met betrekking tot het gebouw.

² De huur die de gemeente in rekening brengt bij de instelling. De Raad heeft besloten de fiscale huur in rekening te brengen. Bij nieuwe contracten passen wij dit toe. Lopende contracten kunnen wij niet eenzijdig aanpassen.

³ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de niet via huur verrekenende gebouwgebonden kosten.

Bijlage 8. EMU saldo

Omschrijving	2023	raming 2024	raming 2025	raming 2026	raming 2027
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-14.936	-26.247	-25.872	-17.137	-10.462
+2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	30.325	38.342	42.575	46.167	45.491
+3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	12.362	11.605	12.841	14.090	18.586
-4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	151.449	172.740	122.186	44.871	32.980
+5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0
+6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijpmaken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0	0	0
+8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-9 Lasten op de balanspost voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	16.756	20.938	20.938	20.938	19.514
-10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovengenoemde posten	0	0	0	0	0
+11 Verkoop van effecten:					
a. Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b. Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie ?	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-140.454	-169.978	-113.580	-22.869	1.121

Bijlage 9. Afkortingen

AB	Algemeen Bestuur	CO ₂	Koolstofdioxide
ABV	Analyse Begroting en Verantwoording	COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
ACM	Autoriteit Consumenten & Markt	COBIT	Control Objectives for Information and related Technology
AI	Artificial Intelligence		
AP	Autoriteit persoonsgegevens	COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden
APV	Algemene Plaatselijke Verordening		
AU	Algemene Uitkering	COO	Campusontwikkelingsorganisatie
AVE	Aanpak ter voorkoming Escalatie	CPB	Centraal Planbureau
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders	CPO	Chief Procurement Officer
		CRK	Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	CRM	Customer Relationship Management
		CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
AZ	Ambulance zorg		
B&W	Burgemeester en Wethouders	CRSD	CliëntenRaad Sociaal domein
B.V.	Besloten Vennootschap	CS	Centraal station
B5	De vijf Brabantse gemeenten Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg	CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs
		CVV	Collectief vraagafhankelijk vervoer
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen	CURE	Centrum Uitvoering Reinigingstaken Eindhoven en omgeving
BAN	Bureau Agendering en Notulering		
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten	DAE	Design Academy Eindhoven
		DB	Dagelijks bestuur
BCF	BTW CompensatieFonds	DDF	Dutch Design Foundation
BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	DDW	Dutch Design Week
		DeDA	De etische Data Assistent
BIC	Brainport Industries Campus	DGT	De Groene Toren
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten	DIV	Documentaire Informatie Voorziening
		DPIA	Data Protection Impact Analyse
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	DPP	Dynamische Personeels Planning
BIS	Culturele basisinfrastructuur	DR	Directieraad
BITE	Bestuurlijk Interventie Team Eindhoven	DVO	Dienstverleningsovereenkomst
BMPI	Brabants Migratie Informatiepunt	DU	Doel Uitkering
BIZ	BedrijvenInvesteringsZone	EAD	Eindhoven Airport District
BNA	Brainport Nationale Actieagenda	EBA	European Banking Authority
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	EBP	Energiebesparingsprogramma
BO	Basisonderwijs	EBS	Evangelische basisschool Eindhoven
BO	Bestuurlijk overleg	EC	Sector Economie & Cultuur
BO MIRT	Bestuurlijk overleg Meerjaren programma Infrastructuur, Ruimte en Transport	ECB	Europese Centrale Bank
		EFX	Eindhoven Fiber Exchange
BOA	Buitengewoon OpsporingsAmbtenaar	EHV	Eindhoven
BOD-B5	Voorstel Natuurnetwerk B5-steden (Brabant)	EHV-NW	Eindhoven NoordWest
		EJV	Eindhovense Jacht Vereniging
BOM	Brabantse Ontwikkelings Maatschappij	EKV	Eindhovense Kano Vereniging
BOTOC	Breed Offensief Tegen Ondermijnende Criminaliteit	EMU	Economische en Monetaire Unie
		EN	Economisch Nut
BRE	Breedband Regio Eindhoven	Enoll	European Network of Living Labs
BRO	Besluit Ruimtelijke Ordening	Eporm	Exploitatie projecten openbare ruimte meerjarig (betreft naam van reserve)
BRO	Basisregistratie ondergrond	ERPx	Enterprise Resource Planning (voor nieuw financieel system)
BrOS	Brabantse Omgevingsscan	ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
BRP	Basisregistratie Personen		
BS	Basisschool	ESF	Europees Sociaal Fonds
BSO	Buitenschoolse opvang	ESRB	Economic Systemic Risk Board
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde	EU	Europese Unie
BUIG	Bundeling Uitkeringen	EZ	Economische zaken
		FAO	Facilitaire en Administratie Ondersteuning
BVL	Brabants VerkeersveiligheidsLabel		
BVO	bruto vloeroppervlakte	FAO-DIV	Facilitaire en Administratie Ondersteuning-Documentaire Informatie Voorziening
BVP	Best Value Procurement		
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Ministerie)	FIDO	(wet) Financiering Decentrale Overheden
C.V.	Commanditaire Vennootschap	FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging
CAK	Centraal Administratie Kantoor	fte	fulltime-equivalent (personeel)
CAO	Collectieve ArbeidsOvereenkomst	G4	De vier grote gemeenten: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek		
CEO	Cliënt ervaringsonderzoek	G40	Netwerk van 40 (middel)grote steden in Nederland
CEP	Centraal Economisch Plan		
CIO	Chief Information Office	G5	De vijf grote gemeenten: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Eindhoven
CISO	Chief Information Security Officer		
CKE	Centrum voor de Kunsten Eindhoven		
CNV	Christelijke Nederlandse Vakbond		

G6	De vier grote gemeenten: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Samen met Eindhoven en Groningen.	LSAE	Lokaal Sportakkoord Eindhoven
Gala	Gezond en actief leven akkoord	LVV	Landelijke Vreemdelingen Voorziening
GB	Gewijzigde begroting	MaaS	Mobility as a Service
GDC	Goederendistributiecentrum Acht	MBO	Middelbaar BeroepsOnderwijs
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval	MDT	Maatschappelijke diensttijd
GGB	Gebiedsgericht Grondwater Beheer	MEC	Milieu Educatie Centrum
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	MER	Milieueffect rapportage
GGDBZO	Gemeentelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuid-Oost	MGE	Muziekgebouw Eindhoven
GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur	MGR	Milieu-gezondheidslast
GGZ	Geestelijke GezondheidsZorg	MGRi	Milieu-Gezondheid Risico-indicator
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen	MIP	Meerjaren InvesteringsProgramma
GI	Gecertificeerde instelling	MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
GIDS	Gezond in de stad	MJB	Meerjarenbegroting
GR	Gemeenschappelijke Regeling	MJOP	Meerjaren OnderhoudsProgramma
GRC	Governance, Risk en Compliance	MJPS	MeerjarenProgramma Stedelijk
GR-MRE	Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven	MKB	Midden- en Kleinbedrijf
GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan	MN	Maatschappelijk Nut
GRWRE	Gemeenschappelijk Regeling Werkvoorziening Regio Eindhoven	MNIO	Maatschappelijk Nut In Ontwikkeling
GS	Gedeputeerde Staten	MO	Maatschappelijke opvang
GWT	Grootschalig Watertransport	MoU	Memorandum of Understanding
HbH	Hulp bij Huishouden	MPG	Meerjaren Prognose Grondexploitaties
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs	MRE	Metropoolregio Eindhoven
HCA	Human Capital Agenda	MUA	Main Urban Authority
HECS	Holland Expat Center South	MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
HHT	Huishoudelijke Hulp Toelage	MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
HIC	High Impact Crimes	MvO	Memorandum van overeenstemming
HO	Huishoudelijke ondersteuning	MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer	N.V.	Opdrachtgeven en Inkopen
HR	Human resource	Natlab	Naamloze Vennootschap
HTCE	High Tech Campus Eindhoven	NFS	Natuurkundig Laboratorium
HWN-	Hoofd- en onderliggend wegennet	NGA	Nieuw Financieel Systeem
OWN		NIEGG	Netwerk gerichte aanpak
I&B	Informatisering en Beheer (sector)	Nnb	Niet in exploitatie genomen grond
I&W	Ministerie van infrastructuur en waterstaat	NRE	Nog niet bekend
i.o.	In oprichting	NSL	Nutsbedrijf Regio Eindhoven
IAM	Identity- en Access management	Ntb	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
IC	Interne controle	ODZOB	Nader te bepalen
ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives	OK de	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
ICS	In Controle Statement	Hurk	Ondernemerscontact de Hurk
ICT	Informatie en Communicatie Technologie	OOO	Onontkoombaar, onvermijdelijk, onuitstelbaar
IHP	Integraal HuisvestingsPlan (onderwijs)	OPC	Ontwikkelplan Centrum
IOP	Inwoners- en overheidsparticipatie	OPE	Ontwikkelplan Eindhoven
IoT	Internet of Things	OR	Openbare Ruimte
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change	OTO	Opleiden trainen oefenen
IPO	Interprovinciaal Overleg	OV	Openbaar vervoer
ISE	Internationale School Eindhoven	OVE	Ondernemingsvereniging Eindhoven
ISV	Internationale sociale voorwaarden	OW	Ondersteuning Wonen
IT	Informatie Technologie	OZB	Onroerende Zaak Belasting
IV	Informatie Voorziening	OZL	Ondersteuning Zelfstandig Leven
IV-3	Informatie voor derden	P&C	Planning & Control
IWV	Integrale WijkVernieuwing	P&O	Personeel & Organisatie
JGZ	Jeugdgezondheidszorg	P+R	Park and Ride
JOC	Jeugdoverlast en -criminaliteit	P4W	Project Passport for work
JOGG	Jongeren op gezond gewicht	PAS	Programma aanpak stikstof
KCC	Klant Contact Centrum	PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
KIA	Kennis- en innovatieagenda	PC	Sector PublieksContacten
KN24	Kadernota 2024	PG	Publieke gezondheid
KPI	Kritieke prestatie-indicator	PGA	Persoonsgerichte aanpak
Kton	Kiloton	PGB	PersoonsGebonden Budget
LEA	Lokale Educatieve Agenda	PIP	Plan Inburgering en Participatie
LED	LED-verlichting (light-emitting diode)	PIV4U	Persoonsinformatiesysteem
LEO	Luchthaven Eindhoven Overleg	PBD	Plastic, blik en drinkpakken
LKS	Loonkostensubsidie	PO	Primair Onderwijs
LLO	Levens lang ontwikkelen	POLIS	Netwerk rondom innovatieve mobiliteitsoplossingen
lo	Leefomgeving	PwC	accountants PriceWaterhouseCoopers
		R&D	Research en development
		RAV	Regionale ambulance voorziening
		RBT	Regionale Mobiliteits-teams
		RD	Ruimtelijk Domein
		RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer

REP	Regionaal Educatief Plan	TUe	Technische Universiteit Eindhoven
RES	Regionale EnergieStrategie	Turap	Tussenrapportage
RHCe	Regionaal Historisch Centrum	TV	Taakveld
RIB	RaadsInformatieBrief	TVW	Transitievisie warmte
RIEC	Regionale Informatie- en Expertise Centrum	TWh	Terawatt-hour (electriciteitsverbruik)
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	UIA- proeftuin Upba	Urban Innovative Association Uitvoeringsprogramma bestuursakkoord Uitvoeringsinstituut
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (Schoolverlaters)	UWV	Werknemersverzekeringen
RMT	Regionale MobiliteitsTeams	VAM	Van Abbemuseum
RO	Ruimtelijke Ordening	VDMA	Van der Meulen-Ansems
ROB	Raad voor Openbaar Bestuur	VFS	Vernieuwing financieel systeem
ROK	Regionaal operationeel kader	VGS4U	Belastingstelsel
ROW	Regionaal Ontwikkelingsfonds Werklocaties (bedrijven)	VIC	Verbijzonderde interne controle
RSV.VO	Regionaal samenwerkingsverband voor Passend Voortgezet Onderwijs	VIK	VeiligheidsinformatieKNoppunt
RvC	Raad van Commissarissen	VJB	sector Veiligheid, Juridische Zaken & Bestuur
RVMK	Regionale Verkeers-Milieu Kaart	VMBO	Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	VN	Verenigde Naties
RWB	Regio West-Brabant	VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinrichting	VNO-NCW	Werkgeversorganisatie VNO-NCW
S&O	Strategie en Opgaven	VO	Voortgezet onderwijs
SALTO	Schoolbestuur voor basisonderwijs in Eindhoven	VONK	Museumpark Vonk
SBO	Speciaal basis onderwijs	VPB	Vennootschapsbelastingplicht
SCE	Stichting Cultuur Eindhoven	VRBZO	Veiligheidsregio Brabant ZuidOost
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau	VSB	Verenigde spaarbank (fonds)
SD	Sociaal Domein	VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie	VSO	Vaststellingsovereenkomst
SDG	Sustainable Development Goals	VSV	Voortijdig SchoolVerlaten
SER	Sociaal Economische Raad	VTH	Vergunningsverlening, Toezicht en Handhaving
SGE	Stedelijk Gebied Eindhoven	VvC	Vereniging van Contractanten
SIR	Startup in Residence Programma	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
SKIA	Strategische Kennis- en Innovatieagenda	VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
SKPO	Stichting Katholiek-Protestants onderwijs	W&R	Wet- en regelinspecties
SMMM	Samen morgen mooier maken	WAB	Wet Arbeidsmarkt in Balans
SO	Speciaal onderwijs	WEB	Wet Educatie Beroepsonderwijs
SPIL	SPelen, Integreren en Lernen	WEP	Wet Elektronische Publicaties
SPUK	Specifieke uitkering	WGR	Wet Gemeenschappelijke Regeling
SROI	Social Return On Investment	WGT	Werkgelegenheidsteam
STS	Stichting Twice Support	WHO	World Health Organization
SUVIS	Specifieke uitkering ventilatie in scholen	WKA	Water en Klimaatadaptie Aanpak
SVGG	Slim Verduurzamen Gemeentelijke Gebouwen	WKO	Warmte-Koude Opslaginstallatie
SVV	Slim Verduurzamen Vastgoed	WLZ	Wet langdurige zorg
Szw	Sociale zaken en werkgelegenheid	WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
TDK	Technologie, Design en Kennis	Wnra	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
TFF	Toekomstvaste Financiële Functie	WO	Wetenschappelijk Onderwijs
TF-RIEC	Taskforce Regionale Inlichtingen en Expertise Centra Brabant-Zeeland	WOB	Wet openbaarheid van bestuur
BZ	Expertise Centra Brabant-Zeeland	WOO	Wet open overheid
ToC	Theory of Change	WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	WSD	Sociaal werkbedrijf
TTC	Team Transformatie Centrumgebieden	WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
		WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
		WW	WerkloosheidsWet
		ZZP	Zelfstandige zonder personeel

